

ЗАПРОВАДЖЕННЯ
НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ
В УКРАЇНІ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА УСТАНОВА
«АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ»**

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ
В УКРАЇНІ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС**

Київ - 2017

Автори:

Т. І. Єфименко, Л. Г. Ловінська, Я. В. Олійник, Т. А. Бондар, М. В. Кучерява

Рецензенти:

- Л. В. Гапоненко – кандидат економічних наук, доцент, заступник директора Департаменту - начальник Управління методології бухгалтерського обліку Департаменту прогнозування доходів бюджету та методології бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України
- Л. М. Кіндрацька – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
- І. І. Криштопа – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державної навчально-наукової установи
«Академія фінансового управління»
(Протокол № від 01 грудня 2017 р. № 11)*

У монографії проаналізовано положення законодавства ЄС, що регулює питання складання корпоративної звітності та визнаних міжнародних рекомендацій, кращої практики в області регулювання складання нефінансової звітності. Досліджено стан та проблеми національного нормативно-правового забезпечення складання такої звітності в Україні. Науково обґрунтовано концептуальні положення, методичні підходи та організаційне забезпечення складання звіту про управління та звітності про платежі на користь держави підприємств надрокористування та лісозаготівлі.

Для спеціалістів у сфері бухгалтерського обліку, науковців, працівників фінансової системи України, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей, слухачів курсів підвищення кваліфікації.

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
1.1. Інституціональні чинники просування концепції соціальної відповідальності бізнесу в умовах євроінтеграції	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в Україні, що регулює розкриття інформації про корпоративну соціальну відповідальність	25
1.3. Аналіз вимог Директиви 2013/34/ЄС та рекомендації щодо їх імплементації у законодавство у сфері бухгалтерського обліку в Україні	34
Розділ 2. ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В РОЗРІЗІ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ВИМОГ ЄС	
2.1. Наукове обґрунтування звітування про стягнення регулярних платежів, які здійснюють компанії видобувної галузі та лісозаготівлі на користь держави: зарубіжний та національний досвід.....	47
2.2. Методичні аспекти складання та подання звіту про платежі на користь державі.....	75
Розділ 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ	
3.1. Формування інституціонального середовища запровадження звіту про управління	94
3.2. Концептуальні засади змісту звіту про управління.....	113
3.3. Імперативи удосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в контексті запровадження звіту про управління	152
Висновки	162
Список використаних джерел	168
Додатки	196

ВСТУП

Концепція корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) є важливою складовою стратегії ЄС. Забезпеченню соціальної відповідальності бізнесу у законодавстві ЄС приділена значна увага. Ефективним інструментом державної політики у сфері КСВ є підвищення якості корпоративної звітності. Продовження процесу адаптації національного законодавства до законодавства ЄС обумовлює необхідність врахування в цьому процесі кращих європейських облікових практик та новацій регулювання з питань корпоративної звітності. Створення сприятливих умов з боку держави для запровадження підходів відповідального ведення бізнесу забезпечує відповідність розвитку національної системи бухгалтерського обліку сучасним тенденціям світового досвіду цієї сфери.

Процес створення сприятливих умов з боку держави для запровадження підходів відповідального ведення бізнесу неможливий без належного науково-аналітичного та методологічного забезпечення. Науково-аналітичне супроводження імплементації сучасних тенденцій та світового досвіду в сфері бухгалтерського обліку вимагає проведення постійної послідовної та планової роботи щодо оцінки новацій європейського законодавства; здійснення комплексного порівняльного аналізу діючого законодавства у сфері бухгалтерського обліку із нормами Європейського союзу та міжнародних ініціатив; розроблення пропозицій стосовно гармонізації національних нормативних актів із законодавством ЄС.

Наукове осмислення парадигми розвитку бухгалтерського обліку в контексті євроінтеграції та досягнення цілей сталого розвитку знаходиться в активному процесі визначення. Засади нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку та аспектів його адаптації до вимог законодавства ЄС

розглядалися вітчизняними вченими М. Бондарем, С. Головим, З. Гуцайлюком, Т. Єфименко, Л. Ловінською, З.-М. Задорожним, В. Швецем. Питання просування Цілей сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності розглядали А. Андрущенко, О. Касперович, А. Ласукова, Н. Лоханов, Н. Орлов, К. Самсонова, В. Колиско, О. Лазаренко, І. Малик та багато інших.

Одним із головних засобів досягнення балансу економічних, екологічних та соціальних імперативів в процесі розвитку бухгалтерського обліку є забезпечення підзвітності підприємств. Інструментом, що її втілює є корпоративна звітність, яка передбачає розкриття фінансових та нефінансових показників. Утім цілеспрямованого системного аналізу аспектів комплексного розкриття фінансової та нефінансової інформації, не дивлячись на практичну важливість і актуальність, а також існування великого масиву спеціальної літератури, в Україні не проводилося.

Метою дослідження є наукове забезпечення удосконалення державної політики у сфері бухгалтерського обліку і фінансової звітності шляхом подальшої адаптації методології та практики бухгалтерського обліку в Україні до європейського законодавства та кращої світової практики.

Для досягнення поставленої мети доцільно вирішити такі завдання:

- забезпечити наукове обґрунтування подальшої модернізації системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності в Україні;
- ідентифікувати та оцінити зміни законодавства ЄС та прийняті Директиви ЄС;
- визначити зміни у міжнародних підходах щодо підготовки нефінансової звітності суб'єктів господарської діяльності та шляхи їх імплементації до національного законодавства;
- обґрунтувати пропозиції удосконалення нормативно-правового забезпечення складання та подання звітності з урахуванням ідентифікованих змін європейського законодавства.

Об'єкт дослідження – система бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання в Україні.

Предмет дослідження – імплементація змін законодавства ЄС до нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку та звітності суб'єктів господарювання в Україні

Результати та їх новизна:

- проаналізовано положення законодавства ЄС, визнаних міжнародних рекомендацій, кращої практики в області регулювання складання корпоративної звітності;
- досліджено стан та проблеми національного нормативно-правового забезпечення складання нефінансової звітності в Україні;
- науково обгрунтовано концептуальні засади звітування про стягнення регулярних платежів, які здійснюють компанії видобувної галузі та лісозаготівлі на користь держави;
- розроблено методичне та організаційне забезпечення звітування про платежі на користь держави великими підприємствами та підприємствами, що становлять суспільний інтерес, зайнятими в видобувній промисловості та у лісозаготівлі в Україні;
- науково обгрунтовано концептуальні засади запровадження в Україні звіту про управління;
- розроблено методичне забезпечення складання звіту про управління.

Методи дослідження. Для вирішення наукових завдань і досягнення кінцевої мети дослідження автор спирався на підходи та методи наукового аналізу: інституціональний, системний, емпіричний, структурно-функціональний, порівняльний, ретроспективний, індуктивний, дедуктивний, а також логічні, аналітичні та інші методи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в визначенні напрямів удосконалення регулювання бухгалтерського обліку та складання звітності в контексті змін законодавства ЄС.

Розділ 1

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Інституціональні чинники просування концепції соціальної відповідальності бізнесу в умовах своінтеграції

Інтеграція України до світового співтовариства обумовлює необхідність запровадження сучасних практик взаємодії держави, суспільства та бізнесу. Рівновага інтересів підприємств та суспільства може бути досягнена у випадках, коли всі учасники взаємодій максимізують власний та суспільний добробут. Для цього має забезпечуватися дотримання не тільки вимог законодавства, але й концепції соціальної відповідальності.

Просування концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) забезпечує збереження природних і соціальних ресурсів, зростання системи цінностей суспільства. Впровадження практики КСВ передбачає етичність та відповідальність бізнесу за вплив своїх рішень та діяльності на суспільство й навколишнє середовище. Це реалізується через прозору й етичну поведінку, відповідність сталому розвитку та добробуту суспільства, врахування очікувань зацікавлених сторін, що поширені в усій організації і не суперечать відповідному законодавству й міжнародним нормам поведінки [203].

В країнах Європи корпоративну соціальну відповідальність визнано на державному рівні як ефективний інструмент державної політики. КСВ є важливою складовою стратегії ЄС «Європа 2020» [172]. В країнах ЄС розроблено законодавство, відповідно до якого великі компанії зобов'язані щорічного оприлюднювати соціальні звіти.

В Україні законодавство в сфері регулювання питань у сфері досягнення сталого розвитку знаходиться на стадії становлення та розробки стандартизації. Найбільші вітчизняні підприємств та представництва іноземних компаній застосовують сучасні світові практики, принципи і стандарти розкриття нефінансової інформації.

Втім у національному нормативно-правовому полі існує фундаментальна проблема – відсутні вимоги щодо підготовки інтегрованої корпоративної звітності компанії, яка передбачає розкриття фінансових та нефінансових показників їх впливу на економіку та суспільство. В Україні залишаються невирішеними питання, які стосуються складання та подання нефінансової звітності в розрізі розкриття інформації про екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємств (не вироблені інструкції щодо розрахунку викидів, що призводять до зміни клімату; звітності з таких викидів; визначення порядку підготовки звітів з екологічної стійкості (економічний ефект; вплив на навколишнє середовище; трудові відносини, включаючи питання гігієни праці і техніки безпеки; права людини; недопущення корупції). До того ж в Україні не передбачено обов'язкове підтвердження достовірності звітів компаній про екологічну стійкість. Тому інформування громадськості про екологічні, економічні та соціальні аспекти діяльності підприємств не є загальноприйнятою практикою.

За цих умов дослідження сучасних міжнародних тенденцій щодо підготовки нефінансової звітності компаній, визначення заходів їх імплементації до національного законодавства та відповідного удосконалення нормативно-правового забезпечення складання та подання нефінансової звітності в Україні є вкрай необхідним та актуальним. Для цього потрібно відстежити як формувалася система регулювання у інших країнах, визначити фактори впливу на розвиток законодавства у сфері КСВ, оцінити діюче національне інституціональне середовище.

В Україні спостерігається стала тенденція посилення дискурсу щодо поширення концепції сталого розвитку та запровадження практики соціально

відповідального ведення бізнесу. Ці питання розглядали А. Андрющенко, О. Касперович, А. Ласукова, Н. Лоханов, Н. Орлов, К. Самсонова, В. Колиско, О. Лазаренко, І. Малик та багато інших. Аналітичний огляд стану та розвитку нефінансового звітування в Україні, практичні рекомендації складання нефінансової звітності містить робота В. Воробей та І. Журовської [7]. Питанням соціальної відповідальності присвячено низку робіт Т. Маматової [47-50]. І. Жиглей доводить необхідність та пропонує орієнтири розвитку бухгалтерського обліку соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання [22]. І. Замула досліджує питання бухгалтерського обліку екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки [25]. Колективом авторів О. Лазоренко, О. Колишко та іншими підготовлено посібник із КСВ [83]. Р. Мацьків запропонував рекомендації щодо практичного застосування інструментів нефінансової звітності на підприємствах [51].

В Україні створено Центр «Розвиток КСВ», який є провідною незалежною експертною організацією з КСВ. Він об'єднує 38 компаній в Україні. Центр є членом Правління Глобального договору ООН (2010-2013), національним партнером CSR Europe (Брюссель) і Всесвітньої бізнес-ради зі сталого розвитку (WBCSD, Женева). Центр надає консультації з питань розробки стратегії, програм та комунікацій з КСВ, проведення моніторингу та оцінки ефективності проектів, підготовки і верифікації нефінансової звітності [174].

Головними надбаннями Центру «Розвиток КСВ» є: приєднання України до розробки міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000; щорічне проведення в Україні Національного конкурсу бізнес-кейсів з КСВ, виставки соціальних та екологічних проектів CSR Marketplace, Конкурсу на кращий нефінансовий звіт; підготовка навчального посібника з грифом МОН «Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінські практики; реалізація Ініціативи «Підприємство 2020: роль бізнесу в суспільстві»; створення експертно-аналітичного порталу,

присвяченого тематиці корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку www.csr-ukraine.org та щотижневого дайджеста CSR REVIEW; заснування системи тренінгів з підвищення навичок з КСВ та комплексного курсу CSR Academy (спільно з Ekonomika Communication Hub); сприяння розвитку соціальної відповідальності державних компаній та муніципалітетів; проведення опитування бізнесу, низки заходів та конференції на тему «КСВ у конфліктні часи», а також розробка однойменного курсу для ВНЗ [43].

Отже на сьогодні в Україні відбувається активний процес обговорення питань сутності КСВ, стану та практики впровадження цілей сталого розвитку, пріоритетів, стимулів, перешкод та перспектив їх просування. Втім наукове осмислення концепції КСВ переважно відбувається у рамках економічної науки. Феномен нефінансової звітності найчастіше розглядається з точки зору сутності та структури. Значення інституціонального середовища досягнення сталого розвитку залишається недооціненим. Нормативно-правові акти, що його складають, покликані сприяти діалогу та розширенню взаємодії держави та суспільства щодо просування ведення бізнесу із дотриманням принципів корпоративної соціальної відповідальності. Щільне інституціональне середовище забезпечує зниження трансакційних витрат як з боку держави щодо координації дій державних органів, які формують та реалізують соціально орієнтовану політику, так й громадських об'єднань, власників та керівників підприємств. Саме тому, з метою встановлення концептуальних засад удосконалення корпоративної звітності необхідно визначити стан, проблемні аспекти та правові імперативи удосконалення інституціонального середовища досягнення сталого розвитку.

З огляду на це, першочерговим завданням є вивчення світового та вітчизняного досвіду регулювання в області звітності з питань стійкості та КСВ задля розробки механізму адаптації вимог існуючих рекомендацій міжнародних документів для застосування у вітчизняних умовах.

Головними завданнями у цьому дослідженні є:

- вивчення міжнародного досвіду стандартизації в області звітності з питань стійкості та КСВ;
- оцінка вітчизняної нормативно-правової бази щодо запровадження ведення бізнесу на засадах концепції КСВ;
- розробка механізму адаптації вітчизняного законодавства до вимог міжнародних документів в області складання та подання нефінансової звітності.

Інституціональне середовище складає каркас, у рамках якого відбувається впорядкування процесу надання інформації про екологічні та соціальні наслідки діяльності підприємств та забезпечується можливість розкриття основних ризиків та невизначеностей такої діяльності. Інституціональне середовище складається із сукупності нормативно-правових актів, які регулюють діяльність підприємств щодо їх впливу на економіку, навколишнє середовище та суспільство. Через встановлення рамкових обмежень, інституціональне середовище забезпечує зниження рівня невизначеності у відносинах державних та недержавних органів, підприємств з приводу ведення бізнесу на засадах дотримання принципів концепції КСВ.

Виділення рівнів інституціонального середовища дає можливість систематизувати нормативно-правові акти, які регулюють розкриття інформації про екологічні та соціальні наслідки діяльності підприємств у світі та в Україні. Така дихотомія – міждержавні та національні нормативно-правові акти – дозволяє виділити два ієрархічних рівня:

- зовнішнє інституціональне середовище (міжнародні документи), що складається з сукупності міжнародно-правових актів з питань стійкості та КСВ на міжнародному рівні;
- внутрішнє інституціональне середовище (національні нормативні акти), що складається з сукупності нормативно-правових актів, які регулюють розкриття інформації з питань стійкості та КСВ на національному рівні.

Зовнішнє інституціональне середовище

Зовнішнє інституціональне середовище містить у собі документи, котрі можна класифікувати як акти універсального (глобального) характеру (міжнародний контекст), акти регіонального характеру (євроінтеграційний контекст) та акти спеціального характеру (контекст стандартизації системи управління та підготовки й подання звітності). Ці документи справляють величезний вплив на внутрішнє інституціональне середовище і визначають характер міжнародного співробітництва з питань стійкості та КСВ.

Із дотримання такого підходу, зовнішнє інституціональне середовище можна представити як трикутник: «Міжнародні документи універсального характеру – Міжнародні документи регіонального характеру – Міжнародні документи спеціального характеру» (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Трикутник зовнішнього інституціонального середовища КСВ

Складено авторами.

Сутність кожного з цих елементів змінюється за умови змін одного з них: поширення практики соціально відповідального ведення бізнесу у різних країнах спонукало до розробки та постійного оновлення стандартів, які прямо або опосередковано пов'язані зі складовими сталого розвитку (міжнародних документів спеціального характеру); визнання та

запровадження концепції сталого розвитку у різних країнах світу стало основою формування міжнародних ініціатив, спрямованих на залучення бізнес-структур у діяльність зі сталого розвитку (міжнародних документів універсального характеру); інтеграційні процеси та формування партнерства між державним і корпоративним секторами різних країн призвело до визнання КСВ на державному рівні як ефективного інструменту державної політики та розробки міжнародних документів регіонального характеру.

Міжнародні документи універсального характеру

Міжнародні документи універсального характеру з питань стійкості та КСВ розроблені під егідою ООН та підтримані Україною. Вони розкривають суть та основні цілі сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності, а саме:

- Декларація Ріо-де-Жанейро по довкіллю і розвитку від 14 червня 1992 року [154];
- Глобальна програма дій Порядок денний на XXI століття, ухвалена на зустрічі «Планета Земля» в Ріо-де-Жанейро в 1992 р році [81];
- Декларація тисячоліття ООН, ухвалена Резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї 8 вересня 2000 року [15];
- Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на XXI століття, ухвалена Резолюцією A/S-19/29 Генеральної Асамблеї ООН 28 червня 1997 року [149];
- Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку, ухвалена 4 вересня 2002 року [34];
- План виконання рішень Всесвітнього саміту на вищому рівні зі сталого розвитку, ухвалений 4 вересня 2002 року [70];
- Резолюція A/RES/60/1, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 16 вересня 2005 року, «Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005 року»;
- Резолюція A/RES/66/288, прийнята Генеральною Асамблеєю на

Конференції ООН зі сталого розвитку «Ріо+20» 27 червня 2012 року, «Майбутнє, якого ми прагнемо»;

- Резолюція A/RES/70/1, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року, про підсумковий документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030» [153].

Підсумковий документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030» містить перелік глобальних цілей розвитку та програму заходів з їх реалізації. Він був прийнятий резолюцією у Нью-Йорку в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, де відбувся Саміт ООН для прийняття Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. На Саміті виступало понад 150 світових лідерів із 193 держав-членів Організації Об'єднаних Націй. Проблематика Саміту охоплювала всі аспекти сталого розвитку: соціально-економічний розвиток, конкурентоспроможність країн, екологічну та енергетичну безпеку, глобальне партнерство для розвитку.

Саміт поставив перед країнами членами-ООН нові завдання щодо адаптації визначених на глобальному рівні цілей та їх моніторингу. Прийнятий підсумковий документ окреслив безпрецедентну всезагальну програму заходів із ліквідації бідності, боротьби з нерівністю і охорони довкілля. Основу програми заходів складають 17 глобальних цілей (ЦСР) і 169 завдань.

Моніторинг і аналіз цілей і завдань передбачено здійснювати за допомогою сукупності глобальних показників. Урядам надано право розробляти власні національні показники, які допоможуть відстежувати хід виконання цілей та завдань [33].

Серед інших міжнародних документів універсального характеру слід виділити спільні документи Цільової групи з прозорості та боротьби з корупцією «Великої двадцятки» (G20) та «Ділової двадцятки» (B20), Принципи відповідального інвестування ООН [85]; Принципи «Екватор» [86]; Фінансова ініціатива Програми ООН з навколишнього середовища [173]; Керівні принципи ООН щодо дотримання прав бізнесу та людини [197],

Конвенцію ООН з прав дитини [38], Всесвітню декларацію прав людини [8], конвенції Міжнародної організації праці, кодекси корпоративної поведінки, Європейську декларацію бізнесу проти соціальної ізоляції, низка конвенцій Міжнародної організації праці, зокрема «Про свободу асоціації та захист права на організацію» (№ 87), «Про право на організацію і на ведення колективних переговорів», «Про примусову працю» (№ 29), «Скасування примусової праці» (№ 105), «Про мінімальний вік для прийому на роботу» (№ 138), «Про дискримінацію (в галузі праці і занять)» (№ 111) та ін.

Міжнародні документи регіонального характеру

В ЄС процес розробки нормативної бази з питань стійкості та КСВ (міжнародних документів регіонального характеру в контексті євроінтеграційного процесу) був розпочатий у 2001 із публікації «Зеленої книги. Створюючи Європейську систему Корпоративної Соціальної Відповідальності» (Green Paper «Promoting European Framework for corporate social responsibility») [27]. Цією публікацією була започаткована дискусія щодо концепції КСВ та форм співробітництва між Європейською Комісією та компаніями для її просування.

Вже у 2002 році Європейська Комісія розробила та оприлюднила стратегію ЄС щодо соціальної відповідальності бізнесу «Повідомлення Європейської Комісії з Корпоративної Соціальної Відповідальності: Внесок бізнесу у Сталій Розвиток» («Communication from the Commission concerning Corporate Social Responsibility: A business contribution to Sustainable Development»).

На сьогодні в країнах Європи підготовка нефінансової звітності є регламентованою та контролюється державою.

В Європейському Союзі у 2004 році було прийнято європейські директиви 2004/17 і 2004/18, які заохочують споживачів до придбання товарів саме у соціально спрямованих структурах бізнесу.

У 2009 році був прийнятий регуляторний акт Європарламенту та комісії № 1221/2009 з питань добровільної участі організацій у звітності щодо екоменеджменту та аудиту (EMAS).

З 2017 року почалося виконання положень Директив 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і зв'язані з ними звіти окремих типів компаній» від 26.06.2013 року та 2014/95/ЄС «Про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами». Ці Директиви зобов'язують великі компанії з персоналом понад 500 осіб (злиття та поглинання) надавати нефінансові звіти, розкриваючи екологічні, соціальні та управлінські ризики. Особливістю цих Директив є необхідність звітувати не тільки щодо внутрішніх ризиків, а й загроз, які є в стосунках з постачальниками та субпідрядниками.

Положення Директиви 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств» спрямовано змусити великі компанії звітувати перед стейкхолдерами стосовно рівня нефінансових ризиків у компанії.

На рівні G20 у 2015 р. у Парижі підписано COP 21 щодо створення інститутів, що фінансують діяльність підприємств зі скорочення викидів. Було ініційовано створення спеціального підрозділу в складі Ради з питань фінансової стабільності (Financial Stability Board, FSB), завданням якого є розроблення рекомендацій щодо розкриття нефінансової інформації та підготовки відповідних звітів (The FSB Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)).

Концепція КСВ визнається на державному рівні країн-членів європейського співтовариства. В різних країнах Європи розроблено та діють нормативно-правові акти, що регулюють КСВ. Втім питання регулювання складання та подання нефінансової звітності вирішується по різному.

В Німеччині, Франції та Великобританії нормативно встановлено обов'язкове звітування щодо різних аспектів екологічної, економічної та соціальної діяльності великими компаніями.

В Німеччині із 2004 р. у законодавство про звітування компаній (Bilanzrechtsreformgesetz) включена вимога обов'язкового для великих компаній та холдингів розкриття у звітності нефінансових показників діяльності компаній: екологічний вплив та стан людського капіталу компанії.

У Франції діє набір обов'язкових для звітності соціальних показників, «Соціальний звіт» («Bilan Social») (1977). Компанії, зареєстровані у Франції, із кількістю працівників понад 300 осіб зобов'язані готувати звітність за цими показниками. Він містить положення щодо практики найму на роботу та оплати праці, охорону здоров'я і безпеку праці, умови праці на робочому місці, навчання і професійну підготовку; відносини між керівництвом і персоналом.

Компанії, які котируються на біржі, зобов'язані надавати соціальний звіт із охорони праці, навколишнього середовища і впливу на суспільство. Цей звіт має розкривати дотримання філіями французьких підприємств основних принципів і прав у сфері праці, затверджених у Деклараціях Міжнародної організації праці (МОП), а також заходи із просування цих принципів серед субпідрядників компанії.

У Великобританії діє Закон про обов'язкову корпоративну соціальну звітність усіх зареєстрованих у Великобританії підприємств, які котируються на біржі (2005 р.). Крім того Національним інститутом стандартизації Великобританії (ASB - Accounting Standards Board) розроблений стандарт для підготовки такого звіту (2005 р.). В Стандарті міститься перелік основних обов'язкових для відображення у звітності елементів:

- соціальні аспекти – інформація про працівників компанії: здоров'я і безпека праці, політика найму, навчання і розвиток, мотивацій і бізнес-етика, продуктивність працівників і їхній профіль;
- суспільно важливі аспекти – охорона здоров'я, соціальні ризики, які існують у виробничому ланцюгу, питання багатоманітності клієнтської бази, впливу на місцеву спільноту, дотримання прав людини і корінних народів.

В Бельгії навіть компанії з кількістю працівників понад 20 осіб зобов'язані додавати до річного звіту «Соціальний звіт» («Bilan Social»). Цей звіт має розкривати інформацію про практики найму і розвитку працівників в компанії, загальний опис робочої сили, плинність кадрів, заходи просування і професійної підготовки працівників. «Соціальний звіт» може мати дві форми: повний соціальний звіт для великих підприємств; скорочений соціальний звіт – для малих і середніх підприємств. Він надається в Національний банк Бельгії, який контролює достовірність інформації.

В Нідерландах та Італії діє вимога, за якою вступне слово директора у фінансовому звіті має містити інформацію щодо соціальних аспектів їх діяльності. В Нідерландах за Законом про бухгалтерський облік (1998 р.) вступне слово директора має містити: інформацію про робоче середовище, статурну рівність та екологію; впровадження заходів запобігання або зменшення негативного впливу діяльності компанії. В Італії за законодавчим актом №32/2007 вступне слово директора має містити опис відносин із працівниками та екологічної діяльності компанії.

В Данії та Швеції впорядковано подання звітності підприємств, які справляють суспільно важливий інтерес. В Данії діє Закон про захист навколишнього середовища (1993 р.), за яким «найбільші забруднювачі» мають подавати екологічний звіт. В Швеції за національним законодавством щодо звітування (2009 р.) компанії державної власності зобов'язані оприлюднювати звіти щодо їх екологічної, економічної та соціальної діяльності.

Крім прямого законодавчого регулювання соціальної відповідальності, в Європі також широко використовують системи фіскального та фінансового стимулювання. Так, в більшості європейських країн (Великобританія, Італія, Іспанія) введені стимули для корпоративних благодійників.

Міжнародні документи спеціального характеру

Міжнародні документи спеціального характеру з питань стійкості та КСВ розкривають та впорядковують різні аспекти, зокрема трудові

відносини, виробництво якісної продукції, захист навколишнього природного середовища, дбайливе використання природних та інших ресурсів. Тому існує необхідність їх систематизації. Деякі дослідники групують стандарти по сфері застосування (зацікавленим особам, на які орієнтований стандарт) і за призначенням (сертифікація, оцінка та звіт) [40]. Підтримуючи такий підхід, спеціальні міжнародні документи, що регулюють питання стійкості та КСВ, можна поділити на дві групи:

1) *стандарти й системи управління та сертифікації, що визначають рамкові умови добровільної участі та не мають примусово правового характеру:*

- стандарти Міжнародної організації зі стандартизації ISO 9000 (ISO 8402; ISO 9000; ISO 9001; ISO 9002; ISO 9003; ISO 9004) [169]. Цими стандартами встановлюються вимоги до системи менеджменту якості підприємств. Вони є основою для розробки галузевих стандартів системи менеджменту якості (автомобільної, аерокосмічної, телекомунікаційної, нафтогазовидобувної, харчовій промисловості, виробництва медичних приладів та устаткування, програмних продуктів, охорони здоров'я, освіти та інших галузей).

- ISO 22000:2005 HACCP [202]. Стандарт встановлює технічні регламенти процесів виробництва та поставки продукції споживачеві, аналізу виробничих процесів на предмет виявлення можливих небезпек в харчових продуктах, застосування заходів щодо їх запобігання, усунення або зниження до прийняттого рівня. В Україні розроблена національна версія ISO 22000:2005 HACCP: ДСТУ ISO 22000:2007 «Система управління ня безпекою харчових продуктів».

- ISO 14001:2004 «Системи менеджменту навколишнього середовища – вимагати ня і керівництво по використанню» [201]. Стандарт спрямований на формування ефективної системи управління навколишнім середовищем. Він застосовується для сертифікації систем менеджменту. Стандартом встановлено обов'язкова публічність екологічної політики без визначення вимог до

звітності. В ЄС вимоги щодо зменшення рівня негативного впливу виробничого сектора на навколишнє середовище та забезпечення постійного поліпшення і розвитку з урахуванням останніх досягнень та економічної доцільності містить стандарт EMAS (Eco Management and Audit Scheme). Він вимагає звітності про результати його впровадження. В Україні є національна версія ISO 14001:2004: ДСТУ ISO 14001:2006 «Система управління навколишнім середовищем».

- OHSAS 18001:2007 (стандарт оцінки професійної безпеки) [206] та SA 8000:2001 Social Accounta (стандарт оцінки соціальних аспектів системи управління Міжнародної організації з соціальної відповідальності) [214]. Це стандарти, що містять вимоги щодо усунення дискримінації та забезпеченню належних умов праці. SA 8000:2001 базується на принципах 11 Конвенцій Світової організації праці, Всесвітньої декларації прав людини, Конвенції ООН з прав дитини. SA 8000 забезпечує визначення етичних критеріїв під час виробництва товарів та надання послуг. З метою отримання сертифікату відповідності на систему менеджменту за SA 8000 компанія має оцінити своє робоче середовище та визначити ступінь відповідності стандарту та національному законодавству. На підґрунті SA 8000:2001 розроблені міжнародні, міждержавні та національні стандарти соціальної відповідальності: КСО-2008; ISO 26000; проект ДСТУ «Системи управління соціальною відповідальністю. Вимоги»;

2) *стандарти підготовки та подання звітності:*

- Глобальна ініціатива звітності (The Global Reporting Initiative – GRI) [11]. GRI ґрунтується на концепції сталого розвитку – знаходження балансу між потребами нинішнього і майбутніх поколінь в економічному і соціальному добробуті, сприятливого навколишнього середовищі. GRI є неформальним документом, що містить набір критеріїв, з допомогою яких створюється звітність з економічної, екологічної та соціальної результативності компанії, і вимоги до якості звітності. Він призначений для великих підприємств, які мають можливість надавати істотний вплив на суспільство. GRI складається з п'яти компонентів: уява (бачення) та

стратегія; профіль організації; управління; індекс GRI; показники діяльності. Принципами звітності GRI є: повнота інформації; її здатність до аудиту; прозорість; контекст сталого розвитку; акуратність; нейтральність; можливість порівняння; ясність. GRI не вимагає обов'язкового проведення аудиту діяльності компанії [11].

- AA 1000 - стандарт звітності Інституту соціальної та етичної звітності [66]. Стандарт перевірки звітності AA 1000, розроблений Інститутом соціальної та етичної звітності (Institute of Social and Ethical Account Ability). Він спрямований на сприяння підвищення соціальної відповідальності бізнесу через забезпечення якості нефінансового обліку, аудиту та звітності із залученням і урахуванням думки зацікавлених сторін. В стандарті виділено основні етапи процесу складання соціальної звітності: планування (ідентифікація зацікавлених сторін, визначення цінностей і завдань компанії); звітність (виявлення найбільш актуальних питань, збір та аналіз інформації); підготовка звіту й проведення незалежного соціального і етичного аудиту[66].

- Керівні настанови Організації економічного співробітництва та розвитку для транснаціональних корпорацій (The OECD Guidelines for Multinational Enterprises). Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) є унікальним зібранням, в якому уряди спільно працюють з метою протистояння економічним, соціальним та екологічним викликам глобалізації. ОЕСР також зосереджує свою діяльність на зусиллях для досягнення порозуміння і допомоги урядам у реагуванні на нові події і труднощі таких, як корпоративне управління, інформаційна економіка та виклики старіючого населення. Організація є середовищем, у якому уряди мають можливість порівнювати стратегічний досвід, знаходити відповіді на спільні проблеми, визначати корисний досвід та співпрацювати заради досягнення координації внутрішньої та міжнародної політик. Державами-членами ОЕСР є такі країни: Австралія, Австрія, Бельгія, Канада, Чилі, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія,

Ірландія, Ізраїль, Італія, Японія, Корея, Люксембург, Мексика, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Польща, Португалія, Словацька Республіка, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Туреччина, Сполучене Королівство та Сполучені Штати. Європейський Союз бере участь у роботі ОЕСР.

- Стандарти Саншайн. Відповідно до цих стандартів, формат звітності має складатися в переважно з тексту, що може бути доповнений графіками та діаграмами. Порівняльні дані охоплюють п'ятирічний період. Рекламний матеріал не має бути врахований. Стандарти визначають лише напрями формування інформації та формат їх представлення. В стандарті не наводяться конкретні вимоги щодо показників звітності та механізм їх формування. Інформація має суб'єктивний характер та певним чином залежить від політики підприємства.

- Глобальні принципи Салівана (The Global Sullivan Principles – GSP). Найстаріша ініціатива в області соціальної відповідальності бізнесу (1977 р.). Передбачають підтримку економічної, соціальної та політичної справедливості, дотримання прав людини, рівні можливості під час наймання персоналу, навчання та сприяння кар'єрному зростанню соціально незахищених верств населення.

Наведений перелік не є повним. Під впливом посилення уваги до звітності зі стійкості станом на 2016 р. в 64 країнах налічується 383 вимог з розкриття інформації, інструкцій та основ, з яких обов'язковими є 248, 135 – добровільні звіти.

Втім враховуючи, що звітність з питань сталого розвитку в розвинутих країнах є важливим інструментом ведення соціально відповідального бізнесу, впорядкування її складання є предметом постійного суспільного обговорення та удосконалення.

Тренди в сфері сталого розвитку та звітності включають в себе фокус на таких стратегічних пріоритетах розкриття інформації на найближче десятиліття. Серед головних трендів слід виділити:

- законодавчі ініціативи ЄС щодо розкриття нефінансової інформації;

- ініціативи ЮНКТАД;
- ініціативи G20.

В ЄС встановлено певні мінімальні законодавчі вимоги до обсягу нефінансової та різноманітної інформації, яку повинні оприлюднювати деякі великі підприємства і групи для громадськості та органів влади на території всього Союзу.

Європейською Комісією підготовані керівні, проте необов'язкові, принципи, які включають загальні і галузеві ключові показники нефінансового характеру, що характеризують діяльність підприємств.

ЮНКТАД та Програма ООН по навколишньому середовищу займаються складанням керівництва з метаданих для показника 12.6.1 Цілей сталого розвитку, який вимагає повідомляти відомості про кількість компаній, що оприлюднюють звіти про раціональне використання ресурсів

Проводиться робота по відбору обмеженої кількості основних основних кількісних показників, що задають базові параметри звітності по показникам стійкості спираючись на існуючі керівні принципи задля сприянню зростанню співставленості звітності с питань стійкості між підприємствами, галузями та географічними сегментами.

У ході обговорень G8 і G20, ОЕСР було запропоновано розробити стандартизовану форму звітності для багатонаціональних компаній, яка подаватиметься у податкові органи, де вони вказуватимуть свої прибутки, і відповідно до якої, сплачуватимуть податки по всьому світу.

Найбільш впливовими з цих тенденцій є законодавчі ініціативи ЄС щодо розкриття нефінансової інформації та ініціативи ЮНКТАД у сфері реалізації цілей сталого розвитку (табл. 1.1).

Треба зазначити, що для України питання врахування світових підходів до розробки та впровадження нефінансової звітності є актуальним, оскільки розвиток в цьому напрямі до останнього часу певним чином відставав від світових тенденцій.

Таблиця 1.1

Ключові тенденції розвитку підходів до розкриття інформації
зі сталого розвитку

ООН	ЄС
<p>1. У 2015 році держави - члени ООН прийняли Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року, до якої увійшли 17 цілей і 169 завдань. У задачі 12.6 компаніям (особливо великим і транснаціональним компаніям) конкретно рекомендується застосовувати стійкі методи виробництва і відображати інформацію про раціональне використання ресурсів в своїх звітах.</p> <p>2. ЮНКТАД і Програма ООН з навколишнього середовища займаються складанням керівництва по метаданих для показника 12.6.1. Показник 12.6.1 вимагає повідомляти відомості про кількість компаній, що публікують звіти про раціональне використання ресурсів.</p> <p>3. Діяльність ЮНКТАД спрямована на відбір обмеженого числа основних кількісних показників, які повинні бути універсальними і порівняними.</p> <p>4. Мета підготовленого керівництва - надати в розпорядження держав - членів ООН методологію оцінки числа компаній, що публікують звітність з питань стійкості, що є однією з вимог до моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку.</p>	<p>1. На залик Європейського Парламенту висунути законодавчу пропозицію щодо розкриття нефінансової інформації підприємствами прийнята Директива 2013/34/ЄС.</p> <p>У 2014 році до Директиви 2013/34/ЄС були внесені поправки щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації деякими великими підприємствами і групами Директивою 2014/95/ЄС.</p> <p>2. Визначено, що для захисту акціонерів, учасників та третіх сторін вкрай важливо узгодити національні норми подання та змісту щорічної фінансової звітності та <i>звітів про управління</i>, а також бази оцінки, що використовуються у цих звітах, та порядок їх оприлюднення.</p>
<p>5. Мета керівництва - дати країнам можливість розраховувати цей показник і збирати зіставні і послідовні дані про стійкість і вплив діяльності компаній.</p> <p>Пропоновані основні показники охоплюють економічні, екологічні, соціальні та управлінські аспекти роботи компаній.</p> <p>7. Очікуваний результат - полегшити узгодження основних показників досягнення Цілей сталого розвитку для компаній (включених в звітність за показниками стійкості) з показниками досягнення Цілей сталого розвитку на національному та глобальному рівнях.</p>	<p>Встановлено, що звіт про управління має містити достовірний <i>огляд</i> розвитку, діяльності та стану підприємства, а також <i>опис</i> основних ризиків і невизначеностей, з якими він стикається. Цей огляд має бути збалансованим і комплексним аналізом розвитку, діяльності та стану підприємства, відповідно до розміру і складності бізнесу.</p> <p>При наданні нефінансової інформації, компанії, які підпадають під дію Директиви 2014/95/ЄС, можуть використовувати або національні рамкові підходи, або загальноєвропейські, або міжнародні</p>

Отже, міжнародні документи, що регулюють різноманітні аспекти цілей сталого розвитку, та у сукупності складають зовнішнє інституціональне середовище, потребують ретельного вивчення та впровадження у законодавство України. Це зумовлює актуальність оцінки національної нормативно-правової бази на предмет її відповідності сучасним світовим тенденціям у сфері сталого розвитку.

1.2. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в Україні в контексті розкриття інформації щодо корпоративної соціальної відповідальності

Внутрішнє інституціональне середовище складається із сукупності нормативно-правових актів, які розроблені на загальнодержавному рівні. Через встановлення рамкових обмежень, внутрішнє інституціональне середовище забезпечує зниження рівня невизначеності у відносинах держави, суспільства та бізнеса щодо просування принципів КСВ.

Систематизація та оцінка внутрішнього інституціонального середовища за запропонованим раніше підходом (універсальні, регіональні та спеціальні документи) дає можливість:

- систематизувати та оцінити вітчизняну нормативно-правову базу на предмет стану та наявності проблемних аспектів впорядкування процесу ведення бізнесу на засадах концепції КСВ;
- запропонувати шляхи удосконалення вітчизняного законодавства в контексті продовження процесу його адаптації до вимог законодавства ЄС.

Міжнародні документи універсального характеру, які регулюють питання стійкості та КСВ, що розроблені під егідою ООН, підтримані Україною. Зокрема Представництво ООН в Україні в 2006 році започаткувало та підтримує діяльність української мережі Глобального договору ООН, що охоплює понад 140 організацій.

Концепція досягнення сталого розвитку знайшла своє законодавче визнання у Конституції України через визначення загальних принципів соціальної відповідальності держави і суб'єктів господарювання. Так у ст. 64 Конституції України закріплені конституційні права і свободи людини і громадянина, що не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Крім того, Конституція України прямо або частково містить вимоги щодо прав людини, трудових відносин, навколишнього середовища та боротьби з корупцією.

Головним документом *регіонального характеру* (євроінтеграційний контекст), що долучає Україну до європейського руху щодо забезпечення досягнення цілей сталого розвитку є укладена Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Україною Законом № 1678-VII від 16.09.2014 [170]. Угодою визнано, що прихильність забезпеченню розвитку міжнародної торгівлі таким чином, щоб сприяти досягненню мети сталого розвитку є головним принципом посилення співробітництва між Сторонами. Зазначається, що «із цією метою Сторони визнають важливість якнайповнішого врахування економічних, соціальних та екологічних інтересів не тільки свого відповідного населення, а й прийдешніх поколінь і гарантують, що економічний розвиток, екологічна та соціальна політика підтримується спільно» [170].

Інструментом досягнення цілей сталого розвитку обрано наближення вітчизняної нормативно-правової бази та адміністративної практики до *acquis* ЄС.

Окремі положення із цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) розкриваються у Главі 13 розділу «Торгівля та сталий розвиток», зокрема у статтях 291 «Багатосторонні трудові стандарти та угоди», 292 «Багатосторонні угоди з охорони навколишнього середовища», 293 «Торгівля на користь сталого розвитку», 294 «Торгівля лісовою продукцією», 295 «Торгівля рибною продукцією», 296 «Підтримка рівнів захисту».

В Угоді визнається важливість врахування наукової та технічної інформації, відповідних міжнародних стандартів, настанов, рекомендацій.

На виконання ЦСР відповідно до ст. 460-470 Глави 1 «Інституційна структура» Розділу VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення» Угоди про асоціацію в Україні створена система координації співробітництва між Україною та ЄС. Основним координуючим органом щодо питань сталого розвитку є Підкомітет з питань торгівлі та сталого розвитку, який є підзвітним одному з основних координуючих органів - Комітету асоціації [170].

Втім відповідно до розпорядження Кабміну України «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» №847-р від 17 вересня 2014 р. імплементація цього нормативно-правового акта мала відбутися до серпня 2016 р. [126] Водночас станом на початок 2017 р. відсутній відповідний законопроект. Відповідальним за імплементацію є Міністерство екології та природних ресурсів України.

Наступним рівнем нормативного забезпечення досягнення сталого розвитку є *документи спеціального характеру*. Стосовно нормативних документів, які регулюють різноманітні аспекти *стандартизації системи управління* слід зазначити, що деякі з них мають національні версії. Зокрема, стосовно споживачів продукції щодо її якості, працівників підприємства, місцевої громади (суспільства) – щодо природного середовища, контрагентів – в сфері господарювання і прав власності.

Соціальна відповідальність бізнесу в Україні регламентується ДСТУ ISO 14001-97 «Системи управління навколишнім середовищем. Склад і опис елементів, керівні вказівки по їх застосуванню» [19], розробленим у 1997 році на підставі ISO-14000. Стандарт встановлює склад елементів системи управління навколишнім середовищем та вимоги до її функціонування. Він стосується тих екологічних аспектів, які організація може контролювати і на які вона може впливати. Він не встановлює конкретних вимог до екологічних

характеристик. Стандарт поширюється на організації, що функціонують на території України, незалежно від форм власності і видів діяльності, на органи з сертифікації/реєстрації.

Цей стандарт застосовується до «будь-якої організації, органу, підприємству, установі, які бажають:

- а) впровадити, підтримувати та вдосконалити систему управління навколишнім середовищем;
- б) переконатися в тому, що система відповідає вимогам декларованої ними екологічної політики;
- в) надати докази іншим зацікавленим сторонам про такому відповідно;
- г) провести сертифікацію/реєстрацію системи управління навколишнім середовищем на відповідність цієї моделі;
- д) декларувати відповідність своєї діяльності, продукції чи послуг вимогам цього стандарту» [19].

У листопаді 2007 року Україна приєдналася до розробки міжнародного стандарту із соціальної відповідальності ISO 26000. 25 січня 2008 року було затверджено склад Національного дзеркального комітету, роботу якого координує Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики. За його підтримки у 2008 р. у національному технічному комітеті стандартизації «Системи управління якістю, довкіллям, безпечністю харчових продуктів та соціальна відповідність» (ТК 93) створено четвертий підкомітет – «Соціальна відповідальність» (ТК 93/4). ТК 93/4 став ініціатором розробки національного стандарту «Системи управління соціальною відповідальністю. Вимоги» та підготував переклад проекту ISO 26000 на українську мову. Робота ТК 93/4 представлена в робочій групі ISO з соціальної відповідальності як основна модель функціонування Національного «дзеркального» комітету в країнах, що розвиваються.

У 2010 р. наказом Держспоживстандарту від 27.12.2010 р. № 594 надано чинності ДСТУ ОHSAS 18001:2010 «Системи управління гігієною та

безпекою праці» [20]. Цей стандарт серії OHSAS з оцінювання гігієни та безпеки праці й супутній стандарт OHSAS 18002 «Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001» було розроблено на вимогу споживачів створити визнаний стандарт для системи управління гігієною та безпекою праці, на підставі якого може бути оцінено й сертифіковано їхні системи управління.

OHSAS 18001 розробляли з урахуванням структури стандартів ISO 9001:2000 (система управління якістю) та ISO 14001:2004 (система екологічного управління), щоб сприяти інтеграції систем управління якістю, екологічного управління й гігієни та безпеки праці в організаціях, якщо у них виникає така потреба.

Крім того в Україні існує державна система сертифікації продукції – Система УКРСЕПРО. У даній системі проводиться як обов'язкова, так і добровільна сертифікація. Роботи в Системі УКРСЕПРО організовує Державний комітет України з питань технічного регулювання і споживчої політики – Держспоживстандарт України, який є Національним органом з сертифікації (раніше називався Держстандарт України).

В процесі обов'язкової сертифікації визначається відповідність параметрів продукції вимогам нормативних документів, визначених законодавчими актами України, та/або вимогам нормативних документів, вказаних в «Переліку продукції, яка підлягає обов'язковій сертифікації в Україні». При цьому для багатьох видів продукції повинно бути отримано Санітарно – епідеміологічний висновок Міністерства охорони здоров'я України і експертний висновок, який використовується для здобуття Дозволу на експлуатацію продукції в Україні (видається Держгірпромнаглядом).

Роботи з сертифікації продукції і систем управління якістю (навколишнім середовищем, професійною безпекою та здоров'ям, соціальній відповідальності і т.п. за ДСТУ 3420-96 [18]) в Українській державній системі сертифікації УКРСЕПРО виконуються відповідно до вимог серії стандартів Системи УКРСЕПРО.

Стосовно *нормативних документів, які регулюють різноманітні аспекти стандартизації підготовки й подання звітності*, маємо визнати, що вони не мають національних версій. В результаті такого стану справ навіть практика складання соціальної звітності на добровільних засадах серед вітчизняних підприємств не є поширеною, про що свідчать, зокрема, дані Центру «Розвиток КСВ» [43]. Тому питання запровадження в Україні обов'язкової нефінансової звітності є предметом широкої дискусії.

Водночас з 2017 року в ЄС почали виконуватися положення Директив 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і зв'язані з ними звіти окремих типів компаній» від 26.06.2013 року та 2014/95/ЄС «Про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами». Тому вітчизняні компанії, які постачають продукцію до країн ЄС мають приділяти увагу таким аспектам, як обсяг викидів парникових газів, соціальні проблеми, проблеми менеджменту компанії.

Також важливою є Директива 2003/87/ЄС, яка передбачає запровадження системи торгівлі дозволами на викиди парникових газів в Україні до початку 2017 р. Така система передбачатиме не тільки зобов'язання скорочувати викиди парникових газів вітчизняними компаніями, а й можливість реалізовувати наявні/зайві сертифікати/дозволи, залучати фінансові ресурси під проекти, які в результаті можуть сформувати такий дозвіл/сертифікат.

Основними відповідальними за імплементацію цих зазначених Директив в Україні є Міністерство фінансів і Міністерство економічного розвитку та торгівлі. Очікувалося, що положення Директив будуть імplementовано до липня 2015 р. Втім цей процес ще не закінчений.

Проведене дослідження інституціонального середовища регулювання сталого розвитку та КСВ та встановленні проблемні аспекти характеризують його як ґрунтовне, але не достатньо щільне, а саме неповне. Директиви ЄС, що стосуються питань розкриття соціальних аспектів діяльності компаній

станом на кінець 2017 року ще не імплементовані. Такий стан інституціонального середовища створює умови для опортунізму, тобто поведінки, пов'язаної з усвідомленим нерозкриттям підприємствами інформації про екологічні, економічні та соціальні аспекти їх діяльності.

Таким чином, характеристики інституціонального середовища бухгалтерського обліку дозволяють зробити висновок про те, що діючий набір інститутів у сфері бухгалтерського обліку не у повному обсязі забезпечує зниження невизначеності стосовно розкриття інформації щодо сталого розвитку через складання звітності підприємствами та організаціями.

Такий стан інституціонального середовища значною мірою обумовлений недосконалістю політичного поля в Україні, яке характеризується високим рівнем опортуністичної поведінки законодавців, лобіюванням інтересів окремих зацікавлених груп. Неузгодженість нормативно-правових актів є відображенням незрілості механізмів досягнення компромісів, що має прояв у складності створення та застосування нормативно-правових актів, які регулюють бухгалтерський облік та складання звітності в Україні.

Водночас, нормативно-правові акти, що утворюють інституціональне середовище, мають бути узгоджені, доступні, зрозумілі, стабільні, що в умовах невизначеності дозволяє погоджувати очікування держави та суспільства щодо етичного ведення бізнесу та відповідальності за вплив діяльності підприємств на суспільство й навколишнє середовище.

На відміну від урядів країн ЄС, які відіграють значну роль у просуванні КСВ, в Україні соціальне звітування як інструмент державної фінансової політики не знайшло свого законодавчого впорядкування.

Серед головних перешкод активної імплементації нормативних документів, які регулюють різноманітні аспекти стандартизації підготовки й подання соціальної звітності в Україні є:

- термінологічна невизначеність та фрагментарний підхід до регулювання питань досягнення сталого розвитку;

- низький рівень співробітництва держави, суспільства та бізнесу;
- необізнаність суспільства та бізнесу про переваги ведення соціально відповідального бізнесу, та, як наслідок, слабе поширення впровадження КСВ.

Пріоритетність досягнення сталого розвитку вимагає наявності відповідної інформації. Одним із принципів дотримання соціальної відповідальності бізнесу є підзвітність, а інструментом, який визначає вплив компанії на забезпечення сталого розвитку, є інтегрована корпоративна звітність. Інтегрована корпоративна звітність дозволяє отримати інформацію щодо економічної, екологічної і соціальної діяльності компанії.

В Україні станом на кінець 2017 року не існує законодавчих вимог підготовки інтегрованої звітності. Фінансова звітність не відображає чинники сталого розвитку: стратегію, стійкий розвиток, ризик бізнесу. Модель корпоративної звітності має змінюватися в напрямі інтеграції статистичної, соціальної, екологічної, фінансової та нефінансової звітності. Нормативне регулювання цього питання має відповідати прийнятій європейській практиці та може суттєво вплинути на подальше становлення КСВ в Україні.

Тому головна фундаментальна проблема досягнення цілей сталого розвитку та просування КСВ в Україні – це відсутність єдиних вимог до підготовки інтегрованої корпоративної звітності компанії, що розкриває фінансові та нефінансові показники. На відміну від фінансової звітності, для нефінансової звітності національні стандарти не розроблені.

Ефективним інструментом модернізації корпоративної звітності є розробка моделі інтегрованої корпоративної звітності з урахуванням принципів КСВ та національних особливостей. На цьому шляху необхідне наукове обґрунтування напрямків адаптації законодавства ЄС з питань корпоративної звітності до законодавства України. Процес адаптації неможливий без належного науково-аналітичного та методологічного забезпечення.

Науково-аналітичне забезпечення процесу адаптації вимагає проведення постійної послідовної та планової роботи щодо:

- оцінки перекладу новацій європейського законодавства українською мовою;
- проведення моніторингу змін до європейського законодавства та їх наукового супроводу;
- здійснення комплексного порівняльного аналізу діючого законодавства у сфері бухгалтерського обліку із нормами Європейського союзу та міжнародних стандартів фінансової звітності;
- розроблення пропозицій стосовно імплементації новацій та змін законодавство ЄС.

1.3. Аналіз вимог Директиви 2013/34/ЄС та розробка рекомендації щодо їх врахування у законодавстві України у сфері бухгалтерського обліку

Директива 2013/34/ЄС про річну фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність та пов'язані із ними звіти окремих підприємств від 26.06.2013 [188], яка була імплементована до законодавства країн-членів Європейського Союзу (далі – ЄС), має велике значення у сфері регулювання підготовки та представлення фінансової звітності. Із прийняттям Європейським Парламентом цього документу було створено основу для нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку на території ЄС та завдання для імплементації країн, що ставлять на меті вступ до ЄС (наприклад, Україна).

Відображення соціальної складової корпоративної звітності суб'єктів господарської діяльності регулюється Розділом 5 «Звіт про управління» та Розділом 10 «Звіт про платежі на користь держави» Директиви 2013/34/ЄС.

Розділом 5 «Звіт про управління» Директиви 2013/34/ЄС визначається зміст звіту про управління, звіту про корпоративне управління.

У жовтні 2014 році затверджено Директиву 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради, якою вносяться зміни до Директиви 2013/34/ЄС щодо розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації визначеними великими компаніями та групами [189].

Даними поправками доповнено Розділ 5 «Звіт про управління» в частині змісту звіту (стаття 19): виокремлено положення стосовно змісту, зобов'язання з підготовки та звільнення від представлення нефінансового звіту (стаття 19а). Також Директивою 2014/95/ЄС вносяться доповнення до Розділу 6 «Консолідована фінансова звітність та звіти» щодо підготовки консолідованого нефінансового звіту (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Доповнення, що вносяться Директивою 2014/95/ЄС до бухгалтерської Директиви 2013/34/ЄС

Положення Директиви 2013/34/ЄС	Зміст доповнення
<p>Розділ 5 «Звіт про управління» Стаття 19 «Зміст звіту про управління»</p>	<p>Стаття 19а «Нефінансовий звіт» Параграф 1: «Великі підприємства, що становлять суспільний інтерес та середньорічна кількість працівників яких перевищує 500 осіб впродовж фінансового року повинні включити до звіту про управління нефінансовий звіт, який містить інформацію, що дозволяє зрозуміти в необхідному обсязі розвиток суб'єкта, результати діяльності, стан та вплив його діяльності на навколишнє, соціальне середовище та співробітників, інформація щодо прав людини, питання пов'язані із антикорупційною діяльністю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стислий опис бізнес-моделі суб'єкта підприємництва; - опис політики по відношенню до перерахованих вище питань, - реалізовані заходи, результати здійснення такої політики; - основні ризики, що пов'язані із визначеними вище аспектами та діяльністю суб'єкта підприємництва, яким чином окремі напрями діяльності можуть вплинути на ці сфери, яким чином суб'єкт підприємництва управляє цими ризиками; - нефінансові показники результатів діяльності за кожним окремим напрямом. <p>У випадку, коли підприємство не здійснює політику по відношенню до одного або декількох аспектів із вище перелічених, то повинно бути надане чітке і зрозуміле пояснення чому саме так»</p>
<p>Розділ 6 «Консолідована фінансова звітність та звіти» Стаття 29 «Консолідований звіт про управління»</p>	<p>Стаття 29а «Консолідований нефінансовий звіт» Суб'єкти, що складають такий звіт, та загальні вимоги щодо змісту є ідентичними тим положенням, які визначаються статтею 19а. Даною статтею також визначено умови звільнення від підготовки консолідованого нефінансового звіту</p>

Складено за: [189].

З метою забезпечення прозорості платежів, які здійснюються на користь держави, законодавство ЄС вимагає від визначених суб'єктів підприємництва, задіяних у видобувних та лісозаготівельній галузях, розкривати інформацію щодо суттєвих сум платежів, які було здійснено в країнах, де велась діяльність, в окремому річному звіті. Основна мета такої звітності – задоволення інформаційних потреб громадян країн, ресурси яких використовуються, щодо виробленого за допомогою визначених ресурсів багатства.

Розділом 10 «Звіт про платежі на користь держави» визначено: основні терміни («підприємство, що працює у видобувній промисловості», «підприємство, яке займається лісозаготівлею у незайманому лісі», «уряд (держави)», «проект», «платіж»); суб'єкти, від яких вимагається скласти такий тип звіту; зміст звіту; умови консолідації звіту про платежі на користь держави; вимоги до оприлюднення звіту).

Розглянемо процес імплементації вимог Директиви 2013/34/ЄС до українського законодавства.

Згідно додатку XXXV до Глави 13 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 (далі – Угода) [170], Україною було взято на себе зобов'язання щодо поступового наближення власного законодавства до законодавства ЄС шляхом імплементації положень Директиви впродовж 3 років з дати набрання чинності Угодою.

У відповідності до заходів, визначених у Плані імплементації [143] Директиви, було розроблено проект Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) від 11.05.2016 № 4646, який наразі прийнято [24].

У згаданому Законі про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення

деяких положень) № 2164-VIII від 05.10.2017 (далі – Закон № 2164-VIII) враховано основні положення Директиви 2013/34/ЄС, які стосуються класифікації підприємств та груп підприємств, надано визначення терміну «суб'єкт суспільного інтересу (public interest entity, PIE)» – «підприємство суспільного інтересу» та інші нормативні та методологічні аспекти підготовки та оприлюднення фінансової звітності суб'єктами підприємництва України. У додатку А представлено співвідношення між складовими частинами Директиви та положеннями законопроекту, яким закріплюються вимоги цього документу.

Таким чином, можна стверджувати, що процес імплементації законодавства ЄС в Україні поступово відбувається, а тому доцільним є здійснення постійного моніторингу оновлення європейських нормативно-правових актів. Так, 12 квітня 2016 року було представлено пропозиції проекту щодо внесення змін до Директиви 2013/34/ЄС в частині розкриття інформації щодо податку на прибуток окремими підприємствами та галузями [211].

Розглянемо іншу групу змін, запропонованих до розгляду на предмет включення у Директиву 2013/34/ЄС. Документом, що викликав чимало питань та спровокував обговорення серед професійної спільноти (державні регулятори, міжнародні професійні організації), став документ «Пропозиції щодо внесення доповнень до Директиви 2013/34/ЄС в частині розкриття інформації з податку на прибуток окремими підприємствами та галузями» від 12 квітня 2016 року (далі – зміни до Директиви 2013/34/ЄС) [211].

Зміст даної пропозиції стосується запровадження такої форми звітності як звіт про податок на прибуток (у тому числі і консолідована форма такого звіту). Змінами до Директиви 2013/34/ЄС вноситься Розділ 10а «Звіт про податок на прибуток» (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Структура запропонованого до внесення Розділу 10а «Звіт про податок на прибуток» до Директиви 2013/34/ЄС [211]

Пропозиція	Зміст
<i>Додати Розділ 10а «Звіт про податок на прибуток»:</i>	
Стаття 48а «Визначення, пов'язані зі звітністю про податок на прибуток»	«Кінцева материнська компанія», «консолідовані фінансові звіти», «податкова юрисдикція».
Стаття 48б «Підприємства та філії, що повинні складати звітувати з податку на прибуток»	
Стаття 48в «Зміст звіту про податок на прибуток»	<p>Визначено основну інформацію, що підлягає розкриттю у звіті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стислий опис видів діяльності; - кількість працівників; - сума чистого доходу (виручки), що включає дохід, отриманий пов'язаними сторонами; - сума нарахованого в поточному році податку на прибуток, яку визнано у витратах на сплату податку на прибуток із оподатковуваних прибутків або збитків у фінансовому році підприємствами та філіями резидента у податкових цілях відповідної податкової юрисдикції; - сума податку на прибуток, що є сплаченою впродовж фінансового року підприємствами та філіями резидента у податкових цілях; та - величина накопиченого прибутку. <p>Крім того, звіт повинен містити роз'яснення стосовно у разі наявності суттєвих розбіжностей між нарахованою та сплаченою сумою податку на прибуток за поточний фінансовий рік.</p>
Стаття 48г «Оприлюднення та доступ»	Звіт, підготовлений суб'єктами, визначеними статтею 48б повинен залишатись доступним на веб-сторінці на період тривалістю мінімум 5 років.
Стаття 48д «Відповідальність за складання та оприлюднення звіту про прибуток»	Визначено обов'язок держав-членів ЄС щодо гарантування застосування членами адміністративних, управлінських та наглядових органів до кінцевої материнської компанії заходів, передбачених національним законодавством за порушення положень стосовно розкриття та оприлюднення інформації з податку на прибуток.

Пропозиція	Зміст
Стаття 48е «Незалежна перевірка»	Надання гарантій державами-членами щодо проведення аудиту звіту з податку на прибуток на предмет наявності та оприлюднення.
Стаття 48ж «Спільний перелік визначених податкових юрисдикцій Союзу»	Створення переліку визначених податкових юрисдикцій, який базуватиметься на оцінці податкових юрисдикцій, які не відповідають визначеному переліку критеріїв (прозорість та обмін інформацією, включаючи інформацію по запиті та автоматичний обмін фінансовою інформацією (Automatic Exchange of Information), справедлива податкова конкурентоздатність, стандарти ОЕСР та/або G20, інші актуальні стандарти, включаючи міжнародні стандарти, встановлені Групою з розробки фінансових заходів (Financial Action Task Force))
Стаття 48з «Дата подання звітності з податку на прибуток»	Відповідно до національного законодавства держав-членів ЄС.
Стаття 48к «Звіт»	Комісія повинна готувати звіт щодо дотримання вимог, визначених даним документом стосовно подання та оприлюднення інформації з податку на прибуток, та щодо оцінки впливу покладеного зобов'язання зі звітування.

Складено за: [211].

Суб'єктами підготовки та оприлюднення інформації з податку на прибуток виступають мультинаціональні компанії (далі – МНК), консолідований оборот яких перевищує 750 млн. євро (стаття 48 б).

Звідси випливає, що жодних додаткових зобов'язань чи обтяжень прийняття даного проекту на мікро- чи малі підприємства не накладає.

Слід відмітити, проте, що для будь-яких МНК, що знаходяться у третіх країнах (поза межами ЄС), під зобов'язання підпадатимуть їх дочірні підприємства або філії, які розміщені на території ЄС (МНК самостійно визначає, яке з філій або дочірніх підприємств є відповідальними за підготовку та оприлюднення такої інформації) (стаття 48 б) [189].

Основним питанням, що постає перед суб'єктами, які підпадають під сферу регулювання даного документу, постає зміст запропонованої форми звітності.

Відповідно до параграфу 2 статті 48в звіт складається з наступних відомостей:

- природа діяльності (вид економічної діяльності); кількість зайнятих працівників;
- чиста виручка (включаючи пов'язані сторони); прибуток до оподаткування;
- величина зобов'язання з податку на прибуток у країні;
- платежі, здійснені до держави впродовж року, в якому було отримано прибуток; сума накопиченого прибутку.

Наступним аспектом, який необхідно розглянути виступають часові обмеження щодо подання та оприлюднення звіту про податок на прибуток.

Консолідований звіт про податок на прибуток буде оприлюднюватись у бізнес-реєстрі (ведеться податковими адміністраторами) з метою забезпечення визначеності та доступності з плином часу. Такі звіти пропонується оприлюднювати на офіційних веб-сторінках компаній та залишаються доступними протягом 5 років.

Виходячи зі змісту положень документу «Пропозиції щодо внесення доповнень до Директиви 2013/34/ЄС в частині розкриття інформації з податку на прибуток окремими підприємствами та галузями», держави-члени повинні запровадити колективну відповідальність адміністративних, управлінських та наглядових органів за подання та оприлюднення цієї інформації [189].

Процес суспільного обговорення та надання коментарів з приводу прийняття змін та доповнень до нового нормативно-правового документу є одним з основних етапів його опрацювання. Міжнародними професійними організаціями було надано коментарі з приводу документу, яким вносяться доповнення до Директиви 2013/34/ЄС в частині підготовки та оприлюднення інформації з податку на прибуток (табл. 1.4) (дод. Б).

Таблиця 1.4

Проблемні питання, що потребують доопрацювання, пов'язані із документом, яким вносяться доповнення до Директиви 2013/34/ЄС

Проблемне питання	Коментар	Джерело
Не враховано значні відмінності, що існують між різними галузями, в сфері оподаткування	Пропозиція охоплює лише звітність щодо корпоративного податку (податку на прибуток) та не повністю ґрунтується і узгоджується із іншими даними бухгалтерського обліку компаній	Рада з корпоративного управління Швеції (The Swedish Corporate Governance Board)
Інформація, що підлягає оприлюдненню	Інформація, що наводиться у Звіті, повинна бути ідентичною за змістом відповідним інформаційним елементам звітності СBCR з метою виконання положень Директиви Адміністративної Співпраці (DAC4) (Стаття 48в Документу).	Європейська федерація страхування та перестрахування «Страховання Європа» (Insurance Europe)
Неприйнятні додаткові вимоги розкриття інформації	Вимога щодо додаткового розкриття інформації щодо присутніх розбіжностей між сумами нарахованого та сплаченого податку на прибуток не є доцільною так як створює додаткові навантаження на процес складання звітності (подібна вимога відсутня як у Плані заходів 13 ОЕСР, так і в DAC4) (стаття 48в (4))	Європейська федерація страхування та перестрахування «Страховання Європа» (Insurance Europe)

Проблемне питання	Коментар	Джерело
Неузгодженість графіку оприлюднення інформації	Неузгодженість вимоги статті 48б (параграф 1) документу зі статтею 8aa(4) Директиви DAC4 в частині терміну оприлюднення інформації. З метою забезпечення послідовності та мінімізації встановлення навантажень на компанії, звітність SVCR в цілях бухгалтерської Директиви повинна бути опублікована та оприлюднена (у вільному доступі) не раніше ніж дата, визначена DAC4 (тобто, впродовж 15 місяців після останнього дня звітного фінансового року)	Європейська федерація страхування та перестраховання «Страховання Європа» (Insurance Europe). Федерація європейських бухгалтерів (FEE)
Потреба гнучкості у підході до визначення інформації, що потребує розкриття та оприлюднення	Положеннями DAC4 дозволяється гнучкість у виборі підходів до оприлюднення інформації: «знизу-догори», «згори-донизу» або комбінований інший підхід. Вимога статті 48в (3) означає необхідність використання лише підходу «знизу-догори». Якщо положення даного документу та DAC4 не будуть взаємоузгоджені, то компанії (які, зазвичай використовують підхід «згори-донизу») будуть змушені будувати нові процеси для підготовки та оприлюднення інформації. Цього необхідно уникати	Європейська федерація страхування та перестраховання «Страховання Європа» (Insurance Europe)
Необхідність у захисті комерційно чутливої інформації	Згідно документу компанії повинні утримувати інформацію, розкриття якої на їх думку матиме негативний вплив на їх конкурентоспроможність підприємствами та групами. Огляд, здійснений на рівні ЄС довів, що причини утримання інформації є виправданими, проте вони також повинні бути конфіденційними	Європейська федерація страхування та перестраховання «Страховання Європа» (Insurance Europe)
Необхідність визначення меж суттєвості	Зміст звітів СВС, представлених суспільству має бути визначений відповідно до облікових систем та принципів	Європейська федерація страхування та перестраховання «Страховання Європа» (Insurance Europe). Федерація європейських бухгалтерів (FEE)

З огляду на інформацію, наведену в таблиці 1.4, можна зробити висновок про те, що запропонований до розгляду документ містить положення щодо підготовки та оприлюднення форми звітності, дані якої повинні відповідати інформації, що наводиться у звітності типу «country-by-country reporting» (CBCR). Остання – це стандартизована звітність, що надає можливість фіскальним органам різних країн мати доступ до інформації щодо звітності МНК про отримані прибутки, нараховані та сплачені податки, особливості економічної діяльності.

Інформація, що міститься у звітності CBCR, є базовою для оцінки ризиків, визначених планом BEPS (Base Erosion and Profit Shifting Project, Action Plan 13), який за своєю суттю є інструментом протидії мінімізації податків на транснаціональному рівні, що розроблений та запропонований ОЕСР [35].

Питання підготовки, розміщення та оприлюднення звітності в розрізі країн (CBCR) є актуальним, оскільки з 1 січня 2017 року Україна офіційно приєдналась до BEPS відповідно до Указу Президента України №180/2016 «Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон» [123, 179].

Інформація, наведена у таблиці 1.4 дозволяє зробити висновок, що «слабких місць» у запропонованих змінах до Директиви 2013/34/ЄС є достатньо, вони потребують врахування та доопрацювання. Одним з найважливіших не доопрацювань є неузгодження термінів представлення звітності з податку на прибуток із іншими європейськими нормативно-правовими актами. Проблемний графік оприлюднення: стаття 48б (1) документу, що аналізується, разом зі статтею 48б (6) вимагає оприлюднення звітної інформації «від країни до країни» (не пізніше ніж впродовж 12 місяців після дати балансу та для орієнтованих на ринок капіталу підприємств не пізніше ніж впродовж 4 місяців після дати балансу). Дана вимога суттєво відрізняється від положення, закріпленого в Директиві DAC4 (The 4th Directive on Administrative Cooperation (DAC 4)) (стаття 8aa(4)), яким

передбачено, що оприлюднення має бути здійснене впродовж 15 місяців після останнього дня фінансового року групи МНК, якої стосується вимога щодо складання звітності типу «від країни до країни» (Country-by-Country). З метою забезпечення послідовності та мінімізації встановлення навантажень на компанії, звітність CBCR в цілях бухгалтерської Директиви повинна бути опублікована та оприлюднена (у вільному доступі) не раніше ніж дата, визначена DAC4 (тобто, впродовж 15 місяців після останнього дня фінансового року).

Також окремої уваги потребує аналіз запропонованих змін до Директиви 2013/34/ЄС, представлений Федерацією європейських бухгалтерів (далі – Федерація) у документі «Коментарі щодо пропозиції Європейської Комісії щодо звітності CBCR» (рисунок 1.2).

Рис. 1.3. Основні положення коментарів, наданих Федерацією європейських бухгалтерів щодо змін до Директиви 2013/34/ЄС

Складено за: [216].

Вищенаведена інформація дозволяє зробити висновок про те, що поточною тенденцією в сфері регулювання бухгалтерського обліку та звітності є виконання інформаційної функції та основного завдання

бухгалтерського обліку – забезпечення повною та достовірною інформацією, необхідною внутрішнім і зовнішнім користувачам, з метою контролю за дотриманням законодавства та уникнення його порушень.

Це є основним завданням, характерним для континентальної системи побудови бухгалтерського обліку (країни Європейського Союзу), спрямованої за задоволення вимог уряду (фіскальних органів, інших регуляторів).

Удосконалення законодавчої та методологічної бази із підготовки та оприлюднення суб'єктами господарювання (особливо великими групами підприємств) інформації стосовно податку на прибуток є одним з кроків на шляху побудови надійної та прозорої системи протидії ухиленню від сплати податків та застосуванню незаконних схем.

Забезпечення постійного моніторингу законодавчих змін та новацій у сфері фінансової та нефінансової звітності є одним з основних інструментів удосконалення регулювання сфери бухгалтерського обліку в Україні в умовах активної інтеграції до ЄС.

В рамках імплементації положень Директиви 2013/34/ЄС до національного законодавства та з метою забезпечення моніторингу змін, внесених до законодавства ЄС у сфері бухгалтерського обліку та звітності, проаналізовано останні оновлення та пропозиції щодо внесення змін до положень Директиви 2013/34/ЄС у частині розкриття нефінансової інформації та інформації з податку на прибуток.

Узагальнюючи усю вищенаведену інформацію можна зробити наступні пропозиції по удосконаленню вітчизняного законодавства в сфері бухгалтерського обліку та звітності в Україні:

- з метою посилення контролю за дотриманням правил корпоративного управління та надання статусу обов'язкової звітності «Звіту про управління» відповідно до Директиви 2013/34/ЄС від 26.06.13 необхідно прийняти Закон України «Кодекс корпоративного управління» або внести відповідні зміни в Закон України «Про акціонерні товариства» та в Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

- зобов'язати окремі групи суб'єктів господарювання України складати та оприлюднювати нефінансову звітність на основі врахування вимог Директив 2013/34/ЄС та Директиви 2014/95/ЄС;

- внести зміни до законодавства України в сфері бухгалтерського обліку та звітності в частині підготовки та представлення нефінансової звітності, звітності про платежі на користь держави.

Розділ 2

ЗАПРОВАДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В КОНТЕКСТІ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ВИМОГ ЄС

2.1. Наукове обґрунтування звітування про стягнення регулярних платежів, які здійснюють компанії на користь держави: зарубіжний та національний досвід

Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 набрала чинності 19 липня 2013 року і була введена в дію у ЄС до 20 липня 2015 року. Директива створила основу для нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку на території ЄС та завдання для імплементації країн, що ставлять на меті вступ до ЄС [188].

Згідно додатку XXXV до Глави 13 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014, Україною було взято на себе зобов'язання щодо поступового наближення власного законодавства до законодавства ЄС шляхом імплементації положень Директиви [170].

Строк імплементації Директиви в Україні був передбачений Додатком XXXV до Угоди про асоціацію, – протягом 3 років з дати набрання чинності Угодою. Директива підпадає під тимчасове застосування відповідно до частин третьої та четвертої статті 486 Угоди про асоціацію. Імплементація Директиви відбуватиметься із врахуванням норм Регламенту (ЄС) № 1606/2002 Європейського Парламенту та Ради від 19 липня 2002 р. про застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Відповідальним за організацію роботи з виконання заходів плану імплементації є Міністерство фінансів. Співвиконавцями є Міністерство

економічного розвитку і торгівлі, Міністерство юстиції, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

За Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для складання фінансової звітності застосовуються міжнародні стандарти фінансової звітності, якщо вони не суперечать цьому Закону та офіційно оприлюднені на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики. Втім Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 №911-р, передбачає удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. Тобто виконання вимог законодавства ЄС, закріплених у Директиві відбуватиметься шляхом перенесення в національне законодавство її положень з урахуванням передбачених цією Директивою 2013/34/ЄС варіантів вибору щодо застосування чи незастосування окремих її положень стосовно: категорій класифікації компаній і груп, форм фінансової звітності, консолідації фінансової звітності та звільнення від консолідації, оприлюднення фінансової звітності та її аудиту, вимог до окремих видів звітності.

У відповідності до заходів, визначених у Плані імплементації Директиви, було розроблено та прийнято Закон про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №2164-VIII від 05.10.2017 (далі Закон №2164-VIII). Цим Законом враховано основні положення Директиви 2013/34/ЄС [24].

Новацією Директиви 2013/34/ЄС є приділення значної уваги до питань забезпечення підвищення прозорості виплат на користь урядів ЄС великих підприємств та суб'єктів суспільного інтересу, що зайняті в добувній промисловості або в заготівлі корінного лісу. За Директивою 2013/34/ЄС такі підприємства мають щороку розкривати суми виплат на користь урядів у спеціальному звіті. Такий звіт має містити види платежів, порівнянних із

тими, що відображаються підприємствами, котрі беруть участь у Ініціативі прозорості добувних галузей (Extractive Industries Transparency Initiative, EITI). Цей документ також доповнює План дій Європейського Союзу «Правозастосування, управління і торгівля в лісовому секторі» (Forest Law Enforcement, Governance and Trade Action Plan of the European Union, EU FLEGT) та Регламент (ЄС) № 995/2010 Європейського парламенту і Ради від 20.10.2010 про зобов'язання операторів, що розміщують на ринку лісоматеріали та продукцію з деревини, які вимагають від торговців такою продукцією належної дбайливості, не допускати потрапляння контрабандної деревини на ринок Євросоюзу.

Звітування про платежі на користь урядів покликано допомагати урядам країн, багатих на природні ресурси, реалізовувати принципи й критерії КСВ та звітувати перед своїми громадянами за виплати, що отримуються цими урядами від підприємств, зайнятих у добувній промисловості та в заготівлі корінного лісу.

Положення щодо складання звіту про платежі на користь урядів містить Розділ 10 Директиви 2013/34/ЄС, що складається із таких статей:

- ст. 41 – основні терміни («підприємство, що працює у видобувній промисловості», «підприємство, яке займається лісозаготівлею у незайманому лісі», «уряд (держава)», «проект», «платіж»);
- ст. 42 – суб'єкти, від яких вимагається скласти такий тип звіту;
- ст. 43 – зміст звіту;
- ст. 44 – умови консолідації звіту про платежі на користь держави;
- ст. 45 – вимоги до оприлюднення звіту.

Підприємства, від яких вимагається скласти звіти про платежі на користь урядів. Директивою 2013/34/ЄС у ст. 42 визначено перелік підприємств, від яких вимагається скласти звіти про платежі на користь урядів (рис. 2.1).

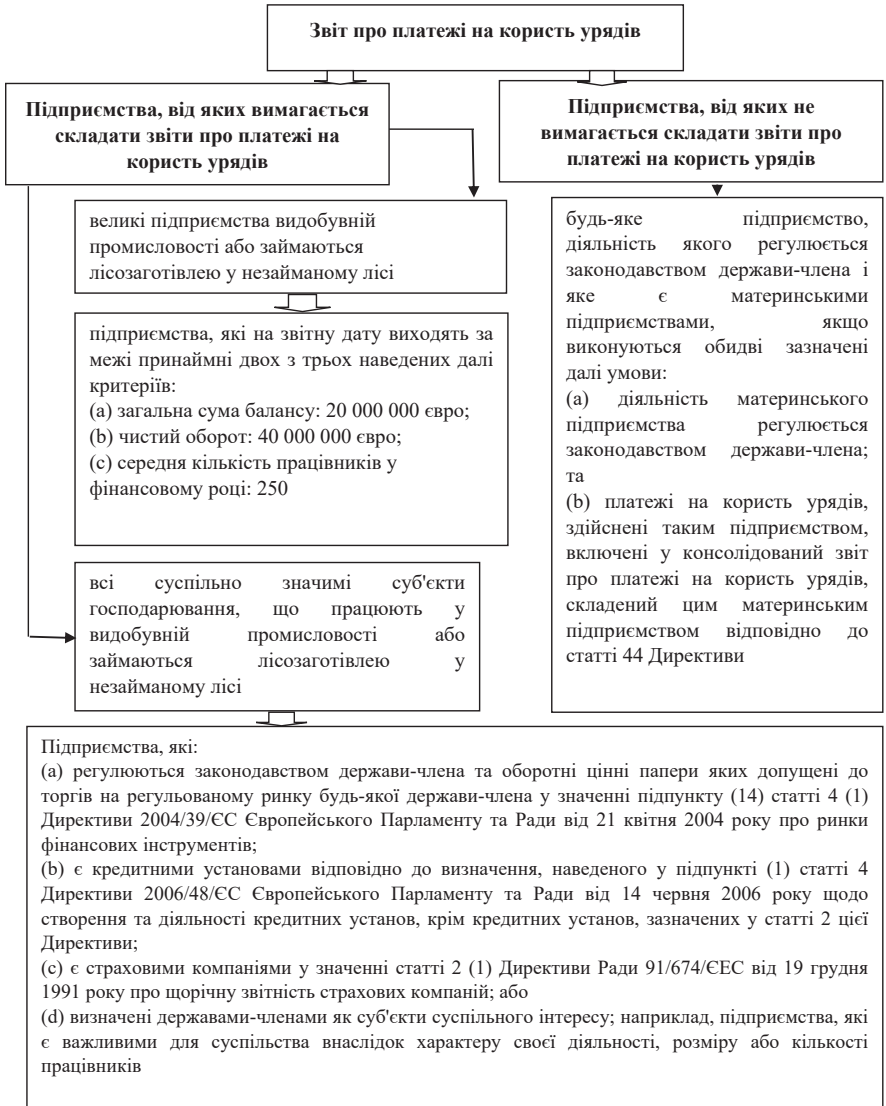

Рис. 2.1. Підприємства, від яких вимагається скласти звіти про платежі на користь урядів

Складено за: [188].

Таким чином визначено, що великі підприємства та всі суспільно значимі суб'єкти господарювання, що працюють у видобувній промисловості

або займаються лісозаготівлею у незайманому лісі, щороку мають складати та оприлюднювати звіти про платежі на користь урядів[188].

Суб'єкт суспільного інтересу

У ст. 2 Розділу 1 Директиви 2006/43/ЄС визначено, що «суб'єкти суспільного інтересу» означають підприємства, які:

(а) регулюються законодавством держави-члена та оборотні цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку будь-якої держави-члена у значенні підпункту (14) статті 4 (1) Директиви 2004/39/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про ринки фінансових інструментів [188];

(б) є кредитними установами відповідно до визначення, наведеного у підпункті (1) статті 4 Директиви 2006/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 14 червня 2006 року щодо створення та діяльності кредитних установ, крім кредитних установ, зазначених у статті 2 цієї Директиви [187];

(с) є страховими компаніями у значенні статті 2 (1) Директиви Ради 91/674/ЄЕС від 19 грудня 1991 року про щорічну звітність страхових компаній [183]; або

(д) визначені державами-членами як суб'єкти суспільного інтересу; наприклад, підприємства, які є важливими для суспільства внаслідок характеру своєї діяльності, розміру або кількості працівників.

Новацією вітчизняного законодавства є введення в правове поле Законом №2164-VIII поняття «суб'єкти суспільного інтересу». За цим документом, підприємства, що становлять суспільний інтерес — підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ, що відносяться до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до цього Закону належать до великих підприємств» [24].

Велике підприємство

Складним питанням запровадження директивних вимог ЄС було визначення критеріїв віднесення підприємств до категорії великих. Статтею 3 Розділу 1 Директиви 2013/34/ЄС встановлено, що великими підприємствами вважаються підприємства, які на звітну дату виходять за межі принаймні двох з трьох наведених далі критеріїв:

- (a) загальна сума балансу: 20 000 000 євро;
- (b) чистий оборот: 40 000 000 євро;
- (c) середня кількість працівників у фінансовому році: 250 [188].

В Україні до останнього часу зазначені у Директиві 2013/34/ЄС критерії віднесення підприємства до відповідного виду відрізнялися від критеріїв, які визначені у ч. 5 ст. 63 «Види та організаційні форми підприємств» Господарського кодексу України (далі – ГКУ).

За ГКУ великими підприємствами визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує тисячу осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму, еквівалентну п'яти мільйонам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Законом № 2164-VIII було введено ідентичний підхід, що застосовується у Директиві 2006/43/ЄС, а саме: великими підприємствами є такі, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на річну дату складання фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: сукупна вартість активів — понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад 40 млн. євро; середня кількість працівників — понад 250 осіб [24].

Підприємство, що працює у видобувній промисловості

Роз'яснення щодо того, які підприємства вважаються працюючими у видобувній промисловості наводяться у статті 41 Директиви 2013/34/ЄС: «підприємство, що працює у видобувній промисловості означає підприємство,

що здійснює будь-яку діяльність, яка включає розвідку, пошук, відкриття, розробку і видобуток корисних копалин, нафти, покладів природного газу або іншої сировини, та належить до видів економічної діяльності, перелічених у розділі В частині 05-08 Додатка I до Регламенту (ЄС) № 1893/2006 Європейського Парламенту і Ради від 20 грудня 2006 року щодо статистичної класифікації видів економічної діяльності, 2-а версія NACE» [188].

Виходячи з цього визначення, необхідно уточнити сутність поняття «підприємство, що працює у видобувній промисловості» з урахуванням вітчизняної Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010.

У межах Європейського статистичного простору, який, окрім країн - членів Європейського Союзу, охоплює країни Європейської асоціації вільної торгівлі та більшість країн Центральної Європи, з 1993 року статистичні дані збираються та розробляються за Класифікацією видів економічної діяльності Європейського Співтовариства (NACE) та Класифікацією продукції за видами економічної діяльності Європейського Співтовариства (CPA). NACE та CPA – це складова частина міжнародної інтегрованої системи статистичних класифікацій. NACE - похідна класифікація від ISIC і, задля задоволення конкретних потреб користувачів у ЄС, вона більш деталізована на нижчому рівні.

В Україні створена та впроваджена сучасна система національних статистичних класифікацій, яка гармонізована із міжнародними. В Україні національні статистичні класифікації видів економічної діяльності, продукції, товарів створювалися, використовуючи європейські класифікації в незмінному вигляді. Упроваджена з січня 2001 р. Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009-96) побудована на базі NACE (Rev. 1). За цією Класифікацією здійснюються організація статистичних спостережень, формування зведеної інформації та публікація статистичних даних. З 2006 року набула чинності друга редакція Класифікації видів економічної діяльності (ДК 009:2005), побудована на базі NACE (Rev. 1.1). Класифікацію видів економічної діяльності ДК 009:2010 створено на основі NACE (Rev. 2), упроваджену Регламентом (ЄС) Європейського парламенту та ради від 20 грудня 2006 року N 1893/2006.

Враховуючи, що КВЕД гармонізовано на рівні розділу, групи, класу з Класифікацією видів економічної діяльності ЄС (NACE, Rev. 2 - 2006), для цілей складання звітності на користь уряду під «видобувними галузями» розуміється відповідний вид економічної діяльності – «Добувна промисловість і розроблення кар'єрів» (код КВЕД-2010 - В).

Задля можливості міжнародних зіставлень системи національних рахунків наведемо стандартні угруповання згідно Класифікацію видів економічної діяльності ДК 009:2010 та Класифікацією видів економічної діяльності ЄС (NACE) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Співставлення Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010 та Класифікації видів економічної діяльності ЄС (NACE)

Код	Назва	NACE, Rev. 2	ISIC
В	ДОБУВНА ПРОМИСЛОВІСТЬ І РОЗРОБЛЕННЯ КАР'ЄРІВ		В
05	Добування кам'яного та бурого вугілля		05
05.1	Добування кам'яного вугілля		051
05.10	Добування кам'яного вугілля	10.10*	0510
05.2	Добування бурого вугілля		052
05.20	Добування бурого вугілля	10.20*	0520
06	Добування сирої нафти та природного газу		06
06.1	Добування сирої нафти		061
06.10	Добування сирої нафти	11.10*	0610
06.2	Добування природного газу		062
06.20	Добування природного газу	11.10*	0620
07	Добування металевих руд		07
07.1	Добування залізних руд		071
07.10	Добування залізних руд	13.10*	0710
07.2	Добування руд кольорових металів		072
07.21	Добування уранових і торієвих руд	12.00*	0721
07.29	Добування руд інших кольорових металів	13.20*	0729
08	Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів		08
08.1	Добування каменю, піску та глини		081
08.11	Добування декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю	14.11*	0810*
		14.12*	0810*
		14.13*	0810*

Продовження таблиці 2.1

08.12	Добування піску, гравію, глини і каоліну	14.21*	0810*
		14.22*	0810*
08.9	Добування корисних копалин і розроблення кар'єрів, н. в. і. у.		089
08.91	Добування мінеральної сировини для хімічної промисловості та виробництва мінеральних добрив	14.30*	0891
08.92	Добування торфу	10.30*	0892
08.93	Добування солі	14.40*	0893
08.99	Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів, н. в. і. у.	14.50*	0899

Складено за [36].

В Україні добування корисних копалин і розроблення кар'єрів включає добування мінералів, які зустрічаються в природі у вигляді твердих порід (вугілля та руди), у рідкому (нафта) та газоподібному стані (природний газ). Добування може здійснюватися різними методами, такими як підземне або відкрите розроблення родовищ, експлуатація свердловин, розробленням морського дна тощо.

Добування корисних копалин класифікують у розділах, групах і класах за видом основної мінеральної сировини, що її добувають (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структура Секції В Добувна промисловість і розроблення кар'єрів ДК009:2010

Назва	Пояснення
Розділ 05 «Добування кам'яного та бурого вугілля»	Підземне та відкрите добування твердого мінерального палива та діяльність, необхідну для одержування продукції, придатної для реалізації (сортування, очищення, пресування та інші операції, необхідні для транспортування тощо)
Розділ 06 «Добування сирої нафти та природного газу»	Виробництво сирої нафти, добування та екстрагування нафти з бітумінозних сланців і бітумінозного пісковика, добування природного газу та рідких вуглеводнів. Цей розділ включає діяльність з експлуатації діючих нафтових і газових родовищ та/або освоєння таких родовищ. Ці види діяльності можуть уключати буріння, комплектацію та оснащення свердловин; експлуатацію сепараторів, деемульгаторів, устаткування для знесолення та транспортування сирої нафти; усі інші види діяльності з підготовки нафти та газу для їх доставки з місця добування до місця відвантаження

Назва	Пояснення
Розділ 07 «Добування металевих руд»	Добування металевих руд підземним або відкритим способом, розробленням морського дна тощо. <i>Цей розділ також включає</i> збагачування руди та діяльність із первинного збагачування, таку як дроблення, розмелювання, промивання, сушіння, агломерацію, кальцинування (випалення) та вилуджування руд, гравітаційний поділ або флотацію
Розділ 08 «Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів»	Розроблення родовищ або кар'єрів, а також драгування (поглиблення) алювіальних розсіпів, дроблення скельних порід і розроблення соляних родовищ. Добуті скельні породи та мінерали застосовують переважно в будівництві (пісок, камінь тощо), у виробництві будівельних матеріалів (глина, гіпс, кальцій тощо) та хімічних продуктів.
Розділ 09 «Надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів»	Надання спеціалізованих допоміжних послуг, пов'язаних із добувною промисловістю та розробленням кар'єрів, за винагороду або на основі контракту. До них відносять послуги з пробної експлуатації (пошуково-розвідувальні послуги) з використанням традиційних методів пошуку та розвідки, таких як взяття зразків руди (кернів) та проведення геологічних досліджень, таких як буріння, пробне буріння або повторне буріння нафтових свердловин, добування металевих і неметалевих мінералів. Інші послуги з буріння нафтових і газових свердловин і будівництва їх основ, цементування обсадних труб нафтових і газових свердловин, очищення, прокачування свердловин та їх свабування, дренаж і відкачування води, видалення розкритих порід тощо. Деякі технічні операції, включені до цієї секції, зокрема добування рідких вуглеводнів, що їх можуть виконувати спеціалізовані одиниці як промислові послуги на користь третіх осіб, відображені у розділі 09.

Складено за [36].

Підприємства, що надають допоміжні послуги у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів (код КВЕД-2010 – В розділ 09) не підпадають під дію законодавства щодо складання звіту про виплати урядам. Ця секція включає допоміжні види діяльності, які здійснюють задля підготовки сировини до реалізації: дроблення, розмелювання, очищення, сушіння, сортування, збагачення руд, зрідження природного газу. Ці види діяльності зазвичай здійснюють одиниці, які добувають корисні копалини та/або підприємства, які розташовані біля місця добування корисних копалин.

Економічне значення видобувних галузей для України достатньо високе, проте вони не є найбільшим сектором економіки. Внесок видобувних галузей

до валового внутрішнього продукту (ВВП) України в 2014 р. перевищив 86 014 млн грн, що становило 5,4% ВВП, а в 2015 р. – 94 824 млн грн, або 4,8% ВВП України.

В Україні видобувають природний газ, вугілля, нафту, залізні та уранові, марганцеві та ільменітові руди, цирконій, каолін (і глини); а також графіт, солі, облицювальне і будівельне каміння, нерудну сировину для металургії, мінеральні води, благородні і кольорові метали. Згідно з даними ДНВП «Геоінформ України», станом на початок 2014 р. в надрах України виявлено понад 20 тис. родовищ і рудопроявів зі 117 видами мінеральної сировини, з яких приблизно половина мають промислове значення і враховуються Державним балансом запасів корисних копалин. Ринкова вартість цієї мінерально-сировинної бази оцінюється в 7,5 трлн дол. США, а у перерахунку на кожного українця – приблизно по 175 тис. дол. США. Промисловістю освоєно понад 4,7 тис. родовищ з майже 100 видами корисних копалин, що містять від 40% до 75% розвіданих запасів різноманітних мінералів. На базі цих родовищ діє понад дві тисячі гірничодобувних, збагачувальних і переробних підприємств.

В Україні існує можливість для забезпечення як своїх власних потреб, так і для експорту багатьох видів корисних копалин та продуктів їх переробки. Але, незважаючи на наявність в надрах країни значних запасів сировини, навіть внутрішні потреби держави власним видобуванням не завжди задовольняються. В Україну імпортуються нафта, газ, боксити, кольорові, рідкісні, рідкісноземельні метали, плавиковий шпат тощо. В цілому, вітчизняну видобувну промисловість не можна назвати достатньо розвинутою, адже повний цикл виробництва (від видобування сировини до випуску кінцевої продукції) наявний лише у деяких галузях (металургія, виробництво цементу і нафтопродуктів). Одним не вистачає останнього переділу (при потужній сировинній базі титанова промисловість, наприклад, не виробляє титановий прокат), іншим – сировини. Важливий чинник такої ситуації – відсутність масштабних інвестицій у розвідку, видобування та переробку, в

тому числі майже повна відсутність великих міжнародних стратегічних інвесторів у видобувну галузь.

Приблизно 85% усіх інвестицій в основний капітал у видобувних галузях у 2014-2015 рр. припадало на видобування природного газу, залізної руди та вугілля. Частка інших видобувних галузей незначна та практично не змінювалась протягом 2014-2015 рр. Більша частина капітальних інвестицій у видобувних галузях фінансується коштом приватних інвесторів. Особливо різке скорочення інвестицій за рахунок державного бюджету відбулося в 2014-2015 рр. Так, в 2015 р. їхній об'єм зменшився в 140 разів порівняно з 2011 р. та становив лише приблизно 11 млн грн, або 0,1% сумарних капітальних інвестицій у видобувні галузі.

Підприємства видобувних галузей в Україні здійснюють вагомий внесок у зайнятість як роботодавці. Проте, внаслідок економічної рецесії з кінця 2013 р.і військових дій у східній частині країни, в 2014-2015 рр. чисельність зайнятих у видобувних галузях знижувалась швидкими темпами. Так, загалом в 2013 р., згідно з даними Держстату, середньооблікова чисельність штатних працівників у видобувних галузях становила 412 тис. осіб, що складало 15,9% штатних працівників у промисловості та 4,2% усіх штатних працівників в Україні. Ці показники фактично не змінювались протягом 2010-2013 рр., але у 2014 р. середньооблікова чисельність штатних працівників у видобувних галузях зменшилась до 309 тис. осіб, а в 2015 р. – до 255 тис. осіб.

Український газо- і нафтодобувний комплекси функціонують переважно для задоволення внутрішніх потреб українського ринку природного газу і нафти. За даними Держстату спостерігались лише незначні обсяги експорту нафти і газового конденсату та природного газу в окремі роки. Натомість галузі видобування металевих руд та вугілля частково орієнтовані і на експортні потреби. Так, галузь видобування металевих руд демонструвала зростання частки експортованої продукції у 2012-2015 рр. в натуральних одиницях у загальній структурі випуску, хоча загальні обсяги експорту в грошовому еквіваленті знижувались. Ця тенденція пояснюється, перш за все,

падінням обсягу внутрішнього споживання залізорудної сировини та відносною стабільністю надходження валютної виручки на тлі знецінення гривні.

Українська економіка є глибоко інтегрованою в світову економіку – експорт та імпорт товарів і послуг становлять більше 40 % ВВП країни, що робить її чутливою до коливань на відповідних світових ринках. Значна частина українського експорту в 2013 році складалася з чорних металів (18,7%), в той час як основною частиною імпорту було мінеральне паливо (25,1%) [29].

За даними державних органів, сукупні надходження держави від видобувних галузей у 2014 р. склали 57 997,5 млн грн або 11,0% усіх податкових надходжень Зведеного бюджету та Пенсійного фонду України, а в 2015 р., відповідно, – 92 515,3 млн грн чи 13,7%. За даними ДФС, у структурі надходжень держави від видобувних галузей основна частка припадає на нафтогазову галузь (в т.ч., транспортування нафти і газу) – 37 803,0 млн грн або 65,2% сукупних надходжень в 2014 р., та 70 364,9 млн грн або 76,1% – в 2015 р.

Згідно з даними ДФС, найважливішими для державного бюджету податками, які сплачують видобувні компанії, є плата за користування надрами (18 714,7 млн грн в 2014 р. та 37 152,1 млн грн в 2015 р.), ПДВ (відповідно, 13 975,9 млн грн та 25 319,6 млн грн) та податок на прибуток (9153,1 млн грн та 8 607,5 млн грн). Найвищі темпи росту мали надходження від рентної плати за транспортування нафти і газу (+166,5 %), акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (+148,7 %) та плати за користування надрами (+98,5 %).

Підприємства видобувної галузі впроваджують стандарт Ініціативи Прозорості Видобувних Галузей (ІПВГ). ІПВГ – це міжнародний стандарт, основне призначення якого полягає у стимулюванні прозорості доходів від господарської діяльності в сфері видобування природних ресурсів. Країни, які впроваджують стандарт ІПВГ, зобов'язані розкривати інформацію про суми податкових та інших платежів, отриманих державою від компаній, що видобувають природні ресурси, процедур надання дозволів на користування надрами та іншої пов'язаної з надкористуванням інформації.

З цією метою країна готує відповідний звіт, який демонструє усім зацікавленим сторонам, яким чином відбувається управління природними ресурсами країни та які доходи при цьому генеруються. Для підготовки такого звіту, а також звірки даних за платежами державі від компаній, які здійснюють господарську діяльність з видобування природних ресурсів, країна обирає Незалежного адміністратора – незалежну компанію з відповідним досвідом.

26 грудня 2012 р. в Україні було створено Багатосторонню групу зацікавлених осіб (БГЗО), а 17 жовтня 2013 р. Україна отримала статус країни-кандидата Ініціативи прозорості видобувних галузей.

Для впровадження стандартів ППВГ 16 червня 2015 р. Верховною Радою ухвалено Закон № 521-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях». Зокрема, закон зобов'язує надрокористувачів надавати та оприлюднювати інформацію про загальнодержавні та місцеві податки та збори, інші платежі, а також про виробничу (господарську) діяльність з користування надрами для видобування корисних копалин, відповідно до порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів. Також органи, що здійснюють державне управління у галузі геологічного вивчення, раціонального використання та охорони надр, зобов'язані надавати та публікувати інформацію про стан геологічного вивчення, використання та охорони надр в установленому Урядом порядку. Метою Закону є посилення прозорості видобувних галузей в Україні та удосконалення системи управління природними ресурсами, впровадження стандартів Ініціатив щодо забезпечення прозорості видобувних галузей, в т. ч. для покращення інвестиційного клімату в Україні.

З метою популяризації ППВГ проводилась відповідна діяльність через медіа-ресурси щодо висвітлення процесу реалізації стандарту як в Україні, так і за кордоном; створено веб-портал «Ініціатива прозорості видобувних галузей України», де оприлюднюється інформація про події, що стосуються ППВГ в Україні та за її межами. Також там розміщені Стандарти ППВГ

українською та російською мовами, звіти про аналіз законодавства та інша корисна інформація [30].

ППВГ в Україні підтримують:

- Світовий банк;
- Міжнародний фонд «Відродження»;
- Агентство США з Міжнародного Розвитку (USAID) в Україні;
- уряди Німеччини та Великої Британії через проект «Ефективне управління державними фінансами», що реалізується федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

У 2015 р. було випущено перший звіт ППВГ в Україні (за 2013 р.), який охоплював нафтогазову галузь та містив інформацію щодо показників діяльності компаній, які здійснювали діяльність з видобування нафти і газу та їх транспортування всередині країни у відповідний період. У зв'язку з відсутністю відповідних підзаконних актів на момент підготовки першого звіту, збір інформації про платежі компаній був ускладнений, відповідь на запит надали 38 компаній зі 120, яким було надіслано анкети. Проте, вказані компанії видобули орієнтовно 90% натуральних обсягів нафти і газу в Україні в 2013 р. У загальному обсязі податкових платежів компаній, які надали анкети з інформацією за 2013 р. (24,2 млрд грн), 88% було підтверджено за результатами звірки, причину виявлених розбіжностей (12%) встановити не вдалося. Також було зроблено висновок про низький відсоток достовірного збору інформації щодо неподаткових платежів у бік державних установ – центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також державних підприємств [30].

Протягом 2016 р. відбувалася низка заходів задля поширення ініціативи ППВГ в Україні, ініційована Національним секретаріатом ППВГ, представниками територіальних громад, а також іншими зацікавленими особами. Зокрема, проведено низку круглих столів в обласних центрах нафтогазоносних регіонів за участю представників місцевих органів влади,

місцевих громад та видобувних компаній. Крім того, Національним секретаріатом та представниками БГЗО було проведено ряд експертних обговорень поточних законодавчих ініціатив, які направлені на підвищення прозорості в галузі, та PR-заходів для представників ЗМІ з метою публічного поширення інформації щодо поточних досягнень, а також цілей і завдань Ініціативи у найближчий період [30].

В рамках вдосконалення нормативного забезпечення ППВГ було розроблено та зареєстровано у Верховній Раді проєкт Закону України №4840 «Про розкриття інформації у видобувних галузях», який окрім підвищення прозорості у видобувних галузях, сприятиме також виконанню зобов'язань України за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та на імплементацію, в частині підвищення прозорості господарської діяльності у видобувних галузях, Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року, Директиви 2013/50/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 22 жовтня 2013 року та Директиви 2007/14/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 8 березня 2007 року [151].

Таким чином, видобувна галузь вносить значний внесок у бюджетні надходження. Вона має високий економічний та соціальний потенціал. Скорочення бюджетних асигнувань та відсутність великих міжнародних стратегічних інвесторів у видобувну галузь обумовлює необхідність забезпечення прозорості та достовірності інформації про галузь. Тому запровадження до підприємств галузі звітування на користь державі нівелюватиме дію зазначених негативних явищ та сприятиме розвитку галузі.

Підприємства, які займаються лісозаготівлею у незайманому лісі

Крім підприємств видобувної галузі за Директивою звітувати про платежі на користь уряду мають підприємства, які займаються лісозаготівлею у незайманому лісі.

Ст. 41 Директиви 2013/34/ЄС визначено, що «підприємство, яке займається лісозаготівлею у незайманому лісі означає підприємство, яке здійснює види діяльності, зазначені у розділі А, частині 02, групі 02.2 Додатка І до Регламенту (ЄС) № 1893/2006, на території незайманих лісів» [188].

В Україні за КВЕД ДК009:2010 лісозаготівля має код КВЕД-2010 – А, Клас 02.20 (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Співставлення Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010 та Класифікації видів економічної діяльності ЄС (NACE)

Код	Назва	NACE, Rev. 2	ISIC
02	Лісове господарство та лісозаготівлі		02
02.2	Лісозаготівлі		022
02.20	Лісозаготівлі	02.01*	0220

Складено за [36].

Код КВЕД-2010 – А, Клас 02.20 включає:

- заготівлю круглого лісоматеріалу для деревообробної промисловості;
- заготівлю круглого лісоматеріалу, який використовують в необробленому вигляді, такого як рейки, огорожі, стовпи та жердини;
- збирання та заготівлю паливної деревини;
- збирання та заготівлю відходів паливної деревини, які залишилися після її заготівлі;
- заготівлю деревного вугілля в лісі (традиційним методом).

Лісозаготівля є однією з основних індустріальних галузей народного господарства країни і її технічне та технологічне оснащення – важливе завдання сталого розвитку лісового комплексу. Цілі щодо забезпечення управління лісами на засадах сталого розвитку імплементовано у План дій Європейського Союзу стосовно правозастосування, управління та торгівлі, що стосується лісового сектору (FLEGT Action Plan, 2003 р.) [184]. Регламент ЄС № 2173/2005 визначає набір правил щодо імпорту в ЄС визначених категорій,

забезпечуючи імплементацію схеми ліцензування FLEGT, спрямованої на підтвердження законності походження деревини на основі добровільних партнерських домовленостей між країнами-виробниками.

Ключові європейські вимоги щодо забезпечення торгівлі деревиною, яка має законне походження, містяться у регламенті ЄС «Про зобов'язання операторів, які розміщують лісоматеріали та продукцію з деревини на ринку» від 20.10.2010 р. № 995/2010 [212]. Зазначений Регламент ЄС, яким заборонено розміщувати на ринку незаконно заготовлені лісоматеріали та продукцію з незаконно заготовленої деревини, окреслює обов'язки операторів, які першими здійснюють розміщення на ринку ЄС лісоматеріалів і продукції з деревини, а також трейдерів, які продають або купують лісоматеріали чи продукцію з деревини, що вже присутні на внутрішньому ринку ЄС. Зобов'язання операторів відповідно до зазначеного Регламенту ЄС полягають у необхідності використання комплексу процедур та заходів, які називають системою належної перевірки («Due Diligence System»), а трейдерів – у необхідності надання належної інформації про безпосередніх постачальників та споживачів продукції [42].

Підприємства лісозаготівлі в Україні зосереджені переважно в північних і західних регіонах держави в лісових районах Полісся та Карпат. Середній обсяг заготівлі становить близько 15,2 млн м³ в рік. Загальна площа лісового фонду України становить – 10,4 млн га, із яких вкритих лісовою рослинністю – 9,6 млн га. Лісистість території країни становить 15,9 %. Запас деревини в лісах оцінюється в межах 2102 млн м³ [16].

Частка лісової і деревообробної промисловості в усьому промисловому комплексі України досить низька (менше 2,5 %). Це пов'язано, насамперед, з обмеженою сировинною базою: невисока лісистість (лісами вкрито 14 % території країни), переважання лісів з обмеженим експлуатаційним значенням, невеликі заготівлі лісу. Лісозаготівельна промисловість проводить вирубування, вивіз і первинну обробку деревини. Її продукція — ділова деревина, яка використовується у деревообробній і целюлозно-паперовій промисловості,

будівництві. Щорічний обсяг деревини, що заготовляється в Україні, становить 12–15 млн м³. В останні роки зменшилося споживання деревини у промисловості і будівництві, але помітно збільшилося постачання деревини для населення.

На сьогодні Лісовий фонд України закріплений за рядом міністерств та відомств, серед яких найбільшими користувачами є Держкомлісгосп (72,1%) та Міністерство аграрної політики України (24,1%), а решта фонду належить Міноборони, Мінекології та іншим відомствам (органи місцевого самоврядування (ліси державної власності) – 1,3 млн га (12%), розташовані на землях запасу і не надані в користування – 0,8 (8%), Міноборони – 0,2 (2%), МНС – 0,2 (2%), Мінприроди – 0,2 (1%); Мінінфраструктури – 0,1 (1%), інші міністерства і відомства – 0,2 млн га (2%).

Розпорошеність лісового фонду призводить до порушень ведення лісового господарства. Їх запобіганню справляє вплив законодавство ЄС щодо забезпечення законності походження деревини на лісову галузь України. Він полягає у потребі забезпечення експортерами деревини з України у країни ЄС необхідних підтверджень її законності, що дасть змогу уникнути втрати вітчизняними компаніями ринків збуту продукції.

Підтвердження законності походження деревини вітчизняними експортерами в контексті європейських вимог може бути забезпечено через імплементацію положень Директиви 2013/34/ЄС. Складання звітності про платежі на користь уряду забезпечить зростання прозорості процедура лісозаготівлі, підконтрольність та законність експортної діяльності галузі, стане стримуючим фактором для широкомасштабних інвестицій.

Перелік платежів на користь урядів, щодо яких має відбуватися звітування

Ґрунтового аналізу потребує питання є категорій платежів, щодо яких мають звітувати підприємства визначених галузей.

За Директивою 2013/34/ЄС «платіж» означає суми перелічених категорій, що сплачуються грошима або товарами за здійснення діяльності, зазначеної в пунктах 1 і 2 («підприємство, що працює у видобувній

промисловості» та «підприємство, яке займається лісозаготівлею у незайманому лісі»), зокрема:

- (a) надходження від виробництва;
- (b) прибутковий податок, податок на видобуток або прибуток підприємств, за винятком споживчих податків, таких як податок на додану вартість, податок на дохід фізичних осіб або податок на продаж;
- (c) роялті;
- (d) дивіденди;
- (e) знижка при підписанні контракту, бонус за відкриття корисних копалин та виробничий бонус;
- (f) ліцензійні збори, орендна плата, вступні внески та інші платежі за видачу ліцензій та/або отримання концесій; та
- (g) платежі з метою вдосконалення інфраструктури.

Характеристики зазначених платежів наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Характеристики основних фіскальних інструментів в системі оподаткування природних ресурсів

Тип фіскального інструменту	Сутність і призначення	Переваги	Обмеження
Бонус	Разовий платіж фіксованого розміру, сплачуваний до початку експлуатації родовища переможцем аукціону за право доступу до визначеної ділянки надр	Достовірна оцінка та можливість капіталізації витрат	Аукціони без конкуренції призводять до недоотримання державою
Ренталс	Орендна плата (аналог бонусу), що сплачується за право доступу до родовища	Можливість поступової виплати бонусу та регулярні надходження до бюджету	Ризик дострокового припинення виплат. Придатний лише в країнах з високорозвиненим фондовим ринком
Роялті	Гарантований мінімальний платіж за право розробки ділянки надр, сплачуваний протягом всього періоду експлуатації родовища	Стабільне вилучення частини рентного доходу на користь держави	Потреба в адаптації під конкретний вид корисної копалини через характер платежу

Тип фіскального інструменту	Сутність і призначення	Переваги	Обмеження
Рентний податок (плата)	Обов'язковий платіж в розмірі надлишкового доходу, сплачуваний у разі наявності прибутку від експлуатації родовища	Стабільне вилучення частини рентного доходу на користь держави	Необхідність диференціації та адаптації під конкретний вид корисної копалини та умови видобутку
Податок на видобуток корисних копалин	Альтернативний рентні платі обов'язковий платіж	Стабільне вилучення частини рентного доходу на користь держави	Необхідність диференціації та адаптації під конкретний вид корисної копалини та умови видобутку
Платежі за угодою про розподіл продукції	Обов'язкові платежі, що утримуються в рамках окремих угод як альтернатива загальним рентним податкам у випадку політичної та/або економічної нестабільності для вилучення надприбутку	Гнучкий інструмент, спрямований на збалансування інтересів як держави, так і надрокористувачів	Індивідуальний характер застосування

Складено за [69, 168, 208].

Наведені в Директиві типи платежів у національній інтерпретації мають такий вигляд (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Відповідність типів платежів відповідно до Директиви 2013/34/ЄС та нормативно-правового забезпечення в Україні

Типи платежів, визначені відповідно до Директиви 2013/34/ЄС (Глава 10, стаття 41, пункт 5) <i>The types of payments in accordance with provisions of the Directive 2013/34/EU (Chapter 10, Article 41, point 5)</i>	Типи платежів підприємств в Україні та їх нормативно-правове забезпечення	
	платіж	нормативний документ, що регулює справляння платежу
(a)production entitlements (а)надходження від виробництва	Частка виробленої продукції та її грошовий еквівалент, яка отримана відповідно до угоди про розподіл продукції/договору про спільну діяльність (лише для підприємств державної форми власності)	Цивільний кодекс України (глава 77) Стаття 25 розділу III Закон України «Про угоди про розподіл продукції» Статті 5, 6 розділу I Закон України «Про оренду землі»

<p>Типи платежів, визначені відповідно до Директиви 2013/34/ЄС (Глава 10, стаття 41, пункт 5)</p> <p><i>The types of payments in accordance with provisions of the Directive 2013/34/EU (Chapter 10, Article 41, point 5)</i></p>	<p>Типи платежів підприємств в Україні та їх нормативно-правове забезпечення</p>	
	платіж	нормативний документ, що регулює справляння платежу
	Частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету	Стаття 5 і 11_1 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»
<p><i>(b) taxes levied on the income, production or profits of companies, excluding taxes levied on consumption such as value added taxes, personal income taxes or sales taxes</i></p>	Податок на прибуток підприємств	Розділ IV Податкового кодексу України (далі – ПКУ)
	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Стаття 266 ПКУ
	Плата за землю	Стаття 269 ПКУ
	Транспортний податок	Стаття 267 ПКУ
<p><i>(b) податки на доходи, видобуток (виробництво) або прибуток підприємств (компаній), за винятком податків на споживання, таких як ПДВ, податку на доходи фізичних осіб або податків з продажу</i></p>	Екологічний податок	Статті 240–250 розділу VIII ПКУ
	Рентна плата (у т.ч. рентна плата за користування надрами та рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів)	Розділ IX ПКУ
	Місцеві збори (збір за місця паркування транспортних засобів)	Стаття 268_1 ПКУ
<p><i>(c) royalties</i></p> <p><i>(c) роялті</i></p>	–	–
<p><i>(d) dividends</i></p> <p><i>(d) дивіденди</i></p>	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, інші види діяльності	Стаття 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності»
<p><i>(e) signature, discovery and production bonuses</i></p> <p><i>(e) знижка при підписанні контракту, бонус за відкриття корисних копалин та виробничий бонус</i></p>	Спеціальний платіж (бонус) за підписання угоди	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях»
	Спеціальний платіж (бонус) за відкриття на ділянці надр промислових запасів вуглеводневої сировини	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях» Стаття 6 глави 1 розділу I Кодекс України «Про надра»

<p>Типи платежів, визначені відповідно до Директиви 2013/34/ЄС (Глава 10, стаття 41, пункт 5)</p> <p><i>The types of payments in accordance with provisions of the Directive 2013/34/EU (Chapter 10, Article 41, point 5)</i></p>	<p>Типи платежів підприємств в Україні та їх нормативно-правове забезпечення</p>	<p>Типи платежів, визначені відповідно до Директиви 2013/34/ЄС (Глава 10, стаття 41, пункт 5)</p> <p><i>The types of payments in accordance with provisions of the Directive 2013/34/EU (Chapter 10, Article 41, point 5)</i></p>
	<p>Інші спеціальні платежі (бонуси), що сплачуються на користь держави, органів державної влади та місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій у зв'язку з пошуком, розвідкою та видобутком продукції</p>	<p>Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях»</p>
<p><i>(f) licence fees, rental fees, entry fees and other considerations for licences and/or concessions; and</i> (f) ліцензійні збори, орендна плата, вступні внески та інші платежі за видачу ліцензій та/або отримання концесій</p>	<p>збір за надання, продовження строку дії дозволу</p>	<p>Стаття 16 Кодексу України про надра та стаття 14 Закону України «Про нафту і газ» Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»</p>
	<p>збір за надання ліцензії</p>	<p>Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (ст. 9)</p>
<p><i>(f) licence fees, rental fees, entry fees and other considerations for licences and/or concessions; and</i> (f) ліцензійні збори, орендна плата, вступні внески та інші платежі за видачу ліцензій та/або отримання концесій</p>	<p>збір за надання дозволу на геологічне вивчення чи видобуток стратегічно важливих корисних копалин</p>	<p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»</p>
	<p>орендна плата за землю</p>	<p>Закон України «Про оренду землі» Статті 21–23 розділу III</p>
	<p>концесійні платежі</p>	<p>Закон України «Про концесії» Методика розрахунку концесійних платежів, затверджена постановою КМУ № 639 від 12.04.2000</p>
	<p>збір за надання спеціального дозволу на використання лісових ресурсів</p>	<p>Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів</p>

<p>Типи платежів, визначені відповідно до Директиви 2013/34/ЄС (Глава 10, стаття 41, пункт 5)</p> <p><i>The types of payments in accordance with provisions of the Directive 2013/34/EU (Chapter 10, Article 41, point 5)</i></p>	<p>Типи платежів підприємств в Україні та їх нормативно-правове забезпечення</p>	<p>Типи платежів, визначені відповідно до Директиви 2013/34/ЄС (Глава 10, стаття 41, пункт 5)</p> <p><i>The types of payments in accordance with provisions of the Directive 2013/34/EU (Chapter 10, Article 41, point 5)</i></p>
<p><i>(g) payments for infrastructure improvements</i> (g) платежі з метою вдосконалення інфраструктури</p>	<p>додаткові витрати (витрати на державну інфраструктуру тощо), які не пов'язані безпосередньо з веденням господарської діяльності суб'єкта господарювання</p>	<p>Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»</p>

Зміст звіту про платежі на користь урядів

Зміст звіту про платежі на користь урядів регулюється в ст. 43 Директиви 2013/34/ЄС. Зокрема в ній визначено, що слід розуміти під платежами, що підлягають розкриттю у звіті. Визначено, що одноразовий платіж або послідовність пов'язаних платежів на суму менше 100 000 євро протягом фінансового року в звіті не відображається.

Тією ж статтею визначено інформацію, що мають розкривати підприємства, що працюють у видобувній промисловості або займаються лісозаготівлею у незайманому лісі:

(a) загальну суму платежів на користь кожного уряду;

(b) загальну суму за кожним видом визначених платежів на користь кожного уряду;

(c) якщо зазначені платежі були віднесені до конкретного проекту, то розкривається загальна сума за кожним видом таких платежів, здійснених для кожного такого проекту; крім того розкривається загальна сума платежів для кожного такого проекту.

Під проектом слід розуміти операційну діяльність, яка регулюється єдиним договором, ліцензією, договором оренди, концесійним договором чи аналогічними юридичними угодами та котра становить основу грошових

зобов'язань перед урядом. Проте якщо декілька таких угод, по суті, взаємопов'язані, то вони розглядаються як проект. Під тісно пов'язаними юридичними угодами варто мати на увазі сукупність об'єднаних у експлуатаційному й географічному планах договорів, ліцензій, договорів оренди або концесійних договорів чи суміжних угод, підписаних із урядом, котрі містять, по суті, аналогічні умови та які тягнуть за собою зобов'язання зі здійснення виплат. Такі угоди можуть регулюватись єдиним договором, спільним підприємством, угодою про розділ продукції або іншою основоположною юридичною угодою.

Директивою 2013/34/ЄС визначено, що якщо платежі, здійснені підприємством у зв'язку із зобов'язаннями, покладеними на рівні підприємства, то вони можуть бути розкриті на рівні підприємства, а не на рівні проекту.

Платежі на користь урядів, здійснені у вигляді оплати товарами, відображаються у звіті у вартісному та, якщо можливо, у кількісному виразі. Для роз'яснення способу визначення їхньої вартості, мають надаватися допоміжні примітки.

Директивою 2013/34/ЄС встановлено превалювання сутності над формою відповідного платежу або діяльності щодо розкриття зазначених платежів. При цьому забороняється штучно розділяти або об'єднувати платежі або діяльність з метою ухилення від застосування Директиви.

Для держав-членів, що не запровадили євро, граничне значення у євро, конвертується у національну валюту:

(а) за курсом обміну, опублікованим в Офіційному віснику Європейського Союзу на дату набрання чинності будь-якої Директиви, що фіксує це граничне значення, та

(б) з округленням до найближчої сотні.

В Україні не запроваджено євро, тому євро має конвертуватися у національну валюту за зазначеним механізмом.

Консолідований звіт про платежі на користь урядів

В статті 44 Директиви 2013/34/ЄС впорядковуються положення складання консолідованого звіту про платежі на користь урядів (рис. 2.2).

Консолідований звіт про платежі на користь урядів мають складати материнські підприємства, що є великими підприємствами та всі суспільно значимі суб'єкти господарювання, що діють у видобувній промисловості або займаються лісозаготівлею у незайманому лісі.

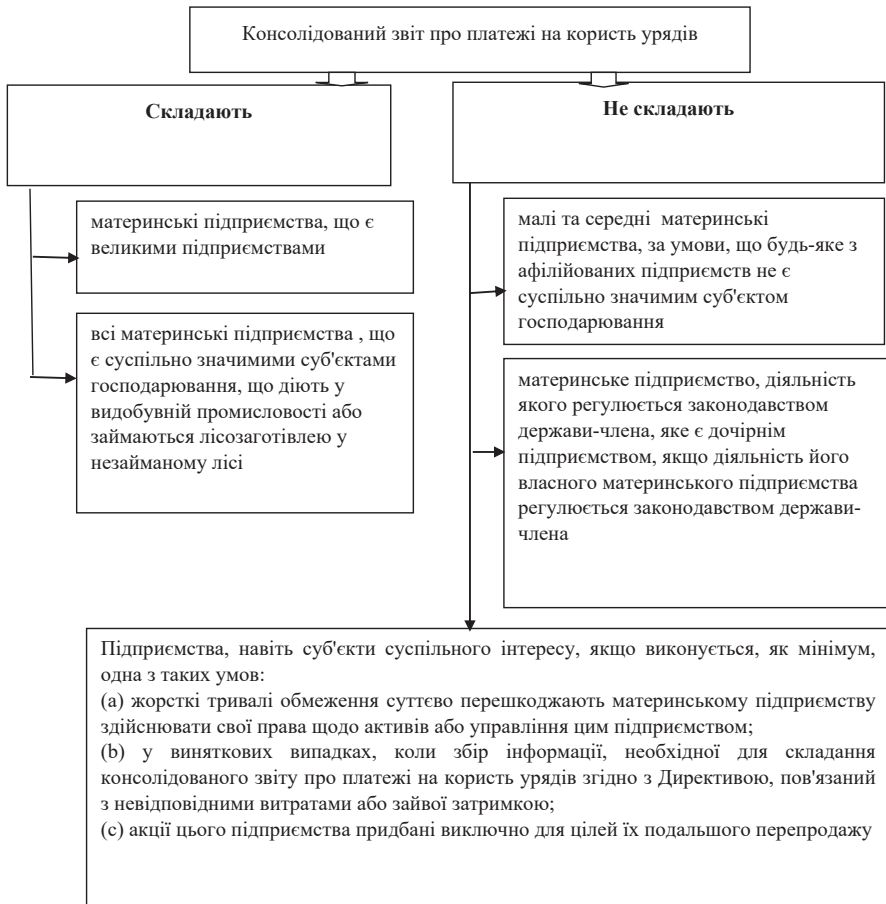

Рис. 2.2. Підприємства, від яких вимагається складати консолідований звіт про платежі на користь урядів

При цьому вважається, що материнське підприємство діє у видобувній промисловості або зайняте лісозаготівлею у незайманому лісі, якщо навіть будь-яке з його дочірніх підприємств діє у видобувній промисловості або зайняте лісозаготівлею у незайманому лісі. Втім до консолідованого звіту включаються лише ті платежі, які є наслідком видобувної діяльності та/або лісозаготівлі у незайманому лісі.

Директивою 2013/34/ЄС визначено материнські підприємства, які не зобов'язанні складати консолідований звіт. Це малі та середні материнські підприємства, за умови, що будь-яке з афілійованих підприємств не є суспільно значимим суб'єктом господарювання. Крім того материнське підприємство, діяльність якого регулюється законодавством держави-члена, яке є дочірнім підприємством, якщо діяльність його власного материнського підприємства регулюється законодавством держави-члена, теж не складає консолідовану звітність.

При цьому не потрібно включати у консолідований звіт про платежі на користь урядів підприємства, навіть суб'єкти суспільного інтересу, якщо виконується, як мінімум, одна з таких умов:

(а) жорсткі тривалі обмеження суттєво перешкоджають материнському підприємству здійснювати свої права щодо активів або управління цим підприємством;

(б) у виняткових випадках, коли збір інформації, необхідної для складання консолідованого звіту про платежі на користь урядів згідно з Директивою, пов'язаний з невідповідними витратами або зайвою затримкою;

(с) акції цього підприємства придбані виключно для цілей їх подальшого перепродажу.

Але зазначені умови звільнення від необхідності складати консолідований звіт про платежі на користь урядів застосовуються лише у тому випадку, якщо ці умови використовуються для цілей складання консолідованої фінансової звітності.

Оприлюднення звіту про платежі на користь урядів та консолідованого звіту про платежі на користь урядів

Директивою 2013/34/ЄС в статті 45 визначено вимоги щодо оприлюднення звіту про платежі на користь урядів та консолідованого звіту про платежі на користь урядів. Визначено, що вони оприлюднюються відповідно до національного законодавства. При цьому мають бути забезпечено, щоб усі члени відповідальних органів підприємства, що діють у межах повноважень, встановлених національним законодавством, несли відповідальність за забезпечення складання та оприлюднення звітів про платежі на користь урядів у міру своєї обізнаності і здібностей, відповідно до вимог Директиви.

2.2. Методичні аспекти складання та подання звіту про платежі на користь держави

Головним вектором розвитку загальнодержавної політики України є вступ до Європейського Союзу. Це зумовлює необхідність подальшої адаптації національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку до норм та практик ведення бізнесу Європейського союзу.

Головною новацією законодавства ЄС є посилення уваги до забезпечення соціальної відповідальності бізнесу. Директивою 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 задля забезпечення прозорості виплат на користь урядів ЄС визначено, що великі підприємства та суб'єкти суспільного інтересу, зайняті в добувній промисловості або в заготівлі корінного лісу, повинні щороку складати окремі звіти, розкриваючи суми виплат на користь урядів тих країн, у яких вони здійснюють свою діяльність.

Україна має потужну сировинно-мінеральну базу. Згідно законодавства України ліси, які знаходяться в межах території України, та надра в нашій державі знаходяться у власності народу.

Платежі добувної та лісозаготівельної галузей є важливим джерелом формування фінансових ресурсів держави. В цьому контексті особливого значення набуває запровадження звітності про платежі на користь держави в Україні.

Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми запровадження звіту про платежі на користь держави є прийняття змін та доповнень до вимог чинного законодавства. З метою реалізації поставленого завдання було прийнято Закон про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №2164-VIII від 05.10.2017, яким встановлена вимога визначеним видам підприємств складати звіт про платежі на користь держави. Зазначений документ містить визначення звіту про платежі на користь держави, порядок та строки його подання. Повноваження щодо становлення порядку та строків подання звіту про платежі на користь держави до органів державної влади покладені на Кабінет Міністрів України. Вирішення організаційних питань звітування, а саме форма звіту про платежі на користь держави, закріплено за Міністерством фінансів України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Розв'язання поставленого перед Міністерством фінансів України завдання щодо запровадження звіту про платежі на користь держави включає необхідність розробити методичні та організаційні засади звітування про платежі на користь держави. При формуванні структури форми звіту про платежі на користь держави вирішальним є врахування характерних ознак діяльності суб'єктів, на яких розповсюджується вимога його складання. Вона має особливий характер, зумовлений законодавчим регулювання діяльності видобувної та лісозаготівельної галузей та форми їх взаємодії із державою в залежності від форм організації. Форма звіту має відповідати положенням Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996, а також узгоджуватись із законодавством, що регулює відносини, пов'язані з видобуванням корисних копалин та

лісозаготівлею, а також регламентує розкриття інформації, необхідної для забезпечення прозорості у видобувних галузях та підготовки звіту відповідно до вимог Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях. Форма звіту має відповідати вимогам Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013.

Закон №2164-VIII вступає в дію 1.01.2018 р. Тому актуальною необхідністю є дослідження методичних та організаційних засад звітування про платежі на користь державі в контексті імплементації вимог Директиви 2013/34/ЄС та особливостей національного нормативно-правового забезпечення діяльності підприємств, що здійснюють діяльність із видобування природних багатств через:

- розробку проекту річної форми звіту про платежі на користь держави;
- розробку проекту методичних рекомендацій щодо заповнення форми звіту про платежі на користь держави;
- забезпечення інформування громадськості про вимоги регуляторних актів шляхом його розміщення на інформаційному сайті Міністерства фінансів України.

Запропонована Директивою 2013/34/ЄС звітність не є фінансовою, хоч і складається за даними бухгалтерського обліку. Запровадження її в Україні має ґрунтуватися на вивченні практики Євросоюзу щодо методичного й організаційного забезпечення процесу звітування, а саме необхідно з'ясувати: зміст форми звітності, державний орган, котрий її регламентує та затверджує, а також якому вона подається, порядок узагальнення її показників.

Призначення звітності про платежі на користь урядів полягає у сприянні транспарентності та підвищенні ефективності управління використанням природних ресурсів держави. Задля забезпечення її інформативності вона має містити вартісні показники сум нарахованих та сплачених платежів та

показники обсягів видобутку/ заготівлі та реалізації продукції в натуральному вимірі.

З урахуванням запропонованого механізму та врахуванням особливостей законодавства, що регулює діяльність добувної та лісозаготівельної галузей (Додаток В), специфіки організації відношень підприємств цих галузей із державою, діючих форм звіту про платежі на користь уряду, що застосовуються підприємствами країн-членів ЄС (Додаток Г) було розроблено проєкт форми звіту про платежі на користь держави (далі – Звіт) (Додаток Д) та Методичні рекомендації щодо заповнення форми звіту про платежі на користь держави (далі – Методичні рекомендації) (Додаток Е).

При розробці форми Звіту та Методичних рекомендацій були враховані специфічні особливості діяльності підприємств добувної та лісозаготівельної галузей, без дублювання діючих стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативних документів.

Нормативно-правовою основою для розробки форми Звіту та Методичних рекомендацій були нормативні акти, що регулюють відносини, пов'язані з видобуванням корисних копалин та лісозаготівлею. Зокрема, Конституція України, а також значна кількість законів та підзаконних актів: Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони Бюджетний кодекс України; Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435; Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ; Кодекс України «Про надра» від 27.07.1994 № 132/94-ВР; Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-ІІІ; Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР; Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI; Гірничий закон України від 06.10.1999 № 1127-XIV; Закон України «Про нафту і газ» від 12.07.2001 № 2665-ІІІ; Закон України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» від 05.02.2004 № 1457-IV; Закон України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V; Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14.09.1999

№ 1039-XIV; Закон України «Про концесії» від 16.07.1999 № 997-XIV; Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998 № 161- XIV; Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу» від 08.07.2010 № 2467-VI; Закон України «Про ринок природного газу» від 09.04.2015 № 329-VIII; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV; Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1039 «Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях»; Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»; Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»; Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 594 «Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами»; Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів»; П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»; Лист Міністерства фінансів України «Про облікову політику» від 21.12.05 № 27793; Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України, затверджені наказом Міністерства лісового господарства України від 17.07.1996 № 72; Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433; Проект Закону про розкриття інформації у видобувних галузях № 4840 від 17.06.2016; та інші нормативні документи, що регулюють відносини, пов'язані з видобуванням корисних копалин та лісозаготівлею.

Крім того, при здійсненні даної науково-дослідної роботи із розробки Звіту та Методичних рекомендацій автори спирались на Директиву 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013. При формуванні структури форми Звіту та Методичних рекомендацій до уваги

бралися операції, які мають особливий характер, зумовлений законодавчим регулювання діяльності видобувної та лісозаготівельної галузей та форми їх взаємодії із державою в залежності від форм організації. Терміни, які застосовуються у Звіті та Методичних рекомендаціях наведені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Терміни, які застосовуються у звіті про платежі на користь держави та Методичних рекомендаціях щодо заповнення форми звіту про платежі на користь держави

Положення	Джерело	Визначення
Звіт про платежі на користь держави	Закон №2164-VIII	Документ, що містить деталізовану інформацію про податки, збори та інші платежі підприємств, належні до сплати на користь держави відповідно до закону, який подається підприємствами, що здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення або заготівлю деревини і при цьому становлять суспільний інтерес
Звітний період	Закон №2164-VIII	Календарний рік, за який узагальнено інформацію про платежі, що були сплачені або належні до сплати отримувачеві платежу підприємством, що працює у видобувній промисловості або займається лісозаготівлею
Підприємство, що здійснює діяльність з заготівлі деревини і при цьому становить суспільний інтерес	Запропоновано авторами	Підприємство, зазначені у Секції А Розділ 02 Лісове господарство та лісозаготівлі Група 02.20 Лісозаготівлі КВЕД-2010
Проект	Запропоновано авторами Закон №2164-VIII	Діяльність з геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки, родовищ корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування корисних копалин загальнодержавного значення, та/або виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції щодо корисних копалин загальнодержавного значення, та/або транспортування трубопроводами (у тому числі з метою транзиту) вуглеводнів та хімічних продуктів

Положення	Джерело	Визначення
Спеціальне використання лісових ресурсів	Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ	Види використання лісових ресурсів: 1) заготівля деревини; 2) заготівля другорядних лісових матеріалів; 3) побічні лісові користування; 4) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт.
Платіж	Запропоновано авторами Директива 2013/34/ЄС	Будь-який платіж, здійснений підприємством, що працює у добувній промисловості або займається лісозаготівлею, у грошовій або натуральній формі на користь державного або місцевих бюджетів, зокрема: - частка держави у загальному видобутку / заготівлі продукції усього, у тому числі: частина чистого прибутку (доходу), що вилучається до бюджету; частина прибуткової продукції). - податкові платежі – усього, у тому числі: податок на прибуток, рентна плата, екологічний податок, інші податкові платежі. - дивіденди. - спеціальні платежі (бонуси). - збори та інші платежі. - виплати на покращення інфраструктури
Підприємства, що становлять суспільний інтерес	Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 Закон № 2164-VIII	Публічні акціонерні товариства та емітентів цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, та великі підприємства, що працюють у добувній промисловості або займаються лісозаготівлею
Велике підприємство	Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 Закон № 2164-VIII	Підприємствами, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на річну дату складання фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: сукупна вартість активів — понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад 40 млн. євро; середня кількість працівників — понад 250 осіб
Лісова ділянка	Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ	Ділянка лісового фонду України з визначеними межами, виділена відповідно до цього Кодексу для ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів без вилучення її у землекористувача або власника землі

Виходячи з наведеного вище, запропонована така структура форми звіту та Методичних рекомендацій.

Структура звіту:

Розділ I. «Об'єкт надкористування / використання лісових ресурсів».

У цьому розділі мають розкриватись: назва ділянки надр /лісової ділянки; корисна копалина /категорія лісів; вид користування надрами / використання лісових ресурсів; місце-знаходження ділянки надр / лісової ділянки; реєстраційний номер / стан спецдозволу; дата надання спецдозволу / дата закінчення дії спецдозволу.

Розділ II. «Обсяг видобутку/ заготівлі та реалізації продукції» наводиться інформація про види продукції добування корисних копалин і розроблення та продукції лісозаготівель, зокрема: одиниця виміру; фактичний видобуток/ заготівля (всього та частка держави); реалізовано продукції (всього та частка держави).

Розділ III. «Платежі на користь держави» (у фактичних цінах, тис. грн з одним знаком після коми) наводяться суми нарахованих та сплачених платежів за категоріями відповідно до типів платежів, що наведені у ст. 41 Директиви (см. табл. 2.4).

Утім для формування цього розділу форми звіту було проведено попереднє дослідження щодо визначення суттєвих платежів, що сплачуються підприємствами України визначених галузей на користь держави (табл. 2.7, 2.8) (Додатки Ж, И, К).

Сума податкових платежів в Україні на користь держави, що включаються до звіту відповідно до Директиви, становить у видобувній та лісозаготівельній галузях у 2016 р. 68 % та 46 % загальних надходжень до бюджету України. Серед зазначених платежів по добувній і лісозаготівельній галузях найбільша величина рентної плати (за користування надрами та спеціальне використання лісових ресурсів) і рентної плати за використання інших природних ресурсів.

Таблиця 2.7

Платежі, сплачені підприємствами видобувної промисловості України
за період 2014–2016 рр.

Назва платежа	2014 р.		2015 р.		2016 р.	
	тис. грн.	Питома вага у загальній сумі, %	тис. грн.	Питома вага у загальній сумі, %	тис. грн.	Питома вага у загальній сумі, %
Податок на прибуток	1 568 263,36	4,43	2 540 178,78	4,35	8 317 379,61	11,73
Податки на майно	132 568,85	0,37	168 414,67	0,29	316 240,40	0,45
Рентна плата	16 195 455,82	45,80	34 172 987,62	58,50	37 945 094,68	53,53
Орендна плата з юридичних осіб	362 506,65	1,03	400 775,70	0,69	637 570,86	0,90
Екологічні платежі	521 852,84	1,48	392 673,63	0,67	462 693,98	0,65
Ч-на чистого приб. (доходу) держ унітарних підпр-в та їх об'єднань, що вилуч. до бюдж. та дивід. нарах.	52 612,01	0,15	42 561,28	0,07	314 291,43	0,44
Інші платежі та надходження	2708,3	0,01	4975,13	0,01	21107,26	0,02
УСЬОГО:	18 835 967,83	53,26	37722566,81	64,57	48 014 378,23	67,73
Загальна сума сплачених платежів	35 362 870,52	100	58420269,89	100	70 886 032,43	100

Розраховано на підставі даних, наведених у додатках Ж, И, К.

Таблиця 2.8

Платежі, сплачені підприємствами України, що займаються лісозаготівлею
(Секція А Розділ Лісове господарство та лісозаготівлі Клас 02.2 Лісозаготівлі
КВЕД-2010) за період 2014-2016 р.р.

Назва платежа	2014 р.		2015 р.		2016 р.	
	тис. грн.	Питома вага у загальній сумі, %	тис. грн.	Питома вага у загальній сумі, %	тис. грн.	Питома вага у загальній сумі, %
Податок на прибуток	2 559,93	1,57	12 947,33	4,21	26 991,31	5,57
Рентна плата	73 865,42	45,36	113 848,37	37,06	146 251,33	30,19
Податки на майно	28,15	0,02	1 914,14	0,62	4 875,89	1,01
Орендна плата з юридичних осіб	0,00	0,00	964,90	0,31	1 323,77	0,27
Екологічні платежі	0,00	0,00	0,00	0,00	365,46	0,08
Ч-на чистого приб.(доходу) держ унітарних підпр-в та їх об'єднань, що вилуч.до бюдж.та дивід,нарах.	2 784,42	1,71	11 960,56	3,89	41 449,32	8,56
УСЬОГО:	79 237,92	48,66	141 635,3	46,11	221 257,08	45,67
Загальна сума сплачених платежів	162 836,84	100	307 198,64	100	484 487,01	100

Розраховано на підставі даних, наведених у додатках Ж, И, К.

Структура платежів, що не включаються до звіту про платежі на користь держави, сплачених до Державного бюджету України підприємствами, які займаються лісозаготівлею за 2016 рік представлена на рис. 2.3.

Структура платежів, що не включаються до звіту про платежі на користь держави, сплачених до Державного бюджету України підприємствами, які працюють у видобувній промисловості за 2016 рік представлена на рис. 2.4.

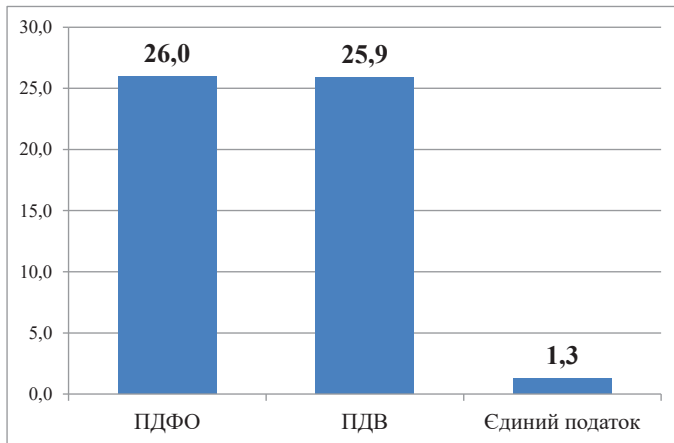

Рис. 2.3. Структура платежів, що не включаються до звіту про платежі на користь держави, сплачених до Державного бюджету України підприємствами, які займаються лісозаготівлею, 2016 рік, %

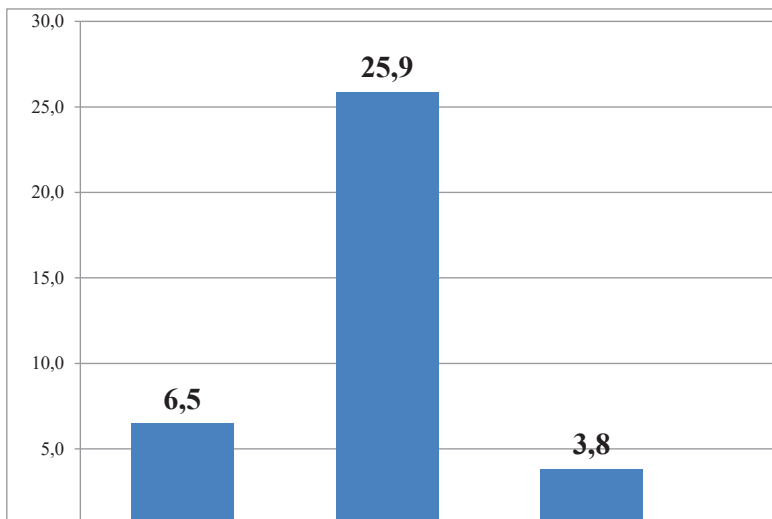

Рис. 2.4. Структура платежів, що не включаються до звіту про платежі на користь держави, сплачених до Державного бюджету України підприємствами, які працюють у видобувній промисловості, 2016 рік, %

При групуванні платежів до відповідних категорій автори спирались на їх поділ згідно Директиви (с. 41) та на результати проведеного дослідження. Було запропоновано такі категорії платежів:

1. Частка держави у загальному видобутку / заготівлі продукції усього, у тому числі: частина чистого прибутку (доходу), що вилучається до бюджету; частина прибуткової продукції).

2. Податкові платежі – усього, у тому числі: податок на прибуток, рентна плата, екологічний податок, інші податкові платежі.

3. Дивіденди.

4. Спеціальні платежі (бонуси).

5. Збори та інші платежі.

6. Виплати на покращення інфраструктури.

Методичні рекомендації мають таку структуру:

I. Загальні положення.

II. Зміст статей звіту.

III. Подання та оприлюднення звіту.

У Загальних положеннях зазначаються сфера застосування Методичних рекомендацій, терміни, які застосовуються, суб'єкти, від яких вимагається складати такий тип звіту. Методичні рекомендації можуть застосовуватися великими підприємствами та всіма підприємства, що становлять суспільний інтерес, які працюють у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею. Методичні рекомендації не застосовується до підприємств, які є материнськими підприємствами, якщо виконуються обидві зазначені далі умови:

- материнське підприємство зареєстровано в Україні та здійснює контроль над хоча б одним суб'єктом господарювання, який здійснює діяльність у видобувній промисловості або займається лісозаготівлею;
- платежі на користь держав, здійснені таким підприємством, включені у консолідований звіт про платежі на користь держави, складений цим материнським підприємством.

У II розділі Методичних рекомендацій «Зміст звіту» наведено мету складання звіту; роз'яснюється сутність терміну «платіж» згідно до критерію, що визначений у Директиві; уточнено звітний період для складання звіту та інформацію, що підприємства мають розкривати у звіті, а також уточнено зміст розділів та статей звіту.

Метою складання звіту є забезпечення прозорості платежів на користь держави великих підприємств та підприємств, що становлять суспільний інтерес, зайнятих в видобувній промисловості або які займаються лісозаготівлею за звітний період.

Зазначається, що підприємства можуть обирати платежі, які включаються до звіту. При цьому відповідно до Директиви пропонується, що платіж – це виконаний як одноразовий платіж або як послідовність пов'язаних платежів – на суму менше 100 000 євро протягом звітного періоду, відображати у звіті не потрібно. Цю суму можна визначити за середньорічним курсом НБУ. Його можна визначити за формулою, наведеною в листі НБУ від 22.03.2004 р. № 13-410/1390, або з офіційного сайту НБУ. У Методичних рекомендаціях наводяться пояснення щодо заповнення розділів звіту (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Пояснення щодо заповнення розділів проекту форми звіту про платежі на користь держави

Розділ звіту	Зміст інформації	Пояснення
Розділ I «Об'єкт надкористування / використання лісових ресурсів»	Загальна інформація про об'єкт надкористування або використання лісових ресурсів та стан спеціального дозволу на використання надр або лісових ресурсів	Загальна інформація про об'єкт: назва ділянки надр /лісової ділянки; корисна копалина /категорія лісів; вид користування надрами / використання лісових ресурсів; місце-знаходження ділянки надр / лісової ділянки; інформація про спеціальні дозволи на користування надрами або використання лісових ресурсів, угод про умови користування надрами, угод про розподіл продукції, договорів про спільну діяльність або інших договорів, на підставі яких безпосередньо здійснюється проектна діяльність

Розділ II «Обсяг видобутку/заготівлі та реалізації продукції»	Інформація про обсяги фактичного видобутку / заготівлі та реалізації продукції	Наводиться інформація про обсяги фактичного видобутку / заготівлі продукції та реалізації продукції, передбачених договорами, угодами та іншими не забороненими законодавством правочинами, пов'язаними з користуванням надрами або використанням лісових ресурсів
Розділ II «Обсяг видобутку/заготівлі та реалізації продукції»	Інформація про частку держави у обсягах фактичного видобутку / заготівлі та реалізації продукції	Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку виробленої продукції, яка отримана відповідно до угоди про розподіл продукції / договору про спільну діяльність
Розділі II «Обсяг видобутку/заготівлі та реалізації продукції»	Інформація про обсяги фактичного видобутку / заготівлі та реалізації за кожним видом продукції	Підприємства видобувної галузі розкривають інформацію про загальну кількість фактичного видобутку та реалізації за кожним видом копалин (вугілля, нафта, газ, металеві руди, інші корисні копалини). Підприємства, які займаються лісозаготівлею розкривають інформацію про загальну кількість фактичної заготівлі та реалізації ліквідної деревини
	Інформація про частку держави у обсягах фактичного видобутку / заготівлі та реалізації за кожним видом продукції	Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку, яка отримана відповідно до угоди про розподіл продукції/договору про спільну діяльність
Розділ III «Платежі на користь держави»	Інформація про будь-який платіж, здійснений підприємством, що працює у видобувної промисловості або займається лісозаготівлею, у грошовій формі на користь держави	Підприємства протягом відповідного звітного періоду розкривають інформацію про загальну суму нарахованих та сплачених за звітний період платежів у грошовій формі на користь державного або місцевих бюджетів та загальну суму нарахованих та сплачених платежів за кожним видом платежів

Складено.

У Розділі I «Об'єкт надкористування / використання лісових ресурсів» наводиться загальна інформація про об'єкт надкористування або використання лісових ресурсів та стан спеціального дозволу на використання надр або лісових ресурсів.

Згідно Директиви 2013/34/ЄС про діяльність підприємств, що працюють у видобувній промисловості або займаються лісозаготівлею, протягом відповідного звітного періоду має розкриватись така інформація у звіті:

- загальна сума платежів на користь держави;
- загальна сума за кожним видом платежів;
- якщо ці платежі були віднесені до конкретної проектної діяльності, – загальна сума за кожним видом платежів, здійснених для кожної проектної діяльності, та загальна сума платежів для кожної такої проектної діяльності.

При цьому платежі, здійснені підприємством у зв'язку із зобов'язаннями, покладеними на рівні підприємства, можуть бути розкриті на рівні підприємства, а не на рівні проектної діяльності.

Директивою визначено, що платежі на користь держави, здійснені у натуральній формі, відображаються у звіті у вартісному та, якщо можливо, у кількісному виразі. Для розкриття такої інформації призначений розділ II проекту звіту.

У Розділі II «Обсяг видобутку / заготівлі та реалізації продукції» підприємства протягом відповідного звітного періоду розкривають таку інформацію:

- загальний обсяг видобутку/ заготівлі та реалізації продукції;
- загальний обсяг видобутку/ заготівлі та реалізації за кожним видом продукції.

Підприємства видобувної галузі розкривають інформацію:

- загальну кількість фактичного видобутку та реалізації корисних копалин. Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку виробленої продукції, яка отримана відповідно до угоди про розподіл продукції/договору про спільну діяльність.
- загальну кількість фактичного видобутку та реалізації за кожним видом

копалин (вугілля, нафта, газ, металеві руди, інші корисні копалини). Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку, яка отримана відповідно до угоди про розподіл продукції/договору про спільну діяльність.

Підприємства, які займаються лісозаготівлею розкривають інформацію:

- загальну кількість фактичної заготівлі та реалізації продукції лісозаготівель. Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку продукції, яка отримана відповідно до договору про спільну діяльність.
- загальну кількість фактичної заготівлі та реалізації ліквідної деревини. Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку, яка отримана відповідно до договору про спільну діяльність.

У Розділі III «Платежі на користь держави» підприємства протягом відповідного звітного періоду розкривають інформацію про будь-який платіж, здійснений підприємством, що працює у видобувній промисловості або займається лісозаготівлею, у грошовій формі на користь державного або місцевих бюджетів:

- загальну суму нарахованих та сплачених за звітний період платежів на користь держави;
- загальну суму нарахованих та сплачених за кожним видом платежів.

Інформація наводиться у фактичних цінах, тис. грн з одним знаком після коми.

У Розділі III Методичних рекомендацій визначено питання розкриття та подання звіту.

Директивою 2013/34/ЄС у ст. 45 визначено, що звіт оприлюднюються відповідно до національного законодавства. Законом про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №2164-VIII від 05.10.2017 встановлено, що порядок та строки подання

фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, звіту про управління та звіту про платежі на користь держави до органів державної влади визначаються Кабінетом Міністрів України, для банків — Національним банком України. Тому авторами пропонується, що звіт має подаватись відповідно до термінів подання фінансової звітності, що встановленні Кабінетом Міністрів України у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 № 419.

В свою чергу, питання оприлюднення фінансової звітності визначені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV; Законі про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №2164-VIII від 05.10.2017 (далі - Закон №2164-VIII).

Так, Законом №2164-VIII визначено, що великі підприємства та всі підприємства, що становлять суспільний інтерес, які працюють у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, розміщують звіт разом з річною фінансовою звітністю, аудиторським висновком на власній на сторінці в мережі Інтернет. Автори дотримувались саме такого підходу.

Питання оприлюднення звітності публічних акціонерних товариств та емітентів цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів регулюються Рішенням НКЦПФР «Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів» від 03.12.2013 № 2826 [78]. Відповідно до цього Положення пропонується, що публічні акціонерні товариства та емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, які працюють у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею, розміщують звіт в загальнодоступній інформаційній базі даних Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, розміщення на сторінці в мережі Інтернет, опублікування в офіційному друкованому

виданні та подання до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку у строк не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним.

Крім того пропонується, що емітенти цінних паперів до подання регулярної річної інформації до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку розміщують її в загальнодоступній інформаційній базі даних Комісії та на сторінці в мережі Інтернет, опубліковують в офіційному друкованому виданні.

Окремо заслуговує розгляду питання оприлюднення звітності державних і комунальних унітарних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі чи територіальній громаді, а також господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави чи територіальної громади в яких становить 100 відсотків. За Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV такі підприємства мають оприлюднюють звіт за останні три роки шляхом розміщення його на власній веб-сторінці (веб-сайті) або на офіційному веб-сайті відповідного суб'єкта управління об'єктами державної або комунальної власності. Доступ до таких веб-сторінок та веб-сайтів є цілодобовим і безоплатним.

Тому пропонується, що державні і комунальні унітарні підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі чи територіальній громаді, а також господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави чи територіальної громади в яких становить 100 відсотків, які працюють у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею, оприлюднюють звіт за останні три роки шляхом розміщення його на власній веб-сторінці (веб-сайті) або на офіційному веб-сайті відповідного суб'єкта управління об'єктами державної або комунальної власності.

Проект форми звіту отримав схвальний відгук від Міністерства енергетики та вугільної промисловості України (Додаток М). Запровадження розробленої

форми сприятиме зростанню прозорості та підзвітності підприємств, що працюють у видобувній промисловості, та продовженню процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС, а також впровадженню передових практик розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях (ІПВГ).

Необхідно також визначитись щодо оцінки витрат підприємств на запровадження звіту про платежі на користь держави. Слід підкреслити, що таке звітування не розповсюджується на суб'єктів малого та середнього підприємництва, а поширюється лише на великі підприємства та підприємства, що становлять суспільний інтерес, які працюють у добувній промисловості або займаються лісозаготівлею. Такі підприємства не будуть нести додаткових витрат на придбання основних фондів, обладнання та приладів, сервісне обслуговування, навчання/підвищення кваліфікації спеціального персоналу, тому як для отримання інформації для заповнення форми звіту достатньо буде вести лише доповнення до програмного забезпечення автоматизованої системи обробки даних. Тому відсутні витрати, пов'язані із наймом додаткового персоналу.

Крім того не виникає нових податків та зборів (змін розміру податків/зборів, виникнення необхідності у сплаті податків/зборів). Відсутні витрати на отримання додаткових адміністративних послуг (дозволів, ліцензій, сертифікатів, атестатів, погоджень, висновків, проведення незалежних/обов'язкових експертиз, сертифікації, атестації тощо) та інших послуг (проведення наукових, інших експертиз, страхування).

Виникають лише витрати, пов'язані із підготовкою та поданням звіту державним органам та витрати, пов'язані з адмініструванням заходів державного нагляду (контролю) (перевірок, штрафних санкцій, виконання рішень/приписів тощо), якщо такі будуть передбачені.

Термін дії запропонованої форми звіту та Методичних рекомендацій необмежений у зв'язку з можливістю внесення до нього змін та доповнень, можливістю його відміни у разі зміни чинного законодавства.

Розділ 3

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ

3.1. Формування інституціонального середовища запровадження звіту про управління

В Україні відбувається активний процес трансформації національної системи бухгалтерського обліку з метою досягнення її стійкого розвитку в контексті просування принципів КСВ та забезпечення процесу подальшої адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Цей процес проходить під впливом різноманітних факторів та подій в історичному минулому країни, залежності від обраного маршруту, складу нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський облік, механізму управління та контролю дотримання норм.

Історичне минуле обумовлює чинний стан нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку, а його трансформація пов'язана із свідомим вибором розвитку у напрямку євроінтеграції та адаптації законодавства до вимог міжнародних стандартів в умовах широкомасштабних інтеграційних процесів у всіх сферах суспільного життя.

В Україні одночасно співіснують різноманітні нормативно-правові акти, які регулюють бухгалтерський облік. Вони доповнюють та обумовлюють один одного. Вони діють у рамках ієрархії нормативно-правових актів, яку можна представити як трикутник: «Міжнародні документи універсального характеру – Міжнародні документи регіонального характеру – Міжнародні документи спеціального характеру». Сутність кожного з цих елементів змінюється за умови змін одного з них в контексті загальних тенденцій розвитку.

В сучасному світі та країнах Європи головною тенденцією розвитку є доктрина сталого розвитку і корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Поширення практики соціально відповідального ведення бізнесу у різних країнах спонукало до розробки та постійного оновлення стандартів, які прямо або опосередковано пов'язані зі складовими сталого розвитку (міжнародних документів спеціального характеру); визнання та запровадження концепції сталого розвитку у різних країнах світу стало основою формування міжнародних ініціатив, спрямованих на залучення бізнес-структур у діяльність зі сталого розвитку (міжнародних документів універсального характеру); інтеграційні процеси та формування партнерства між державним і корпоративним секторами різних країн призвело до визнання КСВ на національному рівні країн Європи та розробки міжнародних документів регіонального характеру як ефективного інструменту державної політики.

В Україні КСВ знаходиться на стадії становлення та розробки стандартизації. Найбільші вітчизняні підприємств та представництва іноземних компаній застосовують сучасні світові практики, принципи і стандарти КСВ. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу на рівні підприємств реалізується через добровільне дотримання принципів сталого розвитку – екологічних та соціальних та взаємодію із зацікавленими особами (стейкхолдерами). Це є результатом того, що на відміну від урядів країн ЄС, які відіграють значну роль у просуванні КСВ, в Україні соціальне звітування як інструмент державної фінансової політики не знайшло свого законодавчого впорядкування.

Директиви ЄС, що стосуються питань розкриття соціальних аспектів діяльності компаній, зокрема, Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств та Директива 2014/95/ЄС Європейського

Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 року, до цього часу не імplementовані.

Результатом такого стану справ є те, що існує термінологічна невизначеність та фрагментарний підхід до впровадження концепції КСВ; наявний низький рівень співробітництва держави, суспільства та бізнесу; усвідомлене нерозкриття підприємствами інформації про екологічні, економічні та соціальні аспекти їх діяльності; суспільство та бізнес необізнані про переваги ведення соціально відповідального бізнесу.

Головною фундаментальною проблемою просування КСВ в Україні є відсутність єдиних вимог до підготовки інтегрованої корпоративної звітності компанії, що розкриває фінансові та нефінансові показники. На відміну від фінансової звітності, для корпоративної соціальної звітності національні стандарти не розроблені.

Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 № 911-р, передбачає удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. Отже, міжнародні документи, що регулюють різноманітні аспекти цілей сталого розвитку, та у сукупності складають зовнішнє інституціональне середовище, потребують ретельного вивчення та впровадження у законодавство України.

*Документи, що регулюють розкриття нефінансової інформації
підприємствами в країнах-членах ЄС*

Про необхідність підвищити прозорість соціальної та екологічної інформації, що надається підприємствами усіх секторів до однаково високого рівня серед усіх країн-членів ЄС Європейська Комісія визначила у Повідомленні від 13 квітня 2011 року під назвою «Закон про Єдиний ринок – Дванадцять важелів для стимулювання зростання і зміцнення довіри,

співпраця для створення нового зростання». Необхідність вдосконалення розкриття соціальної та екологічної інформації підприємств, шляхом представлення законодавчої пропозиції у цій сфері, була підтверджена у Повідомленні Комісії під назвою «Оновлена стратегія ЄС 2011-2014 корпоративної соціальної відповідальності», що була прийнята 25 жовтня 2011 року.

Важливість розголошення підприємствами інформації про їх стан, зокрема соціальні та екологічні аспекти, з метою виявлення ризиків, які загрожують стійкості підприємства, і підвищення довіри інвесторів і споживачів, Європейський парламент визнав у резолюціях від 6 лютого 2013 року, відповідно, «Корпоративна соціальна відповідальність: підзвітна, прозора і відповідальна підприємницька поведінка та стале зростання» і «Корпоративна соціальна відповідальність: просування інтересів суспільства і шлях до сталого та інклюзивного відновлення». Європейський Парламент закликав Комісію висунути законодавчу пропозицію щодо розкриття нефінансової інформації підприємствами.

Беручи до уваги залик Європейського Парламенту Комісія Європейського Союзу розробила законопроект Директиви, яка після передачі до національних парламентів 26 червня 2013 року була прийнята Європейським парламентом та Радою Європейського Союзу. Директивою 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств особливого значення визначено, що для захисту акціонерів, учасників та третіх сторін вкрай важливо узгодити національні норми, що стосуються подання та змісту щорічної фінансової звітності та звітів про управління деяких типів підприємств з обмеженою відповідальністю, а також бази оцінки, що використовуються у цих звітах, та порядок їх оприлюднення. Для таких типів підприємств необхідне одночасне узгодження зазначених норм, оскільки, з одного боку, деякі підприємства

здійснюють свою діяльність у двох або більше державах-членах, а, з іншого боку, такі підприємства надають третім сторонам гарантії лише в обсязі, що не перевищує суми їхніх чистих активів [188].

Новацією Директиви 2013/34/ЄС є визнання важливими елементами фінансової звітності звіту про управління та консолідованого звіту про управління. Це доводиться через необхідність надавати справедливий огляд розвитку підприємства та його стану, який відповідав би розміру і складності бізнесу. Зазначається, що ця інформація не повинна обмежуватися фінансовими аспектами діяльності підприємства, вона повинна включати також аналіз екологічних та соціальних аспектів діяльності підприємства, необхідних для розуміння розвитку, результатів діяльності або стану підприємства.

У 2014 році до Директиви 2013/34/ЄС були внесені поправки щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації деякими великими підприємствами і групами Директивою 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 року.

Директивою 2014/95/ЄС визначені заходи запровадження нефінансової звітності (Додаток Н). З огляду на визначені заходи запровадження нефінансової звітності, в контексті просування принципів КСВ та забезпечення процесу подальшої адаптації законодавства України до законодавства ЄС, зокрема, Директив 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств Директивою 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 року, особливого значення в Україні набуває запровадження звітності про управління.

Норми щодо регулювання складання звіту про управління встановлені Директивами 2013/34/ЄС (розділ 5 «Звіт про управління») та 2014/95/ЄС, зокрема у статтях:

- стаття 19 Зміст звіту про управління (Директива 2013/34/ЄС);
- стаття 19а Нефінансовий звіт (Директива 2014/95/ЄС);
- стаття 20 Звіт про корпоративне управління (Директива 2013/34/ЄС).

Крім того, у преамбулі до Директиви 2013/34/ЄС наводяться рекомендації щодо сфери поширення звітності про управління. Так рекомендується, що держави-члени повинні мати можливість звільнити малі підприємства від обов'язку складати звіт про управління, за умови, що ці підприємства включатимуть у примітки до фінансової звітності дані, що стосуються придбання власних акцій, передбачені у статті 24 (2) Директиви 2012/30/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 року про узгодження гарантій з метою забезпечення еквівалентності таких гарантій, здійснення яких держави-члени вимагають від компаній у значенні другої частини статті 54 Договору про функціонування Європейського Союзу, щодо створення відкритих акціонерних товариств та забезпечення збереження та зміни їхнього капіталу [17]. Крім того з огляду на те, що перелічені у додатку підприємства можуть відігравати важливу роль у тих галузях економіки, у яких вони провадять свою діяльність, положення цієї Директиви, що стосуються звіту про корпоративне управління, застосовуються до підприємств, чії обігові цінні папери допущені до торгів на регульованому ринку [188].

Вимоги щодо змісту звіту про управління наведені у статті 19 «Зміст звіту про управління». У пункті 1 частини 1 встановлено, що звіт про управління має містити достовірний огляд розвитку, діяльності та стану підприємства, а також опис основних ризиків і невизначеностей, з якими він стикається. Цей огляд має бути збалансованим і комплексним аналізом розвитку, діяльності та стану підприємства, відповідно до розміру і складності бізнесу.

У п.3 ч.1 передбачено, що в обсязі, необхідному для розуміння розвитку, діяльності та стану підприємства, аналіз включає як фінансові, так і там, де це необхідно, нефінансові основні показники діяльності, що стосуються певного виду діяльності, у тому числі інформацію екологічного та соціального характеру. Аналіз, що наводиться у звіті про управління, містить посилання на суми, подані в річній фінансовій звітності, та де це доцільно, додаткові пояснення щодо таких сум. У п. 2 наводяться додаткові вимоги щодо змісту звіту, а саме у звіті про управління необхідно вказати:

- (a) ймовірні перспективи подальшого розвитку підприємства;
- (b) діяльність у сфері досліджень і розробок;
- (c) інформацію про придбання власних акцій згідно статті 24(2) Директиви 2012/30/ЄС;
- (d) наявність філій підприємства; та
- (e) стосовно використання підприємством фінансових інструментів та, якщо це суттєво для оцінки його активів, зобов'язань, фінансового стану та прибутків та збитків:
  - (i) мету та політику підприємства щодо управління своїми фінансовими ризиками, у тому числі його політику хеджування кожного основного виду прогнозованих операцій, для якого застосовується облік хеджування, та
  - (ii) ціновий ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності та ризик грошових потоків, на які наражається підприємство.

У п. 3 ст. 19 визначена можливість звільнення малих підприємств від обов'язкового складання звіту про управління, якщо в країні вимагають, щоб інформація, зазначена у статті 24(2) Директиви 2012/30/ЄС про придбання компанією своїх власних акцій, розкривалася у примітках до фінансової звітності. Втім Держави-члени можуть звільнити малі та середні підприємства від обов'язку, викладеному у третьому пункті частини 1, якщо він стосується інформації не фінансового характеру. З урахуванням вимог ст. 19, 30 та 34 Директиви 2013/34/ЄС а також можемо сформулювати

концептуальні засади запровадження звіту про управління (табл. 3.1), зокрема рекомендації щодо таких засад:

- сфери дії вимог щодо обов'язкового складання звіту про управління;
- звільнені від обов'язкового складання звіту про управління;
- сфери дії вимог щодо розкриття нефінансової інформації;
- умов звільнення від необхідності розкриття нефінансової інформації;
- змісту звіту про управління;
- загальних вимог до проведення аудиту звіту про управління;
- загальних вимог щодо оприлюднення звіту про управління;
- підприємств, що можуть бути звільнені від обов'язкового оприлюднення звіту про управління.

Таблиця 3.1

Концептуальні засади запровадження звіту про управління

	<i>Звіт про управління</i>
Сфера дії вимог щодо обов'язкового складання звіту про управління	Великі, середні і підприємства, що становлять суспільний інтерес
Звільнені від обов'язкового складання звіту про управління	1) малі підприємства, якщо в країні вимагають, щоб інформація, зазначена у статті 24(2) Директиви 2012/30/ЄС про придбання компанією своїх власних акцій, розкривалася у примітках до фінансової звітності 2) дочірні компанії, у випадку, якщо це підприємство і його дочірні підприємства включені до консолідованого звіту про управління або окремого звіту іншого підприємства
Сфера дії вимог щодо розкриття нефінансової інформації	Застосовується тільки до великих і суспільно значимих підприємств, є материнськими компаніями у великих групах, у кожному з яких середня кількість працюючих становить понад 500 осіб, у випадку групи – на консолідованій основі
Звільнені від необхідності розкриття нефінансової інформації	Малі та середні підприємства звільняються від вимог щодо розкриття нефінансової нефінансові основні показники діяльності
Зміст звіту про управління	В обсязі, необхідному для розуміння розвитку, діяльності та стану підприємства, аналіз включає як фінансові, так і там, де це необхідно, нефінансові основні показники діяльності, що стосуються певного виду діяльності, у тому числі інформацію екологічного та соціального характеру. Аналіз, що наводиться у звіті про управління, містить посилання на суми, подані в річній фінансовій звітності, та де це доцільно, додаткові пояснення щодо таких сум.

Продовження таблиці 3.1

Критерій	Рекомендація
	<p>Крім того необхідно вказати:</p> <p>(a) ймовірні перспективи подальшого розвитку підприємства;</p> <p>(b) діяльність у сфері досліджень і розробок;</p> <p>(c) інформацію про придбання власних акцій згідно статті 24(2) Директиви 2012/30/ЄС;</p> <p>(d) наявність філій підприємства; та</p> <p>(e) стосовно використання підприємством фінансових інструментів та, якщо це суттєво для оцінки його активів, зобов'язань, фінансового стану та прибутків та збитків:</p> <p>(i) мету та політику підприємства щодо управління своїми фінансовими ризиками, у тому числі його політику хеджування кожного основного виду прогнозованих операцій, для якого застосовується облік хеджування, та</p> <p>(ii) цінний ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності та ризик грошових потоків, на які наражається підприємство.</p>
<p>Загальна вимога до проведення аудиту звіту про управління (ст 34)</p>	<p><i>Аудит звіту про управління</i></p> <p>Проведення аудиту фінансової звітності одним або кількома аудиторами чи аудиторськими фірмами, що отримали від держав-членів дозвіл на проведення обов'язкового аудиту на підставі Директиви 2006/43/ЄС. Крім того, аудитор (аудитори) або аудиторська фірма (аудиторські фірми), що здійснюють обов'язків аудит:</p> <p>(a) надають висновок про те:</p> <p>(i) чи не суперечить звіт про управління фінансової звітності за той самий фінансовий рік; та</p> <p>(ii) чи підготовлено звіт про управління відповідно до вимог чинного законодавства;</p> <p>(b) констатують, з урахуванням сформованих в процесі аудиту знань і розуміння підприємства та умов його роботи, чи виявлені значні викривлення у звіті про управління, та зазначають характер будь-яких наявних викривлень.</p>
<p>Загальна вимога щодо оприлюднення звіту про управління (ст 30)</p>	<p>Загальна вимога щодо оприлюднення звіту про управління (ст 30)</p>
<p>Підприємства, що можуть бути звільнені від обов'язкового оприлюднення звіту про управління (ст 30)</p>	<p>Підприємства, що можуть бути звільнені від обов'язкового оприлюднення звіту про управління (ст 30)</p>

Складено за: [188].

Щодо сфери дії вимог щодо обов'язкового складання звіту про управління уточнення вимагають критерії віднесення до малих, середніх, великих підприємств та суб'єктів суспільного інтересу.

Суб'єкт суспільного інтересу

У ст. 2 Розділу 1 Директиви 2006/43/ЄС визначено, що «суб'єкти суспільного інтересу» означають підприємства, які:

(а) регулюються законодавством держави-члена та оборотні цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку будь-якої держави-члена у значенні підпункту (14) статті 4 (1) Директиви 2004/39/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про ринки фінансових інструментів [186];

(б) є кредитними установами відповідно до визначення, наведеного у підпункті (1) статті 4 Директиви 2006/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 14 червня 2006 року щодо створення та діяльності кредитних установ, крім кредитних установ, зазначених у статті 2 цієї Директиви [187];

(с) є страховими компаніями у значенні статті 2 (1) Директиви Ради 91/674/ЄЕС від 19 грудня 1991 року про щорічну звітність страхових компаній [183]; або

(д) визначені державами-членами як суб'єкти суспільного інтересу; наприклад, підприємства, які є важливими для суспільства внаслідок характеру своєї діяльності, розміру або кількості працівників.

В Україні поняття «суб'єкти суспільного інтересу» визначено Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. №2164-VIII. Відповідно до вказаного Закону «підприємства, що становлять суспільний інтерес — підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ, що відносяться до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до цього Закону належать до великих підприємств» [24].

Велике підприємство

Критерії віднесення до категорії компаній встановлені у Розділі 1 Директиви 2013/34/ЄС (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Критерії віднесення до категорії компаній відповідно до Директиви
2013/34/ЄС

Категорія компаній	Загальна сума баланса, євро	Чистий оборот, євро	Середня чисельність працівників, чол.
Мале підприємство*	4 000 000	8 000 000	50
Середнє підприємство	20 000 000	40 000 000	250
Велике підприємство	>20 000 000	>40 000 000	> 250

* Держави-члени можуть встановлювати граничні значення, що перевищують граничні значення, вказані в графі 2 та 3. Проте такі граничні значення не можуть перевищувати 6 000 000 євро для загальної суми балансу і 12 000 000 євро для чистого обороту.

Складено за [188].

В Україні критерії віднесення підприємства до відповідного виду визначені у ч. 5 ст. 63 «Види та організаційні форми підприємств» Господарського кодексу України (далі – ГКУ).

За нормами ГКУ малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні. Великими підприємствами визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує тисячу осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму, еквівалентну п'яти мільйонам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні. Усі інші підприємства визнаються середніми [13].

Крім того, згідно з ч.8 ст.63 Господарського кодексу України у випадках існування залежності від іншого підприємства, передбачених ст.126 цього Кодексу, підприємство визнається дочірнім. На відміну від відокремлених підрозділів юридичної особи, дочірнє підприємство є юридичною особою, тобто самостійним суб'єктом підприємницької діяльності.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. №2164-VIII було впроваджено ідентичний підхід, що застосовується у Директиві 2013/34/ЄС, а саме: великими підприємствами є такі, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на річну дату складання фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: сукупна вартість активів — понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад 40 млн. євро; середня кількість працівників — понад 250 осіб.

Директивою 2013/34/ЄС у п. 4 ст. 19 зазначено, що держави-члени можуть звільнити малі та середні підприємства від вимог щодо розкриття нефінансової нефінансові основні показники діяльності. Тому вимога розкривати нефінансову інформацію застосовується тільки до великих і суспільно значимих підприємств, що є материнськими компаніями у великих групах, у кожному з яких середня кількість працюючих становить понад 500 осіб, у випадку групи – на консолідованій основі. Головні вимоги щодо змісту нефінансового звіту та розкриття нефінансової та різноманітної інформації деякими великими підприємствами і групами були внесені у 2014 році до Директиви 2013/34/ЄС Директивою 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 року [189].

З урахуванням заходів запровадження нефінансової звітності, що наведені у преамбулі до Директиви 2014/95/ЄС (см. табл. 1.1, заходи 9-10), а також вимог ст. 19-а можемо сформулювати концептуальні засади

запровадження нефінансового звіту як частини звіту про управління (табл. 3.3), зокрема рекомендації щодо таких засад:

- зміст нефінансового звіту;
- рамкові підходи до розкриття нефінансової інформації, зазначеної у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту;
- дії, якщо підприємство не проводить політику по відношенню до одного або більше із питань, зазначених у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту;
- звільнення від обов'язкового складання нефінансового звіту;
- перевірка наявності нефінансового звіту, що охоплює інформацію, необхідну для нефінансового звіту, як це передбачено у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту, або окремого звіту, про який йдеться у частині 4 ст. 19-а;
- перевірка інформації, необхідної для нефінансового звіту, як це передбачено у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту, або окремого звіту, про який йдеться у частині 4 ст. 19-а.

Таблиця 3.3

Концептуальні засади запровадження нефінансового звіту

Критерій	Рекомендація
Зміст нефінансового звіту	(а) короткий опис діючої бізнес-моделі підприємства; (б) опис політики, яку здійснює суб'єкт економічної діяльності, щодо вищевказаних аспектів, включаючи впровадження процесу дью-ділідженс (англ. Due diligence – належна добросовісність); (с) результати вищевказаних політик, які були при цьому досягнуті; (д) істотні ризики, пов'язані із зазначеними питаннями, які виникають у зв'язку з діяльністю компанії, і, де можливо і наскільки можливо, залежать від суб'єкта економічної діяльності, включаючи комерційні відносини з іншими контрагентами, продукцію та послуги, які, з високою ймовірністю можуть викликати значні несприятливі наслідки у вищевказаних областях, а також інформацію про те, які кроки зроблені компанією для управління цими ризиками; (е) ключові індикатори нефінансового характеру, які відносяться до відповідного бізнесу.

Продовження таблиці 3.3

Критерій	Рекомендація
	Повинен також, де це доцільно, містити посилання на суми, подані у річній фінансовій звітності, а також додаткові пояснення щодо таких сум
Рамкові підходи до розкриття нефінансової інформації, зазначеної у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту	компанії можуть використовувати національні, загальноєвропейські або міжнародні рамкові підходи, і в такому разі, підприємства зобов'язані вказати, на які саме вони спираються
Дії, якщо підприємство не проводить політику по відношенню до одного або більше із питань, зазначених у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту	У разі, то у нефінансовому звіті повинна вказуватися чітка і аргументована причина такої відсутності
Розкриття інформації, що стосується подій, які наближаються, або питань, про які йтиметься в ході переговорів	У виняткових випадках дозволяється опустити, зокрема коли розкриття такої інформації, на думку членів адміністративних, керівних та наглядових органів, що діють в межах повноважень, покладених на них національним законодавством, і несуть колективну відповідальність за цю, належним чином обгрунтовану, думку, може спричинити серйозну шкоду комерційній позиції підприємства. Проте таке упущення не повинно перешкоджати правильному і збалансованому розумінню розвитку, функціонування, позиції підприємства, а також впливу його діяльності.
Звільнені від обов'язкового складання нефінансового звіту (частина 4 ст. 19-а)	підприємство, що складає окремий звіт, що відповідає одному і тому ж фінансовому року незалежно від того, чи використовує дане підприємство національні, загальноєвропейські чи міжнародні рамкові підходи, і чи охоплює інформацію, необхідну для нефінансового звіту, як це передбачено у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту, за умови, що такий окремий звіт: (а) публікується разом із звітом про управління відповідно до статті 30; або (б) оприлюднюється протягом визначеного періоду часу, що не перевищує шести місяців після звітної дати, на веб-сайті підприємства і у звіті про управління міститься посилання на нього.
<i>Перевірка нефінансового звіту</i>	
Перевірка наявності нефінансового звіту, що охоплює інформацію, необхідну для нефінансового звіту, як це передбачено у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту, або окремого звіту, про який йдеться у частині 4 ст. 19-а	перевірка аудитором або аудиторською фірмою

Продовження таблиці 3.3

Критерій	Рекомендація
Перевірка інформації, необхідної для нефінансового звіту, як це передбачено у частині 1 (пунктах а-е) ст. 19-а щодо змісту нефінансового звіту, або окремого звіту, про який йдеться у частині 4 ст. 19-а	перевіряється незалежним експертом, що здійснює послуги з надання висновків

Складено за: [188].

Директивою 2013/34/ЄС у ст. 20 визначено, що підприємства, зазначені в підпункті 1(а) статті 2, включають звіт про корпоративне управління у свій звіт про управління.

Такий звіт має бути окремим розділом звіту про управління і містить, як мінімум, таку інформацію:

(а) посилання на таке (якщо доречно):

(і) кодекс корпоративного управління, яким керується підприємство,

(іі) кодекс корпоративного управління, який підприємство, можливо, добровільно вирішило застосовувати,

(ііі) всю відповідну інформацію про практику корпоративного управління, що застосовується додатково до вимог національного законодавства.

З урахуванням вимог ст. 20 Директиви 2013/34/ЄС та змін до ст. 20, що внесені Директивою 2014/95/ЄС, можемо сформулювати концептуальні засади запровадження звіту про корпоративне управління як частини звіту про управління підприємств-емітентів цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів (табл. 3.4), зокрема рекомендації щодо таких засад:

- сфера дії вимог щодо обов'язкового складання звіту про корпоративне управління;
- зміст звіту про корпоративне управління;
- форма відображення інформації, необхідної для звіту про корпоративне управління, як це передбачено у частині 1 (пунктах а- f) ст. 20 щодо змісту звіту про корпоративне управління;

- аудит звіту про корпоративне управління;
- звільнення підприємств від застосування положень певних підпунктів частини 1 ст. 20.

Таблиця 3.4

Концептуальні засади запровадження звіту про корпоративне управління

Сфера дії вимог щодо обов'язкового складання звіту про корпоративне управління	Підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів
Зміст звіту про корпоративне управління	<p>Містить, як мінімум, таку інформацію:</p> <p>(а) посилання на таке (якщо доречно):</p> <p>(i) кодекс корпоративного управління, яким керується підприємство,</p> <p>(ii) кодекс корпоративного управління, який підприємство, можливо, добровільно вирішило застосовувати,</p> <p>(iii) всю відповідну інформацію про практику корпоративного управління, що застосовується додатково до вимог національного законодавства.</p> <p>Якщо вказується кодекс корпоративного управління, зазначений у підпунктах (i) або (ii), підприємство зазначає, де можна знайти відповідні тексти у вільному доступі. Якщо вказується інформація, зазначена в підпункті (iii), то підприємство надає можливість широкій громадськості докладно ознайомитися з його практикою корпоративного управління;</p> <p>(b) якщо підприємство, відповідно до національного законодавства, відхиляється від кодексу корпоративного управління, зазначеного у підпунктах (a) (i) або (ii), надане підприємством роз'яснення щодо того, від яких частин кодексу корпоративного управління воно відхиляється та причини таких відхилень. Якщо підприємство вирішило не посилатися на жодне положення кодексу корпоративного управління, згаданого у підпунктах (a) (i) або (ii), то воно обґрунтовує причини такого рішення;</p> <p>(c) опис основних характеристик систем внутрішнього контролю та управління ризиками підприємства, які стосуються процесу складання фінансової звітності;</p> <p>(d) інформація, передбачена підпунктами (c), (d), (f), (h) та (i) статті 10 (1) Директиви 2004/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про пропозиції поглинання компаній, якщо підприємство належить до сфери дії зазначеної Директиви;</p>

Продовження таблиці 3.4

Критерій	Рекомендація
	<p>(е) опис функціонування зборів акціонерів та їх основні повноваження, а також опис прав акціонерів та способів їх реалізації, якщо така інформація у повному обсязі не міститься у національному законодавстві; та</p> <p>(f) склад і функціонування адміністративного, керівного та наглядового органів та їх комітетів;</p> <p>«(g) опис політики розмаїття, яка проводиться на підприємстві стосовно адміністративних, керівних та наглядових органів, у таких аспектах, як, наприклад, вік, стать або освіта і професійний досвід, цілей цієї політики різноманітності, яким чином вона реалізується і її результати у звітному періоді. Якщо на підприємстві не проводиться така політика, то у звіті має міститися пояснення такого незастосування</p>
<p>Форма відображення інформації, необхідної для звіту про корпоративне управління, як це передбачено у п.п. (a), (b), (c), (d), (e), (f) і (g) ч. 1 ст. 20 щодо змісту звіту про корпоративне управління</p>	<p>(a) в окремому звіті, оприлюдненому разом із звітом про управління; або</p> <p>(b) у документі, відкритому для широкого доступу і розміщеному на веб-сайті підприємства, на який є посилання у звіті про управління.</p> <p>У такому окремому звіті або документі, зазначеному, відповідно, в підпунктах (a) і (b), можуть бути посилання на звіт про управління, де наведено інформацію, якої вимагає підпунктом (d) частини 1 цієї статті</p>
<p>Аудит звіту про корпоративне управління</p>	<p>Аудитор або аудиторська фірма висловлюють думку відповідно до того, чи підготовлено звіт про управління відповідно до вимог чинного законодавства (другий пункт статті 34 (1)) про інформацію, підготовлену відповідно до підпунктів (c) і (d) частини 1 ст 20, та перевіряють подання інформації, зазначеної в підпунктах (a), (b), (e), (f) і (g) пункту 1 ст 20</p>
<p>Звільнення підприємств від необхідності посилання на кодекс корпоративного управління (п.п. (a) ч.1 ст. 20); надання роз'яснень щодо того, від яких частин кодексу корпоративного управління відхиляється підприємство застосування положень підпунктів (п.п. (b) ч.1 ст. 20); опису функціонування зборів акціонерів та їх основні повноважень, а також опису прав акціонерів та способів їх реалізації, якщо така інформація у повному обсязі не міститься у національному законодавстві (п.п. (e)</p>	<p>підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, які випустили лише цінні папери (окрім акцій),</p> <p>Окрім випадків, коли такі підприємства випустили акції, якими торгують на багатосторонньому торговельному майданчику у значенні підпункту (15) статті 4(1) Директиви 2004/39/EC</p>

Продовження таблиці 3.4

Критерій	Рекомендація
ч.1 ст. 20); опису складу і функціонування адміністративного, керівного та наглядового органів та їх комітетів (п.п. (f) ч.1 ст. 20); «(g) опис політики розмаїття (п.п. (g) ч.1 ст. 20)	
Звільнення підприємств від необхідності опису політики розмаїття (п.п. (g) частини 1 ст. 20)	малі і середні підприємства

Складено за: [188].

З огляду на необхідність запровадження положень Директиви 2013/34/ЄС про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти визначених типів компаній та Директиви 2014/95, що вносить поправки до Директиви 2013/34/ЄС, щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації деякими великими підприємствами і групами підприємств на розгляд Верховної Ради України було подано проект Закону про аудиторську діяльність (від 03.04.2015 реєстраційний номер 2534) та проект Закону про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність (від 03.02.2017 реєстраційний номер 6016); а також прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. № 2164-VIII.

З метою забезпечення імплементації положень Директиви 2013/34/ЄС, враховуючи норми Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. №2164-VIII, Міністерством Фінансів України перед нами (фахівцями ДННУ «Академія фінансового управління») було поставлено завдання розробити методичні засади складання звіту про управління. Для розробки відповідного методичного забезпечення необхідним є науковий аналіз стану інститутів, що регулюють питання розкриття соціальної інформації в Україні.

3.2. Концептуальні засади змісту звіту про управління

Розкриття підприємствами інформації про їх стан, зокрема соціальні та екологічні аспекти, з метою виявлення ризиків, які загрожують стійкості підприємства, і підвищення довіри інвесторів і споживачів, має життєво важливе значення для управління змінами на шляху до побудови стійкої глобальної економіки шляхом поєднання довгострокової прибутковості із соціальною справедливістю та захистом навколишнього середовища. Нефінансова інформація допомагає проводити оцінку, моніторинг та управління діяльністю підприємств та визначати його вплив на суспільство; дозволяє врахувати багатоплановий характер корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) і різноманітність політики в області КСВ, що реалізується підприємствами, які є співставними між собою, з метою задоволення потреб інвесторів та інших зацікавлених сторін, у тому числі щодо впливу підприємницьких структур на суспільство.

Відповідно до Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств та Директиви 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 року нефінансова інформація повинна бути розкрита у Звіті про управління.

Директивами 2013/34/ЄС та 2014/95/ЄС врегульовано складання звітності, яка забезпечує розкриття інформації підприємствами щодо їх соціальної відповідальності. Разом з тим, до появи вказаних документів підприємства для складання подібних звітів («Соціальний звіт» (Social reporting), «Звіт із корпоративної соціальної відповідальності» (Corporate Social Responsibility Reporting), «Звіт із корпоративної відповідальності» (Corporate Responsibility Report), «Звіт із прогресу» (Progress Report), «Звіт зі сталого розвитку» (Sustainable Development Reporting) та ін.) керувалися різними міжнародними документами, що регулювали складання вказаних звітів, коротка характеристика яких представлена у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Основні положення міжнародних документів, які регулюють складання звітів
щодо соціальної відповідальності бізнесу

Документ	Джерело, зміст та структура документу
Система екологічного менеджменту та аудиту (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme) Регламент ЄС «Про добровільну участь організацій у схемі екологічного управління та аудиту Співтовариства (ЕУАС), яким скасовується Регламент (ЄС) № 761/2001 та Рішення Комісії 2001 року/681/ЄС і 2006/193/ЄС»	Даним Регламентом засновується схема екологічного управління та аудиту (тут і далі – «ЕУАС»), яка дозволяє добровільну участь організацій, що розташовані всередині Співтовариства або за його межами. Ціль ЕУАС як важливого інструменту Плану дій зі сталого споживання, виробництва та сталої промислової політики складається у сприянні безперервним покращенням екологічних показників організацій шляхом заснування та імплементації систем екологічного управління організацій, систематичного, об'єктивного та періодичного аналізу результатів функціонування таких систем, забезпечення інформацією про екологічні показники, відкритого діалогу з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами, а також шляхом активного залучення працівників організацій та відповідної підготовки (стаття 1 Регламенту). Структура: Глава I «Загальні положення» Глава II «Ресстрація організацій» Глава III «Зобов'язання зареєстрованих організацій» Глава IV «Правила, що застосовуються до компетентних органів» Глава V «Екологічні контролери» Глава VI «Акредитаційні та ліцензійні органи» Глава VII «Правила, що застосовуються до держав-членів» Глава VIII «Правила, що застосовуються до Комісії» Глава IX «Прикінцеві положення»
Глобальний договір ООН ((UN) Global Compact)	Основні принципи Глобального договору включають такі основні групи: права людини, трудові відносини, захист довкілля, антикорупція.
Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights)	Керівні принципи містять такі основні розділи: I. Обов'язок держави захищати права людини II. Корпоративна відповідальність за дотримання прав людини III. Доступ до засобів правового захисту
Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises)	Документ складається з двох основних частин: Частина I «Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств. Рекомендації по відповідному здійсненню підприємницької діяльності у світовому масштабі» (концепції та принципи, загальна політика, розкриття інформації, права людини, трудові та виробничі відносини, охорона навколишнього середовища, боротьба із хабарництвом, інтереси споживачів, наука і технології, конкуренція, оподаткування); Частина II «Процедури застосування Керівних принципів ОЕСР для багатонаціональних підприємств».

Продовження таблиці 3.5

Документ	Джерело, зміст та структура документу
Глобальний договір ООН ((UN) Global Compact)	Основні принципи Глобального договору включають такі основні групи: права людини, трудові відносини, захист довкілля, антикорупція.
Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights)	Керівні принципи містять такі основні розділи: I. Обов'язок держави захищати права людини II. Корпоративна відповідальність за дотримання прав людини III. Доступ до засобів правового захисту
Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises)	Документ складається з двох основних частин: Частина I «Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств. Рекомендації по відповідному здійсненню підприємницької діяльності у світовому масштабі» (концепції та принципи, загальна політика, розкриття інформації, права людини, трудові та виробничі відносини, охорона навколишнього середовища, боротьба із хабарництвом, інтереси споживачів, наука і технології, конкуренція, оподаткування); Частина II «Процедури застосування Керівних принципів ОЕСР для багатонаціональних підприємств».
Стандарт ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organisation for Standardisation's ISO 26000)	Даним стандартом надається керівництво щодо того, яким чином вести бізнес в умовах соціальної відповідальності, з метою здійснення внеску до здоров'я та добробуту суспільства.
Тристороння декларація принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці (International Labour Organisation's Tripartite Declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy)	У Декларації викладено принципи у сфері зайнятості, професійної підготовки, умов праці та побуту і трудових відносин, які урядам, організаціям роботодавців та працівників і багатонаціональним корпораціям рекомендується дотримуватись добровільно.

Продовження таблиці 3.5

Керівництво по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative)	<p>Стандарти Глобальної ініціативи зі звітності</p> <p>Стандарти GRI серія 100 (GRI 101-103) «Універсальні стандарти»: містять три універсальних стандарти, що застосовуються до кожної організації, яка представляє звіт зі стійкого розвитку.</p> <p>Стандарти GRI серія 200 (GRI 201-206) «Економічні стандарти»: стандарти підготовки звітності щодо суттєвого впливу організації в економічних аспектах.</p> <p>Стандарти GRI серія 300 (GRI 301-308) «Екологічні стандарти» (стандарти навколишнього середовища): стандарти підготовки звітності щодо суттєвого впливу компанії на навколишнє середовище.</p> <p>Стандарти GRI серія 400 (GRI 401-419) «Соціальні стандарти»: стандарти підготовки звітності щодо суттєвого впливу компанії на соціальні аспекти (суспільство)</p>
--	--

Найбільшого визнання на сьогодні одержали такі нефінансові звіти:

а) Звіт про прогрес (про виконання принципів Глобального Договору ООН), який складається лише підприємствами – членами Глобального Договору ООН, у звіті відображається стан виконання принципів соціальної відповідальності та плани на майбутнє (не проходить аудит);

б) Звіт за GRI-стандартом (звіт зі сталого розвитку (Sustainability Reporting Guidelines – GRI Guidelines)), що містить чіткі індикатори щодо діяльності компанії (можливий аудит). Цей звіт був розроблений організацією Ініціатива з глобальної звітності (Global Reporting Initiative – GRI), остання версія керівництв – G4 Sustainability Reporting Guidelines була випущена у 2013 році;

в) Звіт за стандартом AA1000, заснований на діалозі із стейкхолдерами, структурно відповідає їх інформаційним запитам (можливий аудит).

Найбільш поширеним стандартом нефінансової звітності є стандарт GRI (Global Reporting Initiative — Глобальна ініціатива зі звітування), система звітності в царині сталого розвитку, що містить посібник зі звітності, додатки до секторів, а також технічний протокол.

Дедалі більшої популярності у світі набуває стандарт звітності, розроблений Міжнародною радою з питань інтегрованої звітності (International Integrated Reporting Council — IIRC).

Особливість інтегрованої звітності (IR) полягає в тому, що, концентруючись на шести типах капіталу компанії (фінансовому, виготовленому, інтелектуальному, людському, соціально-репутаційному та природному), вона холістично презентує як фінансові, так і нефінансові показники своєї діяльності (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Порівняння основних елементів звітності за стандартами GRI та IR

Звіт за стандартом GRI	Інтегрований звіт (IR)
<p>Загальні стандартні елементи: стратегія та аналіз; профіль організації; виявлені суттєві аспекти та межі; взаємодія із заінтересованими сторонами; загальні відомості про звіт; корпоративне управління; етика та добросовісність.</p> <p>Специфічні стандартні елементи звітності: відомості про підходи в сфері менеджменту; показники діяльності: економічні, екологічні, соціальні (практика трудових відносин і гідні умови праці, права людини, суспільство, відповідальність за продукцію)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Огляд організації та зовнішнє середовище (чим займається компанія та в яких умовах веде діяльність). 2. Управління (як структура управління компанії підтримує її здатність створювати цінність у короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий період). 3. Бізнес-модель (якою є бізнес-модель компанії). 4. Ризики та можливості (які конкретно є ризики та можливості, що впливають на здатність компанії створювати цінність протягом короткострокового, середньострокового та довгострокового періодів, і як компанія використовує такі можливості та управляє такими ризиками). 5. Стратегія та розподіл ресурсів (в якому напрямі хоче розвиватися компанія і як вона має намір це робити). Результати діяльності (наскільки організація досягнула своїх стратегічних цілей і якими є результати її діяльності з точки зору капіталів). 6. Перспективи на майбутнє (які труднощі та невизначеності можуть виникнути у підприємства при реалізації його стратегії та які потенційні наслідки для його бізнес-моделі й майбутньої діяльності). 7. Основні принципи підготовки та презентація звіту (як компанія визначає питання, що варто включити в інтегрований звіт, і як такі питання оцінюються кількісно чи якісно). 8. Загальні рекомендації щодо підготовки звіту

Складено за:[196].

За даними Центру «Розвитку КСВ» протягом 2011-2012 р.р. в Україні лише 5 компаній (СКМ, Оболонь, «Ernst&Young», «АрселорМіттал Кривий Ріг», Platinum Bank) готували звіти по комплексній системі GRI, інші компанії використовують такі форми, як звіт з прогресу, соціальний звіт, звіт

про корпоративну відповідальність, екологічний звіт, тобто перевага надається звітам, які не проходять аудит (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Види нефінансових звітів, опублікованих бізнес-організаціями України протягом 2011-2012 рр.

Вид нефінансового звіту	Підприємства, які складають звіт
Звіт про сталий розвиток (GRI)	ПФГ «СКМ»; ПАТ «Оболонь»; Ernst&Young Україна; АрселорМіттал Кривий Ріг; Платинум Банк
Звіт про сталий розвиток (AA1000, Глобальний Договір ООН)	«Бритіш Американ Табакко Україна»; Knaufinsulation; МЕТРО Кеш енд Кері Україна; Компанія «Монсанта»; «Інтерпайп»
Звіт з прогресу	Астарта-Київ»; Галнафтогаз; Фокстрот; ТОВ «ВіДі груп»; Компанія «Вітмарк-Україна
Звіт про соціальну відповідальність, соціальний звіт	Київстар; «Астеліт»; «Кока-кола Україна»; Carlsberg Ukraine
Звіт про корпоративну відповідальність	Компанія «Делойт»; Ernst&Young Україна
Звіт про результати	Агропромхолдинг; КІПМГ Україна
Екологічний звіт	Nemiroff Україна

Щорічно починаючи з 2011 року Центр «Розвиток КСВ» складає Індекс прозорості сайтів 100 найбільших українських компаній. В основі Індексу – міжнародна методика, розроблена Beyond Business (Ізраїль) та Центром «Розвиток КСВ». Згідно з методикою оцінюється інформація щодо політик та результатів з різних аспектів КСВ, що розміщена на корпоративних веб-сайтах, за чотирма критеріями: звітність, зміст, навігація та доступність. На сьогоднішній день, Індекс є єдиним інструментом моніторингу розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні з 2011 року, який щорічно здійснює моніторинг ставлення до КСВ 100 найбільших компаній України. Це допомагає бачити сильні та слабкі сторони розвитку КСВ в Україні, а також те, на що потрібно звернути увагу.

За даними Індексу прозорості сайтів за 2016 рік [174] середній рівень розкриття інформації українськими компаніями на власних сайтах у 2016 р. становить 19,3%, середній рівень розкриття інформації топ-10 компаній

становив 56,5%. Тільки четверта частина компаній має вищий ніж середній рівень розкриття інформації (додаток Ф).

Чисельність компаній, які досягли результату в 50% відкритості, є незначною – 6 зі 100. Перше місце розділили АрселорМіттал Кривий Ріг і ДТЕК. Перші позиції лідерів Індексу прозорості попередніх років переважно зберігаються й у 2016 році (додаток Х). Уперше серед лідерів Індексу прозорості з'явилися державні компанії.

Рівень розкриття інформації з КСВ (категорія «Зміст») на сайтах найбільших українських компаній залишається досить низьким, а в 2016 році він навіть зменшився. Якщо в 2015 році вищий за середній рівень розкриття інформації з КСВ мала менш ніж половина компаній (37 із 84 компаній, які мають сайти), то у 2016 р. – менш як третина (25 з 89 відповідно). Рівень розкриття інформації за категорією «Зміст» топ-10 лідерів Індексу становить 35% з 55% можливих.

Як правило, компанії на своїх сайтах надають інформацію про КСВ у сфері трудових відносин, розвитку та підтримки громад, охорони довкілля та у бізнес-профілі організацій. Пріоритети у висвітленні питань КСВ залишаються практично незмінними з 2011 року. На сайтах українських компаній фактично повністю відсутня інформація з питань «Бонуси та політика заробітної плати», «Програми впровадження КСВ у ланцюг постачання та їх результати» та «Політика відповідального маркетингу та її результати» (додаток Ц).

Як і в попередні роки, компанії здебільшого не надають даних щодо результатів впровадження політики КСВ. На деяких сайтах такі дані не оновлюються протягом останніх 2–3 років, новішу інформацію можна знайти тільки у соціальних звітах або новинах. Наприклад:

- 68 компаній із 89 компаній, які мають сайти, розмістили інформацію щодо трудових практик, проте тільки 12 із них – інформацію про результати її впровадження;

- із 44 компаній, які написали про свою екологічну політику, тільки 13 надали інформацію про результати її впровадження;
- 46 компаній надали інформацію з політики розвитку та підтримки громад, проте тільки 11 навели результати її впровадження.

Секторальний аналіз продемонстрував, що найвищий рівень розкриття інформації з КСВ можемо спостерігати на веб-сайтах компаній секторів «ІТ/Телеком», «Енергетика», «АПК» та «Гірничо-металургійний». Вони мають вищий ніж середній рівень розкриття інформації. Найнижчі показники розкриття – у компаній сектору «Хімпром» (додаток Ш). Компанії секторів «ІТ/Телеком» і «Гірничо-металургійний» традиційно мають високі рівні розкриття інформації.

Чисельність компаній, які розмістили на сайтах свої КСВ-звіти, порівняно з минулими роками зменшилась (додаток Ш). Це можна пояснити тим, що частина компаній, які готують звіти, не увійшла до топ-100 найбільших компаній (так, наприклад, у минулому році оцінювалися банки UniCreditBank та Альфа Банк Україна, які готують соціальні звіти). Деякі компанії, як мали соціальні звіти за 2015 рік, не підготували їх у 2016 році (Дніпроспецталь, Нібулон тощо). Компанія «Нестле Україна» оприлюднила свій соціальний звіт за 2015–2016 роки «Створення спільних цінностей. Звіт Nestlé в Україні 2016» на веб-сайті тільки у квітні 2017 року (після завершення оцінювання), тому бали за звітність компанія не отримала.

Половина КСВ-звітів за 2015 рік підготовлена відповідно до GRI 4.0 (АрселорМіттал Кривий Ріг, (основний) НАК «Нафтогаз України», ДТЕК (G4 розширений), Кернел (основний)) або з елементами GRI 4.0 (Концерн Галнафтогаз). Зазначимо, що переважна більшість цих компаній підготувала звіти за GRI 4.0 «у відповідності» – основний варіант. Тільки звіт ДТЕК «Интегрированный отчет 2015. Финансовые и нефинансовые результаты» підготовлений за GRI 4.0 «у відповідності» – розширений варіант. Додатково Кернел підготував звіт відповідно до ініціативи CDP (Carbon Disclosure

Project), а АрселорМіттал Кривий Ріг присвятив свій звіт досягненню Цілей сталого розвитку.

Безумовно, підготовка КСВ-звітності відповідно до світових стандартів – це дуже прогресивний крок українських компаній. Проте частина компаній чітко не дотримується стандартів звітності за GRI 4.0 – відсутні від 2 до 10 показників, які повинні бути у звіті. Така ситуація вводить в оману громадську думку.

В оцінюванні брали участь 72 приватних і 17 державних компаній. Приватні компанії мають більший рівень розкриття інформації, ніж державні (додаток Ю). Приватні компанії мають значно вищий рівень розкриття інформації за категорією «Зміст» і частіше готують КСВ-звіти. Слід зазначити, що більша частка державних компаній, ніж приватних, розкриває такі питання, як антикорупційна політика (65% і 18,5%) та права людини (23,5% проти 11,4%). Натомість приватні частіше розкривають питання охорони довкілля (56% проти 23,5%) та розвитку і підтримки громад (59% проти 23,5%).

Національні та міжнародні компанії мають однаковий рівень розкриття інформації (додаток Я). Міжнародні компанії, на відміну від національних, більше звертають увагу на висвітлення питань прав людини (27,7% проти 10%), оприлюднення стратегії КСВ (33,3% проти 14,5%) та кодексів етики (33,3% проти 26%). Національні компанії надають більше інформації про трудові відносини та наявність сертифікатів відповідності стандартам екологічного менеджменту, якості тощо, ніж міжнародні компанії. Національні компанії мають більше КСВ-звітів за 2015 рік [174].

Крім оцінки політик українських компаній щодо їх діяльності та результатів з різних аспектів соціальної відповідальності Центр «Розвиток КСВ» публікує збірки кейсів з корпоративної соціальної відповідальності компаній в Україні (починаючи з 2011 р. було випущено 7 таких збірок). Збірки кейсів формуються у рамках щорічних Конкурсів бізнес-кейсів з КСВ.

Конкурси, як правило, присвячують впровадженню Цілей Сталого Розвитку компаніями України. В публікаціях представляють практики компаній України в рамках 9-ти Цілей Сталого Розвитку, що стосуються охорони здоров'я, якісної освіти, гендерної рівності, гідної роботи, зменшення нерівності, сталості міст, сталого споживання, зміни клімату, розвитку миру. Усі практики є реальними і були впроваджені компаніями, які працюють в Україні.

У 2018 році обрані компанії країн ЄС вже мають представити нефінансові показники у Звіті про управління. До обраних увійшли компанії, що мають більш ніж 500 співробітників або акції яких котуються на біржі, або це страхова компанія або банк. Єврокомісія підрахувала, що Директива торкнеться 6000 компаній, а вартість підготовки такого звіту коштуватиме 5000 євро. Для полегшення звітування Єврокомісія підготувала добровільне керівництво зі звітування, що має допомогти компаніям визначити основні принципи і питання звітності.

До грудня 2016 року країни мали закінчити транспонування Директив 2013/34/ЄС та 2014/95/ЄС в національні законодавства, але це зробили не всі члени ЄС. Тим не менше, в деяких країнах, наприклад, Італії, запропоновані дуже суттєві штрафи – від 25 000 євро до 100 000, що можуть покладатися на керівництво компанії, а також аудиторів.

Щодо України, то в рамках європейської інтеграції Україна протягом трьох років також мали прийняти відповідні зміни до законодавства. Тому прогресивні українські компанії почнуть переглядати свій процес звітування вже зараз, а деякі – почекають цих змін.

Директиви 2013/34/ЄС та 2014/95/ЄС не виокремлює принципи складання Звіту про управління. Разом з тим, у тексті директиви 2014/95/ЄС подані посилання на використання Керівництва по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative). Тому, при формуванні Звіту про управління доцільно використовувати принципи, зафіксовані у вказаному Керівництві (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Принципи складання звітності відповідно до Керівництва по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності

Група принципів	Принцип	Сутність принципу
Принципи визначення змісту звіту	Взаємодія із зацікавленими сторонами	Організація повинна визначити усіх осіб, які зацікавлені в її діяльності (акціонери, інвестори, кредиторів, працівники, громадські організації, інші групи населення, незалежний аудит, державні органи тощо) і визначити, яким чином їх очікування та інтереси будуть враховані при підготовці звіту
	Контекст сталого розвитку	Звіт повинен представляти результати діяльності організації у широкому контексті сталого розвитку, розкриваючи питання щодо вкладу (теперішнього і майбутнього) як у покращення, так і в погіршення економічних, соціальних та екологічних умов, процесів та результатів на регіональному і глобальному рівнях
	Суттєвість	Звіт повинен охоплювати усі аспекти, які відображають істотний вплив організації на економіку, навколишнє середовище та суспільство або істотно впливають на рішення зацікавлених сторін
	Повнота	Звіт повинен охоплювати усі суттєві аспекти (сфера впливу, межі сфери впливу та часові рамки звітності)
Принципи забезпечення якості звітності	Збалансованість	Звіт має відображати усі позитивні та негативні аспекти результативності організації
	Порівнянність	Інформація у звіті має подаватись таким чином, щоб зацікавлені сторони могли її аналізувати і мати можливість її порівнювати із минулими показниками, середніми показниками по галузі, ідентичними показниками конкурентів тощо
	Точність	Інформація у звіті має бути детальною, щоб зацікавлені сторони могли оцінити результативність організації
	Своєчасність	Звітність має формуватися на основі відповідного графіку для того, щоб зацікавлені сторони могли вчасно приймати рішення щодо організації на основі наданої інформації у звіті

Разом з тим, Директивою 2014/95/ЄС (п. 22) при складанні Звіту про управління наголошено на дотриманні поваги основних прав і принципів, визнаних зокрема, Хартією основних прав Європейського Союзу.

До таких принципів зокрема віднесено:

- свободу ведення підприємницької діяльності;
- повагу до приватного життя;
- повагу до захисту персональних даних.

У той же час, в Україні поки що не існує єдиного нормативного документа, який регламентує порядок складання Звіту про управління.

Відповідно до Керівництва по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative) [166] процес підготовки звіту про сталий розвиток складається з таких етапів: 1. Визначення обсягу консолідації даних; визначення груп зацікавлених сторін для відображення в звіті; 2. Розробка формату та структури звіту про сталий розвиток з обліком поглядів зацікавлених сторін, а також порядку розрахунку окремих показників результативності діяльності; 3. Збір даних та складання звіту про сталий розвиток; 4. Перевірка якості звіту про сталий розвиток шляхом проведення внутрішнього аудиту, опитувань зацікавлених сторін та / або незалежної зовнішньої аудиторської перевірки, виправлення виявлених недоліків; 5. Публікація звіту про сталий розвиток та забезпечення його доступності для зацікавлених сторін.

Науковці ж, висвітлюючи питання складання нефінансової звітності, представляють різні підходи.

Байрактар Ю. П. [2] виокремлює такі основні етапи підготовки нефінансового звіту: планування процесу; взаємодія із зацікавленими сторонами; розробка змісту звіту; збір і перевірка даних; написання та оформлення звіту; аудит та верифікація звіту.

Мацьків Р. Т. [51] представляє наступну послідовність дій:

1 – Підготовка до нефінансового звітування (визначення зрілості моделі соціальної відповідальності підприємства; формулювання основних факторів доцільності реалізації соціальної відповідальності; вибір формату та визначення інших елементів нефінансової звітності: визначення цільової аудиторії; встановлення змісту та способу викладу матеріалу у звіті; вибір формату звіту; визначення особливостей самого процесу підготовки звіту; встановлення форми підтвердження інформації, викладеної у звіті (форма верифікації); вибір найкращої форми поширення інформації про нефінансовий звіт).

II – Робота над нефінансовим звітом (формування робочої групи; збір даних (визначення джерел інформації, отримання та перевірка даних, зведення даних до визначеного формату, опрацювання даних) безпосереднє написання звіту; внутрішній соціальний аудит та верифікація звіту).

III – Поширення нефінансового звіту. (вибір форми та каналів оприлюднення звіту; презентація звіту; налагодження зворотного зв'язку з цільовою аудиторією та опрацювання отриманої інформації).

Ободець Я.В. [64] перераховує 11 етапів підготовки звіту.

1. Отримання схвалення керівництва компанії.

2. Узгодження цілей компанії (для чого вона складає звіт: поліпшити репутацію, збільшити цінність для акціонерів, стати кращою за конкурентів), очікування як компанії, так і стейкхолдерів, потребу у верифікації третьою стороною).

3. Визначення формату, за яким буде готувати звіт компанія, масштаб звітування, мову звіту, ресурси та часовий період, форму звіту, рівень верифікації.

4. Створення крос-секторальну робочу групу з різних відділів для підготовки внутрішнього звіту.

5. Узгодження ключових питань, які охопить звіт, оцінка готовності даних.

6. Залучення стейкхолдерів.

7. Процес збору інформації (збір та аналіз відповідних даних).

8. Узгодження ключової заяви звіту, складання його текстової частини, визначення графічної частини (графіки, верстання), одержання схвалення керівництва на друк або верифікацію звіту.

9. Проведення аудиту звіту – як внутрішнього, так і зовнішнього. Використання верифікації незалежною третьою стороною.

10. Видання електронної або друкованої версії звіту.

11. Розробка стратегії розповсюдження звіту серед головних стейкхолдерів, а також комунікаційної стратегії.

Воробей В., Журовська І. [7] процес підготовки нефінансового звіту підрозділяють на такі етапи роботи: 1. Створення міжфункціональної команди для роботи над звітом.; 2. Залучення груп впливу до процесу підготовки звіту (наскрізний етап); 3. Збір даних; 4. Безпосереднє написання звіту; 5. Верифікація звіту; 6. Оприлюднення звіту (вибір форми та каналів публікації звіту, презентація звіту, опрацювання зворотного зв'язку).

Шаповал В. [177] підготовку нефінансової звітності представила такими етапами: 1. Підготовка; 2. Вивчення очікувань; 3. Прийняття рішення; 4. Реалізація та звітування.

Хамідова О. та Хамідова А. [178] виокремлюють дещо інші етапи підготовки нефінансового звіту: 1. Планування; 2. Організація діяльності робочої групи; 3. Взаємодія із громадськістю; 4. Визначення структури звіту 5. Збір і перевірка даних.

Враховуючи усе вищевказане складання Звіту про управління доцільно здійснювати у п'ять етапів.

Кожний етап має свої складові:

I. Підготовчий етап:

- визначення мови Звіту, ресурси та часовий період, рівень верифікації;
- визначення обсягу консолідації даних;
- визначення груп зацікавлених сторін (стейкхолдерів) для відображення у Звіті: окреслення тем, що становлять найбільший інтерес і для цих сторін, і для компанії;
- визначення установ і організацій, для яких окреслені теми є найбільш актуальними; проведення серії зустрічей (індивідуальних, конференцій, семінарів, громадських слухань, інтерактивних інтернет-форумів та/або опитувань, консультацій та круглих столів) із представниками державної та місцевої влади, комерційних партнерів, споживачів й інших зацікавлених сторін для вивчення їхньої позиції та очікувань;
- вибір конкретних експертів для запрошення до діалогу;

- створення робочої групи з різних відділів для підготовки Звіту (до складу групи залучають представників різних відділів, які безпосередньо будуть займатись підготовкою Звіту).

II. Збір та перевірка інформації:

- потребує максимальної інтеграції з підготовкою інших звітів компанії та оптимізації шляхом включення до регламентів відповідних підрозділів;
- процес збору даних має бути зафіксований на підприємстві окремою процедурою, для того щоб ця активність відбувалася на постійній основі й допомагала моніторити здійснені дії.
- формування базової сукупності ключових показників;
- визначення джерел інформації (які включають інформацію щодо звітів компанії, фінансову та бухгалтерську інформацію, звітів із закупівель, екологічні огляди і, можливо, оцінку екологічного та соціального впливу компанії, якщо компанія таке здійснює, звіти щодо кількості, якості й відгуків із проведених тренінгів, оцінка рівня задоволеності співробітників тощо);
- систематизація даних та їх структурування;
- аналіз та перевірка даних.

III. Написання та оформлення Звіту:

- здійснюється відповідальним за складання Звіту, це може бути як працівник підприємства, так і зовнішній експерт;
- складається текстова частина Звіту, ілюстративна частина (графіки, таблиці, коментарі), яка розширює комунікативні цілі Звіту.

IV. Аудит та верифікація Звіту:

- проведення внутрішнього аудиту, опитувань зацікавлених сторін та/або незалежної зовнішньої аудиторської перевірки, виправлення виявлених недоліків;
- аудитори або аудиторські компанії, які уповноважені здійснювати зовнішній аудит відповідно до національного законодавства, повинні перевіряти тільки наявність нефінансового або окремого звітів;

- країни-члени можуть вимагати проведення додаткової перевірки інформації, що міститься у нефінансовому звіті або в окремому звіті, незалежним експертом, що здійснює послуги з надання висновків щодо такого роду інформації.

V. Публікація Звіту та забезпечення його доступності для зацікавлених сторін:

- розміщення на окремою сторінкою сайті компанії (або сайти для свого нефінансового звіту);
- можливий друк повної або скороченої версії Звіту;
- розміщення адреси та контакти для надсилання коментарів із зазначенням контактної особи з питань підготовки Звіту (рівень контактної особи може бути різним, але чим він вищий, тим більша довіра);
- розповсюдження звіту серед головних стейкхолдерів (можуть бути використані такі форми діалогу: організація круглих столів, прес-конференцій, розсилка прес-релізів як серед співробітників, так і серед медіа та інших зовнішніх стейкхолдерів, повідомлення для інвесторів, реклама, мейли й інші форми комунікації, наприклад, рахунки компанії для клієнтів);
- оцінка залученої кількості стейкхолдерів, які канали комунікації виявилися найефективнішими і скільки було отримано коментарів, які можна включити в управління соціальною відповідальністю й у наступний цикл звітування.

При складанні Звіту про управління суттєвого значення набуває взаємодія підрозділів компанії в процесі діяльності, яка забезпечує поліпшення репутації та іміджу, підвищення стійкості за рахунок зниження ризиків, зростання ефективності окремих бізнес-процесів, у поліпшенні інвестиційної привабливості за рахунок підвищення довіри до компанії і підвищення її капіталізації, утримання кваліфікованих кадрів (табл.3.9) [12].

Таблиця 3.9

Взаємодія і участь підрозділів у підготовці Звіту про управління

Характеристика	Структурні підрозділи				
	Робота з постачальниками	Управління персоналом	Маркетинг	Фінанси	Громадські/корпоративні зв'язки
Об'єкт відповідальності	Управління ризиками. Відповідальність за продукцію	Найм і утримання персоналу. Мотивація. Підвищення кваліфікації	Бренд. Репутація.	Суспільна довіра. Репутація.	Репутація.
Фокусування уваги щодо захищених осіб (стейкхолдерів)	Менеджмент. Постачальники. Організації з розробки стандартів. Некомерційні організації. Конкуренти	Менеджмент. Співробітники. Бізнес-співтовариство. Державні інститути. Регулюючі органи.	Підрозділи з корпоративних зв'язків. Міжнародні агентства. Регулюючі органи. Конкуренти. Клієнти. Засоби масової інформації. Некомерційні організації	Акціонери. Фінансові директори. Менеджмент. Ринок. Конкуренти. Органи з оцінки діяльності. Регулюючі органи	Менеджмент. Співробітники. Некомерційні організації. Консультативні групи. Конкуренти. Бізнес-співтовариство. Державні інститути. Регулюючі органи
Використовувані інструменти/механізми	Збільшення ролі стратегічного планування. Аудит. Навчання. Дотримання стандартів і моніторинг. Створення робочих відносин	Взаємне навчання. Професійна підготовка і розвиток. Створення корпоративної культури серед працівників. Керівництво	Дослідження і розвиток. Взаємодія зі стейкхолдерами. Аналітичні процедури. Зворотній зв'язок з клієнтами. Бенчмаркінг	Аналіз. Дослідження вимог інвесторів. Проведення щорічних загальних зборів. Розкриття інформації	Забезпечення взаємозв'язку бізнес-функцій і управління з інтересами стейкхолдерів
Зв'язки з іншими підрозділами	Продажі. Маркетинг. Відділ з корпоративних зв'язків. Розробка продукту	Відділ з корпоративних зв'язків. Маркетинг	Підрозділи по зв'язках з громадськістю. Відділ з корпоративних зв'язків	Маркетинг. Відділ з корпоративних зв'язків	Усі функціональні та структурні підрозділи
Результати	Забезпечення звітності системи постачання	Забезпечення Звіту інформацією про використання інструментів маркетингу і підвищення продуктивності праці співробітників	Створення більш конкурентоспроможних продуктів і послуг	Підвищення рівня суспільної довіри виконанням зобов'язань	Побудова профілю корпорації

Отже, складання Звіту про управління забезпечить ефективність стратегічного й тактичного менеджменту підприємства, координацію та комунікацію усіх підрозділів.

Звіт про управління повинен містити достовірний огляд розвитку, діяльності та стану підприємства, а також опис основних ризиків і невизначеностей, з якими він стикається. Огляд має бути збалансованим і комплексним аналізом розвитку, діяльності та стану підприємства, відповідно до розміру і складності бізнесу. В об'язі, необхідному для розуміння розвитку діяльності та стану підприємства, аналіз включає як фінансові, так і там, де це необхідно, нефінансові основні показники діяльності, що стосуються певного виду діяльності, у тому числі інформацію екологічного та соціального характеру [188].

Вищенаведена інформація свідчить про те, що Звіт про управління повинен складатися підприємствами у формі огляду - публічного ознайомлення з чим-небудь (з метою оцінки, перевірки і т. ін.) [165]. До такого огляду, у самому визначенні Звіту про управління, висувається ряд вимог, а саме: це має бути збалансований і комплексний аналіз фінансових і нефінансових показників; він має висвітлювати інформацію про розвиток, діяльність підприємства та його стан; огляд має містити опис основних ризиків і невизначеностей, з якими стикається підприємство.

Разом з тим, у Звіті про управління необхідно вказати: ймовірні перспективи подальшого розвитку підприємства; діяльність у сфері досліджень і розробок; інформацію про придбання власних акцій згідно статті 24(2) Директиви 2012/30/ЄС; наявність філій підприємства; та стосовно використання підприємством фінансових інструментів та, якщо це суттєво для оцінки його активів, зобов'язань, фінансового стану та прибутків та збитків: мету та політику підприємства щодо управління своїми фінансовими ризиками, у тому числі його політику хеджування кожного основного виду прогнозованих операцій, для якого застосовується облік

хеджування, а також ціновий ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності та ризик грошових потоків, на які наражається підприємство.

Директивою 2014/95/ЄС розширено перелік вимог о складання Звіту про управління для підприємств, які мають більше 500 працівників. У Директиві використано принцип «звітуй або поясни», що зазначає, якщо компанія не може навести якусь інформацію, вона має пояснити, чому. Компанії, що підпадають під дію Директиви, мають розкрити наступну інформацію: бізнес-модель, стратегію, ключові нефінансові ризики, вплив діяльності компаній на екологічні та соціальні питання, а також взаємозв'язок між нефінансовими показниками (екологічні, соціальні та управлінські) і бізнес-цілями; соціальні питання, у т.ч. охорони здоров'я і безпека, зайнятість і умови праці, гендерна рівність, взаємовідносини з профспілками і споживачами, розвиток території; екологічні аспекти, у т.ч. використання електроенергії, викиди CO₂ та інших забруднюючих речовин; антикорупційні питання і те, як компанія запобігає корупційним проявам та хабарництву; зобов'язання, очікування та результати компанії щодо дотримання прав людини від свого топ-менеджменту, співробітників, бізнес-партнерів і постачальникам; моніторинг постачальників в контексті екологічних та соціальних питань.

Окремо компанії, акції яких котуються на біржі, мають розкрити інформацію про різноманіття, в тому числі гендерну рівність, на рівні управління в своєму звіті про корпоративне управління.

Аналіз змісту Звіту про управління (далі – Звіт), який розкривають Директиви 2013/34/ЄС та 2014/95/ЄС, показав, що найбільш змістовний Звіт повинні складати підприємства, які налічують більше 500 співробітників, для середніх та інших великих підприємств існують обмеження. Тому подальший матеріал буде розкривати зміст Звіту, який містить найбільш вагому інформацію.

У цілому зміст Звіту повинен мати структуру, яка складається із декількох блоків та включає положення обох Директив (рис.3.1).

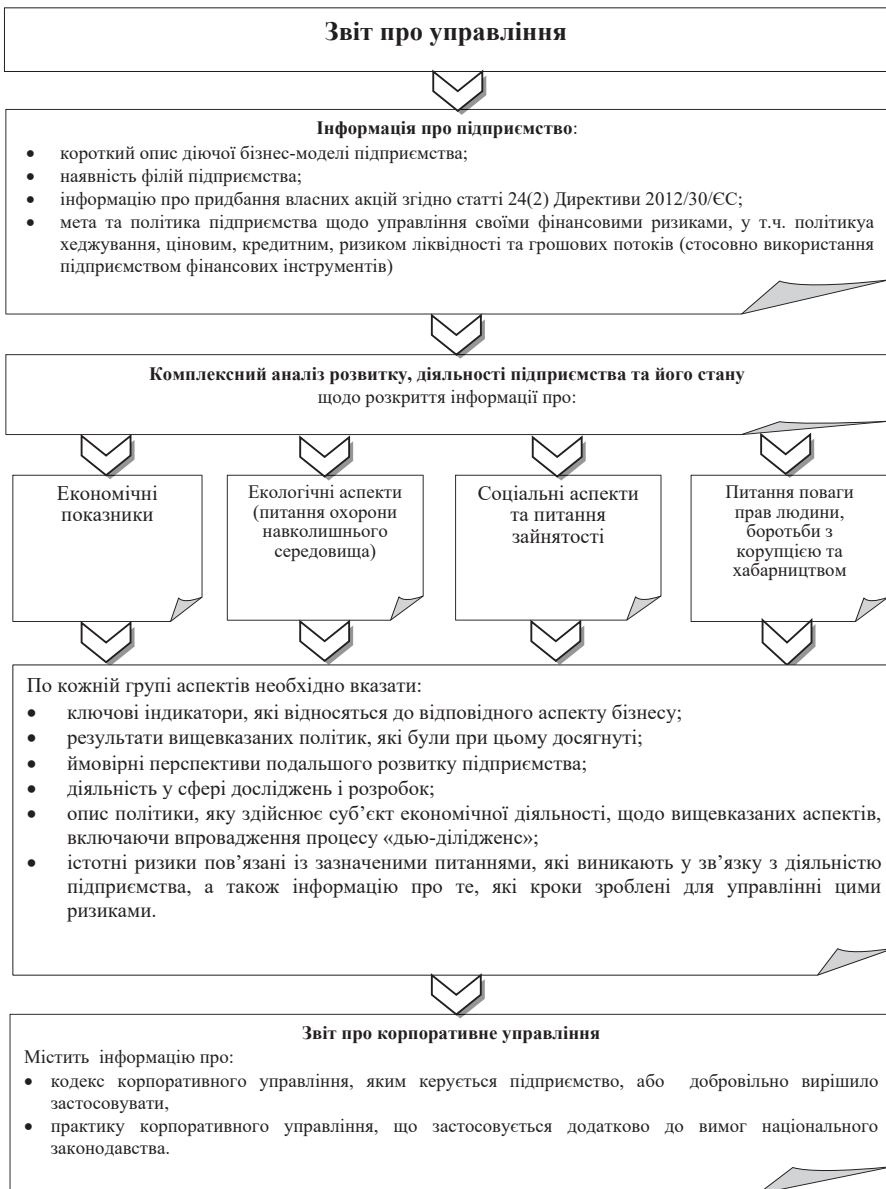

Рис. 3.1. Структура Звіту про управління

Доцільно розкрити сутність деяких положень Звіту про управління з метою чіткого усвідомлення того яка ж інформація повинна розкриватися.

Незважаючи на популярність вживання терміна «бізнес-модель», на сьогодні не існує єдиного визначення цього поняття (додаток АА). При визначенні сутності поняття «бізнес-модель» виокремлюють 2 підходи: 1) орієнтований на бізнес-процеси/ролі; 2) орієнтований на цінність/клієнта. Перший підхід пов'язаний з розглядом діяльності підприємства з точки зору бізнес-процесів і технологій (фокус уваги спрямований всередину підприємства). Другий підхід, навпаки, передбачає орієнтацію на цінність, яку підприємство створює для зовнішніх клієнтів, а також на результати діяльності. Проте, основне завдання бізнес-моделі підприємства – перетворити внутрішні “входи” бізнесу (ресурси, технології, здібності, компетенції) у зовнішні “виходи” (економічну цінність для покупців і фінансовий результат для компанії).

Якщо досліджувати походження поняття «бізнес-модель», то:

- «бізнес» – самостійна, здійснювана на свій ризик діяльність, спрямована на систематичне одержання прибутку від користування майном, продажу продуктів (послуг), виконання робіт або надання послуг особами, зареєстрованими в цій якості у встановленому законом порядку. Ефективність підприємницької діяльності може оцінюватися не тільки розмірами отриманого прибутку, але й зміною вартості бізнесу (ринкової вартості підприємства);
- «модель» – образ, аналог (уявний або умовний: зображення, опис, схема, креслення, графік, план, карта й т.п) якого-небудь об'єкта, процесу або явища («оригіналу» даної моделі), який є спрощеним відображенням реальності.

Таким чином, «бізнес-модель» – це схема функціонування бізнесу певного підприємства, яка дає відповідь на питання:

1) як підприємство здійснює бізнес? Це трактується як взаємодія різних суб'єктів (споживачі, постачальники, посередники, інвестори) та об'єктів (продукти, послуги, роботи, процеси) бізнес-моделі;

2) що підприємство використовує для здійснення бізнесу? Під цим розуміється наявність у компанії специфічних “входів” – ресурсів, здібностей, компетенцій;

3) яку цінність забезпечує підприємство споживачам? Орієнтація на створення високої доданої вартості (цінності) для споживачів є однією із найважливіших характеристик бізнес-моделі.

4) яким є механізм отримання прибутку підприємством? Ця фінансова характеристика бізнес-моделі забезпечує завершеність її економічного змісту.

Отже, бізнес-модель доцільно розглядати як спрощене відображення механізму ведення певної економічної діяльності, пов’язаної з виробництвом продукції (продажем товарів, наданням послуг, виконанням робіт), що є цінною для споживача, та забезпечує отримання прибутку.

У науковій літературі виокремлюють різні види бізнес-моделей. По рівню складності внутрішніх зв’язків бізнес-моделі можуть бути локальними (без взаємного зв’язку функцій та/або процесів конкретного підприємства, що моделюється) або інтегральними (з взаємним зв’язком функцій і процесів цього підприємства). За параметрами моделювання моделі розподіляються на функціональні (моделі функцій), процесні (моделі процесів), спеціалізовані (моделі формування цінностей) і комбіновані (процесно-функціональні). За часовою ознакою моделі можна розділити на моделі поточного управління (оперативно-тактичні), моделі прогнозування змін у недалекому майбутньому (коротко- і середньострокові прогностичні) та моделі далекосяжних стратегічних змін (довгострокові стратегічні).

До більш складних прикладів класичних моделей підприємства відносять:

1. Інтегральні функціональні моделі.

Ця модель є функціональною по суті, тому на найнижчих рівнях цієї моделі бізнес-процеси описуються як дії, що розділені по різних функціональних підрозділах, що порушує процесний принцип побудови діяльності сучасного підприємства – «один процес – один підрозділ – один

бюджет – один власник». Однак модель дозволяє зберегти компетенцію і організаційний устрій підприємства, автоматизувати найбільш складні і рутинні операції, а за рахунок великої глибини інтеграції дозволяє отримати збалансований опис бізнес-процесів у єдиному форматі, що необхідно і має велику цінність для управлінців, власників та інвесторів цього підприємства.

2. Інтегральні процесні моделі.

Особливість цього підходу – виокремлення процесів на підприємстві по результатах діяльності, а не по предмету діяльності, як у попередній моделі. Відмінна їх риса – це чітке агрегування робіт «по результату» і повне дотримання принципу «один процес – один результат - одна структура – один бюджет – один власник». Ці моделі достатньо складні у розробці і впровадженні, вимагають високої кваліфікації виконавців і погано розуміються замовниками. Однак вони дозволяють (у випадку їх впровадження) суттєво скоротити персонал, оптимізувати діяльність підприємства, зробити бізнес більш «прозорим» і керованим.

3. Моделі послідовного формування цінності.

У даній моделі виокремлюються основні бізнес-процеси, що забезпечують операційний цикл виробництва продукції і виконуються послідовно у часі, та допоміжні бізнес-процеси, що забезпечують функціонування усієї бізнес-системи і постійно супроводжують створення продукції. При цьому підприємство виробляє цінність, за яку споживачі готові платити, і для того щоб підприємство мало можливість точно визначити свої конкурентні переваги, необхідно проаналізувати всю послідовність процесу створення цінності. Недоліком цієї моделі є слабе опрацювання конкретних блоків моделі та її демонстраційний характер, що однак допомагає зрозуміти сутність діяльності підприємства як бізнесу [14].

На практиці не може бути двох ідентичних бізнес-моделей, якими керуються підприємства, навіть якщо вони належать до тієї самої галузі. Це пояснюється умовами функціонування кожного з підприємств: особливостями адаптації внутрішнього середовища до вимог зовнішнього

оточення, а також ступенем активності впливу керівництва на формування середовища функціонування організації взагалі. Немає двох однакових підприємств, і не може бути двох однакових стратегічних наборів та бізнес-моделей підприємства. Тому кожна бізнес-модель є унікальною [176].

З огляду на вищенаведений матеріал у Звіті про управління доцільно вказати таку інформацію про бізнес-модель підприємства: стратегію досягнення реальних взаємопов'язаних цілей; ієрархічний характер, оскільки можна виокремити загальну стратегію, продуктово - товарні стратегії окремих підрозділів, основні та забезпечуючі стратегії (ресурсні та функціональні) для кожного зі скалярних ланцюгів; відображення господарських процесів у їхній сукупності та взаємозв'язку; гнучкість і динамічність бізнес-моделі, тобто врахування змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, що відбивається в змінах у пріоритетах і змісті, а також, у разі потреби, переході на резервні стратегії.

Основною частиною Звіту про управління повинен стати збалансований і комплексний аналіз розвитку, діяльності та стану підприємства, відповідно до розміру і складності бізнесу, який включає як фінансові, так не фінансові основні показники діяльності. До того ж цей аналіз повинен охоплювати теми і показники, які відображають суттєвий вплив підприємства на економіку, навколишнє середовище і громади, або можуть суттєво вплинути на оцінки та рішення стейкхолдерів. При визначенні суттєвості тем і показників, які необхідно розкривати у Звіті про управління доцільно враховувати внутрішні і зовнішні чинники [165] (рис. 3.2).

Лева частка фінансових показників буде представлена у фінансовій звітності підприємства, у Звіті ж про управління доцільно зупинитися на аналізі тих показників, які характеризують вплив підприємства на економічне становище груп стейкхолдерів, а також на економічні системи місцевого, національного і глобального рівнів. Ключові індикатори повинні відображати аспекти економічної результативності на ринках присутності та непрямого економічного впливу.

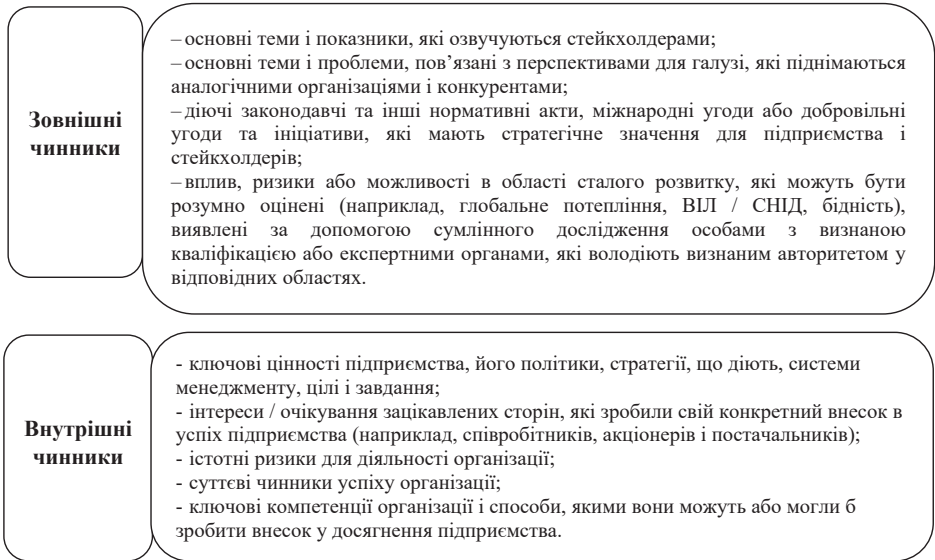

Рис. 3.2. Чинники визначення суттєвості інформації для складання звіту про управління

Прикладами таких показників можуть бути: створена і розподілена пряма економічна вартість, включаючи доходи, операційні витрати, виплати співробітникам, пожертвування та інші інвестиції у співтовариства, нерозподілений прибуток, виплати постачальникам капіталу і державам. прибуток, дивіденди, інвестиції в інтелектуальний капітал, лояльність споживачів і розвиток громад, репутація, обсяги податкових надходжень до місцевих бюджетів, їх частку у загальній сумі надходжень, кількість зайнятих на даному підприємстві працівників із членів місцевої громади, рівень середньої заробітної плати, порівняння його із цим показником на території функціонування тощо.

Разом з тим, огляд фінансових показників повинен включати опис стратегії підприємства розкриваючи дані про інвестиції у співтовариства: комерційні завдання інвестицій у співтовариства з розбивкою по типах; майбутні вигоди для одержувача інвестицій і для бізнесу, який звітує;

необхідні / очікувані результати діяльності в галузі інвестування у співтовариства; спосіб виявлення об'єктів інвестицій у співтовариства і управління ними; спосіб оцінки результативності діяльності та ефективності витрачання коштів; присутність на ринках; непрямий економічний вплив.

До того ж, підприємства повинні вказувати коментарі щодо здійснення своїх програм інвестицій у співтовариства. Даний показник розподілу вартості повинен враховувати тільки ті елементи, які приносять очевидну і конкретну суспільну користь. Елементи слід оцінювати за їх собівартістю для підприємства. Доцільно представити розбивку своїх програм інвестицій у співтовариства за темами (наприклад, мистецтво, освіту і т.д.) і вказати частку свого вкладу у вигляді відсотка від прибутку до сплати податків. Для полегшення порівняння і розуміння можна також представити розбивку по географічних районах (наприклад, по великих регіонах), за типами (готівкові кошти, тимчасові витрати, внесок в натуральній формі і управлінські витрати), а також за мотивацією.

Також, у складі фінансової інформації Звіту про управління підприємство повинно представити: фінансові аспекти та інші ризики і можливості для діяльності підприємства у зв'язку зі зміною клімату; забезпечення зобов'язань підприємства, які пов'язані з пенсійним планом та встановленими пільгами; розмір значної фінансової допомоги, яка одержана від органів державної влади; діапазон співвідношень стандартної заробітної плати початкового рівня і встановленої мінімальної заробітної плати в істотних регіонах діяльності підприємства; політику, практичні підходи щодо закупівель у місцевих постачальників і частка таких закупівель в істотних регіонах діяльності підприємства; процедури найму місцевого населення і частку вищих керівників, найнятих з місцевого населення в істотних регіонах діяльності підприємства; розвиток і вплив інвестицій в інфраструктуру і послуг, які надаються в першу чергу для суспільного блага, за допомогою комерційної, натуральної або благодійної участі.

Екологічний аспект у Звіті про управління розкривається через опис екологічної діяльності підприємства, яка пов'язана із впливом підприємства на живі та неживі природні системи, включаючи екосистеми, землю, повітря і воду. В свою чергу, при звітуванні підприємство може розкрити технологічні особливості використання природних ресурсів, а також здійснення викидів і нагромадження відходів. Надати інформацію про відповідність основної діяльності екологічним вимогам та інші загальні аспекти. Важливо, щоб інформація, надана у Звіті про управління, відповідала викладеній і екологічних паспортах відповідних територій, а також наводилась інформація про заходи, спрямовані на зменшення негативних екологічних наслідків діяльності підприємства, використання відновлюваних та/або непоновлюваних джерел енергії, викиди парникових газів, споживання води і забруднення повітря тощо.

У цілому, екологічні аспекти розкриваються через опис управлінських підходів щодо діяльності даного підприємства з огляду на його вплив на навколишнє середовище, а також, у разі необхідності, на здоров'я і безпеку, а також окремих показників поточної та прогнозованої діяльності у сфері екології, зокрема повинна представлятися інформація про:

- наявність чи відсутність на підприємстві системи екологічного менеджменту (механізму її впровадження, підтримки і вдосконалення); дотримання екологічної політики;
- наявність сертифікації відповідно до стандартів серій: ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001, ДСТУ–П OHSAS 18001, ДСТУ ISO 22000 тощо;
- наявність способів і прийомів запобігання екологічним збиткам (контроль та аналіз впливу виробництва на навколишнє середовище, радіологічний контроль на всіх рівнях виробничого процесу тощо);
- застосування ресурсозаощадних і безвідходних (та/або маловідходних) технологій виробництва, вдосконалення технологій відповідно до екологічних аспектів; мінімізація шкідливих викидів завдяки

використанню найсучасніших природозахисних пристроїв і технологій, які вловлюють і знешкоджують шкідливі викиди в атмосферу і водойми, технологій перетворення виробничих і побутових відходів у вторинну сировину або одержання з них продукції, зменшення утворення відходів;

– використання економії ресурсів та боротьби із забрудненням довкілля (зменшення використання паперу в офісах, оптимізація витрат на паливо, зменшення навантаження на картриджі для принтерів, застосування енергозберігаючих технологій – гнучке керування освітленням (в тому числі за допомогою датчиків руху), теплоізоляційні матеріали, енергоефективне обладнання, застосування систем роздільного збирання вторсировини, її переробка тощо);

– виховання екологічної свідомості персоналу шляхом забезпечення довідковою інформацією, інструкціями та навчальними матеріалами (доведення до співробітників інформації про суттєві екологічні аспекти, позитивні наслідки впливу на навколишнє середовище внаслідок підвищення ефективності роботи кожного працівника, їх обов'язки, відповідальність і наслідки дотримання (чи недотримання) встановлених вимог системи екологічного менеджменту);

– наявність системи захисту в аварійних ситуаціях, процедур попередження і реагування на них. (вказати характер ризиків на території організації, найбільш ймовірний тип і масштаб аварійної ситуації, найбільш підходящий спосіб реагування щодо аварії або аварійної ситуації, плани внутрішніх і зовнішніх взаємодій в разі аварії та аварійної ситуації, дії, необхідні для зниження шкоди для навколишнього середовища, дії по мінімізації наслідків аварії та реагування для різних видів аварій і аварійних ситуацій, необхідність оцінки після аварійної ситуації для визначення і прийняття коригувальних і запобіжних дій, періодична перевірка на практиці процедур реагування в аварійних ситуаціях, підготовка персоналу, який бере участь в боротьбі з аварійними ситуаціями, список ключових співробітників і

служб реагування, включаючи контактні дані (наприклад, пожежна служба, послуги прибирання витоків), шляхи евакуації і місця збору, можливість виникнення аварійної ситуації в сусідніх організаціях (завод, дорога, залізничні колії), можливості для взаємодопомоги з боку від сусідніх організацій);

– динаміку сумарних викидів забруднювальних речовин та парникових газів від підприємства; заходи, спрямовані на зменшення викидів забруднювальних речовин та парникових газів у повітря; обсяги зменшення викидів забруднювальних речовин та парникових газів в атмосферне повітря після впровадження заходів; динаміку витрат та інвестицій на охорону навколишнього природного середовища; динаміку екологічних платежів та штрафних санкцій за недотримання екологічних законів та нормативних актів; динаміку утворення та переробки відходів (за умови обов'язковості складання підприємством форм державного статистичного спостереження з питань охорони навколишнього природного середовища, зокрема № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про охорону атмосферного повітря», що затверджено Наказом Держстату України від 27.11.2015 р. №345; № 1-екологічні витрати «Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі за 20__ рік « (річна), що затверджено Наказом Держстату України від 30.09.2015 №259, зі змінами та доповненнями; № 1-відходи «Утворення та поводження з відходами за 20__ рік», що затверджено Наказом Держстату України від 19.08.2014 №243, зі змінами та доповненнями;

– динаміку водозабору із розбиттям за джерелами; джерела води, на які значно впливає водозабір організації; динаміку частки і загального обсягу води, яка багаторазово і повторно використовується (за умови обов'язковості складання підприємством форми звітності № 2ТП-водгосп (річна) «Звіт про використання води», затверджено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.03.2015 № 78;

– місцезнаходження і розмір земельних ділянок власних чи орендованих, ділянок із високою природничою цінністю, заходи щодо збереження родючості ґрунтів, їх рекультивуацію (або інші дії по захисту земельних ділянок) (за умови обов'язковості складання підприємством форму Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності), затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 16.06.2015 №560 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 23.01.2017 № 9)).

– дотримання екологічних аспектів виробництва і реалізації продукції та послуг за певними напрямками, зокрема доцільно вказати: стадії життєвого циклу продукції та послуг для того, щоб оцінити та виявити можливості покращення їх впливу на здоров'я і безпеку кінцевих споживачів; відсоток основних продуктів і послуг, які підлягають таким процедурам; здійснені заходи та результати вказаних покращень; загальну кількість випадків недотримання нормативних актів і добровільних кодексів поведінки щодо впливу продукції і послуг на здоров'я і безпеку кінцевих споживачів впродовж їх життєвого циклу; загальну кількість випадків недотримання нормативних актів і добровільних кодексів поведінки щодо інформації про продукти і послуги та їх маркування; практики, пов'язані із задоволенням потреб споживачів, включаючи результати досліджень щодо оцінки задоволення споживачів; загальну кількість обґрунтованих скарг за порушення недоторканності приватного життя клієнта та втрати даних про клієнтів; грошову вартість істотних штрафів за недотримання законів і нормативних актів щодо надання та використання продуктів і послуг.

Соціальна діяльність підприємства відображає вплив господарюючої структури на соціальні системи, у рамках яких вона функціонує. Показники Звіту про управління, які характеризують соціальну результативність діяльності підприємства, мають описувати такі напрямки, як організація праці та створення гідних її умов, права людини, заходи, спрямовані на сприяння соціально-економічному розвитку місцевої громади,

відповідальність за якість продукції, виконаних робіт, наданих послуг тощо. При характеризуванні соціально відповідальної діяльності підприємств доцільно вказувати обсяги виділених соціальних інвестицій, об'єкти інвестування, обсяг фінансової та волонтерської участі у проєктах, що реалізуються та території господарювання підприємства, обсяги сприяння стратегічним напрямкам розвитку місцевих громад тощо.

У цілому соціальні аспекти розкриваються через опис управлінських підходів щодо соціально-орієнтованої діяльності та кадрової політики підприємства, а також окремих показників такої діяльності, зокрема представляється інформація про:

- наявність окремого структурного підрозділу (департаменту, комітету, відділу тощо), який забезпечує прозорість у прийнятті рішень стосовно соціальних інвестицій та підвищення значення корпоративної соціальної відповідальності;

- розробку і запровадження до виконання на підприємстві внутрішнього документу (договору, кодексу та ін.), який забезпечує правове регулювання трудових відносин;

- дотримання вимог стандарту ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organisation for Standardisation's ISO 26000);

- політику гендерної рівності (представити динаміку гендерного співвідношення у складі вищого керівництва та за іншими посадами, динаміку частки громадян України у складі керівництва);

Політика з гендерної рівності — це добровільний інструмент, за допомогою якого підприємства можуть виявляти та вирішувати проблеми, пов'язані з гендерною дискримінацією. Політика розробляється спільно керівництвом та представниками працівників на основі глибокого гендерного аналізу підприємства, з чіткими індикаторами досягнення цілей та часовими рамками. Додатково підприємства мають обрати орган або людину, яка відповідатиме за координацію і реалізацію політики з гендерної рівності;

- динаміку чисельності співробітників, вікову структуру персоналу в динаміці, структуру за формами працевлаштування, плинність кадрів, використання праці людей з обмеженими можливостями;

- наявність структурного підрозділу з охорони праці; здійснення заходів і процедур, які забезпечують безпечні умови праці та соціальні гарантії (страхування співробітників та членів їх родин, інструктаж з охорони праці, навчальна евакуація тощо);

- існування діалогу співробітників з вищим керівництвом підприємства (н-д, регулярні опитування персоналу, прямі звернення співробітників до керівництва (гаряча лінія внутрішніх комунікацій), проведення експертних засідань тощо);

- існування соціальних та/або компенсаційних пілг для співробітників (н-д, матеріальна допомога у разі знакових чи складних життєвих ситуацій, безвідсоткові позики, додаткова відпустка, виплати на проїзд та харчування, гнучкий робочий графік, дистанційна робота, практика спеціальних відзнак та винагород для співробітників, перегляд зарплат та виплата бонусів за результатами роботи тощо);

- забезпечення навчання та розвитку персоналу (наявність окремого структурного підрозділу, який розвиває нові формати і технології навчання; кількість робочого часу, який відводиться на навчання одного співробітника, наявні навчальні програми (їх структура), показники відвідування навчальних програм (кількість учасників, кількість годин, динаміка цих показників); існування програм закордонних стажувань тощо);

- здійснення просвітницької роботи поза межами підприємства;

- інші соціальні ініціативи для співробітників (туризм, спорт, організація дозвілля, волонтерська робота, благодійність співпраця з членами родин співробітників, допомога місцевим громадам, участь у соціальних проектах тощо).

Ще одним аспектом, який повинен висвітлюватися у Звіті про управління є права людини — це мінімальні умови, які дають змогу кожній

людині зберігати свою гідність. Вони набуті від народження незалежно від громадянства, місця проживання, статі, національного чи етнічного походження, кольору шкіри, релігії, мови або інших ознак. Недискримінація на підприємстві це одне з питань кодексу етики. Підприємствам доцільно у Звіті оприлюднити заяву про недискримінацію, яка включатиме: інформацію про недискримінацію при прийомі на роботу; зобов'язання щодо різноманітності та рівноправності при наборі персоналу; положення про безпеку зберігання приватних відомостей кандидатів; відомості про обізнаність співробітників кадрових служб з антидискримінаційними правилами компанії. Також, Звіт про управління повинен містити інформацію про дотримання підприємством гарантій працівникам щодо їх навчання, професійного росту, забезпечення цікавою роботою, повагою та гідною винагородою за виконану працю та задоволення від її результатів; наявність заходів щодо запобігання порушень прав людини (н-д: дотримання прав людини шляхом поваги прав своїх співробітників; дотримання всіх відповідних вимог законодавства, нормативно-правових актів України, які регламентують розмір заробітної плати, пільги та умови праці; будь-яке використання дитячої праці чи будь-яких інших соціально незахищених груп населення є абсолютно неприпустимим тощо).

Окремим розділом у Звіті про управління повинна бути представлені відомості про антикорупційну політику підприємства (комплекс заходів, запроваджених на підприємстві для боротьби з корупцією).

На думку опитаних експертів, антикорупційна політика підприємства повинна включати розроблені, офіційно затверджені і проголошені керівником принципи боротьби з корупцією («tone of the tops»). Як правило, вони зафіксовані у кодексах етики і є частиною корпоративної культури підприємства. Антикорупційна політика підприємства повинна також містити: чітко сформульовані принципи відбору контрагентів, правила поведінки працівників (чіткі положення, що дозволено і що заборонено

працівникам у відносинах із контрагентами, клієнтами), систему погодження платежів і договорів, розроблену систему комунікації з боку топ-менеджменту («tone of the tops»), проведення навчання співробітників (тренінги з питань етики та протидії корупції), політику інформування («whilstblowing») і анонімності, ініціювання розслідувань [1].

Крім того, вкрай важливим є створення системи моніторингу та контролю. Розроблені документи мають використовуватися у відносинах із приватними партнерами і державними органами, оскільки, на думку експертів, у відносинах із бізнес-партнерами за допомогою таких документів можна усунути прояви корупції.

Усі підприємства, які беруть участь у тендерах, повинні підписати Кодекс поведінки, який містить наступні розділи: дані постачальника; відповідність юридичним вимогам; заборона корупції і хабарництва; дотримання і повага до основних прав людини; заборона використання дитячої праці; здоров'я та безпека співробітників; захист навколишнього середовища.

Рівень впровадження Кодексу поведінки контролюється центральним офісом підприємства. Для персоналу проводяться тренінги з питань етики і протидії корупції. Створюються системи контролю за дотриманням правил ділової поведінки. Існує служба «розкажіть нам» («tell us»), до якої може звернутися зі скаргами або пропозиціями будь-яка особа. Ці запити передаються до адміністрації підприємства.

Ті підприємства-постачальники, які відмовляються його підписати, проходять додаткову перевірку або розглядається питання відмови від співробітництва. На глобальному рівні імплементується інструмент оцінки мережі постачання. При перевірці партнерів (в т.ч. у питаннях надання благодійної або спонсорської допомоги) інколи залучаються незалежні експерти-партнери.

Таку процедуру перевірки партнерів доцільно здійснювати у формі процесу дью-ділідженс (англ. Due diligence – належна добросовісність).

Положення чинного законодавства не містять визначення поняття «дью-ділідженс», зарубіжні вчені та практики (юридичні, аудиторські та консалтингові фірми) по різному тлумачать зміст даної категорії. Зокрема, «дью ділідженс» це:

- всебічне дослідження діяльності компанії, її фінансового стану і положення на ринку [190];
- система заходів, спрямованих на всебічну перевірку законності і комерційної привабливості планової угоди, інвестиційного проекту [21];
- збір і аналіз інформації з метою оцінки різноманітних ризиків, пов'язаних з інвестуванням [63];
- процес ґрунтовного аналізу всіх активів, що входять до складу підприємства, з перевіркою їх юридичної «чистоти» та зобов'язань, реального правового та фінансового становища [3];
- система або комплекс аналітичних і оперативних заходів, спрямованих на всебічну перевірку законності і комерційної привабливості планової угоди, інвестиційного проекту, процедури і т.д. з метою уникнення або максимального зниження існуючих підприємницьких ризиків (політичних, правових, податкових, маркетингових).

Аналізуючи різні визначення терміну «дью ділідженс», доцільно зазначити, що всі вони базуються на повному дослідженні підприємства, шляхом аналізу якісних і кількісних показників. Процедуру «дью ділідженс» доцільно починати з моменту, коли підприємство планує можливу покупку (процес інвестування). Практичне проведення даної перевірки повинне здійснюватися шляхом вивчення діяльності контрагента, пошуком будь-якої інформації про нього, як правило, через офіційні джерела (Інтернет-сайти, публікації в пресі) [9].

У контексті складання Звіту про управління процес «дью-ділідженс» слід розуміти як перевірку контрагента, яка полягає в зібранні інформації про нього та оцінці потенціальних ризиків, пов'язаних з ним.

«Дью-ділідженс» це один із видів антикорупційної практики підприємств. Наприклад, у роботі з постачальниками компанія Siemens, забезпечує оцінку кожного контракту відділами юристів та фінансів. Тільки після узгодження контракт подається на підпис. В компанії запроваджена політика «Знай свого клієнта» (процедура перевірки клієнтів (дистриб'юторів) та «Знай свого постачальника».

Також у компанії існують спеціальні процедури, спрямовані на попередження відмивання грошей, як і правила вартості подарунків. Співробітник, який отримує або вручає подарунок від компанії, повинен проінформувати про це керівництво.

Компанія має Кодекс поведінки, один із розділів якого – попередження корупції. Крім того, Кодекс містить такі розділи, як Подарунки і розваги, Конфіденційна інформація, Конфлікт інтересів. Кожний розділ кодексу регулюється за своїми процедурами. Існує механізм, відповідно до якого співробітники можуть проінформувати про факт, який, на їхню думку, суперечить антикорупційній політиці та процедурам. Такі повідомлення не можуть бути анонімними, інформація повинна бути доведеною.

У компанії Japan Tobacco International (JTI) при прийнятті рішення про закупки беруть участь як мінімум 2 людини («принцип 4 очей»). Кожний контрагент, який бере участь у процесі закупівель (під час проведення тендерів), підписує антикорупційну стратегію. Прозорість закупівель досягається шляхом проведення тендерів, яких існує 3 види: тендер, спрощена тендерна процедура та порівняльний аналіз цін (порівняння комерційних пропозицій). Перед проведенням закупівель попереднє рішення приймає відділ закупівель (необхідність для компанії та вартість), далі – відділ контролінгу. Переможець тендера повинен підписати документ про антикорупційну політику [1].

Таким чином, питання боротьби з корупцією і хабарництвом розкриваються у Звіті про управління через представлення інформації про:

- розробку оцінки корупційних ризиків, комунікацію та навчання співробітників із проведення цих оцінок;
- взаємодію працівників підприємства з корпоративним та державним сектором, у тому числі наявність положень про подарунки, включаючи допустимий фінансовий еквівалент подарунка та культурологічні особливості;
- існування внутрішнього документу (договору, кодексу тощо) та /або структурного підрозділу (відділу, комітету, департаменту тощо), який забезпечує прозорість відносин з контрагентами; проведення прозорого конкурсу цінових пропозицій на товари, роботи і послуги постачальників (тендерні процедури, біддінг тощо); перевірка нових бізнес-партнерів та постачальників («дью-ділідженс»);
- постійна оцінка бізнес-партнерів та постачальників на предмет корупції; класифікація бізнес-партнерів та постачальників за ступенем ризиків корупції;
- розробка заохочень і моніторингу процесу впровадження антикорупційних політик;
- заохочення співробітників, постачальників і партнерів повідомляти про порушення і гарантування їхньої конфіденційності;
- сприяння прийняттю антикорупційних політик партнерами і постачальниками;
- швидке реагування на нові потенційні ризики;
- аудит антикорупційних заходів;
- розробка, впровадження і застосування внутрішнього кодексу поведінки;
- забезпечення прозорості процесу підбору персоналу, нагородження за результатами роботи;
- проведення регулярних тренінгів щодо ідентифікації випадків корупції та її запобігання;
- письмові зобов'язання співробітників щодо протидії корупції;

– накладення заборони щодо прийняття вартісних подарунків або послуг керівниками, посадовим особам з виконавчими функціями та працівникам (критерії вартісності подарунків повинні бути чітко окреслені політикою підприємства) тощо).

Таким, чином Звіт про управління повинен містити достовірну і повну інформацію щодо політики підприємства, його результатів і ризиків. У Звіті про управління повинна представлятися адекватна інформація щодо питань, які позиціонуються як такі, які швидше за все призведуть до матеріалізації основних ризиків появи серйозних наслідків, поряд з тими, які вже матеріалізувалися. Серйозність таких наслідків слід оцінювати судячи з їхнього масштабу і небезпеки, яку вони несуть. Ймовірність появи негативних наслідків може виникати в результаті власної діяльності даного підприємства, або може бути пов'язана з його діями, чи у відповідних випадках і відповідному обсязі з продукцією, послугами і комерційними відносинами, включаючи ланцюги поставок і договори субпідряду.

Інформація, яка розміщується у Звіті про управління, і щодо якої забезпечується відкритість для стейкхолдерів – це підґрунтя для досягнення стадії реалізації до 2020 року ринкових і політичних ініціатив, які допоможуть зробити бізнес-інвестиції у ефективність прибутковими у рамках дорожньої карти руху до ресурсно-ефективної Європи.

3.3. Імперативи удосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в контексті запровадження звіту про управління

У сучасних умовах підприємства прагнуть відповідати кращим європейським та світовим стандартам корпоративної політики та інтегрувати у своїй діяльності основні принципи корпоративної соціальної

відповідальності (КСВ). КСВ є важливим фактором конкурентоспроможності підприємства та ефективною моделлю сталого розвитку суспільства.

У відповіді на потребу часу однією з головних новацій законодавства ЄС є посилення уваги до забезпечення соціальної відповідальності бізнесу. Директивою 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 визнано важливими елементами звітності Звіт про управління та консолідований звіт про управління. Зазначені положення необхідності впровадження Звіту про управління враховані у вітчизняному законодавстві Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. № 2164-VIII.

Заходами запровадження Звіту про управління є прийняття змін та доповнень до вимог чинного законодавства, зокрема:

- прийняття та введення в дію положень Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 № 2164-VIII;
- розробка проекту Методичних рекомендацій щодо порядку складання звіту про управління;
- забезпечення інформування громадськості про вимоги регуляторних актів шляхом його розміщення на інформаційному сайті Міністерства фінансів України.

Запровадження Звіту про управління в Україні має відбуватись з урахуванням вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року N 996, інших нормативних документів, що регулюють питання складання та подання звітності підприємств та вимогам Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 (Directive 2013/34/EU) та Директиви 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та

диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 р. (Directive 2014/95/EU).

Провадження директивних вимог дасть змогу вітчизняним підприємствам не тільки забезпечити ефективне їх управління та прийняття узгоджених рішень, а й посилити довіру і підвищити корпоративну соціальну відповідальність, ведення бізнесу на засадах принципів, що закликають підприємства поважати універсальні права та дотримуватись певних мінімальних стандартів, що містять Принципи Глобального договору ООН; Настановчі принципи ООН, що стосуються бізнесу та дотримання прав людини; Тристороння Декларація принципів, що закликають підприємства поважати універсальні права та дотримуватись певних мінімальних стандартів, що містять Принципи Глобального договору ООН; Настановчі принципи ООН, що стосуються бізнесу та дотримання прав людини; Тристороння Декларація принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій та соціальної політики від МОП (Міжнародна організація праці) та інші загальноєвропейські або міжнародні документи, які стосуються відповідального ведення бізнесу.

Призначення звітності про управління полягає у сприянні розкриття повної, достовірної та суттєвої інформації, яка стосується діяльності підприємства, з метою надання можливості зацікавленим особам приймати рішення. Задля забезпечення її інформативності вона має містити як фінансові так і нефінансові показники.

З урахуванням особливостей вітчизняного законодавства, що регулює розкриття інформації про корпоративне управління (див. Додатки П, Р, С, Т, У), практики звітування про управління підприємств України та країн-членів ЄС (Додаток АА) було розроблено Методичні рекомендації щодо порядку складання звіту про управління (далі – Методичні рекомендації) (Додаток АВ).

При розробці Методичних рекомендацій були враховані рекомендації загальноєвропейських або міжнародних документів, зокрема:

- Принципи Глобального договору ООН ((UN) Global Compact), що стосуються прав людини та праці, довкілля та боротьби з корупцією, і окреслюють мінімальні очікування від будь-якої компанії, що долучається до руху сталого розвитку;

- Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights), здійснюючи рамковий підхід Організації Об'єднаних Націй, що стосується «захисту та засобів правового захисту»;

- Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises) – є рекомендаціями урядів країн, в яких ТНК ведуть свою діяльність. Вони складаються з принципів і стандартів рекомендаційного характеру для відповідального ведення бізнесу відповідно до чинних законів. Керівні принципи спрямовані на забезпечення того, щоб діяльність цих підприємств була узгоджена з політикою уряду, спрямована на посилення основ взаємної довіри між корпораціями і товариствами, в яких вони ведуть свою діяльність, надання допомоги в поліпшенні іноземного інвестиційного клімату і на збільшення внеску ТНК у сталий розвиток. Керівні принципи є частиною Декларації ОЕСР “Про міжнародні інвестиції та багатонаціональні підприємства”, в якій також йдеться про національний режим, про колізійні вимоги до корпорацій і про міжнародні інвестиції: прями і портфельні;

- Стандарт ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organisation for Standardisation's ISO 26000) - надає організаціям усіх типів, незалежно від їх розміру, виду діяльності або місця розташування рекомендацій з наступних питань: поняття, терміни та визначення, пов'язані з соціальною відповідальністю; довідкова інформація, тенденції та

характеристики соціальної відповідальності; принципи і практика щодо соціальної відповідальності; основні теми та питання, пов'язані з соціальною відповідальністю; інтеграція, здійснення і сприяння соціально відповідальної поведінки в рамках всієї організації, а через її політику і практику в рамках своєї сфери впливу; виявлення та взаємодія з зацікавленими сторонами; комунікаційні зобов'язання, виробнича та інша інформація, пов'язана із соціальною відповідальністю;

- Тристороння декларація принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці (International Labour Organisation's Tripartite Declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy) – підкреслюють та розвивають тему відповідальності компаній поважати права людини;

- Керівництво по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative - GRI) - призначено для використання підприємствами для повідомлення про їх вплив на економіку, навколишнє середовище та / або суспільство. Структуровані як сукупність взаємопов'язаних стандартів. Розроблені в першу чергу для спільного використання, щоб допомогти підприємствам підготувати звіт про сталий розвиток;

- Система екологічного менеджменту та аудиту (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme) - добровільний екологічний інструмент управління для компаній та інших організацій, призначених для оцінки, обліку та поліпшення їх екологічних характеристик.

Методичні рекомендації доповнюють, але не замінюють зазначених рекомендацій загальноєвропейських або міжнародних документів та діючі нормативні акти, що регулюють різноманітні аспекти складання звіту про корпоративне управління визначених типів підприємств в Україні, зокрема:

- Принципів корпоративного управління України, затверджених рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.12.2003 № 571;

- Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів :затв. рішенням НКЦПФР 03.12.2013 № 2826 та зареєстровано в Мінюсті України від 24.12.2013 за № 2180/24712 (в редакції від 26.02.2017, підстава з 1661-16);

- Порядку складання звітних даних страховиків :затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 03.02.2004 № 39 (у редакції розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 24.11.2016 № 2924 та зареєстровано в Мін'юсті України 19.12.2016 за № 1660/29790)

- Вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів: затв. розпорядженням Нацкомфінпослуг від 13 .02.2014 р. № 484 та зареєстровані у Мінюсті України 12.03. 2014 р. за № 352/25129.

- Методичних вказівок з інспектування банків «Система оцінки ризиків» схвалено Постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104

- Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем «ризик- менеджменту» в банках України: схвалено постановою Правління Нацбанку України від 02. 08.2004 р. №361

- Методичних рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України :затв. постановою Правління Нацбанку України від 28 .03.2007 р. № 98.

Крім того при розробці Методичних рекомендацій автори спирались на вимоги Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 (Directive 2013/34/EU) та Директиви 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 р. (Directive 2014/95/EU). Терміни, які застосовуються у Методичних рекомендаціях наведені у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Терміни, які застосовуються у Методичних рекомендаціях щодо порядку складання звіту про управління

Термін	Джерело	Визначення
Звіт про управління	Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 Новий абзац ст 1 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності.
Порядок та строки подання до органів державної влади	П.7. ст 11 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Разом з фінансовою звітністю та консолідованою фінансовою звітністю в порядку та строки, встановлені законом. У разі подання підприємством консолідованої фінансової звітності подається консолідований звіт про управління.
Звільнення від подання	П.7. ст 11 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Мікропідприємства та малі підприємства. Середні підприємства мають право не відображати у звіті про управління нефінансову інформацію.
Звітний період	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Календарний рік.
Суттєва інформація в сфері сталого розвитку	Запропоновано авторами	інформація, що відображає значний (позитивний чи негативний) економічний, екологічний та соціальний вплив підприємства, яке звітує; або істотно впливає на оцінку та рішення зацікавлених сторін (користувачів).
Склад та форма (крім банків)	П.4. ст 11 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Установлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Продовження таблиці 3.10

Склад та форма для банків	П.5. ст 11 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Установлюються Національним банком України.
Підприємства, що становлять суспільний інтерес	Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Публічні акціонерні товариства та емітентів цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, та великі підприємства, що працюють у добувній промисловості або займаються лісозаготівлею.
Середнє підприємство	Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Ті, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: балансова вартість активів — до 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 40 млн. євро; середня кількість працівників — до 250 осіб.
Велике підприємство	Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII	Підприємствами, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на річну дату складання фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: сукупна вартість активів — понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад 40 млн. євро; середня кількість працівників — понад 250 осіб

Складено автором.

Методичні рекомендації створено відповідно принципів, що закликають підприємства поважати універсальні права та дотримуватись певних мінімальних стандартів, що містять Принципи Глобального договору ООН; Наставовчі принципи ООН, що стосуються бізнесу та дотримання прав

людини; Тристороння Декларація принципів, що закликають підприємства поважати універсальні права та дотримуватись певних мінімальних стандартів, що містять Принципи Глобального договору ООН; Наставочні принципи ООН, що стосуються бізнесу та дотримання прав людини; Тристороння Декларація принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій та соціальної політики від МОП (Міжнародна організація праці) та інші загальноєвропейські або міжнародні документи, які стосуються відповідального ведення бізнесу.

Розроблені Методичні рекомендації розглядають мету, зміст звіту про управління та вимоги до розкриття його елементів. Ці Методичні рекомендації можуть застосовуватися середніми та великими підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі – підприємства) незалежно від форм власності (крім банків та бюджетних установ).

За результатами проведеної науково-дослідної роботи запропоновано таку структуру Методичних рекомендацій:

I. Загальні положення. Розкриваються питання сфери застосування Методичних рекомендацій та рамкові обмеження складання Звіту про управління.

II. Зміст та порядок складання звіту. Розкриваються питання сутності Звіту про управління, мета його складання, звітний період та зміст, характеристики звіту, принципи та порядок його підготовки. Визначається аспекти суттєвості інформації в сфері сталого розвитку, що має наводитись у звіті про управління.

III. Розкриття інформації у звіті. Наводяться рекомендації щодо переліку інформації про підприємство, яка підлягає розкриттю у звіті про управління, що може включати такі складові: загальна інформація; інформація щодо підходів до управління підприємством та пріоритети корпоративної соціальної відповідальності; інформація щодо підходів до управління –

економічна складова; інформація щодо підходів до управління - екологічна складова; інформація щодо підходів до управління - соціальна складова; додаткова інформація.

IV. Подання та оприлюднення звіту. Містить розкриття питання подання та оприлюднення Звіту про управління разом з річною фінансовою звітністю у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 № 419. Окремо необхідно зауважити, що запровадження Звіту про управління не викликає нових податків та зборів (змін розміру податків/зборів, виникнення необхідності у сплаті податків/зборів). Відсутні витрати на отримання додаткових адміністративних послуг (дозволів, ліцензій, сертифікатів, атестатів, погоджень, висновків). Втім викликає необхідність проведення незалежних/обов'язкових аудиту та експертиз. Виникають також витрати, пов'язані із підготовкою Звіту, поданням Звіту державним органам та витрати, пов'язані з адмініструванням заходів державного нагляду (контролю) (перевірок, штрафних санкцій, виконання рішень/ приписів тощо), якщо такі будуть передбачені.

Термін дії запропонованої Методичних рекомендацій необмежений у зв'язку з можливістю внесення до нього змін та доповнень, можливістю його відміни у разі зміни чинного законодавства.

ВИСНОВКИ

1. Запровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) є важливим завданням для України. Одним із засобів забезпечення виконання цілей сталого розвитку та ведення бізнесу на засадах КСВ є підзвітність. Інструментом, що її втілює є звітність з питань сталого розвитку.

2. Різноманітні аспекти складання звітності з питань сталого розвитку визначені в міжнародних документах універсального (глобального) характеру (міжнародний контекст), документах регіонального характеру (євроінтеграційний контекст) та документах спеціального характеру (контекст стандартизації системи управління та підготовки й подання звітності).

3. Універсальні принципи складання звітності з питань сталого розвитку визначені у міжнародних документах універсального (глобального) характеру (міжнародний контекст), які розроблені під егідою ООН та підтримані Україною.

4. У світі розроблено низку міжнародних стандартів спеціального характеру щодо систем управління та сертифікації, (серії ISO 14000, SA 8000, OHSAS 18001) та стандартів підготовки та подання звітності (GRI, AA 1000, The OECD Guidelines for Multinational Enterprises, GSP). Вони визначають рамкові умови добровільної участі та не мають примусово правового характеру.

5. У країнах ЄС підготовка нефінансової звітності є регламентованою та контролюється державою. З 2017 року в ЄС почали діяти Директиви 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і зв'язані з ними звіти окремих типів компаній» від 26.06.2013 року та 2014/95/ЄС «Про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації»

окремими великими компаніями та групами». Ці Директиви не імplementовані в Україні.

6. В Україні лише окремі великі компанії складають та надають звітність з питань сталого розвитку. Тож існує нагальна необхідність подальшого розвитку ініціатив корпоративної соціальної відповідальності та удосконалення нормативно-правового забезпечення, що регулює бухгалтерський облік, як важливого інструменту підвищення рівня взаємовідносин бізнесу, держави та суспільства. Запровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності в Україні має дві основні цілі: з одного боку, підвищення довіри суспільства до підприємницьких структур; з іншого боку, модернізація системи надання звітності відповідно до законодавства ЄС.

7. З метою просування КСВ, посилення контролю з боку держави та суспільства за веденням бізнесу із дотриманням концепції соціальної відповідальності, в Україні прийнято Закон про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) № 2164-VIII від 05.10.2017 на основі врахування вимог Директив 2013/34/ЄС та Директиви 2014/95/ЄС.

8. За Директивою 2013/34/ЄС Європейського Парламенту Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств з метою підвищення прозорості виплат на користь урядів ЄС великі підприємства та суб'єкти суспільного інтересу, зайняті в добувній промисловості або в заготівлі корінного лісу, повинні щороку складати окремі звіти, розкриваючи суми виплат на користь урядів тих країн, у яких вони здійснюють свою діяльність. Зазначені звіти покликані допомагати урядам країн, багатих на природні ресурси, реалізовувати принципи й критерії ЕІП та звітувати перед своїми громадянами за виплати, що отримуються цими урядами від підприємств, зайнятих у добувній

промисловості або в заготівлі корінного лісу, в межах юрисдикції урядів. Запропонована Директивою звітність не є фінансовою, хоч і складається за даними бухгалтерського обліку. Призначення звітності про платежі на користь урядів полягає у сприянні транспарентності та підвищенні ефективності управління використанням природних ресурсів держави.

9. Видобувна галузь та лісозаготівля вносять значний внесок у бюджетні надходження. Вони мають велике економічне та соціальне значення для економіки України. Скорочення бюджетних асигнувань, низький рівень іноземних інвестицій, необхідність підтвердження законності походження сировини вітчизняними експортерами в контексті європейських вимог можуть бути забезпечені через імплементацію положень Директиви 2013/34/ЄС. Складання звітності про платежі на користь державі забезпечить нівелювання дії несприятливих факторів, зростання прозорості, підконтрольність та законність експортної діяльності підприємств визначених галузей, сприятиме залученню інвестицій.

10. Звітування про платежі на користь державі створює передумови для суспільно відповідального використання корисних копалин загальнодержавного значення великими підприємствами та підприємствами, що становлять суспільний інтерес, зайнятими в видобувній промисловості. Складання звіту надасть можливість доступу громадськості до інформації про використання корисних копалин загальнодержавного значення та про платежі підприємств, що працюють у видобувній промисловості, здійснені у грошовій або натуральній формі на користь державного або місцевих бюджетів.

11. З огляду на необхідність запровадження положень Директиви 2013/34/ЄС в 2017 році в Україні прийнято Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) №2164-VIII від 05.10.2017, яким встановлена вимога визначеним видам підприємств складати звіт про платежі на користь держави. З метою запровадження звіту необхідним є розробити проект річної форми звіту про

платежі на користь держави; розробити проект методичних рекомендацій щодо заповнення форми звіту про платежі на користь держави; забезпечити інформування громадськості про вимоги регуляторних актів шляхом його розміщення на інформаційному сайті Міністерства фінансів України.

12. З урахуванням особливостей законодавства, що регулює діяльність добувної та лісозаготівельної галузей, специфіки організації відношень підприємств цих галузей із державою, діючих форм звіту про платежі на користь уряду, що застосовуються підприємствами країн-членів ЄС, було розроблено проект форми звіту про платежі на користь держави та Методичні рекомендації щодо заповнення форми.

13. Проект форми звіту розроблений з урахуванням положень Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) №2164-VIII від 05.10.2017. Проект розроблений з урахуванням специфіки термінологічно-понятійного апарату законодавства ЄС та відповідає за змістом і структурою вимогам Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств.

14. Проект форми звіту містить вартісні показники про суми нарахованих та сплачених платежів та показники обсягів видобутку / заготівлі та реалізації продукції в натуральному вимірі. Проект звіту передбачає розкриття інформації по підприємству в цілому та й по окремих проектах. Це забезпечує інформативність звіту, сприяє прозорості та підвищенні ефективності управління використанням природних ресурсів держави, прозорості та підзвітності перед громадянами України за виплати, що отримуються державою від підприємств, зайнятих у добувній промисловості або у лісозаготівлі. Запровадження звіту про платежі на користь держави не викликає значних додаткових витрат визначених груп підприємств.

15. У Методичних рекомендаціях впорядковуються питання розкриття інформації про платежі, що були сплачені або належні до сплати на користь будь-якого органу державної влади або органу місцевого самоврядування в Україні підприємств, що працюють у видобувній промисловості або займаються лісозаготівлею, у звітному періоді. Методичні рекомендації можуть застосовуватися великими підприємствами та всіма підприємства, що становлять суспільний інтерес, які працюють у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею. Методичні рекомендації розкривають зміст статей проекту звіту та питання подання та оприлюднення звіту.

16. Директивою 2013/34/ЄС визнано важливим елементом звітності звіт про управління. Призначення звітності про управління полягає у сприянні розкриття повної, достовірної та суттєвої інформації, яка стосується діяльності підприємства, з метою надання можливості зацікавленим особам приймати рішення.

17. В Україні окремі великі компанії, які за власною ініціативою складають та надають соціальну звітність, як правило, надають інформацію у сфері трудових відносин, розвитку та підтримки громад, охорони довкілля та у бізнес-профілі організацій. Втім практика складання такої звітності не є поширеною в Україні. Однією з причин цієї ситуації є відсутність у чинному законодавстві вимог та, відповідно, рекомендацій щодо підготовки та подання соціальної звітності.

18. Вимоги щодо необхідності складання звіту про управління враховані у вітчизняному законодавстві Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017р. №2164-VIII, яким передбачено запровадження в Україні звіту про управління. Враховуючи норми зазначеного законопроекту, керуючись директивними вимогами ЄС та з урахуванням положень національного законодавства розроблено Методичні рекомендації щодо порядку складання звіту про управління.

19. Розроблені Методичні рекомендації можуть застосовуватися середніми та великими підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім банків та бюджетних установ). Методичні рекомендації мають загальний характер і кожне підприємство залежно від розміру, структури, напрямів та обсягів діяльності має самостійно визначати конкретні форми їх втілення. Звіт складається у довільній формі та має містити аналіз економічних, екологічних та / або соціальних аспектів діяльності підприємства, необхідних для розуміння розвитку, результатів діяльності або стану підприємства. Задля забезпечення інформативності аналіз має містити як фінансові так і нефінансові показники. Для аналізу підприємства мають обрати індикатори, які можна знайти у рекомендаціях міжнародних документів, зокрема: Принципах Глобального договору ООН ((UN) Global Compact); Керівних принципах підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights); Керівних принципах ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises); Стандарти ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organisation for Standardisation's ISO 26000); Тристоронній декларації принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці (International Labour Organisation's Tripartite Declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy); Керівництві по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative - GRI); Системі екологічного менеджменту та аудиту (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична довідка «Боротьба з корупцією. Роль бізнесу в Україні». – К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011. – 51 с. - [Електронний ресурс].
— Режим доступу: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/04/Antikoruptsiya_sayt.pdf
2. Байрактар Ю. П. Нефінансова звітність підприємств та етапи її формування / Ю. П. Байрактар // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2015. – Т. 20. – Вип. 1/1. – С. 57- 61.
3. Бондар В. Методичні засади експертизи правового та фінансового становища компанії при складанні звіту Due Diligence / В. Бондар // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. - № 8. – С. 23 – 28
4. Бюджетний кодекс України : Кодекс від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
5. Вимоги щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів : затв. розпорядженням Нацкомфінпослуг від 13.02.2014 р. № 484 та зареєстровані у Мінюсті України 12.03.2014 р. за № 352/25129. Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0352-14>.
6. Водний кодекс України : Кодекс України від 06.06.95 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
7. Воробей В., Журовська І. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу / В.Воробей, І. Журовська // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Non-Financial_Reporting_UA_.pdf

8. Всесвітню декларацію прав людини [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
9. Гаген, Антон. Дью дилидженс в России. Перспективы развития [Электронный ресурс] / Антон Гаген // Financial Lawyer [Сайт]. – Режим доступа: <http://www.financiallawyer.ru/topicbox/investment/166-568.html>. - Назва з екрану.
10. Гірничий закон України : Закон України від 06.10.99 р. № 1127-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-14>
11. Глобальна ініціатива звітності (The Global Reporting Initiative – GRI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.globalreporting.org
12. Горфинкель, В. Я. Корпоративная социальная ответственность : учебник и практикум для академического бакалавриата / В. Я. Горфинкель, Н. В. Родионова ; под общ. ред. В. Я. Горфинкеля, Н. В. Родионовой. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 570 с.
13. Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
14. Гречко А. В. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів напряму підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.03502 «Маркетинг» денної та заочної форм навчання. – К., 2014. – 553 с. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5992836/>
15. Декларація тисячоліття ООН: ухвалена Резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї 8 вересня 2000 року [Електронний ресурс]. - Режим доступа: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_621
16. Державне агентство лісових ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921

17. Директиви 2012/30/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://new.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=OJ:L:2012:315:TOC>

18. ДСТУ 3420-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації систем якості та порядок їх акредитації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dnaop.com/html/40989/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_3420-96

19. ДСТУ ISO 14001-97 «Системи управління навколишнім середовищем. Склад і опис елементів, керівні вказівки по їх застосуванню» [Електронний ресурс]– Режим доступу : http://www.dnaop.com/html/41053/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_ISO_14001-97

20. ДСТУ OHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці [Електронний ресурс] – Режим досту http://dnaop.com/html/34112/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_OHSAS_18001_2010

21. Дью дилидженс (due diligence) [Електронний ресурс] // Business Intelligence: перевірка партнерів, собственники компаній, дью дилидженс [Сайт]. – Режим доступа: <http://www.businessintelligence.com.ua/node/174>. - Назва з екрану.

22. Жиглей І.В. Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку: монографія / І.В. Жиглей. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 496 с.

23. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. №1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

24. Закон про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №2164-VIII від 05.10.2017

Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62044

25. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки: монографія /І.В. Замула. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 440 с.

26. Звіт Ініціативи прозорості видобувних галузей України за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.google.com.ua/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cad=&uact=8&ved=0ahUKEwiEutu-7dDUAhXJbBoKHev0DFYQFgg-MAM&url=http%3A%2F%2Fdata.gov.ua%2Ffile%2F602%2Fdownload%3Ftoken%3Dzg_5rJGM&usg=AFQjCNFXn94HzxdmNLVu9czfzGDwBoA8mA

27. Зелена книга Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rspenergy.ru/main/static.asp?art_id=1552

28. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

29. Зовнішня торгівля України (2014): статистичний збірник Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2015/zb/06/zb_zt_pdf.zip

30. Ініціатива прозорості видобувних галузей України: офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eiti.org.ua>

31. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів : затв. наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України від 18.10.2002 р. № 155, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 листопада 2002 р. за № 881/7169 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0881-02>

32. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : затв. постановою Правління Нацбанку України 24.10.2011 № 373 та зареєстровано в Мін'юсті України за 10 .11.2011 р. за № 1288/20026 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>

33. Історичний новий Порядок денний у галузі сталого розвитку одностайно прийнятий 193 державами-членами ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentr/news/3579-2015-09-28-12-06-08-istorichniy-noviy-poryadok-den>

34. Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку: ухвалена учасниками Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку 4 вересня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/decl_wssd.pdf

35. Київський портал підтримки та розвитку бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kievbusinesscentre.com.ua/accounting/faq/2648/>

36. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2010: Національний класифікатор України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://regisral.kiev.ua/kved> <http://regisral.kiev.ua/kved>

37. Кодекс України про надра: Кодекс України від 27.07.1994 (зі змінами станом на 01.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>

38. Конвенція ООН з прав дитини [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021

39. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

40. Король С. Я. Нормативные документы по социальной ответственности бизнеса/ С. Король // Экономика Украины. - 2013. - 9 (614) – С. 85–96. - с. 88.

41. Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспектива розвитку (Аналітичний звіт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/04/ksv-2005-2010-analitychnyy-zvit.pdf>

42. Кравець П.В. Лісова галузь України в контексті європейських вимог до забезпечення законності походження деревини/ П.В. Кравець, О.П. Павлішук // Науковий вісник НЛТУ України, 2016. – Вип. 26.8. – с. 103-110 URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2016/26_8/17.pdf

43. КСВ 2005-2010: стан та перспективи розвитку (аналітичний звіт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/04/ksv-2005-2010-analitychnyy-zvit.pdf>

44. Курінна І., Малярчук В., Саприкіна М., Супрунюк М., Трегуб О. Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність. — К.: Полі- графія «Юстон». — 47 с. – С.38

45. Лісове господарство України. Держлісагентство. – К. : «ЕКО-інформ», 2014. – 20 с.

46. Лісовий Кодекс України : Кодекс України від 21.01.94 р. № 3852-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.

47. Маматова Т. В. Міжнародні стандарти корпоративної соціальної відповідальності: механізм адаптації для органів державного контролю України / Тетяна Маматова // Держ. упр. та місц. самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 1 (4). – С. 109 – 120.

48. Маматова Т. В. Управління на основі якості: методологічні засади для органів державного контролю : монографія / Т. В. Маматова. – Д. : Свідлер А. Л., 2009. – 326 с.

49. Маматова Т. Можливості застосування міжнародних стандартів у сфері корпоративної соціальної відповідальності в системі соціальної безпеки

людини і суспільства / Тетяна Маматова // Пробл. упр. соц. і гуманіт. розвитком : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 26 листоп. 2009 р. / за заг. ред. В. Г. Вікторова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 85 – 88.

50. Маматова Т. Посилення соціальної відповідальності органів публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції / Т. Маматова // Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.- практ. конф., м. Дніпропетровськ, 17 груд. 2009 р. / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 205 – 207.

51. Мацьків Р.Т. Нефінансова звітність — складова управління соціальною відповідальністю підприємств нафтогазового комплексу / Р.Т. Мацьків // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3926>

52. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» : схвал. постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>.

53. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України : затв. наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 14.05.2013 р. № 124 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.lvivlis.com.ua/file/Metrekonzformuvsobivprodukcii.doc

54. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України : затв. постановою Правління Нацбанку України від 28 .03.2007 р. № 98. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45209>. Розроблені відповідно до

оновлених принципів Базельського комітету з питань банківського нагляду щодо вдосконалення корпоративного управління в банківських установах, Принципів корпоративного управління Організації з економічного співробітництва та розвитку. Рекомендації доповнюють, але не замінюють Принципів корпоративного управління України, затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.12.2003р. №571

55. Методичні рекомендації щодо взаємодії між інспекторами з банківського нагляду Національного банку України та зовнішніми аудиторами банків: схвал. постановою Правління Нацбанку України 29.04.2004р. № 191 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0191500-04>

56. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем «ризик-менеджменту» в банках України: схвал. постановою Правління Нацбанку України від 02. 08.2004 р. №361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36985>

57. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

58. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 34 (МСБО 34). Проміжна фінансова звітність : Стандарт від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_049

59. Мукачівський державний університет. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/82.pdf

60. Наслідки неприйняття національної політики з корпоративної соціальної відповідальності для України /аналітичний звіт. – К. : Центр розвитку КСВ, 2012.

61. Національний звіт ІПВГ України за 2014–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eiti.org.ua/2017/02/opublikovano-druhyj-zvit-ipvh-ukrajiny/>

62. Нефінансова звітність в ЄС за 2017 рік. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://csr-ukraine.org/article/ нефінансова-звітність-в-єс-за-2017-рік](http://csr-ukraine.org/article/нефінансова-звітність-в-єс-за-2017-рік)]

63. Ницевич, Артур. Что такое Due Diligence? Понятие, классификация, особенности проведения правового дью дилидженс [Электронный ресурс] / Артур Ницевич, Артем Скоробогатов // Фориншурер: знает как получить страховую выплату [Сайт]. – Режим доступа: <http://forinsurer.com/public/10/01/13/4005>. - Назва з екрану.

64. Ободець Я.В. Конспект лекцій з дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність»/ Я.В. Ободець // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5350171/page:32>

65. Опис відомостей з бази «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань , що містить перелік юридичних та фізичних осіб – підприємців», без урахування окупованих територій: АР Крим та м.Севастополь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.gov.ua/file/74692/download?token=rHvjKJHr>

66. Открытая социальная ответственность: документы серии АА1000 // ИСО 9000 + ИСО 14000 / Ежеквартальное приложение к журналу «Стандарты и качество». – 2004. – №2. – С. 25 – 27

67. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls

68. Перелік фінансових установ, унесених до Державного реєстру фінансових установ : офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/content/derzhavniy-reestr.html>

69. Петраков Я.В. Фіскальні інструменти державного регулювання надкористування: загальний огляд світової практики/ Я.В. Петраков, С.О. Чешко// Ефективна економіка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1818>

70. План виконання рішень Всесвітнього саміту на вищому рівні зі сталого розвитку, ухвалений 4 вересня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/events/pastevents/pdf/plan_wssd.pdf

71. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

72. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : затв. Указом Президента України від 23.11.2011р. № 1070/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>

73. Положення про Державний реєстр фінансових установ: затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 28.08.2003 № 41 (у редакції розпор. Нац.комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 28.11.2013 № 4368) та зареєстровано в Мін'юсті України 11.09.2003 р. за № 797/8118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0797-03>.

74. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу:затв.Постановою Нацбанку України за №42 від 25.05.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=49498067>

75. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : затв. Указом Президента України від 23.11.2011р.за №1070/2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>

76. Положення про порядок ведення Реєстру аудиторських фірм, які мають право на проведення аудиторських перевірок банків : затв. постановою Правління Нацбанку України 17.11.2011р. №410 та

zareєстровано в Мін'юсті України 19.12.2011р. за №1466/20204 Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1466-11>

77. Положення про порядок складання, формування та подання адміністратором недержавного пенсійного фонду звітності з недержавного пенсійного забезпечення: затв. Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 674 від 27.10.2011р.та зареєстровано в Мін'юсті України 13.01.2012р. за № 41/20354 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0041-12

78. Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів :затв. рішенням НКЦПФР 03.12.2013р.№2826 та зареєстровано в Мінюсті України від 24.12.2013р.за №2180/24712(в редакції від 26.02.2017р., підстава z 1661-16).

79. Порядок складання звітних даних страховиків : затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 03.02.2004 № 39 (у редакції розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 24.11. 2016 р. №2924 та зареєстровано в Мін юсті України 19.12. 2016 р. за №1660/29790) Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>

80. Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів: затверджено постановою КМУ від 23.05.2007 № 761 (зі змінами станом на 19.01.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF>

81. Порядок денний на XXI століття: ухвалено на зустрічі «Планета Земля» в Ріо-де-Жанейро в 1992 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.shtml

82. Порядок реалізації пілотного проекту рекультивациі земель лісгосподарського призначення, порушених внаслідок незаконного

видобування бурштину : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1063 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1063-2016-%D0%BF>

83. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / кол. авт.: О. Лазоренко, Р. Колишко та ін. — К. : Вид-во "Енергія", 2008. — 96 с.

84. Практики КСВ в Україні 2016 / Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2016. – 100 с.

85. Принципи відповідального інвестування ООН [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unpri.org/about-pri/about-pri/history>

86. Принципи Екватора: вихідні орієнтири для визначення та оцінки й управління екологічними та соціальними ризиками в рамках Проектного фінансування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.equator-principles.com/index.php/membersreporting/members-and-reporting>

87. Принципи корпоративного управління ОЕСР1(OECD Principles of Corporate Governance) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/> .

88. Принципи корпоративного управління України : затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.12.2003 р. №571 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36988>.

89. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

90. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008р. № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

91. Про банки і банківську діяльність : Закон від 07.12.2000 р. № 2121-III (ст.71) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

92. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.

93. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

94. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій емітентами цінних паперів) : проект Закону України від 20.04.2017 5592-д [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61673

95. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та визнання таким, що втратило чинність, розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 22 листопада 2005 року № 4934 : затв. розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 14.04.2016р. № 793, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 травня 2016 р. за № 694/28824 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/docs/?start=500&c=0&d=0&fd=26&fm=2&fy=1991&td=19&tm=7&ty=2016&o=0>.

96. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF>.

97. Про газ (метан) вугільних родовищ : Закон України від 21.05.2009 р. № 1392-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1392-17>

98. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.96 р. № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>

99. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

100. Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.99 р. № 756 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/756-99-%D0%BF>

101. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р. № 2806-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>.

102. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>

103. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

104. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>

105. Про затвердження змін до деяких нормативно- правових актів Нацбанку з питань аудиту банків: затв. Постановою правління Нацбанка України №58 від 27.06.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=51024842>

106. Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля : затв. наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України від 25.10.2004 р. № 225 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1419-04>

107. Про затвердження Методики визначення вартості геологічної інформації, отриманої за рахунок коштів державного бюджету : постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 р. № 1075 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1075-2008-%D0%BF>

108. Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів: постанова КМУ від 12.04.2000 № 639 (зі змінами станом на 15.03.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/639-2000-%D0%BF>

109. Про затвердження Положення про порядок здійснення державного гірничого нагляду : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.95 р. № 134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/134-95-%D0%BF>

110. Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.94 р. № 865 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/865-94-%D0%BF>

111. Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях: постанова КМУ від 02.12.2015 № 1039 [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1039-2015-%D0%BF>

112. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: постанова КМУ від 30.05.2011 № 615 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF>

113. Про затвердження Порядку отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2000 р. № 1222 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1222-2000-%D0%BF>

114. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова КМУ від 28.02.2000 № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>

115. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF>

116. Про затвердження Правил використання корисних властивостей лісів» : затв. наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.08.2012 р. № 502, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 вересня 2012 р. за № 1536/21848 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12>.

117. Про затвердження правил відтворення лісів : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2007 р. № 303 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/303-2007-%D0%BF>

118. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів : завт. постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 р. № 724 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF>.

119. Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат : завт. постановою Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 р. № 929 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF>

120. Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : завт. постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 541 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF>

121. Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів: Рішення НКЦПФР від 03.12.2013 № 2826 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2180-13>

122. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

123. Про заходи протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон: Указ Президента України №180/2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/1802016-19966>.

124. Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні : указ Президента України від 28.10.2005 р. № 1513/2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1513/2005>

125. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2491-14>

126. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: розпорядження Кабміну України від 17 вересня 2014 р. №847-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=247612342>

127. Про індустриальні парки : Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.

128. Про концесії: Закон України від 16.07.1999 № 997-XIV (зі змінами станом на 24.05.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997-14>

129. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

130. Про надра : кодекс України від 27.07.94 р. № 132/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>

131. Про нафту і газ : Закон України від 12.07.2001 р. № 2665-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>

132. Про недержавне пенсійне забезпечення Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

133. Про оренду землі : Закон України від 06.10.98 р. № 161-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

134. Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності : Закон України від 08.07.2011 № 3687-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-17>

135. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон від 25.06.91 р. № 1264-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

136. Про оцінку землі : Закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>.

137. Про режим іноземного інвестування : Закон від 19.03.96 р. № 93/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

138. Про ринок природного газу : Закон України від 09.04.2015 р. № 329-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/329-19>

139. Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання) : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 р. № 1030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF>.

140. Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. № 1279 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1279-97-%D0%BF>

141. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць : Закон України

від 06 .09.2012 р. № 5205-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>

142. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

143. Про схвалення розроблених Міністерством фінансів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері бухгалтерського обліку та аудиту: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 345-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/345-2015-%D1%80>

144. Про трубопровідний транспорт : Закон України від 15.05.96 р. № 192/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80>

145. Про угоди та розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 № 1039-XIV (зі змінами станом на 01.01.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>

146. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/185-16>

147. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження : Закон України від 17.02.2000 р. № 1457-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1457-14>

148. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

149. Програма дій подальшого впровадження «Порядку денного на XXI століття» (RIO+5). – К.: Інтелсфера, 2000. – 58 с.

150. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) від 16.06.2017 № 4646-д [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62044.

151. Проект Закону України «Про розкриття інформації у видобувних галузях» від 17.06.2016 № 4840 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59455

152. Регламент (ЄС) № 1221/2009 Європейського Парламенту і Ради від 25 листопада 2009 року про добровільну участь організацій у схемі екологічного управління та аудиту Співтовариства (ЕУАС), яким скасовується Регламент (ЄС) № 761/2001 та Рішення Комісії 2001 року/681/ЄС і 2006/193/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/33365.docx>

153. Резолюція A/RES/70/1, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року, про підсумковий документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/SD_resolution_NY_2015.pdf

154. Ріо-де-Жанейрська Декларація по довкіллю і розвитку: прийнято Конференцією ООН по довкіллю та розвитку від 14 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_455

155. Річний звіт компанії coca-cola [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://coca-cola-csr-report.com.ua/dodatky/#dodatok_2

156. Річний звіт компанії «Оболонь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://report.obolon.ua/ua/corporation/>

157. Річний звіт компанії Toyota [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.toyota->

global.com/sustainability/common/viewer/?file=/sustainability/report/ar-smr/pdf/sustainable_management_report16_fie.pdf

158. Річний звіт компанії Nilfisk [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://media.nilfisk.com/media/Nilfisk-Annual-Report-2016-JPHLLPJ.pdf%E2%80%8B>

159. Річний звіт компанії Нова Пошта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://novaposhta.ua/uploads/misc/doc/social_report.pdf

160. Річний звіт компанії Adidas [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.adidas-group.com/media/filer_public/e9/73/e973acf3-f889-43e5-b3c0-bc870d53b964/2015_gb_en.pdf

161. Річний звіт компанії BMWgroup [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bmwgroup.com/content/dam/bmw-group-websites/bmwgroup_com/ir/downloads/en/2017/GB/13044_BMW_GB16_en_Finanzbericht.pdf

162. Річний звіт компанії Cisco [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cisco.com/assets/csr/pdf/CSR-Report-2016.pdf>

163. Річний звіт компанії Lifecell [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.lifecell.ua/uploads/filelibrary/public/by_month/2017/05/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_lifecell_2015-2016.pdf

164. Річний звіт компанії Siemens [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.siemens.com/content/dam/internet/siemens-com/global/company/about/downloads/siemens-ar2016.pdf>

165.

166. Руководство по отчетности в области устойчивого развития G4 / [сайт]. – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/resource/library/Russian-G4-Part-One.pdf>

167. Руководство по отчетности в области устойчивого развития & Отраслевое приложение для сектора финансовых услуг. Отраслевое приложение, разработано в сотрудничестве с Финансовой инициативой Программы ООН по окружающей среде (UNEP FI). - [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.globalreporting.org/resource/library/G3-Russian-Financial-Services-Sector-Supplement.pdf>

168. Системи довідників та класифікаторів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку затв. рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 08.05. 2012 р. № 646 та зареєстрованов Мин'юсти України 25.05. т 2012 р. за № 831/21143. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0831-12>

169. Соколовская А.М. Теория налогообложения. Продвинутый курс: учебник для магистрантов / И.А. Майбуров, А.М. Соколовская. – М: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 591 с.

170. Стандарти Міжнародної організації зі стандартизації ISO 9000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://intercert.com.ua/articles/regulatory-documents/66-iso-9001>

171. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Україною Законом № 1678-VII від 16.09.201 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011

172. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами : Міжнародний документ від 14.06.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012

173. Фінансова ініціатива Програми ООН з навколишнього середовища [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unepfi.org/signatories/index.html>

174. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.csr-ukraine.org.

175. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

176. Чухрай А. І. Онтологія поняття “бізнес-модель” підприємства / А. І. Чухрай // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2012. – № 749 : Логістика. – С. 94–103. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25824/1/20-94-103.pdf>

177. Шаповал В. М. Становлення інституту нефінансової (соціальної) звітності в Україні / В. М. Шаповал // Інституціональний вектор економічного розвитку : зб. наук. праць МІДМУ «КПУ». – Мелітополь : Вид-во КПУ, 2009. – Вип. 2 (1). – С. 49–61.

178. Хамідова О. М. Складання соціальної звітності як важливий етап реалізації соціально-відповідального маркетингу підприємства галузі мінеральних добрив / О. М. Хамідова, А. Ш. Хамідова // Економіка Крима. – 2010. – № 2 (31). – С. 222–226.

179. About BEPS and the inclusive framework: OECD official website[Electronic resource]. – Access mode: <http://www.oecd.org/tax/beps/beps-about.htm>

180. Afuah A. Business Models: A Strategic Management Approach / A. Afuah.– New York : McGraw-Hill, 2004.– 415 p.

181. British Petroleum: official website [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.bp.com/>

182. Chesbrough H. The Role of the Business Model in Capturing Value from Innovation: Evidence from Xerox Corporation’s Technology Spin-Off

Companies / H. Chesbrough, R. S. Rosenbloom // Industrial and Corporate Change. – 2002. – № 11(3). – P. 529–555.

183. Council Directive 91/674/EEC of 19 December 1991 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0674:en:HTML>

184. Council Regulation (EC) № 2173/2005 of 20 December 2005 on the establishment of a FLEGT licensing scheme for imports of timber into the European Community). [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu>.

185. Directive 2004/25/EU [Electronic resource]. – Mode of access: OB L 142, 30.4.2004, C. 12.

186. Directive 2004/39/EU of the European Parliament and of the Council of 26 April 2004 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:145:0001:0044:EN:PDF>

187. Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0048>

188. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0034>

189. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=en>

190. Due diligence, дью-дилидженс [Электронный ресурс] // Википедия : Свободная энциклопедия [Сайт]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/Due_diligence. - Назва з екрану.

191. Eisenmann T. R. Internet Business Models / T. R. Eisenmann. – New York : Irwin / Mc Graw-Hill, 2002. – 215 p.
192. Federation of European Accountants [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.accountancyeurope.eu/>
193. FERREXPO: official website [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ferrexpo.com/>
194. Forest Law Enforcement, Governance and Trade (FLEGT). Proposal for an EU Action plan (Brussels, 2003). [Electronic resource]. – Access mode <http://www.euflegt.efi.int>.
195. Glencore: official website [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.glencore.com/>
196. GRI Standards download Center [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/?g=c38a63d2-625c-4655-a6ab-d84d660fb109>
197. Guiding principles on business and human rights [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
198. Management report and Annual consolidated financial statements [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.engie.com/wp-content/uploads/2017/03/fy-2016-management-report-and-annual-consolidated-financial-statements.pdf>
199. Insurance Europe: official website [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.insuranceeurope.eu/>
200. International Organization for Standardization [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
201. ISO 14001:2004 «Системи менеджменту навколишнього середовища – вимоги ня і керівництво по використанню» [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <https://intercert.com.ua/articles/regulatory-documents/67-iso-14000>

202. ISO 22000:2005 HACCP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://intercert.com.ua/articles/regulatory-documents/68-iso-22000>

203. ISO/DIS 26000: Guidance on social responsibility. – Access mode: isotc.iso.org.

204. Magretta J. Why Business Models Matter / J. Magretta // Harvard Business Review. – 2002. – № 80(5). – P. 86–92

205. OECD Guidelines for Multinational Enterprises [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>

206. OHSAS 18001:2007 (стандарт оцінки професійної безпеки) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://intercert.com.ua/articles/regulatory-documents/69-ohsas-18000>

207. Osterwalder A. Business Model Generation / A. Osterwalder, P. Yves. – Hoboken, New Jersey : John Wiley & Sons, Inc, 2010. – 282 p.

208. Otto J,M, Mining Taxation in Developing Countries / James M. Otto. – Golden: Colorado School of Mines, 2000. – 18 p. – Distributed to all developing economy governments by UNCTAD

209. PJSC LUKOIL: official website [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.lukoil.ru/>

210. Pohle G. IBM's Global CEO Report 2006: Business Model Innovation Matters / G. Pohle, M. Chapman // Strategy & Leadership. – 2006. – № 34(5). – P. 34–40.

211. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of income tax information by certain undertakings and branches [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016PC0198>

212. Regulation (EU) № 995/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 laying down the obligations of operators who place

timber and timber products on the market. [Electronic resource]. – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu>

213. Royal Dutch Shell: official website [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.shell.com/>

214. SA 8000:2001 Social Accounta (стандарт оцінки соціальних аспектів системи управління Міжнародної організації з соціальною відповідальності) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://intercert.com.ua/articles/regulatory-documents/70-sa-8000-social-accountability>

215. Swedish Corporate Governance Board [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.corporategovernanceboard.se/>

216. The Federation comments on the European Commission’s public Country by Country Reporting proposal: official FEE’s letter [Electronic resource]. – Access mode: https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/161115_FEE_public_CBCR_letter.pdf

217. The Financial Action Task Force [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.fatf-gafi.org/>

218. The Ten Principles of the UN Global Compact: United Nations Global Compact [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

219. Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social policy [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---multi/documents/publication/wcms_094386.pdf

220. United Nations Industrial Development Organization [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.unido.org/csr/o72054.html>

221. Zott C. Business Model Design: An Activity System Perspective / C. Zott, R. Amit // Long Range Planning. – 2010. – № 43(2/3). – P. 216–226.

ДОДАТКИ

Додаток А

Урахування норм Директиви 2013/34/ЄС у Закон про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) № 2164-VIII від 05.10.2017

Структура Директиви	Основні положення Директиви	Закон
Розділ 1 Сфера застосування, визначення та категорії підприємств та груп підприємств	Сфера застосування Директиви. Визначення. Категорії компаній та груп.	1. Вносяться доповнення переліку визначень наступними: “витрати”; “доходи”; “звіт про платежі на користь держави”; “звіт про управління”; “звітний період”; “національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі”; “підприємства, що становлять суспільний інтерес”; “таксономія фінансової звітності”. 2. вносяться доповнення положень Закону класифікаційними ознаками віднесення підприємств (крім бюджетних установ) до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств та груп підприємств.
Розділ 2 Загальні положення та принципи	Загальне розкриття. Загальні принципи фінансової звітності. Альтернативна основа оцінки основних засобів за переоціненою вартістю. Альтернативна основа оцінки за справедливою вартістю.	Склад та форми фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, звіту про управління та звіту про платежі на користь держави підприємств (крім банків) установлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
Розділ 3 Балансовий звіт та звіт про прибутки та збитки	Загальні положення про балансовий звіт та звіт про прибутки та збитки. Подання балансового звіту. Подання звіту про прибутки та збитки.	

Розділ 4 Примітки до фінансових звітів	Зміст приміток до фінансових звітів. Зміст приміток до фінансових звітів стосовно всіх підприємств.	
Розділ 5 Звіт про управління	Зміст звіту про управління. Звіт про корпоративне управління.	Визначено місце звіту про управління в системі звітності суб'єкта підприємництва (Звіт про управління не належить до складу фінансової та консолідованої фінансової звітності).
Розділ 6 Консолідована фінансова звітність та звіти	Зміст консолідованих фінансових звітів та звітів. Вимоги підготовки консолідованої фінансової звітності. Звільнення від консолідації. Підготовка консолідованої фінансової звітності. Примітки до консолідованої фінансової звітності. Консолідований звіт про управління.	
Розділ 7 Оприлюднення	Загальні вимоги оприлюднення. Спрощення для малих та середніх підприємств.	У законопроекті розширено загальні вимоги до оприлюднення фінансової звітності та окремих звітів (звіти про управління, звіти про платежі на користь держави).
Розділ 8 Аудит	Загальні вимоги.	
Розділ 9 Положення про звільнення та обмеження звільнень	Звільнення для мікропідприємств. Звільнення для дочірніх підприємств. Підприємства, які є учасниками, що мають необмежену відповідальність інших підприємств. Звільнення стосовно звіту про прибутки та збитки для материнських підприємств, які складають консолідовану фінансову звітність. Обмеження звільнень для суб'єктів	

	суспільного інтересу.	
Розділ 10 Звіт про платежі на користь держави	Визначення, пов'язані із звітністю про платежі на користь держави. Підприємства, від яких вимагається скласти звіти про платежі на користь урядів. Зміст звіту. Консолідований звіт про платежі на користь держави. Оприлюднення.	Визначено підприємства, що складають та оприлюднюють звіт про платежі на користь держави.
Розділ 11 Прикінцеві положення		
Додатки		

Додаток Б

Коментарі міжнародної професійної спільноти щодо доповнень до Директиви 2013/34/ЄС в частині підготовки
Звіту про податок на прибуток

Джерело	Коментар
<p>Рада з корпоративного управління Швеції (The Swedish Corporate Governance Board)¹. Документ «Коментар Пропозиції, внесеної Європейською Комісією Європейському Парламенту та Раді, що доповнюють Директиву 2013/34/ЄС в частині розкриття інформації з податку на прибуток визначеними підприємствами та філіями».</p>	<p>Важливим є обрання курсу на зближення компаній із суспільними інтересами та відповідністю законодавчим вимогам та нормам. Проте, наголошується на тому, що оподаткування не є гармонізованим всередині Союзу.</p> <p>Оподаткування – складна сфера, яка також ускладнює бухгалтерський облік. Пропозиція (документ, що розглядається) покриває лише звітність щодо корпоративного податку (податку на прибуток). Документом не враховано значні відмінності, що існують між різними галузями. Ще один недолік полягає в тому, що звітність не суттєво та не повністю ґрунтується та узгоджується із іншими даними бухгалтерського обліку компаній.</p>

¹ Swedish Corporate Governance Board [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.corporategovernanceboard.se/>

<p>Європейська федерація страхування та перестраховування «Страхування Європа» (Insurance Europe)¹.</p> <p>Документ «Погляд на пропозицію Європейської Комісії щодо оприлюднення звітності «від держави до держави» (SVCR)».</p>	<p>Загальна стратегія звітування «від країни до країни» врахована у запропонованому документі. Поточна пропозиція підриває основні цілі багатосторонньої угоди щодо автоматичного обміну даними від країни до країни між національними фіскальними органами.</p> <p>Окремі положення, що викликали питання.</p> <p><i>Інформація, що підлягає оприлюдненню:</i> стаття 48в передбачає оприлюднення кількох пунктів інформації. Така інформація повинна бути ідентичною за змістом відповідних інформаційних елементів звітності SVCR, що надається до фіскальних органів з метою виконання положень Директива Адміністративної Співпраці (DAC4). Це стосується також інформаційних джерел, що використовуються.</p> <p><i>Неприйнятні додаткові вимоги розкриття:</i> стаття 48в (4) вимагає надання роз'яснень стосовно суттєвих розбіжностей між сумами нарахованого та сплаченого податку на прибуток. Подібна вимога відсутня як у Плані заходів ІЗ ОЕСР, так і в DAC4. Крім того, слід враховувати, що цільова аудиторія може не знати різниці між «нарахованим» та «сплаченим». Таким чином, пропонується видалити дане положення із документа.</p> <p><i>Проблемний графік оприлюднення:</i> стаття 48б (1) документу, що аналізується, разом зі статтею 48б (6) вимагає звітного оприлюднення інформації «від країни до країни» (не пізніше ніж впродовж 12 місяців після дати балансу та для орієнтованих на ринок капіталу підприємств не пізніше ніж впродовж 4 місяців після дати балансу). Дана вимога суттєво відрізняється від положення, закріпленого в DAC4 (стаття 8aa(4)), в якій указується на те, що оприлюднення має бути здійснено впродовж 15 місяців після останнього дня фінансового року групи МНК, якої стосується звітність «від країни до країни». З метою забезпечення послідовності та мінімізації встановлення навантажень на компанії, звітність SVCR в цілях бухгалтерської Директиви повинна бути опублікована та оприлюднена (у вільному доступі) не раніше ніж дата, визначена DAC4 (тобто, впродовж 15 місяців після останнього дня звітного фінансового року).</p> <p><i>Сфера незалежної перевірки:</i> стаття 48е не повинна давати розуміння, що аудиторіи перевіряють звіти про податок на прибуток на предмет оприлюднення, а й зміст такого звіту. Текст цієї статті повинен бути переформатований та відредагований.</p> <p><i>Потреба гнучкості у підході до визначення інформації, що потребує розкриття та оприлюднення:</i> вимога статті 48в (3) документу щодо інформації, яка відноситься до діяльності у кожній окремій юрисдикції бути представлений як «сума інформації, пов'язана із</p>
---	--

¹ Insurance Europe: official website [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.insuranceeurope.eu/>

	<p>подібно діяльністю кожного афілійованого підприємства та його філій в тій податковій юрисдикції» було б недоцільним, оскільки це означатиме необхідність використання лише підходу «знизу-догори». Це суттєво відрізняється від положень DAC4, якими дозволяється гнучкість у виборі підходів до оприлюднення інформації: «знизу-догори», «згори-донизу» або комбінований інший підхід.</p> <p>Якщо положення даного документу та DAC4 не будуть взаємоузгоджені, то компанії (які, зазвичай використовують підхід «згори-донизу») будуть змушені будувати нові процеси для підготовки та оприлюднення інформації. Цього необхідно уникати.</p> <p><i>Необхідність у захисті комерційно чутливої інформації:</i> згідно документу компанії повинні утримувати інформацію, розкриття якої на їх думку матиме негативний вплив на їх конкурентоспроможність. Подібна проблема існує і в тексті Директиви 2014/95/ЄС від 22 жовтня 2014 року про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації визначеними великими підприємствами та групами. Огляд, здійснений на рівні ЄС довів, що причини утримування інформації є виправданими, проте вони також повинні бути конфіденційними.</p> <p><i>Необхідність визначення меж суттєвості:</i> зміст звітів ЄСВ, представлених суспільству має бути визначений відповідно до облікових систем та принципів. На прикладі окремої звітної одиниці: зміст міститиме рівень суттєвості нижчий ніж в окремії звітності, що відповідно до облікової системи відображати не потрібно. Податкові декларації, що подаються до податкових органів можуть бути більш деталізованими, проте будь-яке розкриття, пов'язане із ЄСВ звітністю повинно дозволити для будь-якого суб'єкта робити вибір окремого рівня суттєвості, нижче якого не має необхідності в оприлюдненні розбитих даних.</p>
<p>Федерація європейських бухгалтерів (FEE). Документ: «Коментарі Федерації щодо пропозиції Європейської Комісії стосовно звітності «від держави до держави» (CBCR)¹</p>	<p><i>Підтримка прозорості та повернення довіри до податкових систем.</i> Значного прогресу досягнуто за останні декілька місяців в сфері повернення суспільної довіри та побудови більш прозорих податкових систем (публікація документу є тому доказом).</p> <p><i>Забезпечення високоякісної корпоративної звітності в інтересах суспільства.</i> За останні роки потенційна аудиторія користувачів фінансової звітності суттєво зросла. Паралельно зросла і складність та обсяг інформації, яка міститься у фінансових звітах. Звітність «від країни до країни» не оминувала ця тенденція. Бажано було б компаніям та</p>

¹ The Federation comments on the European Commission's public Country by Country Reporting proposal: official FEE's letter [Electronic resource]. – Access mode: https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/161115_FEE_public_CBCR_letter.pdf

регуляторам використовувати інноваційні методи представлення інформації у такій звітності, шляхом застосування продуктів технологічного розвитку та нових можливостей комунікації.

СС повинен прагнути до глобального стандарту

Подібно до інших податкових ініціатив впродовж останніх років, ефективність мала б бути гарантована чітко скоординованими міжнародними ініціативами. Федерація пропонує СС покращити сферу міжнародної координації у даній сфері шляхом співпраці із такими організаціями як ОЕСР, ООН, Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) та Радою зі стандартів фінансового обліку. Запропоновані межі 750 млн. євро не є ідеальним рішенням в контексті СС, наприклад тому, що інші рамки визначаються бухгалтерською Директивою. Запропоновані межі є прагматичним компромісом на даний момент часу. Метою цього є забезпечення міжнародної послідовності в рамках, встановлених Планом заходів 13, ОЕСР. З огляду на ситуацію, що склалась, Федерація пропонує залишити такі межі, запропоновані Комісією, н даний час і можливо переглянути їх в разі проведення моніторингу та оцінки впливу даного документу на практиці. Крім того, Комісією постановлено здійснювати перегляд положень стосовно СВCR кожні 5 років. Враховуючи швидку мінливість у розвитку в сферах оподаткування та міжнародних ініціатив із розкриття, доречним було б для Комісії призначити перегляд на кожні 3 роки замість 5.

Інформація повинна бути корисною та значущою.

СВCR не є зразковим інструментом забезпечення для податкових адміністрацій здійснення моніторингу дотримання вимог платниками податків. Податкові адміністрації мають більш широкий набір більш сильних інструментів, призначених для подібних цілей, включаючи обмін такою звітністю відповідно до плану BEPS (План заходів 13). Таким чином, відсутня необхідність для СВCR повторювати розкриття інформації, яке вимагається для інформації СВCR, яка надається податковим адміністраціям. МНК виступають предметом для різних стандартів підготовки звітності на національному рівні та фінансові звіти розміщуються локально зазвичай є основою для податкової звітності. Бізнесу повинно бути дозволено використовувати вже наявну інформацію, підготовлену згідно основ, обраних підприємством, наприклад Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), US GAAP та місцевих стандартів GAAP.

Заклик до обережності та внесення більшої ясності в питання колективної відповідальності та санкцій.

Актуальні положення є занадто неоднозначними щодо того як дочірня компанія може забезпечити потребу у наданні інформації щодо управлінської структури групи.

Форма та дата оприлюднення потребують роз'яснення.

Федерація підтримує позицію щодо представлення такої інформації в окремому звіті,

оскільки це дозволить уникнути додаткових обсягів СВСР до вже обтяжливих та великих звітів компаній. Проте виникає проблема хронології у оприлюдненні окремого звіту. Одним з рішень, з огляду на встановлені рамки подання інформації, є подання інформації одночасно з річним звітом проте за період, який передував фінансовому року, за який складено звіт. Така інформація також стане у нагоді аудиторів при здійсненні перевірки на відповідність інформації статті 48е.

Необхідність зовнішнього забезпечення СВСР шляхом аудиту базової інформації повинна визначатись на основі ринкового попиту.

Визначена роль аудиторів може спровокувати хибні очікування користувачів СВС звітності, оскільки вважатиметься, що саме аудитор надає гарантії якості інформації. В разі, коли інформація буде неактуальною або складеною некоректно, аудиторі можуть бути несправедливо звинувачені за ці помилки.

Необхідність чіткого керівництва з суттєвості інформації, що розкривається від Комісії.

Застосування принципу суттєвості має на меті зосередження уваги на ключових аспектах, зниженні вартості підготовки та є прийнятим принципом фінансової звітності в бухгалтерській Директиві 2013 року. Проте, суттєвість СВС звітності з податкової інформації є складним питанням та не може бути порівняним із існуючою практикою в сфері фінансової звітності та аудиту.

Федерація вважає, що Комісія повинна прийняти рішення стосовно визначення ролі застосування принципу суттєвості при представленні інформації у СВС звітності.

Додаток В

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність підприємств видобувної та лісозаготівельної галузей

Нормативний акт	Аспекти, що впорядковані	Пояснення
Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР	Право власності Користувачі надр	Надра знаходяться у власності народу і доступні виключно для користування ними Користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи. Крім того, користувачами надр на умовах угод про розподіл продукції можуть бути громадяни України, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи України або інших держав, об'єднання юридичних осіб, створені в Україні чи за її межами (інвестори), які відповідають вимогам законодавства України. Об'єднання юридичних осіб, яке не є юридичною особою, може бути користувачем надр згідно з угодою про розподіл продукції за умови, що учасники такого об'єднання несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, передбаченими цією угодою. Облік виданих дозволів ведеться державним науково-виробничим підприємством «Геоінформ України» – організацією, яка займається збором, аналізом, зберіганням, видачею у користування інформації, що отримана від геологічного вивчення надр і їх використання
Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14.09.1999 № 1039-ХІV	Права користування надрами, розподіл продукції, правове оформлення відносин	Особливості користування надрами під час виконання угоди про розподіл продукції, зокрема, пов'язані з наданням, передачею, обмеженням, тимчасовою заборобою (зупиненням) та припиненням права користування надрами, а також з правовим оформленням таких відносин
Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII	Ліцензування	Ліцензуванню підлягає лише видобуток дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, напівдорогоцінного каміння

Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, затверджений постановою Кабінету від 30 травня 2011 р. N 615 Міністрів України (поширюється на всі види користування надрами)	Надання спеціальних дозволів на користування надрами	Питання надання спеціальних дозволів на користування надрами (<i>дали</i> — дозволи) у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони
	Видача дозволів на користування надрами	Дозволи на користування надрами надаються Державною службою геології та надр України (Держгеонадр) переможцям аукціонів з їхнього продажу, а у випадках, передбачених Порядком, без проведення аукціонів, крім корисних копалин місцевого значення на території АР Крим, дозволи на видобування яких надаються її Радою Міністрів
	Види спеціальних дозволів	Спеціальні дозволи за видами користування надрами: та спеціальні дозволи на користування ділянкою нафтогазоносних надр без проведення аукціону
	Строки	Залежать від виду користування надрами. Максимальний строк, на який може бути виданий дозвіл у зв'язку з видобуванням корисних копалин, – 20 років, а видобування нафти та газу в межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони – 30 років, а для угод про розподіл продукції – на строк дії угоди (максимум 50 років з можливістю продовження строку)
	Надання дозволу на геологічне вивчення чи видобуток стратегічно важливих корисних копалин	Здійснюється відповідно до висновку Міжвідомчої комісії з питань надрокористування
Закон України «Про нафту і газ» від 12.07.2001 № 2665-III	Договірні документи, що визначають умови користування надрами	Незалежно від того, яким способом відбувається отримання спеціального дозволу (в результаті проведення аукціону чи без нього), Держгеонадра та користувач надр мають укласти угоду про умови користування надрами. Угода про умови користування надрами- укладається між Держгеонадрами та власником спеціального дозволу на користування надрами
Методика визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право	Видача дозволів на користування надрами без проведення аукціону	Справляється збір, який становить 1% від ціни продажу такого дозволу на аукціоні. Перед отриманням дозволу надрокористувач укладає з органом з питань надання дозволу угоду про користування надрами, яка містить програму робіт і оформлюється як додаток. Згодом така угода затверджується Держгеонадрами

користування надрами, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. N 1374		
Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV	Правове регулювання спільної діяльності (відносини держава-інвестор)	Основна юридична модель відносин - Договір про спільну діяльність (ДСД) За ДСД сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законам. Спільна діяльність може здійснюватися на основі об'єднання вкладів учасників (просте товариство) або без об'єднання вкладів учасників
	Сторони ДСД	Сторонами таких договорів зазвичай є дочірні підприємства НАК "Надра України" і приватні компанії
	Предмет ДСД	Предмет ДСД – створення "Спільної Діяльності", яка забезпечує розвідку і освоєння родовища, видобуває вуглеводні та отримує прибуток від їх продажу. Інвестор вносить основну частину фінансування такої діяльності, зазвичай є Оператором (тобто виконавчим директором), однак ліцензії на свердловини (родовища) можуть належати і дочірній компанії, і інвестору. Кожна сторона отримує право придбати у Спільної діяльності визначену договором (теоретично – пропорційно внескам) частку видобутків за ринковою ціною
	Строк дії ДСД	Прив'язувався до строків дії відповідних ліцензій
Закон України «Про угоди про розподіл продукції» від 14.09.1999 № 1039-XIV (Закон УРП) (має пріоритет над іншими законами України)	Державно-приватне партнерство через Угоди про розподіл продукції УРП)	Наближений до специфіки нафтогазової галузі. Відповідно до угоди про розподіл продукції одна сторона доручає іншій стороні - інвестору на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ділянках) надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з наступною компенсацією витрат і отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції [ст. 4]. Тобто, <i>держава отримує частку вуглеводнів, добутих коштом інвестора</i> . Відносини сторін регулюються Угодою про розподіл продукції. Ризики і управління закріплюються за оператором, яким зазвичай є інвестор, а держава може контролювати розробку об'єктів

Продовження додатку В

Сторони УРП	<i>Сторона з боку держави</i> – Кабінет міністрів. Крім того, передбачається додатковий контроль суспільства через Міжвідомчу комісію. <i>Інвестор</i> обирається на конкурс, в той же час зберігається можливість не проводити конкурс зокрема за ініціативи поточного надкористувача
Строк дії УРП	Не містить мінімальних строків дії УРП, однак у міжнародній практиці такий строк складає зазвичай понад 10 років. При цьому, для УРП характерне етапування строку дії
Обсяг змісту УРП	Суттєвий перелік істотних умов УРП, порядок контролю за виконанням угоди про розподіл продукції; вимоги щодо повернення ділянок надр та земельних ділянок після закінчення дії угоди у разі її дострокового припинення або закінчення окремих етапів робіт, а також строки та порядок повернення цих ділянок; умови переуступлення інвестором прав та обов'язків, передбачених угодою
Соціальна складова	Наявність умов про local content та best practices compliance. Мова йде про обов'язки інвестора щодо надання переваг продукції, товарам, роботам, послугам українського походження (за рівних умов стосовно ціни, строку виконання, якості, відповідності міжнародним стандартам); прийняття (наймання) на роботу працівників переважно з числа громадян України, а також їх навчання
Ліцензії і дозволи	Держава зобов'язується надавати всі необхідні дозволи і ліцензії на строк дії угоди одночасно з її укладенням
Внесок і вигоди держави	Внесок держави до спільного проекту (партнерства) здійснюється, загалом, через діяльність органів державної влади: надання об'єкту для розробки, забезпечення належних умов для видобутку вуглеводнів, сприяння діяльності інвестора. Можливі (але необов'язкові) також грошові внески. Насправді, ці аспекти не надто відрізняються від режиму ДСД, однак такі умови і не можуть суттєво різнитись. Основна вигода держави за режимом УРП полягає в отриманні частки видобутої продукції. При цьому, цілком можливий варіант, коли ця частка продукції не коштуватиме державі жодних грошей. Крім того, за режимом УРП можливо передбачити обов'язок інвестора продати частину продукції на території України (за цінами не нижче звичайних), що також сприяє задоволенню внутрішнього попиту
Контроль за реалізацією	Державний контроль за виконанням угоди про розподіл продукції здійснює

	проекту	Кабінет Міністрів України або уповноважений ним центральний орган виконавчої влади
Закон України «Про концесії» від 16.07.1999 № 997-ХІV	Правове регулювання відносин	Договір концесії державного і комунального майна
	Сторони	Органи державної влади або місцевого самоврядування можуть передавати окремі видобувні об'єкти (наприклад, гірничозбагачувальні комбінати) в експлуатацію приватним особам. Такі приватні особи (концесіонери) отримують право вести діяльність, передбачену договором (зокрема, видобування), та отримувати прибуток і продукцію, отримані в результаті виконання його умов договорів концесії і не надає права на користування надрами, цей вид договорів є прямо пов'язаним з видобуванням корисних копалин
	Відносини сторін	Договір концесії передбачає, що концесіонер буде виконувати види діяльності, чітко передбачені договором, та використовуватиме об'єкт концесії за його призначенням (для видобування корисних копалин), а концесіодавець матиме змогу перевіряти дотримання цієї та інших умов договору та розірвати його, якщо концесіонер їх порушує. Окрім того, відносини концесії державного майна у видобувних галузях передбачають спрощені умови отримання концесіонером спеціального дозволу на користування надрами
	Організація надання концесії	Рішення про надання концесії на об'єкт права державної власності за результатами концесійного конкурсу ухвалює КМУ або уповноважений ним орган виконавчої влади. Рішення щодо доцільності передачі об'єкта ПЕК в концесію ухвалює МЕВП за ініціативою юридичних осіб (у тому числі потенційних концесіонерів) чи МЕВП. Після прийняття рішення про доцільність передачі об'єкта в концесію Міністерство енергетики оголошує конкурс на право отримання об'єкта в концесію, з переможцем якого укладає концесійний договір та реєструє його. Законодавством визначений перелік істотних умов договору концесії
	Право власності	Майно, отримане у концесію, включається до балансу концесіонера з зазначенням, що це майно отримане у концесію. При цьому передача об'єктів у концесію не зумовлює перехід права власності на цей об'єкт до концесіонера та не припиняє права державної чи комунальної власності на ці об'єкти
	Фіскальний режим	Законодавством не передбачені особливості оподаткування діяльності за

Продовження додатку В

		договорами концесії державного або комунального майна (з окремими винятками). Концесіонер отримує відповідні активи на свій баланс та веде видобувну діяльність від свого імені, сплачуючи усі належні податки і збори відповідно до законодавства. Концесії цілісного майнового комплексу державного чи комунального підприємства (або їхніх структурних підрозділів), які зараховуються до бюджету, звільняються від ПДВ
Методика розрахунку концесійних платежів, затверджена постановою КМУ від 12.04.2000 р. № 639	Концесійні платежі	Зараховуються відповідно до Державного бюджету або місцевого бюджету. Концесійні платежі встановлюються відповідно до Методики розрахунку концесійних платежів
Закон України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» від 08.07.2011 № 3687-VI	Оренда і концесії державних об'єктів, пов'язаних із видобуванням і переробкою кам'яного та бурого вугілля Фіскальний режим	Особливості регулювання оренди і концесії державних об'єктів, пов'язаних із видобуванням і переробкою кам'яного та бурого вугілля Платежі за договорами оренди чи концесії цілісного майнового комплексу державного чи комунального підприємства (або їхніх структурних підрозділів), які зараховуються до бюджету, звільняються від ПДВ
Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів, затв. Постановою КМУ від 23.05.2007 № 761	Виділення лісових ділянок	Виділення лісових ділянок для заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування здійснюють підрозділи з відведення і таксації лісосік, склад яких затверджують власники лісів або постійні лісокористувачі за погодженням з органами Держлісагенства
	Строки і порядок використання лісових ресурсів	Заготівля деревини здійснюється протягом року, на який лісосіка призначена для рубки, а вивезення – з 1 січня року рубки і до 1 квітня наступного року
	Документи спеціального дозволу на використання лісових ресурсів	Лісорубний або лісовий квиток є основним документом, на підставі якого: – здійснюється спеціальне використання лісових ресурсів; – ведеться облік дозволених до відпуску запасів деревини та інших продуктів

		<p>лісу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – встановлюються строки здійснення лісових користувань та вивезення заготовленої продукції; – строки і способи очищення лісокіс від порубкових решток, а також облік природного поновлення лісу, що підлягає збереженню; – ведеться облік плати, нарахованої за використання лісових ресурсів*. <p>Лісовий квиток видається власником лісів або постійним лісокористувачем для:</p> <ul style="list-style-type: none"> –заготівлі другорядних лісових матеріалів; –здійснення побічних лісових користувань; –використання корисних властивостей лісів на умовах короткострокового тимчасового користування
	Державні органи, що видають лісорубний квиток	Лісорубний квиток видається органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальними органами Держлісагентства (далі – органи Держлісагентства) на заготівлю деревини під час проведення рубок головного користування на підставі затвердженої в установленому порядку розрахункової лісоосіки
	Строки видачі лісового квитка	Лісовий квиток видається щороку на підставі лімітів використання лісових ресурсів під час заготівлі другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань (у межах території та об'єктів природно-заповідного фонду – за погодженням з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями)
Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV	Порядок видачі лісорубного та лісового квитка	Видача (відмова у видачі, переоформлення, видача дубліката, анулювання) лісорубного та лісового (у разі, коли ліси перебувають в державній або комунальній власності) квитків
Господарський кодекс України: від 16.01.2003 р. № 436-IV	Кінцевий бенефіціарний власник підприємства	До обов'язку підприємства (крім державних та комунальних підприємств) необхідно встановлювати свого кінцевого бенефіціарного власника (контролера), регулярно оновлювати і зберігати інформацію про нього та надавати її державному реєстратору у випадках та в обсязі, передбачених законом

Продовження додатку В

Водний кодекс України: Кодекс України від 06.06.95 р. № 213/95-ВР	Власність води, державний облік вод, здійснення організаційно-економічних заходів, встановлення зборів за спеціальне водокористування, види водокористування, методика визначення розміру плати	Води (водні об'єкти) є виключно власністю українського народу і надаються тільки у користування. Державний облік вод здійснюється: для встановлення відомостей про кількість і якість вод; стану водокористування; поверхневих та підземних ведеться: центральним органом виконавчої влади. Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів передбачають: видачу дозволів на спеціальне водокористування; встановлення ставок зборів за спеціальне водокористування; надання водокористувачам податкових, кредитних та інших пільг у разі впровадження ними маловідхідних, безвідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій; відшкодування збитків, заподіяних водним об'єктам. Збори за спеціальне водокористування встановлюються для стимулювання раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів і включають рентну плату за спеціальне використання води та екологічний податок за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти. Спеціальне водокористування може бути короткостроковим (на три роки) або довгостроковим (від трьох до двадцяти п'яти років). Методика визначення розміру плати за надані в оренду водні об'єкти затверджується центральним органом виконавчої влади. Передача орендарем права на оренду водного об'єкта іншим суб'єктам господарювання забороняється
Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами: затв. постановою Кабміна України від 30.05.2011р. №594	Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами	Переможець здійснює розрахунки протягом 30 календарних днів після проведення аукціону за придбаний дозвіл шляхом внесення коштів до державного бюджету і сплачує різницю між ціною продажу дозволу та гарантійним внеском Гарантійний внесок перераховується протягом п'яти робочих днів до Державного бюджету
Закон України «Про ринок природного газу»: від 09.04.2015 № 329-VIII	Правила розподілу потужності та врегулювання перевантажень транскордонних газопроводів; ліцензування	Передбачає затвердження правил розподілу потужності та врегулювання перевантажень транскордонних газопроводів як частини газотранспортної системи; моніторинг застосування тарифів, інших платежів, застосування та забезпечення їх дотримання методологій визначення таких тарифів та платежів. Ліцензування господарської діяльності на ринку природного газу пов'язано з його транспортуванням, розподілом, збірванням, наданням послуг.

	господарської діяльності на ринку природного газу; джерела інформації про обсяги і якість природного газу під час його транспортування, розподілу, постачання, зберігання та споживання	Приладовий облік природного газу здійснюється з метою отримання та реєстрації достовірної інформації про обсяги і якість природного газу під час його транспортування, розподілу, постачання, зберігання та споживання
Закон України «Про газ (метан) вугільних родовищ»: від 21.05.2009 № 1392-VI	Державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства; особливості стимулювання діяльності з геологічного вивчення; умови надання спеціального дозволу	Державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства у сфері геологічного вивчення, видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ здійснюють центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах геологічного вивчення та раціонального використання надр, державного гірничого нагляду, ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів та енергозбереження. Стимулювання діяльності з геологічного вивчення, видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ базується на створенні державою сприятливих умов шляхом: надання державних гарантій захисту інвестицій, спрямованих на розв'язання проблем дегазації вугільних родовищ; надання митних, податкових пільг суб'єктам господарювання; запровадження системи заохочувальних заходів для суб'єктів підприємства, виключною діяльністю яких є видобування газу (метану) вугільних родовищ, та поширення їх дії на вуглевидобувні підприємства, що здійснюють таку діяльність; надання державної підтримки та звільнення тимчасово, до 1 січня 2020 року, від оподаткування прибутку суб'єктів господарювання, отриманого від господарської діяльності з видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ. Спеціальний дозвіл на геологічне вивчення та видобування газу (метану) вугільних родовищ, промислова розробка яких не здійснювалася незалежно від їх подальшого використання, а також для відпрацьованих вугільних родовищ надається на строк не більш як на 20 років
Лісовий Кодекс України: Кодекс України від 21.01.94 р. № 3852-XII	Поняття про лісові відносини; плата за використання лісових ресурсів	Лісові відносини – суспільні відносини, які стосуються володіння, користування та розпорядження лісами і спрямовуються на забезпечення охорони, відтворення та сталого використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства.

Додаток Г

Форми звітів про виплати урядам транснаціональних корпорацій

British Petroleum (BP, British Petroleum Corporation)

Таблиця Г.1 Огляд виплат (млн. дол.)

Країна	Частка розподіленої продукції	Податки	Роялті	Збори	Бонуси	Виплати на покращення інфраструктури	УСЬОГО
Алжир							
Ангола							
Аргентина							
Австралія							
Азербайджан							
Інші країни							
УСЬОГО							

Таблиця Г.2 Платежі за країнами (млн. дол.)

Уряди/органи влади країни	Частка розподіленої продукції	Податки	Роялті	Збори	Бонуси	Виплати на покращення інфраструктури	УСЬОГО
Міністерство фінансів Алжира							
УСЬОГО							

Таблиця Г.3 Платежі за проектами (млн. дол.)

Проекти	Частка розподіленої продукції	Податки	Роялті	Збори	Бонуси	Виплати на покращення інфраструктури	УСЬОГО
Назва проекту							
УСЬОГО							

FERREXPO plc
(2015)

Таблиця Г.4

	Частка розподіленої продукції	Податки сплачені ²⁴	Роялті сплачені	Дивіденди сплачені	Бонуси сплачені	Ліцензії та концесії сплачені	Здійшені виплати на покращення інфраструктури	Усього (US\$'000)
Україна								
Державна казна: Державний бюджет								
Державна казна: Регіональний бюджет (обласний)								

²⁴ Податки сплачені включають податки, базою оподаткування яких є дохід, видобуток або прибутки компанії, проте виключає будь-які споживчі податки, такі як ПДВ, ПДФО або податки з обороту

Державна казна: місцевий бюджет								
Усього Україна								
Загальний підсумок								

Glencore (Amounts in USD 1,000)
2015

Таблиця Г.5 Платежі за країнами

Країна	Частка розподіленої продукції	Податки на доходи/прибутки	Роялті	Митні збори /експортні та імпорتنі	Бонуси	Збори	Виплати на покращення інфраструктури	Усього за Директивою прозорості ЄС	Податки і з заробітної плати	Податки сплачені за невидобувні види діяльності та інші податки ²⁵	Платежі, не включені до Звіту зі сталого розвитку	Усього за Звітом зі сталого розвитку
Аргентина												
Австралія												
Інші країни												
Усього												

Таблиця Г.6 Платежі за урядами

Країна та національний регулятор	Частка розподіленої продукції	Податки на доходи/прибутки	Роялті	Митні збори /експортні та імпорتنі	Бонуси	Збори	Виплати на покращення інфраструктури	Усього
Болівія								
Національний регулятор								
...								
Усього								

²⁵ Інші податки включають: податок на майно, екологічний податок та інші податки відповідно до місцевого законодавства.

Royal Dutch Shell 2015

Звіт про платежі на користь урядів 2015

Таблиця Г.11 Підсумковий звіт (USD)

Регіони та країни	Розподілена продукція	Податки	Роялті	Бонуси	Збори	Виплати на покращення інфраструктури	Усього
<i>Європа</i>							
<i>Данія</i>							
<i>Азія</i>							
<i>Інші</i>							
Усього							

Данія

Таблиця Г.12 Урядовий звіт (in USD)

Органи влади	Розподілена продукція	Податки	Роялті	Бонуси	Збори	Виплати на покращення інфраструктури	Усього
Датське енергетичне агентство							
Податкові органи							
Усього							

Таблиця Г.13 Звіт за проектами(in USD)

Платежі на рівні підприємств (окремих суб'єктів)	Розподілена продукція	Податки	Роялті	Бонуси	Збори	Виплати на покращення інфраструктури	Усього
Назва суб'єкта (SHELL OLIE - OG GASUDVINDING DANMARK B.V.)							
Усього							

Додаток Д

Проект

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

ЗВІТ ПРО ПЛАТЕЖІ НА КОРИСТЬ ДЕРЖАВИ
за _____ 20__ р.

Форма № Код за ДКУД

Подають:	Термін подання
великі підприємства та всі підприємства, що становлять суспільний інтерес, які працюють у добувній промисловості (код КВЕД-2010 – В розділи 05-08) або займаються лісозаготівлею (код КВЕД-2010 – А розділ 02 Клас 02.20)	не пізніше 30 квітня року, що настає за звітним періодом

№
(річна)**Респондент:**

Найменування: _____

Місцезнаходження (юридична адреса): _____

*(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо,**№ будинку /корпусу, № квартири /офісу)*

Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса): _____

*(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо,**№ будинку /корпусу, № квартири /офісу)*

I. Об'єкт надкористування / використання лісових ресурсів

№	Назва ділянки надр / Лісової ділянки	Корисна копалина / Категорія лісів	Вид користування надрами / використання лісових ресурсів	Місце-знаходження ділянки надр / лісової ділянки	Ресстраційний Номер / Стан спецдозволу	Дата надання спецдозволу / Дата закінчення дії спецдозволу	Відомості про власника
1	2	3	4	5	6	7	8
1.							
2.							
3.							
4.							

II. Обсяг видобутку/ заготівлі та реалізації продукції

Стаття	Код рядка	Одиниця виміру	Фактичний видобуток/ заготівля		Випуск товарної продукції		Реалізовано продукції	
			Всього	Частка держави	Всього	Частка держави	Всього	Частка держави
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Продукція добування корисних копалин – усього (сума рядків 110, 120, 130, 140, 150)	100							
в тому числі:								
вугілля	110							
нафта	120							
газ	130							
металеві руди	140							
інші корисні копалини	150							
Продукція лісозаготівель - усього	200							
в тому числі ліквідної деревини	210							

Продовження додатку Д

III. Платежі на користь держави

(у фактичних цінах, тис.грн з одним знаком після коми)

Стаття	Код рядка	Нараховано	Сплачено
1	2	3	4
Частка держави у загальному видобутку / заготівлі продукції – усього (сума рядків 1100, 1200)	1000		
частина чистого прибутку (доходу), що вилучається до відповідного бюджету	1100		
частина прибуткової продукції	1200		
Податкові платежі – усього (сума рядків 2100, 2200, 2300, 2400)	2000		
податок на прибуток	2100		
рентна плата	2200		
екологічний податок	2300		
інші податкові платежі	2400		
Дивіденди	3000		
Спеціальні платежі (бонуси)	4000		
Збори та інші платежі	5000		
Виплати на покращення інфраструктури	6000		
Платежі на користь держави - усього (сума рядків 1000, 2000, 3000, 4000, 5000, 6000)	7000		

Додаток Е

Проект

Методичні рекомендації щодо заповнення форми звіту про платежі на користь держави

І. Загальні положення

1.1. Ці Методичні рекомендації щодо заповнення форми звіту про платежі на користь держави (далі – Методичні рекомендації) розглядають питання розкриття інформації про платежі, що були сплачені або належні до сплати на користь будь-якого органу державної влади або органу місцевого самоврядування в Україні підприємств, що здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення або заготівлю деревини і при цьому становлять суспільний інтерес, у звітному періоді.

1.2. Ці Методичні рекомендації можуть застосовуватися великими підприємствами та всіма підприємства, що становлять суспільний інтерес, які працюють у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею.

1.3. Методичні рекомендації не застосовується до підприємств, які є материнськими підприємствами, якщо виконуються обидві зазначені далі умови:

- материнське підприємство зареєстровано в Україні та здійснює контроль над хоча б одним суб'єктом господарювання, що працює у добувної промисловості або займаються лісозаготівлею; та

- платежі на користь держав, здійснені таким підприємством, включені у консолідований звіт про платежі на користь держави, складений цим материнським підприємством.

1.4. Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435; Лісового кодексу України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ; Кодексу України «Про надра» від 27.07.1994 № 132/94-ВР; Земельного кодексу України № 2768-ІІІ від 25.10.2001 р.; Водного кодексу України № 213/95-ВР від 06.06.1995 р.; Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI; Гірничого закону України № 1127-XIV від 06.10.1999 р.; Закону України «Про нафту і газ» від 12.07.2001 № 2665-ІІІ; Закону України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» від 05.02.2004 № 1457-IV; Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V; Закону України «Про угоди про розподіл продукції» № 1039-XIV від 14.09.1999 р.; Закону України «Про концесії» № 997-XIV від 16.07.1999 р.; Закону України «Про оренду землі» від 06.10.1998 № 161- XIV; Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» № 2467-VI від 08.07.2010 р.; Закону України «Про ринок природного газу» №329-VІІІ від 09.04.2015 р.; Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року N 996-XIV; Закону України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) №4646 від 11.05.20164;

Постанови Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1039 «Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях»; Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 N 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»; Постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами»; Постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 594 «Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами»; Постанови Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів»; та інших нормативних документів, що регулюють відносини, пов'язані з видобуванням корисних копалин та лісозаготівлею.

1.5. Терміни, що використовуються у цих Методичних рекомендаціях, використовуються у значеннях:

1.5.1. Звіт про платежі на користь держави — документ, що містить деталізовану інформацію про податки, збори та інші платежі підприємств, належні до сплати на користь держави відповідно до Закону, який подається підприємствами, що здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення або заготівлю деревини і при цьому становлять суспільний інтерес.

До підприємств, що здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, належать підприємства, які здійснюють діяльність з геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки, родовищ корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування корисних копалин загальнодержавного значення, та/або виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції щодо корисних копалин загальнодержавного значення, та/або транспортування трубопроводами (у тому числі з метою транзиту) вуглеводнів та хімічних продуктів, та належать до видів економічної діяльності, перелічених у Секції В Добувна промисловість і розроблення кар'єрів Розділи 05-08 КВЕД-2010.

1.5.2. Підприємство, яке займається лісозаготівлею означає підприємство, яке здійснює види діяльності, зазначені у Секції А Розділ 02 Лісове господарство та лісозаготівлі Група 02.2 Лісозаготівлі КВЕД-2010.

1.5.3. Підприємства, що становлять суспільний інтерес — підприємства, що становлять суспільний інтерес - підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ, що відносяться до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які належать до великих підприємств;

1.5.4. Великими підприємствами є такі, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на річну дату складання

фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: сукупна вартість активів — понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад 40 млн. євро; середня кількість працівників — понад 250 осіб.

1.5.5. Проектна діяльність означає діяльність підприємств, що працюють у видобувній промисловості (геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки, родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, та/або видобування корисних копалин загальнодержавного значення та/або виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції щодо корисних копалин загальнодержавного значення, які здійснюються відповідно до одного спеціального дозволу на користування надрами та/або регулюються однією угодою про умови користування надрами, угодою про розподіл продукції, договором про спільну діяльність або іншим договором, а також транспортування трубопроводами вуглеводнів, у тому числі з метою транзиту, яке здійснюється відповідно до договору) або діяльність підприємств, які займаються лісозаготівлею щодо здійснення спеціального використання лісових ресурсів (заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування, заготівлі другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань, які здійснюються відповідно до одного спеціального дозволу на користування використання лісових ресурсів та/або регулюються одним договором договором). Якщо кілька таких угод суттєво, взаємопов'язані, вони розглядаються як проектна діяльність.

1.5.6. Платіж означає будь-який платіж, здійснений підприємством, що працює у видобувній промисловості або займається лісозаготівлею, у грошовій або натуральній формі на користь державного або місцевих бюджетів, зокрема:

- частка держави у загальному видобутку / заготівлі продукції;
- податкові платежі (загальнодержавні податки та збори, місцеві податки, за винятком податку на додану вартість та податку на доходи фізичних осіб);
- дивіденди;
- спеціальні платежі (бонуси);
- збори та інші платежі;
- виплати на покращення інфраструктури.

II. Зміст звіту

2.1. Метою складання звіту є забезпечення прозорості платежів на користь держави великих підприємств та підприємств, що становлять суспільний інтерес, зайнятих в видобувній промисловості або які займаються лісозаготівлею за звітний період.

2.2. При складанні звіту підприємства можуть визначати платежі, за якими розкривається інформація, а саме можуть не наводити платіж, який виконаний як одноразовий платіж або як послідовність пов'язаних платежів – на суму менше 100 000 євро протягом звітного періоду.

Звітним періодом є календарний рік, за який узагальнено інформацію про платежі, що були сплачені або належні до сплати отримувачеві платежу підприємством, що працює у видобувній промисловості або займається лісозаготівлею

2.3. Підприємства протягом відповідного звітного періоду розкривають таку інформацію у звіті:

- загальну суму платежів на користь держави;
- загальну суму за кожним видом платежів.

Якщо ці платежі були віднесені до конкретної проектної діяльності, наводиться загальна сума за кожним видом платежів, здійснених для кожної проектної діяльності, та загальна сума платежів для кожної такої проектної діяльності.

Платежі, здійснені підприємством у зв'язку із зобов'язаннями, покладеними на рівні підприємства, можуть бути розкриті на рівні підприємства, а не на рівні проектної діяльності.

2.4. Платежі на користь держави, здійснені у натуральній формі, відображаються у звіті у вартісному та, якщо можливо, у кількісному виразі. Для роз'яснення способу визначення їхньої вартості, надаються допоміжні примітки.

2.5. Розкриття платежів має відображати радше сутність, а не форму відповідного платежу або діяльності. Не можна штучно розділяти або об'єднувати платежі або діяльність.

2.6. У Розділі І «Об'єкт надрокористування / використання лісових ресурсів» наводиться загальна інформація про об'єкт надрокористування або використання лісових ресурсів та стан спеціального дозволу на використання надр або лісових ресурсів згідно спеціальних дозволів на користування надрами / використання лісових ресурсів. Заповнюється згідно спеціальних дозволів: на користування надрами, що надаються Державною службою геології та надр України, або на використання лісових ресурсів, що надаються за погодженням з органами Держлісагентства.

2.7. У статті «Продукція добування корисних копалин» підприємства видобувної галузі розкривають інформацію про загальну кількість фактичного видобутку та реалізації корисних копалин передбачених договорами, угодами та іншими не забороненими законодавством правочинами, пов'язаними з користуванням надрами. Інформація про кількість фактичного видобутку та реалізації корисних копалин має відповідати обсягу виробленої продукції за звітний рік та кількості реалізованої продукції, виробленої з власної сировини, у звітному році, що розкривається у формі державного статистичного спостереження зі

статистики промисловості № ІП-НПП (річна) «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції».

Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку виробленої продукції, яка отримана відповідно до Угоди про розподіл продукції / Договору про спільну діяльність.

Крім того розкривається інформація про загальну кількість фактичного видобутку та реалізації за кожним видом копалин (вугілля, нафта, газ, металеві руди, інші корисні копалини). Інформація про кількість фактичного видобутку та реалізації за кожним видом копалин має відповідати відповідному обсягу виробленої продукції за звітний рік та кількості реалізованої продукції, виробленої з власної сировини, у звітному році, що розкривається у формі державного статистичного спостереження зі статистики промисловості № ІП-НПП (річна) «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції».

Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку, яка отримана відповідно до Угоди про розподіл продукції / Договору про спільну діяльність у порядку.

2.8. У статті «Продукція лісозаготівель» підприємства, які займаються лісозаготівлею розкривають інформацію про загальну кількість фактичної заготівлі та реалізації продукції лісозаготівель, передбачених договорами та іншими не забороненими законодавством правочинами, пов'язаними з використанням лісовими ресурсами. Інформація про кількість фактичної заготівлі має відповідати обсягу продукції лісозаготівель, що розкривається у формі державного статистичного спостереження зі статистики екології, лісового та мисливського господарства № 3-лг «Лісогосподарська діяльність» (Розділ І. Обсяги продукції лісового господарства, стаття «у тому числі обсяги продукції лісозаготівель»).

Підприємства державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку продукції, яка отримана відповідно до Договору про спільну діяльність.

Крім того розкривається інформація про загальну кількість фактичної заготівлі та реалізації ліквідної деревини. Інформація про кількість фактичної заготівлі ліквідної деревини має відповідати обсягу заготовленої ліквідної деревини, що розкривається у формі державного статистичного спостереження зі статистики екології, лісового та мисливського господарства № 3-лг «Лісогосподарська діяльність» (Розділ І. Обсяги продукції лісового господарства, ст. «Обсяг заготовленої ліквідної деревини»).

Підприємств державної форми власності наводять у тому числі інформацію про частку, яка отримана відповідно до Договору про спільну діяльність.

2.9. У статті «Частка держави у загальному видобутку / заготівлі продукції» підприємства державної форми власності наводять загальну суму

задекларованої та сплаченої за звітний період частки держави у загальному видобутку / заготівлі продукції.

У статті «частина чистого прибутку (доходу), що вилучається до бюджету» державні унітарні підприємства та їх об'єднання наводять інформацію про суму задекларованої та сплаченої за звітний період частини чистого прибутку (доходу), що спрямується до бюджетів України. Інформація про суму частини чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету має відповідати сумі, що розкривається у колонці 3 рядку 09 Розрахунку частини чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями, затвердженому Наказом Державної податкової адміністрації України 16.05.2011 № 285.

У статті «частина прибуткової продукції» підприємств державної форми власності наводять інформацію про суму грошового еквівалента частки держави у загальному видобутку / заготівлі продукції, яка передана (розподілена) відповідно до Угоди про розподіл продукції / Договору про спільну діяльність на користь підприємств державної форми власності.

2.10. У статті «Податкові платежі» наводиться інформація про загальну суму задекларованих та сплачених за звітний період загальнодержавних податків та зборів, місцевих податків, за винятком податку на додану вартість та податку на доходи фізичних осіб.

2.11. У статті «податок на прибуток» наводиться інформація про загальну суму задекларованого та сплаченого за звітний період податку на прибуток. Інформація про суму задекларованого податку на прибуток має відповідати сумі, що розкривається у колонці 3 рядку 19 Податкової декларації з податку на прибуток підприємства, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 20.10.2015 № 897.

2.12. У статті «рентна плата» наводиться інформація про загальну суму задекларованої та сплаченої за звітний період рентної плати (у т. ч. рентної плати за користування надрами, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів). Інформація про суму задекларованої рентної плати має відповідати сумі, що розкривається у колонці 3 рядку 4 Податкової декларації з рентної плати, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 17.08.2015 року № 719.

2.13. У статті «екологічний податок» наводиться інформація про загальну суму задекларованого та сплаченого за звітний період екологічного податку. Інформація про суму задекларованого екологічного податку має відповідати сумі податкових зобов'язань з екологічного податку, що розкривається у колонці 3 рядків 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 Податкової декларації екологічного податку, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 17.08.2015 № 715.

2.14. У статті «інші податкові платежі» наводиться інформація про загальну суму задекларованих та сплачених за звітний період податків: плата

за землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок, плата за землю, місцеві збори (збір за місця паркування транспортних засобів).

Інформація про суму задекларованого плати за землю має відповідати сумі податкового зобов'язання, що підлягає сплаті, яка розкривається у колонці 3 рядка 3 розділу III Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності), затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 16 червня 2015 року N 560.

Інформація про суму задекларованого податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки має відповідати річній сумі податку на нерухоме майно, яка підлягає сплаті, що розкривається у колонці 7 рядка 6 Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 10.04.2015 № 408.

Інформація про суму задекларованого транспортного податку має відповідати річній сумі транспортного податку, яка підлягає сплаті, що розкривається у колонці 8 рядку 6 Податкової декларації з транспортного податку, затвердженої Наказом Міністерства фінансів України 10.04.2015 № 415.

2.15. У статті «Дивіденди» наводиться інформація про загальну суму нарахованих та сплачених за звітний період дивідендів (доходів), нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність у порядку, визначеному ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V.

2.16. У статті «Спеціальні платежі (бонуси)» наводиться інформація про загальну суму запланованих та сплачених за звітний період виплат, премій, бонусів, передбачених договорами, угодами та іншими не забороненими законодавством правочинами, пов'язаними з користуванням надрами або використанням лісових ресурсів, в тому числі Договорами про спільну діяльність, Угодами про розподіл продукції, Договорами оренди чи концесії цілісного майнового комплексу.

2.17. У статті «Збори та інші платежі» наводиться інформація про загальну суму запланованих та сплачених за звітний період зборів та платежів за надання, продовження строку дії, переоформлення, видачу дубліката, внесення змін, зупинення дії чи анулювання спеціального дозволу на користування надрами або використання лісових ресурсів, ліцензій та інших документів дозвільного характеру; інші платежі, пов'язані із діяльністю підприємств, що працюють у добувній промисловості або займаються лісозаготівлею, орендні платежі.

2.18. У статті «Виплати на покращення інфраструктури» наводиться інформація про загальну суму запланованих та сплачених за звітний період

додаткових витрат за будь-якими бартерними угодами з державою (державним органом), крім угод про спільну діяльність, згідно з якими компанія проводила інфраструктурні роботи та інше в обмін на можливість (право) проводити розвідку та/або добувати нафту і газ, або в обмін на фізичні обсяги нафти і газу.

2.19. У статті «Платежі на користь держави - усього» наводиться інформація про загальну суму задекларованих та сплачених за звітний період будь-яких платежів, здійснених підприємством, що працює у видобувній промисловості або займається лісозаготівлею, у грошовій формі на користь державного або місцевих бюджетів.

III. Подання та оприлюднення звіту

3.1. Звіт подається разом з річною фінансовою звітністю у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 № 419.

3.2. Звіт розміщують разом з річною фінансовою звітністю, аудиторським висновком на власній сторінці в мережі Інтернет не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом.

3.3. Публічні акціонерні товариства та емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, які працюють у добувній промисловості або займаються лісозаготівлею, розміщують звіт в загальнодоступній інформаційній базі даних Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, на сторінці в мережі Інтернет, опубліковують в офіційному друкованому виданні та подають до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку у строк не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним.

Емітенти цінних паперів до подання регулярної річної інформації до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку розміщують її в загальнодоступній інформаційній базі даних Комісії та на сторінці в мережі Інтернет, опубліковують в офіційному друкованому виданні.

3.4. Державні і комунальні унітарні підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі чи територіальній громаді, а також господарські товариства, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави чи територіальної громади в яких становить 100 відсотків, оприлюднюють звіт за останні три роки шляхом розміщення його на власній веб-сторінці (веб-сайті) або на офіційному веб-сайті відповідного суб'єкта управління об'єктами державної або комунальної власності. Доступ до таких веб-сторінок та веб-сайтів є цілодобовим і безоплатним.

Додаток Ж

Інформація щодо сплати податкових платежів до Зведеного бюджету України
по виду економічної діяльності

С. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів
(юридичні особи)

Код платежа	Назва платежа	Сплата податкових платежів :					
		станом на 01.01.2015 року		станом на 01.01.2016 року		станом на 01.01.2017 року	
		тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
1000000	Податкові надходження	36 811 154,94	99,82	58 527 988,96	99,90	70 578 259,90	99,45
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	3 229 532,72	8,76	3 502 396,32	5,98	4 609 096,99	6,49
12020000	Податок на прибуток підприємств	7 720 738,88	20,94	5 083 232,13	8,68	5 483 125,98	7,73
12030000	Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів	248,93	0,00	34,51	0,00	63,09	0,00
12030000	Збір за першу реєстрацію транспортного засобу	683,8	0,00	0	0,00	0	0,00
13010000	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	74,36	0,00	370,07	0,00	76,72	0,00
13020000	Рентна плата за спеціальне використання води	34 442,73	0,09	30 069,89	0,05	29 781,94	0,04
13030000	Рентна плата за користування надрами	17 463 181,36	47,35	34 171 155,27	58,33	37 921 707,48	53,43
13050000	Плата за землю	496 512,90	1,35	0	0,00	0	0,00
13060000	Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України	0	0,00	315,1	0,00	473,46	0,00
13080000	Рентна плата за транспортування	0	0,00	0	0,00	-0,1	0,00
14010000	Податок на додану вартість	6 520 821,03	17,68	12 267 335,52	20,94	18 380 086,44	25,90
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), включаючи особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операції з деривативами	665 107,41	1,80	1 696 835,20	2,90	1 856 986,51	2,62
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздріб торгівлі підакцизних товарів	0	0,00	519 557,55	0,89	858 299,12	1,21
15010000	Ввізне мито	0	0,00	0	0,00	150,86	0,00
16010000	Місцеві податки і збори, нараховані до 1 січня 2011 року	151,07	0,00	68,77	0,00	-1,06	0,00
17000000	Рентна плата, збори на паливно-енергетичні ресурси	111 821,72	0,30	291 578,81	0,50	20 154,06	0,03
18010000	Податок на майно	1 146,75	0,00	572 123,42	0,98	954 899,56	1,35
18020000	Збір за місяця для паркування транспортних засобів	6	0,00	0	0,00	0	0,00
18030000	Туристичний збір	166,8	0,00	158,05	0,00	120,35	0,00
18040000	Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, що справлявся до 1 січня 2015 року	5 848,73	0,02	-839,99	0,00	-103,6	0,00
18050000	Єдиний податок	516,86	0,00	392,74	0,00	648,22	0,00

19010000	Екологічний податок	554 535,32	1,50	386 075,87	0,66	457 485,73	0,64
19050000	Збір за забруднення навколишнього природного середовища	4 290,44	0,01	7 115,61	0,01	5 208,25	0,01
19060000	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	974,87	0,00	13,53	0,00	-0,1	0,00
19070000	Збір за користування радіочастотним ресурсом України	352,26	0,00	0	0,00	0	0,00
19090000	Податки та збори, не віднесені до інших категорій	0	0,00	0,58	0,00	0	0,00
20000000	Неподаткові надходження	68 052,79	0,18	55 833,38	0,10	390 417,81	0,55
	Частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність	52 673,03	0,14	42 561,28	0,07	314 306,60	0,44
21080000	Інші надходження	11 719,64	0,03	9 181,19	0,02	55 213,25	0,08
22010000	Плата за надання адміністративних послуг	842,81	0,00	838,87	0,00	835,37	0,00
24060000	Інші надходження	74,76	0,00	38,71	0,00	16 389,56	0,02
24110000	Доходи від операцій з кредитування та надання гарантій	275,46	0,00	0	0,00	0	0,00
24130000	Збір на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони епостереження	2 467,08	0,01	3 213,33	0,01	3 673,03	0,01
30000000	Доходи від операцій з капіталом	0	0,00	0,9	0,00	-40	0,00
	ВСЬОГО	36 879 207,73	100,00	58 583 823,24	100,00	70 968 637,70	100,00

Додаток И

Інформація щодо сплати податкових платежів до Зведеного бюджету України
по виду економічної діяльності А02.2 Лісозаготівлі

(податкові платежі)

(юридичні особи)

Код платежа	Назва платежа	Сплата податкових платежів :					
		станом на 01.01.2015 року		станом на 01.01.2016 року		станом на 01.01.2017 року	
		тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
10000000	Податкові надходження	160 407,34	98,2	295 346,51	96,0	445 584,36	91,5
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	43 754,81	26,8	78 671,93	25,6	126 722,83	26,0
	Податок на прибуток підприємств	12 654,50	7,7	25 340,86	8,2	31 497,42	6,5
12020000	Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів	17,71	0,0	1,95	0,0	0	0,0
13010000	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	74 053,80	45,3	113 836,31	37,0	146 538,82	30,1
13020000	Рентна плата за спеціальне використання води	72,71	0,0	54,73	0,0	70,05	0,0
13030000	Рентна плата за користування надрами	7,55	0,0	3,98	0,0	11,96	0,0
13050000	Плата за землю	1 616,60	1,0	0	0,0	0	0,0
13060000	Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України	0	0,0	3,83	0,0	36,38	0,0
14010000	Податок на додану вартість	23 466,59	14,4	69 768,97	22,7	125 962,99	25,9
14020000	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), включаючи особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операції з деривативами	0	0,0	0,49	0,0	0,3	0,0
14040000	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарюван роздріб торгівлі підакцизних товарів	0	0,0	69,37	0,0	74,23	0,0
16010000	Місцеві податки і збори, нараховані до 1 січня 2011 року	0,17	0,0	0	0,0	0	0,0
18010000	Податок на майно	28,15	0,0	2 938,63	1,0	7 923,53	1,6
18040000	Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, що справлявся до 1 січня 2015 року	175,16	0,1	-10	0,0	-1,69	0,0
18050000	Єдиний податок	4 244,67	2,6	4 376,65	1,4	6 381,68	1,3
19010000	Екологічний податок	286,72	0,2	288,56	0,1	365,72	0,1
19050000	Збір за забруднення навколишнього природного середовища	2,44	0,0	0	0,0	0,17	0,0
19040000	Фіксований	0,08	0,0	0	0,0	0	0,0

Продовження додатку И

	сільськогосподарський податок						
19060000	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	22,16	0,0	0,26	0,0	-0,02	0,0
19070000	Збір за користування радіочастотним ресурсом України	3,53	0,0	0	0,0	0	0,0
20000000	Неподаткові надходження	2 993,65	1,8	12 241,76	4,0	41 602,24	8,5
	Частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність	2 784,42	1,7	11 960,56	3,9	41 449,32	8,5
21080000	Інші надходження	182,6	0,1	256,58	0,1	131,48	0,0
22010000	Плата за надання адміністративних послуг	26,63	0,0	23,25	0,0	21,44	0,0
24060000	Інші надходження	0	0,0	1,36	0,0	0	0,0
30000000	Доходи від операцій з капіталом	1	0,0	0	0,0	6,2	0,0
31010000	Кошти від реалізації скарбів, майна, одержаного державою або територіальною громадою в порядку спадкування чи дарування, безхазяйного майна, знахідок, а також валютних цінностей і грошових коштів, власники яких невідомі	1	0,0	0	0,0	6,2	0,0
ВСЬОГО		163 401,99	100,0	307 588,28	100,0	487 192,80	100,00

Додаток К

Інформація щодо сплати податкових платежів до Зведеного бюджету України по визначеним видам економічної діяльності (податкові платежі) (юридичні особи)²⁶

Назва платежа	Сплата податкових платежів:			Питома вага у загальній сумі сплачених податкових платежів, %		
	станом на 01.01.2015 року	станом на 01.01.2016 року	станом на 01.01.2017 року	станом на 01.01.2017 року	станом на 01.01.2016 року	станом на 01.01.2015 року
Лісозаготівля						
Податок на прибуток	2 559,93	12 947,33	26 991,31	5,57	4,21	1,57
Рентна плата	73 865,42	113 848,37	146 251,33	30,19	37,06	45,36
Податок на майно	28,15	1 914,14	4 875,89	1,01	0,62	0,02
Орендна плата з юридичних осіб	0,00	964,90	1 323,77	0,27	0,31	0,00
Екологічні платежі	0,00	0,00	365,46	0,08	0,00	0,00
Частина чистого прибутку, що вилуч до 6-ту	2 784,42	11 960,56	41 449,32	8,56	3,89	1,71

²⁶ Складено за даними Державної фіскальної служби України.

Назва платежа	Сплата податкових платежів:			Питома вага у загальній сумі сплачених податкових платежів, %		
	станом на 01.01.2015 року	станом на 01.01.2016 року	станом на 01.01.2017 року	станом на 01.01.2017 року	станом на 01.01.2016 року	станом на 01.01.2015 року
Загальна ^{сума} сплачених податків	162 836,84	307 198,64	484 487,01	45,67	46,11	48,66
<i>Добувна промисловість і розроблення кар'єрів</i>						
Податок на прибуток	1 568 263,36	2 540 178,78	8 317 379,61	11,73	4,35	4,43
Податок на майно	132 568,85	168 414,67	316 240,40	0,45	0,29	0,37
Рентна плата	16195455,82	34172987,62	37945094,68	53,53	58,50	45,80
Орендна плата з юридичних осіб	362 506,65	400 775,70	637 570,86	0,90	0,69	1,03
Інші платежі	166,46	1 723,09	1 044,67	0,00	0,00	0,00
Екологічні платежі	521 852,84	392 673,63	462 693,98	0,65	0,67	1,48
Частина чистого прибутку, що вилуч. До 6-ту	52 612,01	42 561,28	314 291,43	0,44	0,07	0,15
Інші надходження	74,76	38,71	16 389,56	0,02	0,00	0,00

Назва платежа	Сплата податкових платежів:			Питома вага у загальній сумі сплачених податкових платежів, %		
	станом на 01.01.2015 року	станом на 01.01.2016 року	станом на 01.01.2017 року	станом на 01.01.2017 року	станом на 01.01.2016 року	станом на 01.01.2015 року
Збір на соц-но-ек-ну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження	2 467,08	3 213,33	3 673,03	0,01	0,01	0,01
	35 362 870,52	58 420 269,89	70 886 032,43	67,73	64,57	53,26

Додаток Л

**МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА
ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

(Міненергівугілля України)

 01601, м.Київ, вул. Хрещатик, 30, тел.: 206-38-44, 206-38-45, ф.: 531-36-92
 E-mail: kanc@mev.gov.ua, Код ЄРПОУ 37471933

№ _____

На № _____

від _____

**Державна
навчально-наукова установа
«Академія фінансового
управління»**

 б-р. Дружби народів, 38
 м. Київ, 01014

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України на лист від 22.06.2017 з 77023-07/249 повідомляє, що державними підприємствами, які належать до сфери управління Міненергівугілля України та зайняті у видобувній промисловості, опрацьований проект форми звіту про платежі на користь держави, розроблений фахівцями Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління».

За результатами опрацювання Міністерство енергетики та вугільної промисловості України повідомляє про таке.

Метою створення зазначеного проекту є забезпечення процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС, зокрема, Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств, а також впровадження передових практик розкриття інформації у видобувних галузях відповідно до Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях (ШВГ).

Запровадження звіту про платежі на користь держави сприятиме виконанню зобов'язань України за Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони¹, та спрямовано на імплементацію, в частині підвищення прозорості господарської діяльності у видобувних галузях.

Звітування про платежі на користь держави створить передумови для суспільно відповідального використання корисних копалин загальнодержавного значення великими підприємствами та підприємствами, що становлять суспільний інтерес, зайнятими в видобувній промисловості.

10

201672

Складання звіту надасть можливість доступу громадськості до інформації про використання корисних копалин загальнодержавного значення та про платежі підприємств, що працюють у видобувній промисловості, здійснені у грошовій або натуральній формі на користь державного або місцевих бюджетів.

Проект форми звіту містить вартісні показники про суми нарахованих та сплачених платежів та показники обсягів видобутку / заготівлі та реалізації продукції в натуральному вимірі. Проект передбачає розкриття інформації по підприємству в цілому та по окремих проектах. Зазначене забезпечує інформативність звіту, сприяє транспарентності та підвищенню ефективності управління використанням природних ресурсів держави, прозорості та підзвітності перед громадянами України за виплати, що отримуються державою від підприємств, зайнятих у видобувній промисловості.

Запровадження звіту про платежі на користь держави не викличе значних додаткових витрат визначених груп підприємств.

Форма звіту про платежі на користь держави узгоджена із законодавством України, що регулює розкриття інформації, необхідної для забезпечення прозорості у видобувних галузях та підготовки звіту відповідно до вимог Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях, зокрема постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення прозорості у видобувних галузях» від 02.12.2015 № 1039.

Проект розроблений з урахуванням специфіки термінологічно-понятійного апарату законодавства ЄС та відповідає за змістом і структурою вимогам Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств.

Втім з метою урахуванням специфіки технологічного процесу добування вугілля, доцільним є передбачити у Розділі II «Обсяг видобутку/ заготівлі та реалізації продукції» проекту форми Звіту про платежі на користь держави графи про обсяги випуску товарної продукції.

З метою забезпечення прозорості та підзвітності підприємств, що працюють у видобувній промисловості, перед громадянами України за виплати, що отримуються державою від таких підприємств, з огляду на норми, закладені у Проекті Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) від 16.06.2017 №4646-д, вважаємо, що запропонована форма звіту може бути застосована великими підприємствами та підприємствами, що становлять суспільний інтерес, зайнятими у видобувній промисловості та розглянута Методологічною Радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України.

Перший заступник Міністра

Г. Карп

Додаток М

Заходи запровадження нефінансової звітності в країнах ЄС

№	Захід	Пояснення
1.	Координація національних положень щодо розкриття нефінансової інформації відносно деяких великих підприємств	Має в однаковій мірі важливе значення для інтересів підприємств, акціонерів та інших зацікавлених сторін. Координація є необхідною саме в цих аспектах, оскільки більшість підприємств здійснюють свою діяльність у більше ніж одній країні-член
2.	Встановити певні мінімальні законодавчі вимоги до обсягу інформації, яку повинні оприлюднювати підприємства для громадськості та органів влади на території всього Союзу	Підприємства, на які поширюється дія даної Директиви, повинні надавати достовірну і повну інформацію щодо своєї політики, результатів і ризиків.
3.	Підвищення відповідності та порівнянності нефінансової інформації, що підлягає розкриттю, на всій території Союзу, визначені великі підприємства	визначені великі підприємства повинні підготувати нефінансовий звіт, який міститиме інформацію щодо як мінімум таких аспектів: охорона навколишнього середовища, питання зайнятості та соціальні питання, повага прав людини, боротьба з корупцією і хабарництвом. Такий звіт повинен включати опис політики, результатів і ризиків, пов'язаних з цими питаннями, і бути включений у звіт про управління даного підприємства. Нефінансовий звіт повинен також включати інформацію про впровадження процесу дью-ділідженс (англ. Due diligence – належна добросовісність), що реалізується на підприємстві, а також інформацію, що стосується, у відповідних випадках і відповідному обсязі, ланцюгів поставки і договорів субпідряду, з метою виявлення, запобігання і пом'якшення існуючих і потенційних несприятливих наслідків. Держави-члени повинні мати можливість звільняти підприємства, які підпадають під дію цієї Директиви, від обов'язку складати нефінансовий звіт, за умови, що ці підприємства складатимуть окремий звіт, що відповідає тому ж фінансовому року і охоплюватиме такий же зміст

№	Захід	Пояснення
4.	Елементи нефінансового звіту	<p>екологічний аспект, детальна інформація про поточні та прогнозовані наслідки діяльності даного підприємства на навколишнє середовище, а також у разі необхідності на здоров'я і безпеку, використання відновлюваних та/або непоновлюваних джерел енергії, викиди парникових газів, споживання води і забруднення повітря. Щодо соціальних і кадрових аспектів, інформація, представлена у звіті, може стосуватися заходів, вжитих для забезпечення гендерної рівності, реалізації основних конвенцій Міжнародної організації праці, умов праці, соціального діалогу, забезпечення поваги прав працівників на отримання інформації і консультації, поваги прав профспілок, охорони здоров'я та безпеки на робочому місці і діалогу з місцевими громадами і/або дій, що вживаються з метою забезпечення захисту та розвитку цих громад. Що стосується питань прав людини, боротьби з корупцією і хабарництвом, нефінансовий звіт може містити інформацію щодо запобігання порушень прав людини і/або про діючі механізми боротьби з корупцією та хабарництвом</p>
5.	Надання підприємствами, на які поширюється дія цієї Директиви, адекватної інформації щодо питань, які позиціонуються як такі, які швидше за все призведуть до матеріалізації основних ризиків появи серйозних наслідків, поряд з тими, які вже матеріалізувалися.	<p>Підприємства, на які поширюється дія Директиви, повинні надавати адекватну інформацію щодо питань, які позиціонуються як такі, які швидше за все призведуть до матеріалізації основних ризиків появи серйозних наслідків, поряд з тими, які вже матеріалізувалися. Серйозність таких наслідків слід оцінювати судячи з їхнього масштабу і небезпеки, яку вони несуть. Ймовірність появи негативних наслідків може виникати в результаті власної діяльності даного підприємства, або може бути пов'язана з його діями, чи у відповідних випадках і відповідному обсязі з продукцією, послугами і комерційними відносинами, включаючи ланцюги поставок і договори субпідряду. Це не повинно призводити до надмірного додаткового адміністративного навантаження для малих і середніх підприємств</p>
6.	Рамкові підходи	<p>використовувати національні рамкові підходи, або загальноєвропейські, наприклад, систему екологічного менеджменту та аудиту (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme), або міжнародні підходи, такі як Глобальний договір ООН ((UN) Global Compact), Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights), здійснюючи рамковий підхід Організації Об'єднаних Націй, що стосується «захисту та засобів правового захисту», Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises), Стандарт ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organisation for Standardisation's ISO 26000), Тристороння декларація</p>

№	Захід	Пояснення
		принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці (International Labour Organisation's Tripartite Declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy), Керівництво по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative), або інші визнані міжнародні підходи.
7.	Заохочення інтеграції фінансової та нефінансової інформації	заохочуються, при підтримці системи ООН, де це доцільно, розробляти моделі найкращої практики, а також сприяти інтеграції фінансової та нефінансової інформації, з урахуванням досвіду вже існуючих рамкових документів
8.	Доступ інвесторів до нефінансової інформації	Це важливий крок на шляху до досягнення стадії реалізації до 2020 року ринкових і політичних ініціатив, які допоможуть зробити бізнес-інвестиції у ефективність прибутковими у рамках дорожньої карти руху до ресурсно-ефективної Європи
9.	Зменшення загального тягара регулювання, особливо для малих і середніх підприємств	Як на рівні Союзу, так і на національному рівні, і запропонувала низку заходів для підвищення продуктивності. У свою чергу стратегія «Європа 2020: Стратегія для розумного, стійкого і всеохоплюючого зростання» спрямована на покращення умов для здійснення підприємницької діяльності для малих і середніх підприємств, а також на сприяння їх інтернаціоналізації. Таким чином, відповідно до принципу «спочатку думай про мале» нові вимоги щодо розкриття інформації повинні застосовуватися тільки до деяких великих підприємств і груп
10.	Сфера дії вимог щодо розкриття нефінансової інформації	Повинна визначатися виходячи з підсумку балансового звіту, чистого обороту та середньої кількості працівників. МСП повинні звільнятися від додаткових вимог, а вимоги щодо розкриття нефінансової звітності повинні застосовуватися тільки до тих підприємств, які вважаються великими і суспільно значимими, а також до тих, що мають значення для всього суспільства і є материнськими компаніями у великих групах, у кожному з яких середня кількість працюючих становить понад 500 осіб, у випадку групи – на консолідованій основі. Це не повинно перешкоджати державам-членам вимагати розкриття нефінансової інформації від підприємств чи груп, які не підпадають під дію даної Директиви
11.	Консолідовані звіти про управління	Повинні складатися таким чином, щоб інформація про такі групи підприємств могла поширюватися між її членами та передаватися третім особам. Тому національне законодавство, що регулює складання консолідованих звітів про управління, повинно бути скоординоване для забезпечення принципів порівнянності та відповідності інформації, яка оприлюднюється підприємствами у межах Союзу.
12.	Перевірки інформації, що міститься у нефінансовому	Аудитори або аудиторські компанії, які уповноважені здійснювати аудит відповідно до національного законодавства, повинні перевіряти тільки наявність нефінансового або окремого звітів. Крім того, країни-члени можуть вимагати

№	Захід	Пояснення
	звіті або в окремому звіті	проведення додаткової перевірки інформації, що міститься у нефінансовому звіті або в окремому звіті, незалежним експертом, що здійснює послуги з надання висновків щодо такого роду інформації
13.	Посилення прозорості політики розмаїття, що діє на підприємстві	Це інформуватиме ринок про практику корпоративного управління, яка здійснюється на тому чи іншому підприємстві, і тим самим чинитиме непрямий тиск на підприємства в бік створення більш диверсифікованих органів управління. Вимога щодо розкриття політики розмаїття стосовно адміністративних, керівних та наглядових органів у таких аспектах, як наприклад, вік, стать або освіта і професійний досвід, повинна застосовуватися тільки до деяких великих підприємств. Інформація про політику розмаїття повинна оприлюднюватися як частина звіту про корпоративне управління, як це передбачено статтею 20 Директиви 2013/34/ЄС. Якщо на підприємстві не проводиться політика розмаїття, то на підприємство не накладається жодних зобов'язань її реалізації, проте у звіті про корпоративне управління необхідно вказати чіткі причини такого незастосування
14.	Стандартизація форми звітності для багатонаціональних компаній	стандартизовану форму звітності для багатонаціональних компаній, яка подаватиметься у податкові органи, де вони вказуватимуть свої прибутки, і відповідно до якої, сплачуватимуть податки по всьому світу. Такі зміни доповнюють пропозиції, що містяться у цій Директиві, як заходи для досягнення відповідних цілей

Складено за: ¹.

¹ Директива 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22 жовтня 2014 року

Додаток Н

Нормативно-правові акти, які регулюють складання Звіту про управління в
Україні

№	Перелік нормативно-правових актів, що регулюють складання Звіту	Суб'єкти господарювання, які зобов'язані скласти Звіт	Порядок подання Звіту про управління
Страхові компанії, утворені у формі акціонерних товариств; Недержавне пенсійні установи у вигляді страхових компаній			
1.	Порядок складання звітних даних страховиків :затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 03.02.2004 № 39 (у редакції розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 24.11.2016 р. №2924 та зареєстровано в Мін юсті України 19.12. 2016 р. за №1660/29790)	Фінансові установи, (страхові компанії) утворені у формі акціонерних товариств	Подається у складі фінансової (консолідованої) звітності: акціонерам; НКЦПФР; Нацкомфінпослуг, клієнтам. Інформація, разом з аудиторським висновком має розміщуватися в Інтернеті та надаватися користувачам своєчасно (квартального звіту - не пізніше 2-х місяців після закінчення звітного кварталу, річного - не пізніше 4-х місяців після закінчення звітного фінансового року)
2.	Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг .Закон України 12.07.2001р. № 2664-III (в редакції від 01.01.2017р ,підстава 1792-19)	теж	теж
3.	Вимоги щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів: затв. розпорядженням Нацкомфінпослуг від 13 .02.2014 р. № 484 та зареєстровані у Мінюсті України 12.03. 2014 р. за № 352/25129.	теж	Подається інформація разом з фінансовою звітністю відповідно до форми - «Для надання страховиком інформації щодо ключових ризиків та результатів проведеного стрес-тестування»

Продовження додатку Н

№	Перелік нормативно-правових актів, що регулюють складання Звіту	Суб'єкти господарювання, які зобов'язані скласти Звіт	Порядок подання Звіту про управління
Банківські установи, утворені у формі акціонерних товариств; Недержавне пенсійні установи у вигляді банків			
1.	Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України :затв. постановою Правління Нацбанку України від 28 .03.2007 р. № 98	Фінансові установи, (банківські установи) утворені у формі акціонерних товариств	Подається у складі фінансової(консолідованої) звітності: акціонерам; НКЦПФР; Нацкомфінпослуг, клієнтам. Інформація, разом з аудиторським висновком має розміщуватися в Інтернеті за останні 3 роки та надаватися користувачам своєчасно (квартального звіту - не пізніше 2-х місяців після закінчення звітного кварталу, річного - не пізніше 6-ти місяців після закінчення звітного фінансового року)
2.	Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів :затв .рішенням НКЦПФР 03.12.2013р.№2826 та зареєстровано в Мінюсті України від 24.12.2013р.за №2180/24712(в редакції від 26.02.2017р., підстава з 1661-16).	теж	теж
3.	Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» схвалено Постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104	теж	Визначають методи, які Нацбанк України використовує для оцінки ризиків у банках
4.	Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем «ризик- менеджменту» в банках України: схвалено постановою Правління Нацбанку України від 02. 08.2004 р. №361	теж	Забезпечення здійснення банками операцій у межах допустимих параметрів ризиків та у такий спосіб, який забезпечить захист інтересів вкладників,

Продовження додатку Н

№	Перелік нормативно-правових актів, що регулюють складання Звіту	Суб'єкти господарювання, які зобов'язані скласти Звіт	Порядок подання Звіту про управління
			кредиторів і власників банків
Недержавний пенсійний фонд			
1.	Про недержавне пенсійне забезпечення Закон України від 09.07. 2003 р. № 1057-IV		Звітності про управління активами пенсійних фондів Подається у складі фінансової(консолідованої) звітності: акціонерам; НКЦПФР; Нацкомфінпослуг, клієнтам. Інформація, разом з аудиторським висновком має розміщуватися в Інтернеті за останні 3 роки та надаватися користувачам своєчасно (квартального звіту - не пізніше 2-х місяців після закінчення звітного кварталу, річного - не пізніше 6-ти місяців після закінчення звітного фінансового року)

Додаток П

Огляд нормативно-правового забезпечення при складанні звіту про корпоративне управління в Україні

№	Назва документа	Державний орган, що затверджує, номер і дата затвердження	Пояснення до положення, що впорядковане
Страхові компанії, утворені у формі акціонерних товариств; Недержавне пенсійні установи у вигляді страхових компаній			
1.	Порядок складання звітних даних страховиків	затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 03.02.2004 № 39 (у редакції розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 24.11. 2016 р. №2924 та зареєстровано в Мін'юсті України 19.12. 2016 р. за №1660/29790)	<p>Визначає (п.1) процедуру складання, термін подання до Нацкомфінпослуг, звітних даних щодо здійснення страхової діяльності та застосування відповідних термінів (п.1.2).Форми (п.2.1) звітних даних (Загальні відомості про страховика; Звіт про доходи та витрати страховика; Звіт про страхові платежі та виплати за структурними підрозділами страховика; Пояснювальна записка до звітних даних) складаються щокварталу (п.2.3) у вигляді документів (електронній та паперовій і повинні бути достовірними та повними).Обов'язковим реквізитом такої звітності є електронний цифровий підпис .Електронна форма звітності складається за допомогою програмних засобів та подається страховиками через веб-інтерфейс на офіційний сайт Нацкомфінпослуг у режимі он-лайн.</p> <p>Звітним періодом є календарний рік. Проміжна звітність страховика складається щокварталу (перший квартал, півріччя та дев'ять місяців) станом на кінець останнього дня кварталу</p> <p><i>Фінансові установи повинні розкривати та забезпечувати доступність інформації, розміщеної на власних веб-сайтах (веб-сторінках), не менше ніж за останні три роки (ст.12,Розд.3):</i></p> <p>фінансову та консолідовану фінансову звітність;</p> <p>звіт про корпоративне управління (для фінансових установ, утворених у формі акціонерних товариств);</p> <p>акціонерам фінансової установи;</p> <p>органам, які здійснюють нагляд за діяльністю фінансової установи (разом з</p>

			<p>річною звітністю); інформацію, що надається клієнтам відповідно.</p> <p>Фінансові установи, утворені у формі акціонерних товариств, додатково розкривають інформацію як емітенти відповідно до вимог законодавства про цінні папери.</p> <p>Фінансова звітність (річна і консолідована) складається відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (п.4, ст.14), подається до <i>Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку</i>, Державного реєстру фінансових установ і оприлюднюється разом з аудиторським висновком шляхом розміщення на власній веб сторінці з опублікуванням у періодичних або неперіодичних виданнях.</p>
2.	Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг	Закон України 12.07.2001р. № 2664-III (в редакції від 01.01.2017р ,підстава 1792-19)	<p>ст.1 Закон встановлює загальні правові засади у сфері надання фінансових послуг, здійснення регулятивних та наглядових функцій з метою створення правових основ для захисту інтересів споживачів, правове забезпечення діяльності і розвитку конкурентоспроможного ринку в Україні, правове забезпечення єдиної державної політики у фінансовому секторі України. До фінансових установ (ст.1,Загальні положення) належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, - інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг. В «Положенні про Державний реєстр фінансових установ» дано визначення фінансової компанії. Не є фінансовими установами (не мають статусу фінансової установи) незалежні фінансові посередники, що надають</p>

			послуги з видачі фінансових гарантій в порядку та на умовах, визначених Митним кодексом України.
3.	Вимоги щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів	затв. розпорядженням Нацкомфінпослуг від 13 .02.2014 р. № 484 та зареєстровані у Міністерстві України 12.03. 2014 р. за № 352/25129.	<p>п.4,п.5, п.7, Страховиками разом з річною звітністю (з 2014 року) надається інформація відповідно до «Вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів (п.5) щодо ключових ризиків та результатів проведеного стрес-тестування»</p> <p>Стрес-тестування (п.4) спрямоване на: перевірку вразливості страховика до ризиків і на достатність капіталу; враховування лише подій, що можуть призвести до суттєвих фінансових втрат; розгляд події, що траплялися в минулому, або гіпотетичні ситуації, що раніше не спостерігались, але можуть трапитись у майбутньому; регулярну перевірку та вдосконалення стрес-тестування.</p> <p>Інформація щодо ключових ризиків (п.5) та результати проведеного стрес-тестування подаються страховиком до Нацкомфінпослуг відповідно до затвердженої форми «Для надання страховиком інформації щодо ключових ризиків та результатів проведеного стрес-тестування», разом з річною звітністю. Вимірюванню впливу на фінансовий стан страховика підлягають події (стреси).</p> <p>Після проведених розрахунків узагальнюються отримані результати стрес-тестування та розробляються заходи щодо зменшення впливу ризиків. Контроль за дотриманням розрахунку стресових подій (п.7) здійснює Нацкомфінпослуг.</p>
Банківські установи, утворені у формі акціонерних товариств; Недержавне пенсійні установи у вигляді банків			
1.	Методичні рекомендації щодо вдосконалення	затв. постановою Правління Нацбанку України від 28 .03.2007 р. № 98	Рекомендації підготовлені для сприяння банкам у побудові ефективних систем корпоративного управління та його удосконалення, розробки внутрішніх процедур та забезпечення

	корпоративного управління в банках України (надалі – Рекомендації)		стабільної діяльності, поліпшення ефективності банківського нагляду Нацбанком України. Корпоративне управління має бути комплексним і послідовним, а усі учасники банківської групи повинні дотримуватися політик та процедур корпоративного управління банківської групи.
2.	Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів	затв. рішенням НКЦПФР 03.12.2013р. №2826 та зареєстровано в Мін'юсти України від 24.12.2013р. за №2180/24712(в редакції від 26.02.2017р., підстава з 1661-16).	Регулює (ст.1, 3, Розд.1) склад, порядок і строки розкриття на фондовому ринку регулярної (квартальної, річної), особливої інформації, про іпотечні цінні папери, сертифікати фонду операцій з нерухомістю, повідомлення про проведення загальних зборів емітентами цінних паперів та подання її до НКЦПФР, регулює строки та перелік оприлюднення публічними акціонерними товариствами інформації, що підлягає оприлюдненню відповідно до вимог законодавства, на власному веб-сайті (веб-сторінці). У складі регулярної річної інформації емітентів цінних паперів (п.4) передбачено формування Інформації про стан корпоративного управління
3.	Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»	схвалено Постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104	Визначають методи, які Нацбанк України використовує для оцінки ризиків у банках. Нагляд на основі оцінки ризиків дозволяє Нацбанку здійснювати превентивний нагляд, зосереджуючись на ризиках окремих банків та системних ризиках банківської системи. У контексті банківської системи нагляд на основі оцінки ризиків визначає сфери діяльності, які в сукупності можуть становити неприйнятний рівень ризику для банківської системи.
4.	Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем «ризик-менеджменту»	схвалено постановою Правління Нацбанку України від 02. 08.2004 р. №361	Створено з метою визначення Нацбанком України того, яким чином банки України мають підійти до організації та функціонування систем управління ризиками (ризик-менеджменту) для забезпечення їх комплексності та надійності. Це дасть змогу уникнути непродуманих рішень і

Продовження додатку П

	» в банках України:		<p>помилку, а також ефективніше використовувати ресурси банку.</p> <p>Процес управління ризиками (Розд.П) має охоплювати всі види діяльності банку, які впливають на параметри його ризиків та має бути безперервним процесом аналізу ситуації та оточення, в яких виникають ризики, і прийняття управлінських рішень щодо впливу на самі ризики та/або на рівень уразливості (експозиції) банку до таких ризиків.</p>
Недержавний пенсійний фонд			
1.	Про недержавне пенсійне забезпечення	Закон України від 09.07. 2003 р. № 1057-IV	<p>Закон визначає правові, економічні та організаційні засади недержавного пенсійного забезпечення в Україні та регулює правовідносини, пов'язані з цим видом діяльності.</p> <p>Особи, що здійснюють управління активами пенсійних фондів, подають Звітність про управління активами:</p> <p>Порядок подання <i>Звітності про управління активами пенсійних фондів</i> особам та вимоги до змісту такої звітності встановлюються НКЦПФР.</p>

Додаток Р

Порівняння чинного законодавства щодо складання звіту про корпоративне управління

Зміст чинного законодавства щодо складання Звіту про управління	
Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг ¹ (Ст. 12 ² . «Звіт про корпоративне управління» (Відповідно до Закону № 3462-VI від 02.06.2011р.)	Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів ² (дод.39 «Інформація про стан корпоративного управління» - «Звіт про корпоративне управління» (Рішення НКЦПФР № 1348 від 01.09.2015р., № 410 від 12.04.2016р.)
Структура Звіту про управління	
1. Мета провадження діяльності фінансової установи	1. Вкажіть мету провадження діяльності фінансової установи
2. Дотримання/недотримання принципів чи кодексу корпоративного управління (з посиланням на джерело розміщення їх тексту), відхилення та причини такого відхилення протягом року	X
3. Власників істотної участі (в тому числі осіб, що здійснюють контроль за фінансовою установою), їх відповідність встановленим законодавством вимогам та зміну їх складу за рік	2. Перелік власників істотної участі (у тому числі осіб, що здійснюють контроль за фінансовою установою) (для юридичних осіб зазначаються: код за ЄДРПОУ, найменування, місцезнаходження; для фізичних осіб - прізвища, імена та по батькові), їх відповідність встановленим законодавством вимогам та зміна їх складу за рік.
4. Склад наглядової ради фінансової установи та його зміну за рік, у тому числі утворені нею комітети	X
5. Склад виконавчого органу фінансової установи та його зміну за рік	X

¹ Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг .Закон України 12.07.2001р. № 2664-III (в редакції від 01.01.2017р ,підстава 1792-19)

² Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів :затв .рішенням НКЦПФР 03.12.2013р.№2826 та зареєстровано в Мінюсті України від 24.12.2013р.за №2180/24712(в редакції від 26.02.2017р., підстава з 1661-16).

Зміст чинного законодавства щодо складання Звіту про управління	
6. Факти порушення членами наглядової ради та виконавчого органу фінансової установи внутрішніх правил, що призвело до заподіяння шкоди фінансовій установі або споживачам фінансових послуг	3. Вкажіть факти порушення (або про відсутність таких фактів) членами наглядової ради та виконавчого органу фінансової установи внутрішніх правил, що призвело до заподіяння шкоди фінансовій установі або споживачам фінансових послуг.
7. Заходи впливу, застосовані протягом року органами державної влади до фінансової установи, в тому числі до членів її наглядової ради та виконавчого органу	4. Вкажіть про заходи впливу, застосовані протягом року органами державної влади до фінансової установи, у тому числі до членів її наглядової ради та виконавчого органу, або про відсутність таких заходів.
8. Розмір винагороди за рік членів наглядової ради та виконавчого органу фінансової установи	X
9. Значні фактори ризику, що впливали на діяльність фінансової установи протягом року	5. Вкажіть про наявність у фінансової установи системи управління ризиками та її ключові характеристики або про відсутність такої системи.
10. Наявність у фінансової установи системи управління ризиками та її ключові характеристики	X
11. Результати функціонування протягом року системи внутрішнього аудиту (контролю), а також дані, зазначені в примітках до фінансової та консолідованої фінансової звітності відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку	6. Вкажіть інформацію про результати функціонування протягом року системи внутрішнього аудиту (контролю), а також дані, зазначені в примітках до фінансової та консолідованої фінансової звітності відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.
12. Факти відчуження протягом року активів в обсязі, що перевищує встановлений у статуті фінансової установи розмір;	7. Вкажіть факти відчуження протягом року активів в обсязі, що перевищує встановлений у статуті фінансової установи розмір, або про їх відсутність.
13. Результати оцінки активів у разі їх купівлі-продажу протягом року в обсязі, що перевищує встановлений у статуті фінансової установи розмір	8. Вкажіть результати оцінки активів у разі їх купівлі-продажу протягом року в обсязі, що перевищує встановлений у статуті фінансової установи розмір
14. Операції з пов'язаними особами, в тому числі в межах однієї промислово-фінансової групи чи іншого об'єднання, проведені протягом року. Така інформація не є комерційною таємницею	9. Вкажіть інформацію про операції з пов'язаними особами, в тому числі в межах однієї промислово-фінансової групи чи іншого об'єднання, проведені протягом року (така інформація не є комерційною таємницею), або про їх відсутність
15. Використані рекомендації органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, щодо аудиторського висновку	10. Вкажіть інформацію про використані рекомендації (вимоги) органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, щодо аудиторського

Зміст чинного законодавства щодо складання Звіту про управління	висновку (звіту).
<p>16. Зовнішнього аудитора наглядової ради фінансової установи, призначеного протягом року</p>	<p>11. Вкажіть інформацію про зовнішнього аудитора наглядової ради фінансової установи, призначеного протягом року (для юридичної особи зазначаються: код за ЄДРПОУ, найменування, місцезнаходження; для фізичної особи - прізвище, ім'я та по батькові).</p>
<p>17. Діяльність зовнішнього аудитора, зокрема: загальний стаж аудиторської діяльності; кількість років, протягом яких надає аудиторські послуги такій фінансовій установі; перелік інших аудиторських послуг, що надавалися такій фінансовій установі протягом року; випадки виникнення конфлікту інтересів та/або суміщення виконання функцій внутрішнього аудитора; ротацію аудиторів у фінансовій установі протягом останніх п'яти років; стягнення, застосовані до аудитора Аудиторською палатою України протягом року, та факти подання недостовірної звітності фінансової установи, що підтверджена аудиторським висновком, виявлені органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.</p>	<p>12. Вкажіть інформацію про діяльність зовнішнього аудитора, зокрема: загальний стаж аудиторської діяльності; кількість років, протягом яких надає аудиторські послуги фінансовій установі; перелік інших аудиторських послуг, що надавалися фінансовій установі протягом року; випадки виникнення конфлікту інтересів та/або суміщення виконання функцій внутрішнього аудитора; ротацію аудиторів у фінансовій установі протягом останніх п'яти років; стягнення, застосовані до аудитора Аудиторською палатою України протягом року, та факти подання недостовірної звітності фінансової установи, що підтверджена аудиторським висновком (звітом), виявлені органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.</p>
<p>18. Захист фінансовою установою прав споживачів фінансових послуг, зокрема: наявність механізму розгляду скарг; прізвище, ім'я та по батькові працівника фінансової установи, уповноваженого розглядати скарги; стан розгляду фінансовою установою протягом року скарг стосовно надання фінансових послуг (характер, кількість скарг, що надійшли, та кількість задоволених скарг); наявність позовів до суду стосовно надання фінансових послуг фінансовою установою та результати їх розгляду.</p>	<p>13. Вкажіть інформацію щодо захисту фінансовою установою прав споживачів фінансових послуг, зокрема: наявність механізму розгляду скарг; прізвище, ім'я та по батькові працівника фінансової установи, уповноваженого розглядати скарги; стан розгляду фінансовою установою протягом року скарг стосовно надання фінансових послуг (характер, кількість скарг, що надійшли, та кількість задоволених скарг); наявність позовів до суду стосовно надання фінансових послуг фінансовою установою та результати їх розгляду.</p>

Додаток С

Порівняння структури Звітів про корпоративне управління
страхових компаній за 2016 рік

Найменування розділу	ПрАТ Страхова компанія				
	АСКО-Медсервіс	Раритет	ТАС	Престиж	АХА
1. Мета провадження діяльності	+	+	+	+	+
2. Дотримання/недотримання принципів чи кодексу корпоративного управління (з посиланням на джерело розміщення їх тексту), відхилення та причини такого відхилення протягом року	+	+	+	+	+
3. Власники істотної участі (в тому числі особи, що здійснюють контроль за Страховиком), їх відповідність встановленим законодавством вимогам та зміна їх складу за рік	+	+	+	+	+
4. Склад Наглядової ради Страховика та його зміна за рік, у тому числі утворені нею комітети	+	+	+	+	+
5. Склад виконавчого органу (Правління) Страховика та його зміна за рік	+	+	+	+	+
6. Факти порушення членами Наглядової ради та виконавчого органу (Правління) Страховика внутрішніх правил, що призвело до заподіяння шкоди Страховику або споживачам фінансових послуг	+	+	+	+	+
7. Заходи впливу, застосовані протягом року органами державної влади до фінансової установи, в тому числі до членів її Наглядової ради та виконавчого органу (Правління)	+	+	+	+	+
8. Розмір винагороди за рік членів Наглядової ради та Правління Товариства	+	+	+	+	+
9. Значні фактори ризику, що впливали на діяльність Страховика протягом року	+	+	+	+	+
10. Найвність у Страховика системи управління ризиками та її ключові характеристики	+	+	+	+	+
*11. Результати функціонування протягом року системи внутрішнього аудиту (контролю), а також дані, зазначені у примітках до фінансової та консолідованої фінансової звітності відповідно до:					
- міжнародних стандартів бухгалтерського обліку	+				
- положень (стандартів) бухгалтерського обліку		+	+	+	+
12. Факти відчуження протягом року активів в обсязі, що перевищує встановлений у Статуті Страховика розмір		+	+	+	+
13. Результати оцінки активів у разі їх купівлі-продажу протягом року в обсязі, що перевищує встановлений у Статуті Страховика розмір	+	+	+	+	+
14. Операції з пов'язаними особами, в тому числі в межах однієї промислово-фінансової групи чи іншого об'єднання, проведені протягом року	+	+	+	+	+
15. Використані рекомендації органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, щодо аудиторського висновку	+	+	+	+	+

Найменування розділу	ПрАТ Страхова компанія				
	АСКО-Медсервіс	Раритет	ТАС	Престиж	АХА
16.Зовнішній аудитор Наглядової ради Товариства, призначений протягом року	+	+	+	+	+
17. Діяльність зовнішнього аудитора (вказаного в п. 16)	+	+	+	+	+
18. Захист Страховиком прав споживачів фінансових послуг	+	+	+	+	+
19. Інформація про корпоративне управління у Компанії, подання якої передбачено законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг та/або прийнятими згідно з такими законами нормативно-правовими актами органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг	+	+	+	+	+

Примітка: * найменування пункту 11 у Звіті про управління ПрАТ «Страхова компанія АСКО-Медсервіс» дещо відрізняється від пункту 11 у звітності інших страхових компаніях, а саме: у звітності ПрАТ «Страхова компанія АСКО-Медсервіс» вимагається відображати дані, зазначені у примітках до фінансової та консолідованої фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, а у звітності інших компаній - відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Додаток Т

Порівняння структури Звітів про корпоративне управління
банківських установ за 2016 рік

Найменування розділу	Публічне акціонерне товариство				
	ОКСІ БАНК	АКЦЕНТ- БАНК	Державний експортно- імпортний банк	КРЕДО- БАНК	АЛЬФА- БАНК
1. Мета провадження діяльності фінансової установи	+	+	+	+	+
2. Перелік власників істотної участі (у тому числі осіб, що здійснюють контроль за фінансовою установою) (для юридичних осіб зазначаються: код за ЄДРПОУ, найменування, місцезнаходження; для фізичних осіб - прізвища, імена та по батькові), їх відповідність встановленим законодавством вимогам та зміну їх складу за рік	+	+	+	+	+
3. Факти порушення (або про відсутність таких фактів) членами наглядової ради та виконавчого органу фінансової установи внутрішніх правил, що призвело до заподіяння шкоди фінансовій установі або споживачам фінансових послуг	+	+	+	+	+
4. Інформація про заходи впливу, застосовані протягом року органами державної влади до фінансової установи, у тому числі до членів її наглядової ради та виконавчого органу, або про відсутність таких заходів	+	+	+	+	+
5. Інформація про наявність у фінансової установи системи управління ризиками та її ключові характеристики або про відсутність такої системи	+	+	+	+	+
6. Інформація про результати функціонування протягом року системи внутрішнього аудиту (контролю), а також дані, зазначені в примітках до фінансової та консолідованої фінансової звітності відповідно до П(С)БО	+	+	+	+	+
7. Інформація про факти відчуження протягом року активів в обсязі, що перевищує встановлений у статуті фінансової установи розмір, або про їх відсутність	+	+	+	+	+
8. Інформація про результати оцінки активів у разі їх купівлі-продажу протягом року в обсязі, що перевищує встановлений у статуті фінансової установи розмір	+	+	+	+	+
9. Інформація про операції з пов'язаними особами, в тому числі в межах однієї промислово-фінансової групи чи іншого об'єднання, проведені протягом року (така інформація не є комерційною таємницею), або про їх відсутність	+	+	+	+	+
10. Інформація про використані рекомендації (вимоги) органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, щодо аудиторського висновку	+	+	+	+	+

Продовження додатку Т

Найменування розділу	Публічне акціонерне товариство				
	ОКСІ БАНК	АКЦЕНТ- БАНК	Державний експортно- імпортний банк	КРЕДО- БАНК	АЛЬФА- БАНК
11. Інформація про зовнішнього аудитора наглядової ради фінансової установи, призначеного протягом року (для юридичної особи зазначаються: код за ЄДРПОУ, найменування, місцезнаходження; для фізичної особи - прізвище, ім'я та по батькові)	+	+	+	+	+
12. Інформація про діяльність зовнішнього аудитора:	+	+	+	+	+
- загальний стаж аудиторської діяльності	+	+	+	+	+
- кількість років, протягом яких надає аудиторські послуги фінансовій установі	+	+	+	+	+
- перелік інших аудиторських послуг, що надавалися фінансовій установі протягом року	+	+	+	+	+
- випадки виникнення конфлікту інтересів та/або суміщення виконання функцій внутрішнього аудитора	+	+	+	+	+
- ротація аудиторів у фінансовій установі протягом останніх п'яти років	+	+	+	+	+
- стягнення, застосовані до аудитора Аудиторською палатою України протягом року, та факти подання недостовірної звітності фінансової установи, що підтверджена аудиторським висновком, виявлені органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг	+	+	+	+	+
13. Інформація щодо захисту фінансовою установою прав споживачів фінансових послуг	+	+	+	+	+
- наявність механізму розгляду скарг	+	+	+	+	+
- прізвище, ім'я та по батькові працівника фінансової установи, уповноваженого розглядати скарги	+	+	+	+	+
- стан розгляду фінансовою установою протягом року скарг стосовно надання фінансових послуг (характер, кількість скарг, що надійшли, та кількість задоволених скарг)	+	+	+	+	+
- наявність позовів до суду стосовно надання фінансових послуг фінансовою установою та результати їх розгляду	+	+	+	+	+

Додаток У

Загальні результати Індексу прозорості

Місце 2016	Назва компанії	Сектор	Бали
1	АрселорМіттал Кривий Ріг	Гірничо-металургійний	71
1	ДТЕК	Енергетика	71
3	СКМ	Холдинг	68
4	Концерн Галнафтогаз	Енергетика	59
5	Нафтогаз	Енергетика	58
5	ТОВ «Кернел-трейд» (Кернел)	Агропромисловий	58
7	ПАТ «Миронівський хлібопродукт»	Агропромисловий	48
8	ТОВ «Метінвест холдинг»	Гірничо-металургійний	47
9	ТОВ «САВ-Дістрибьюшн» (Фокстрот)	Рітейл	43
10	ДП «НАЕК «Енергоатом»	Енергетика	42
11	ТОВ «Нестле Україна»	Агропромисловий	41
12	Оболонь	Агропромисловий	40
13	ПАТ «Запорізький меткомбінат «Запоріжсталь»	Гірничо-металургійний	40
14	ПрАТ «МТС Україна»	ІТ	33
15	ТОВ «Сингента»	Агропромисловий	32
16	ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані»	Дистрибуція	30
17	ПзП «Імперіал Тобако Юкрейн»	Агропромисловий	29
18	ПрАТ «Монделіс Україна»	Агропромисловий	27
19	ТОВ «Інтерпайп Україна»	Гірничо-металургійний	25
20	ПрАТ «Київстар»	ІТ	22
20	ПАТ «Центрэнерго»	Енергетика	22
22	ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна»	Гірничо-металургійний	21
22	ПАТ «Північний ГЗК»	Гірничо-металургійний	21

Місце 2016	Назва компанії	Сектор	Бали
22	ПАТ «Єнакієвський металургійний завод»	Гірничо-металургійний	21
25	ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна»	Рітейл	20
25	ТОВ «Лемтранс»	Транспорт	20
25	ПАТ «Укрнафта»	Енергетика	20
25	ПрАТ "Миронівська птахофабрика"	Агро-промисловий	20
29	ПАТ «Маріупольський меткомбінат ім. Ілліча»	Гірничо-металургійний	19
29	ПАТ «Меткомбінат «Азовсталь»	Гірничо-металургійний	19
29	ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод»	Гірничо-металургійний	19
29	ДП «Південна залізниця»	Транспорт	19
29	ТОВ Сільськогосподарське підприємство «Нібулон»	Агропромисловий	19
34	ПАТ «Інгулецький ГЗК»	Гірничо-металургійний	18
34	ПАТ «Київенерго»	Енергетика	18
34	ПАТ «Центральний ГЗК»	Гірничо-металургійний	18
37	ПАТ «Нікопольський завод феросплавів»	Гірничо-металургійний	17
37	ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет»	Рітейл	17
39	ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго»	Енергетика	16
40	ДП «Адміністрація морських портів України»	Транспорт	15
41	ТОВ «Вінницька птахофабрика»	Агропромисловий	14
42	ТОВ «Тедіс Україна»	Дистрибуція	14
43	ТОВ «БАДМ»	Дистрибуція	14
44	ДТГО «Південно-західна залізниця»	Транспорт	14
45	ПАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів»	Агропромисловий	14
46	ПАТ «Мотор Січ»	Машинобудування	13
47	ПАТ «Укртрансгаз»	Енергетика	13
47	ПАТ «Полтавський ГЗК»	Гірничо-металургійний	13
49	ПАТ «Євраз-Дніпропетровський металургійний завод ім.	Гірничо-металургійний	12

Місце 2016	Назва компанії	Сектор	Бали
	Петровського»		
49	ПАТ «Запоріжжяобленерго»	Енергетика	12
49	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	Агропромисловий	12
49	ПрАТ «Авіакомпанія "Міжнародні авіалінії України»	Транспорт	12
49	ТОВ «Епіцентр К»	Рітейл	12
54	ПАТ «Укртелеком»	ІТ	11
54	ПАТ «ФПНК «Укртатнафта»	Енергетика	11
54	ТОВ «АТБ-маркет»	Рітейл	11
54	ДочП «Кондитерська корпорація «Рошен»	Агропромисловий	11
54	ТОВ «ВОГ Трейдинг», «ВОГ Рітейл» (ВОГ)	Енергетика	11
54	ДТГО «Львівська залізниця»	Транспорт	11
54	ДП «Придніпровська залізниця»	Транспорт	11
54	ПАТ «Азот»	Хімпром	11
54	ПАТ «Алчевський меткомбінат»	Гірничо-металургійний	11
63	ТОВ «Фудмережа» (Велика кишеня)	Рітейл	10
63	ДПЗД «Укрінтеренерго»	Енергетика	10
63	ДП «Одеська залізниця»	Транспорт	10
63	ПАТ «Укргазвидобування»	Енергетика	10
63	ПАТ «Дніпровський меткомбінат ім. Ф. Е. Дзержинського»	Гірничо-металургійний	10
63	ТОВ «Вента. ЛТД»	Дистрибуція	10
63	ДП «Енергоринок»	Енергетика	10
70	МПП Фірма «Ерідон»	Агропромисловий	9
70	ПАТ «Компанія «Райз»	Агропромисловий	9
70	ПрАТ «Філіп Морріс Україна»	Агропромисловий	9
70	ТОВ «Діеса» (Ельдорадо)	Рітейл	9
74	ПАТ «Полтаваобленерго»	Енергетика	8
74	ДП МТЗЗТУ «Укрзалізничпостач»	Транспорт	8
74	ТОВ ВТФ «Авіас»	Енергетика	8
74	ТОВ «Метінвест-СМЦ»	Гірничо-металургійний	8

Місце 2016	Назва компанії	Сектор	Бали
74	ТОВ «ДТЕК Високовольтні мережі»	Енергетика	8
74	ТОВ «Фоззі-Фуд»	Рітейл	8
80	ДочПЗП «Сантрейд» (сайт ТМ «Олейна»)	Агропромисловий	7
81	ДочП «Агроцентр Єврохім-Україна»	Хімпром	6
81	ПАТ «Південний ГЗК»	Гірничо-металургійний	6
81	ТОВ «АТ Каргілл»	Агропромисловий	6
81	ПАТ «Одеський припортовий завод»	Хімпром	6
81	ПрАТ «Райз-Максимко»	Агропромисловий	6
81	ТОВ «Західна нафтогазова компанія»	Енергетика	6
87	ПАТ «Євраз Суха Балка»	Гірничо-металургійний	5
87	ТОВ «БНК-Україна»	Енергетика	5
87	Українсько-естонське підприємство у формі ТОВ «Оптіма-Фарм, ЛТД»	Дистрибуція	5
н/с	ТОВ «Станіславська торгова компанія»	Агропромисловий	
н/с	ПП «ОККО-Бізнес контракт»	Енергетика	
н/с	ТОВ «Метінвест-Шіппінг»	Транспорт	
н/с	ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля»	Енергетика	
н/с	ПАТ «ДТЕК Західенерго»	Енергетика	
н/с	ТОВ «ДТЕК Східенерго»	Енергетика	
н/с	ТОВ «ДТЕК Трейдінг»	Енергетика	
н/с	ТОВ «НФ Трейдінг Україна»	Хімпром	
н/с	ПрАТ «Джей Ті Інтернешнл Компані Україна»	Агропромисловий	
н/с	ТОВ «Торговий дім «Агроімпорт ЛТД»	Хімпром	
н/с	ТОВ «РГК Трейдінг»	Енергетика	
н/с	ТОВ «Прем'єр лізинг» (ост. новини на сайті 2014 р.)	Транспорт	

н/с – компанії не мають власних сайтів.

Додаток Ф

Лідери Індексу прозорості

Роки				
2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
СКМ	ДТЕК	АрселорМіттал Кривий Ріг	АрселорМіттал Кривий Ріг	АрселорМіттал Кривий Ріг
ДТЕК	АрселорМіттал Кривий Ріг	ДТЕК	Оболонь	ДТЕК
Метінвест	СКМ	СКМ	ДТЕК	СКМ
АрселорМіттал Кривий Ріг	Оболонь	Оболонь	Метінвест	Концерн Галнафтогаз
Київстар	Метінвест	Метінвест	Група компаній Фокстрот	Нафтогаз
Інтерпайп Україна	Карлсберг Україна	Київстар	Кернел Трейд	Кернел Трейд
Галнафтогаз	Київстар	Карлсберг Україна	СКМ	Метінвест
Дніпроспецсталь	Інтерпайп Україна	Концерн Галнафтогаз	Концерн Галнафтогаз	ПАТ «Миронівський хлібопродукт»
МЕТРО Кеш енд Кері Україна	Дніпроспецсталь	Дніпроспецсталь	Дніпроспецсталь	ТОВ «САВ- Дістрибьюшн» (Фокстрот)
МТС	Галнафтогаз	Монделіс Україна/ Крафт Фудз Україна	Нестле Україна	ДП «НАЕК «Енергоатом»

Додаток X

Середній бал розкриття інформації за категорією «Зміст»

Питання (максимальна кількість балів)	Макс. кількість балів	Середній бал компаній – учасників оцінювання	Кількість компаній, які розмістили відповідну інформацію
Бізнес-профіль та стратегія компанії	3	1,2	87
Управління	2	0,7	50
Бонуси та політика заробітної плати (винагорода керівництву)	2	0,03	3
Наявність інформації про управління корпоративною відповідальністю	2	0,2	10
КСВ-стратегія або КСВ-цілі	3	0,5	15
Пріоритети з КСВ	2	0,6	34
Інтеграція питань КСВ у бізнес-стратегію	3	0,4	15
Кодекс етики та результати його впровадження	2	0,27	25
Політика дотримання прав людини (недискримінації, працевлаштування людей з особливими потребами, гендерної рівності) та її результати	4	0,25	12
Антикорупційна та комплаєнс-політика та її результати	2	0,3	24
Діалог із заінтересованими сторонами (визначено заінтересовані сторони, питання, які обговорюються зі стейкхолдерами, визначено канали комунікації зі стейкхолдерами та існує план взаємодії)	4	0,36	16
Вплив на робочі місця (розвиток персоналу, здоров'я та безпека, наявність профспілки та колективного договору, корпоративне волонтерство, баланс між сім'єю та роботою, просування жінок, протидія сексуальним домаганням, система скарг працівників)	6	1,6	68
Програми роботи із споживачами та їх результати (захист здоров'я та безпеки, захист даних і конфіденційність, програми просвіти, система обслуговування та скарг споживачів, стале споживання)	4	0,36	20
Програми впровадження КСВ у ланцюг постачання та їх результати	2	0,05	5
Політика відповідального маркетингу та її результати	2	0,06	6

Продовження додатку X

Питання (максимальна кількість балів)	Макс. кількість балів	Середній бал компаній – учасників оцінювання	Кількість компаній, які розмістили відповідну інформацію
Політика розвитку та підтримки громад (стратегія роботи з громадою, розвиток підприємництва, освіта, охорона здоров'я) та її результати	4	1	46
Політика охорони довкілля та її результат (CO ₂ , інші викиди, вода, екологічний аудит і його результати, штрафи, екологічні сертифікати, екопроекти компанії)	4	1,03	44
Стандарти з охорони довкілля, якості продукції тощо, які впроваджує компанія	4	1,16	45

Додаток Ц
Секторальний аналіз

Сектор	Компанія-лідер	Бал	Кількість компаній	Середній бал
ІТ/Телеком	ПрАТ «МТС Україна»	33	3	22
Енергетика	ДТЕК	71	20	21,3
Агропромисловий	ТОВ «Кернел-трейд»	56	19	21,5
Гірничо-металургійний	АрселорМіттал Кривий Ріг	71	20	19,6
Рітейл	ТОВ «САВ-Дістрибьюшн» (Фокстрот)	43	8	16,2
Дистрибуція	ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані»	30	5	14,6
Транспорт	ТОВ «Лемтранс»	20	9	13,3
Хімпром	ПАТ «Азот»	11	3	7,6
Інші			2	

Додаток Ш

Кількість КСВ-звітів, які були розміщені на сайтах 100 найбільших компаній
України

Роки				
2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
9	13	14	17	11

Додаток Ш
Відмінність за формами власності

	Державні компанії	Приватні компанії
Середній рівень розкриття інформації	16,8%	20,2%
Середній бал розкриття інформації за категорією «Зміст»	9,05%	13,5%
Питання, які найчастіше розкриваються	<ul style="list-style-type: none"> - трудових відносин (70%) - антикорупційної політики (65%) - інформація про стандарти (35%) - охорони довкілля та розвитку і підтримки громад (по 23,5%) 	<ul style="list-style-type: none"> - трудових відносин (78,5%) - розвитку і підтримки громад (59%) - охорони довкілля (56%) - інформація про стандарти (56%)
Питання, які найменше висвітлюються (за винятком визначених у п. 11)	<ul style="list-style-type: none"> - програми роботи із споживачами (6%) - діалог із зацікавленими сторонами (6%) - кодекси етики (12%) 	<ul style="list-style-type: none"> - діалог із зацікавленими сторонами (6%) - права людини (11,4%) - стратегії із КСВ та антикорупційна політика (по 18,5%)
КСВ-звіти	2	10

Додаток Ю

Особливості висвітлення інформації з КСВ міжнародних і національних компаній

	Міжнародні компанії	Національні компанії
Середній рівень розкриття інформації	19,7%	19,7%
Середній бал розкриття інформації за категорією «Зміст»	11%	11,4%
Питання, які найчастіше розкриваються	<ul style="list-style-type: none"> - трудових відносин (66,6%) - охорони довкілля (55,5%) - розвитку та підтримки громад (50%) - інформація про стандарти (44,4%) 	<ul style="list-style-type: none"> - трудових відносин (79,7%) - розвитку та підтримки громад (52%) - інформація про стандарти (52%) - охорони довкілля (47,8%)
Питання, які найменше висвітлюються (за винятком визначених у п. 11)	<ul style="list-style-type: none"> - діалог із зацікавленими сторонами та - антикорупційна політика (по 16,6%) 	<ul style="list-style-type: none"> - права людини (10%) - стратегії із КСВ (14,5%)
КСВ-звіти	3	9

Додаток Я

Визначення сутності дефініції «бізнес-модель»

Підхід	Визначення
Орієнтація на цінність / клієнта	Бізнес-модель – це спосіб, яким компанія створює цінність для клієнтів і одержує від цього прибуток
	Бізнес-модель логічно описує яким чином організація створює, постачає клієнтам і набуває вартість – економічну, соціальну та інші форми вартості
	Бізнес-модель описує цінність, яку підприємство пропонує різним клієнтам, відображає здатності підприємства, суперечність партнерів, необхідних для створення, просування і постачання цієї цінності клієнтам, відносини капіталу, необхідні для отримання стійких доходів
	Бізнес-модель – це метод ведення справ, з допомогою якого компанія утримує себе, тобто, генерує прибуток. Бізнес-модель пояснює, як компанія робить гроші, спеціалізуючись на позиції в ланцюжку освітнospоживчої вартості
Орієнтація на внутрішні бізнес-процеси	Бізнес-модель – це погляд на підприємство, сконцентрований на самих значущих для бізнесу параметрах
	Бізнес-модель – це структура бізнес-процесів і зв'язків між ними, які використовуються для планування, контролю і корекції діяльності підприємства
	Бізнес-модель – це набір запланованих дій (іноді їх називають бізнес-процесами), спрямованих на отримання доходу на ринку. Бізнес-модель – сукупність способів ведення бізнесу в компанії (її структуру, продукцію, способи доставки та обслуговування товарів, підвищення ринкової вартості), правил ведення цього бізнесу, що лежать в основі стратегії
	Бізнес-модель підприємства – це відображення реально існуючого або запланованого в майбутньому бізнесу (підприємства) в такій формі, яка може наочно демонструвати всі значимі властивості і особливості підприємства, пов'язані з його здатністю отримувати прибуток і бути конкурентоспроможним ¹ .
	Бізнес-модель – логічно - схематичний опис бізнесу, покликаний допомогти в оцінці ключових факторів успіху компанії [1].
	Бізнес-модель – це представлення набору пов'язаних модельних елементів, що визначають внутрішню і зовнішню середу компанії в рамках єдиної системи [11].
	Бізнес-модель – це опис підприємства, як складної системи, з заданою точністю, в рамках якої відображаються всі об'єкти (сутності), процеси, правила виконання операцій, існуюча стратегія розвитку, а також критерії оцінки ефективності функціонування системи [9]

¹ Chesbrough H. The Role of the Business Model in Capturing Value from Innovation: Evidence from Xerox Corporation's Technology Spin-Off Companies / H. Chesbrough, R. S. Rosenbloom // Industrial and Corporate Change. – 2002. – № 11(3). – P. 529–555.

Додаток АА
Практика КСВ

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
Нова пошта	Соціальний звіт	Міжнародний стандарт звітності Global Reporting Initiative (GRI) «основного варіанту» («core») четвертої версії Initiative G4	Один рік	з 2016 року	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегія і аналіз. 2. Профіль організації. 3. Виявлені суттєві аспекти і межі. 4. Загальні відомості про Звіт. 5. Корпоративне управління.
Оператор зв'язку lifecell	Соціальний звіт	GRI «основного варіанту» («core») четвертої версії G4 та десяти принципів Глобального Договору ООН (United Nations Global Compact).	дворічний період	з 2009 року компанія щороку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегія і аналіз. 2. Профіль організації. 3. З'ясування суттєвих аспектів і меж. 4. Взаємодія з заінтересованими сторонами. 5. Загальна інформація про звіт. 6. Корпоративне управління. 7. Етика та цілісність.
Корпорація «Оболонь»	Звіт про сталий розвиток	GRI «основного варіанту» («core») четвертої версії G4 та десяти принципів Глобального Договору ООН (United Nations Global Compact).	річний цикл з 2015	з 2007 року дворічний період	<ol style="list-style-type: none"> 1. Корпорація. 2. Люди. 3. Виробництво. 4. Екологія. 5. Економіка. 6. Суспільство.
UniCredit Bank	Нефінансовий звіт	10 принципів Глобального договору ООН(United Nations Global Compact)	річний цикл	з 2006 року	<ol style="list-style-type: none"> 1. Права людини. 2. Трудові відносини. 3. Довкілля. 4. Боротьба з корупцією.

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
Компанія «НББУЛО Нь»	Соціальний звіт	GRI та десяти принципів Глобального Договору ООН (United Nations Global Compact).	річний цикл	з 2011 року	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегія і аналіз. 2. Характеристика організації. 3. Параметри звіту. 4. Управління, зобов'язання і взаємодія із зацікавленими сторонами. 5. Відомості про підходи в області менеджменту і показники результативності.
ПІ «Кока-Кола Беверідж із Україна»	Звіт з соціальної відповідальності	GRI версії G3 і десять принципів Глобального Договору ООН	Трирічний цикл	2006 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна інформація. 2. Підвищуючи добробут кожного. 3. Будемо сильні громади. 4. Дбаємо про довкілля.
Агропромисловий холдинг «Астарта» (Україна)	Звіт зі сталого розвитку	Звіт підготовлений в рамках Глобального договору ООН у сфері прав людини, трудових відносин, охорони навколишнього середовища та протидії корупції (даний звіт відповідає десяти принципам Глобального Договору ООН)	річний цикл	2013 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення Генерального директора. 2. Досягнення Компанії за 2016 рік. 3. Людські ресурси. 4. Корпоративне управління. 5. Сталий розвиток Компанії. 6. Соціальна відповідальність. 7. Виробнича безпека. 8. Охорона навколишнього середовища. 9. Сертифікація та якість продукції.
Група «Adidas» (Німеччина)	Річний звіт (Annual report)	Інтегрована система менеджменту (GWP01 – Integrated Management System Policy), що включає в себе декілька стандартів: ISO 45001 – Управління охороною праці та охорона	річний цикл	2007	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення до користувачів інформації (зацікавлених сторін). 2. Звіт про управління групи (стратегія, глобальні операції, дослідження та розвиток, наші люди,

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
		праці (Occupational Health and Safety Management (OHSMS) /BS OHSAS 18001:2007), ISO 14001:2015 – Системи управління навколишнім середовищем (Environmental Management Systems (EMS)), and ISO 50001:2011 – Системи енергоменеджменту (Energy Management Systems (EnMS))			стійкість (сталий розвиток); 3. Звіт про управління групи: фінансовий огляд (система внутрішнього управління групою, результати діяльності групи, результати діяльності за сегментами, наступні події та огляд, звіт із ризиків та можливостей, управлінська оцінка ефективності, ризиків та можливостей та огляд). 4. Консолідована фінансова звітність. 5. Додаткова інформація (десятирічний огляд, глосарій, декларація підтримки, фінансовий календар).
Транснаціональна корпорація (США) Cisco	Звіт з корпоративної соціальної відповідальності	GRI G4	річний цикл групи	2005	1. Управління (управління та пріоритети КСВ; етика; управління ланцюгом поставок). 2. Суспільство (людський капітал, включення та співпраця, різноманітність постачальників, розвиток співробітників, винагорода працівникам, залучення співробітників, безпечне та здорове робоче місце). 3. Навколишнє середовище (стратегія, екологічна стійкість, матеріали, енергія та викиди парникових газів, водокористування, біорізноманіття та

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
					землекористування, викиди, не пов'язані із викидами парникових газів, відходи діяльності та кінцевого циклу виробництва). 4. Індекс GRI.
Холдінг BMW Group	Річний звіт Звіт зі сталого розвитку	Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (OECD's guidelines for multinational companies) Десять принципів Глобального Договору ООН Хартия Міжнародної торгової палати про підприємницькі принципи стійкого розвитку (ICC Business Charter for Sustainable Development) GRI G4	річний цикл групи	2005	Річний звіт: – загальна інформація; – комбінований звіт по управління; – фінансові результати групи; – корпоративне управління; – інша інформація. Звіт зі сталого розвитку: 1) стратегія; 2) товари та послуги; 3) виробництво та створення вартості; 4) працівники та суспільство; 5) основи; 6) ключові індикатори; 7) індекс GRI.
Концерн BASF SE (Societas Europaea) (Німеччина)	Звіт про економічні, соціальні та екологічні результати	Десять принципів Глобального Договору ООН GRI G4 Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності	річний цикл	2003	Звіт про економічні, соціальні та екологічні результати: - для зацікавлених сторін; - звіт про управління (стратегія, інновації, інвестиції, придбання, відчуження, бізнес модель та відносини з клієнтами, робота в компанії, соціальні зобов'язання, бізнес-рік групи, сегменти, регіональні результати, відповідальність, прогноз);

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
					- корпоративне управління (звіт з корпоративного управління, дотримання вимог, управлінська та наглядова ради, звіт про компенсації, звіт наглядової ради, декларація відповідності); - консолідована фінансова звітність; - додаткова інформація.
Компанія Engie (Франція)	Звіт про управління та річна консолідована фінансова звітність	Десять принципів Глобального Договору ООН	річний цикл	2014	1. Звіт про управління (підсумок результатів групи, огляд, консолідовані доходи та прибутки, розвиток звітних сегментів бізнесу, інші статті звіту про доходи, зміни у чистій заборгованості, інші статті балансу, фінансова звітність материнської компанії). 2. Консолідована фінансова звітність. 3. Примітки до консолідованої фінансової звітності.
Компанія Nilfisk (Данія)	Річний звіт	Десять принципів Глобального Договору ООН	Річний цикл	2016	1. Звіт про управління: огляд управління, фінансовий огляд, стратегія, бізнес (бізнес-модель), корпоративний огляд. 2. Фінансова звітність: консолідована фінансова звітність, фінансова звітність материнської компанії.
Компанія «Siemens»	Річний звіт Інформація про сталість	Документи: «Стандарт корпоративного обліку та звітності – оновлене видання», «A Corporate Accounting and	Річний цикл	2003	Річний звіт: 1) комбінований звіт про управління (економічне та бізнес середовище,

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
	розвиток	Reporting Standard – Revised Edition» and «Greenhouse Gas Protocol для проектного обліку», видані Greenhouse Gas Protocol Initiative. Десять принципів Глобального Договору ООН GRI G4			система фінансової ефективності, результати діяльності, чисті активи, фінансовий стан, загальна оцінка економічного стану, наступні події, звіт щодо очікуваного розвитку та пов'язаних з ним можливостей та ризиків, звіт про компенсації) 2) консолідована фінансова звітність 3) додаткова інформація Інформація про сталий розвиток: - сталий розвиток в компанії (суттєвість, бізнес суспільству, декарбонізація, управління сталим розвитком та організація, зовнішнє визнання результатів стійкості компанії); - факти та цифри; - додатки.
Компанія «Toyota»	Річний звіт з управління сталим розвитком	ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності»	Річний цикл	1999	1. Звернення президента компанії. 2. Особливості. 3. Про компанію. 4. Ініціативи сталого розвитку (ланцюг вартості, структура КСВ, корпоративне управління, ризик-менеджмент, людські ресурси, навколишнє середовище, соціальна діяльність). 5. Фінансова інформація (фінансові результати та стан).

Продовження додатку АА

Підприємство	Назва звіту	Стандарт підготовки звіту про управління	Період	Практика складання	Структура
					6. Корпоративна інформація та біржова інформація.

Додаток АБ

Проект

Методичні рекомендації щодо порядку складання звіту про управління

І. Загальні положення

1.4. Ці Методичні рекомендації щодо порядку складання звіту про управління (далі – Методичні рекомендації) розглядають мету, зміст та вимоги до розкриття інформації у звіті про управління.

1.5. Ці Методичні рекомендації можуть застосовуватися середніми та великими підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім банків та бюджетних установ).

1.6. Методичні рекомендації створено на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року N 996, Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 N 419 «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» та інших нормативних документів, що регулюють питання складання та подання звітності підприємств, і відповідно до вимог Директиви 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 26 червня 2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 (Directive 2013/34/EU) та Директиви 2014/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради про розкриття нефінансової та диверсифікованої інформації окремими великими компаніями та групами від 22.10.2014 р. (Directive 2014/95/EU).

1.7. Ці Методичні рекомендації мають використовуватися разом з рекомендаціями міжнародних документів, зокрема: Принципами Глобального договору ООН ((UN) Global Compact)¹; Керівними принципами підприємницької діяльності в аспекті прав людини (Guiding Principles on Business and Human Rights)²; Керівними принципами ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises)³; Стандартом ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organization for Standardisation's ISO 26000)⁴; Тристоронню декларацією принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці (International Labour Organisation's Tripartite Declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy)⁵; Керівництвом по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (Global Reporting Initiative - GRI)⁶; Системою екологічного менеджменту та аудиту (EMAS – Eco-Management and Audit Scheme)⁷; або іншими визнаними міжнародними підходами.

---

¹ The Ten Principles of the UN Global Compact: United Nations Global Compact [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

² Guiding principles on business and human rights [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

³ OECD Guidelines for Multinational Enterprises [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>

⁴ International Organization for Standardization [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>

⁵ Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social policy [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---multi/documents/publication/wcms_094386.pdf

⁶ GRI Standards download Center [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/?g=c38a63d2-625c-4655-a6ab-d84d660fb109>

⁷ Регламент (ЄС) № 1221/2009 Європейського Парламенту і Ради від 25 листопада 2009 року про добровільну участь організацій у схемі екологічного управління та аудиту Співтовариства (EУАС), яким скасовується Регламент (ЄС) № 761/2001 та Рішення Комісії 2001 року/681/ЄС і 2006/193/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/33365.docx>

1.8. Методичні рекомендації мають загальний характер і кожне підприємство залежно від розміру, структури, напрямів та обсягів діяльності має самостійно визначати конкретні форми їх втілення.

II. Зміст та порядок складання звіту

2.1. Звіт про управління - документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності¹.

Звіт про управління є важливою складовою звітності середніх та великих підприємств.

2.2. Метою складання звіту є розкриття інформації про економічні, екологічні та / або соціальні наслідки діяльності підприємств, що дозволяє внутрішнім та зовнішнім зацікавленим користувачам приймати обґрунтовані рішення щодо впливу підприємства, яке звітує, на економіку, навколишнє середовище та / або суспільство.

2.3. При формуванні звіту мають бути дотримані принципи, які визначені у рекомендаціях міжнародних документів, які наведені у п.1.4 цих методичних рекомендацій.

2.4. Звітним періодом є календарний рік.

2.5. У звіті наводиться достовірний огляд суттєвої інформації щодо актуальної або потенційної діяльності підприємства, важливої для розкриття наслідків діяльності підприємства або впливу на рішення зацікавлених сторін, а також опис основних ризиків і невизначеностей, з якими стикається підприємство.

---

¹ Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) від 16.06.2017 № 4646-д [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62044.

Суттєва інформація - це інформація, що відображає значний економічний, екологічний та соціальний вплив підприємства, яке звітує; або істотно впливає на оцінку та рішення зацікавлених сторін (користувачів)¹.

а. Звіт складається у довільній формі. Звіт відповідно до розміру і складності бізнесу підприємства повинен містити збалансований і комплексний аналіз про економічні, екологічні та / або соціальні аспекти діяльності підприємства та їх зміни, які сталися протягом року, що минув і до моменту опублікування річного звіту, та які впливають або можуть вплинути на діяльність підприємства у довгостроковій перспективі та спричинити ризику.

Суттєва інформація розкривається через фінансові та нефінансові (за необхідністю) показники.

Крім того вказуються рекомендації міжнародних документів, відповідно до яких збирається інформація для складання звіту. Рекомендований перелік міжнародних документів наведений у п.1.4 цих методичних рекомендацій.

2.7. Розкриття нефінансових показників середніми підприємствами є необов'язковим.

2.8. Великі підприємства, що становлять суспільний інтерес, у яких на дату складання балансу середня кількість працюючих протягом звітного періоду перевищує 500 осіб, крім економічних, екологічних та соціальних аспектів мають висвітлити питання зайнятості, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом.

Такі підприємства мають розкрити інформацію щодо підходів до корпоративного управління підприємством та пріоритети корпоративної соціальної відповідальності.

---

¹ GRI Standards download Center [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/?g=c38a63d2-625c-4655-a6ab-d84d660fb109>

2.9. Для аналізу, що наводиться в звіті, необхідно обрати індикатори, які найбільш повно розкривають суттєву інформації щодо стану або потенційної діяльності підприємства. Набір індикаторів визначається відповідно до цих методичних рекомендацій та/або міжнародних документів, які обрані підприємством для збору інформації для складання звіту (рекомендований перелік міжнародних документів наведений у п.1.4 цих методичних рекомендацій).

Набір індикаторів має надати можливість зацікавленим користувачам сформулювати висновки про прогрес та/або регрес щодо них протягом звітного періоду (за окремими показниками за останні 3-5 роки).

2.10. У звіті вказується джерело фінансових та нефінансових показників, які розкриваються (річна фінансова, статистична, податкова звітність, додаткові розрахунки та пояснення).

2.11. До підготовки звіту необхідно залучати внутрішніх і зовнішніх експертів. Пріоритет залучення експертів визначається залежно від суттєвості їхнього впливу на стан або перспективи діяльності підприємства.

2.12. Звіт повинен надавати можливість користувачам порівнювати:

- 1) звіти підприємства за різні періоди;
- 2) звіти різних підприємств.

2.13. У звіті не вживаються технічні терміни, акроніми або інші визначення, зміст яких не є зрозумілим зацікавленим користувачам. У разі необхідності наводяться пояснення у відповідному розділі або в глосарії.

2.14. Інформація, що розкривається у звіті, має бути достовірною. Не повинна містити помилок, перекручень, викривлень, які здатні вплинути на рішення, що приймаються зацікавленими особами.

Достовірність інформації, яка розкривається, забезпечується завдяки проведенню обов'язкового незалежного зовнішнього аудиту звіту про управління.

Аудиторський висновок має містити таку інформацію:

- 1) чи не суперечить звіт про управління фінансової звітності за той самий фінансовий рік; та
- 2) чи підготовлено звіт про управління відповідно до вимог чинного законодавства;
- 3) відомості про виявлені значні викривлення у звіті про управління із зазначенням характеру будь-яких наявних викривлень.

2.15. Якщо підприємство керується кодексом корпоративного управління або добровільно вирішило застосовувати кодекс корпоративного управління, у звіті має бути зазначено, де можна знайти відповідні тексти у вільному доступі.

III. Розкриття інформації у звіті

3.1. Пропорційно до розміру підприємства, складності, структури, економічного значення та ризиків, на які наражається підприємство, суттєва інформація, яка підлягає розкриттю у звіті, може включати такі складові:

- 1) загальний опис, у якому зазначається інформація про те, як економічні, екологічні та / або соціальні показники діяльності пов'язані з довгостроковою стратегією, ризиками, можливостями та цілями підприємства; аналіз економічних, екологічних, соціальних аспектів діяльності підприємства, питань зайнятості, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом, необхідних для розуміння розвитку, результатів діяльності або стану підприємства; опис підходів до корпоративного управління підприємством та пріоритетів корпоративної соціальної відповідальності.

Наведені нижче переліки інформації, яка підлягає розкриттю у звіті, за кожною із складових не є вичерпними переліками. Підприємство може розкривати іншу суттєву інформацію, яку вважає за потрібне.

3.2 Загальний опис про те, як економічні, екологічні та / або соціальні показники діяльності пов'язані з довгостроковою стратегією, ризиками, можливостями та цілями підприємства, може включати таку суттєву інформацію:

1) загальна інформація про підприємство, в тому числі короткий опис діючої бізнес-моделі підприємства, наявність філій; ринки діяльності (за географічним розбиттям, галузевим спрямуванням і типами клієнтів / вигодонабувачів); істотні зміни впродовж звітного періоду, що стосуються розміру, структури та власності; отримані нагороди за звітний період; ймовірні перспективи подальшого розвитку підприємства;

2) практика та параметри звітування щодо сталого розвитку, в тому числі припущення та методи, що застосовувались для збору показників та іншої інформації у звіті, практика залучення зацікавлених сторін до процесу звітування та ключові теми та інтереси, що були порушені чи виявлені в процесі взаємодії з зацікавленими сторонами; політика одержання зовнішньої оцінки звіту тощо;

3) розкриття суттєвої інформації, що відображає значний економічний, екологічний та соціальний вплив підприємства, що звітує, або істотно впливає на оцінку та рішення зацікавлених користувачів, а також пояснення того, чому ця інформація є суттєвою через опис значущих впливів, наслідків та очікувань зацікавлених сторін щодо цієї інформації; опис процесу збору показників для виявлення впливів, наслідків та очікувань, пов'язаних з цією інформацією; пояснення щодо ресурсів (фінансових, людських або технологічних), призначених для управління цією суттєвою інформацією та обґрунтування їх розподілу;

4) висвітлення істотних ризиків, що пов'язані із економічним, екологічним та соціальним впливом підприємства, що звітує, або істотним впливом на оцінку та рішення зацікавлених користувачів, які виникають у зв'язку з діяльністю компанії;

5) опис мети та політики підприємства щодо управління своїми фінансовими ризиками, у тому числі його політику хеджування кожного основного виду прогнозованих операцій, для якого застосовується облік хеджування, та ціновий ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності та ризик грошових потоків, на які наражається підприємство;

6) розкриття інформації про розроблені на найвищому управлінському рівні процеси визначення стратегій, оцінки ризиків та можливостей, що можуть використовуватись для демонстрації досягнення цілей сталого розвитку;

7) висвітлення діяльності у сфері досліджень і розробок;

8) опис основних характеристик систем внутрішнього контролю та управління ризиками підприємства, які стосуються процесу складання фінансової звітності)

9) інші здійснені заходи та результати впливу.

3.3. Економічні аспекти розкриваються через опис управлінських підходів, досягнень в економічній сфері, окремих показників результативності та вжитих заходів їх досягнення за вказаними підходами, зокрема:

1) створена і розподілена пряма економічна вартість, включаючи доходи, виробничі витрати, виплати працівникам, пожертвування та інші суспільні інвестиції, нерозподілені доходи та виплати постачальникам капіталу і державам;

2) опис здійснених заходів та фінансових наслідків та інших ризиків і можливостей для діяльності підприємства у зв'язку зі зміною клімату;

- 3) висвітлення проведених заходів покриття зобов'язань підприємства щодо пенсійного забезпечення;
- 4) розкриття значної фінансової допомоги, що отримана від держави;
- 5) опис політики, практики та частки витрат на місцевих постачальників в основних регіонах діяльності підприємства;
- 6) висвітлення процедури найму місцевого населення та частка вищого керівництва, найнятих із місцевого населення, в основних регіонах діяльності
- 7) опис здійснених заходів для та результатів щодо розвитку і впливу інвестицій в інфраструктуру та послуг, наданих, передусім, для суспільного блага за допомогою комерційної, натуральної чи благодійної діяльності;
- 8) розуміння та опис значних непрямих економічних впливів, включаючи масштаб впливу;
- 9) інші здійснені заходи та результати впливу.

3.4. Екологічні аспекти розкриваються через опис управлінських підходів щодо діяльності підприємства, що звітує, з огляду на його вплив на навколишнє середовище, а також, у разі необхідності, на здоров'я і безпеку, а також окремих показників поточної та прогнозованої діяльності у сфері екології, зокрема представляється суттєва інформація про:

- 1) наявність чи відсутність на підприємстві системи екологічного менеджменту (механізму її впровадження, підтримки і вдосконалення); дотримання екологічної політики;
- 2) наявність сертифікації відповідно до стандартів серій: ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001, ДСТУ–П OHSAS 18001, ДСТУ ISO 22000 тощо;
- 3) наявність способів і прийомів запобігання екологічним збиткам (контроль та аналіз впливу виробництва на навколишнє середовище, радіологічний контроль на всіх рівнях виробничого процесу тощо);
- 4) застосування ресурсозаощадних і безвідходних (та/або маловідходних) технологій виробництва, вдосконалення технологій

відповідно до екологічних аспектів; мінімізація шкідливих викидів завдяки використанню найсучасніших природозахисних пристроїв і технологій, які вловлюють і знешкоджують шкідливі викиди в атмосферу і водойми, технологій перетворення виробничих і побутових відходів у вторинну сировину або одержання з них продукції, зменшення утворення відходів;

5) використання економії ресурсів та боротьби із забрудненням довкілля (зменшення використання паперу в офісах, оптимізація витрат на пальне, зменшення навантаження на картриджі для принтерів, застосування енергозберігаючих технологій – гнучке керування освітленням (в тому числі за допомогою датчиків руху), теплоізоляційні матеріали, енергоефективне обладнання, застосування систем роздільного збирання вторсировини, її переробка тощо);

6) виховання екологічної свідомості персоналу шляхом забезпечення довідковою інформацією, інструкціями та навчальними матеріалами (доведення до співробітників інформації про суттєві екологічні аспекти, позитивні наслідки впливу на навколишнє середовище внаслідок підвищення ефективності роботи кожного працівника, їх обов'язки, відповідальність і наслідки дотримання (чи недотримання) встановлених вимог системи екологічного менеджменту);

7) наявність системи захисту в аварійних ситуаціях, процедур попередження і реагування на них. (вказати характер ризиків на території організації, найбільш ймовірний тип і масштаб аварійної ситуації, найбільш підходящий спосіб реагування щодо аварії або аварійної ситуації, плани внутрішніх і зовнішніх взаємодій в разі аварії та аварійної ситуації, дії, необхідні для зниження шкоди для навколишнього середовища, дії по мінімізації наслідків аварії та реагування для різних видів аварій і аварійних ситуацій, необхідність оцінки після аварійної ситуації для визначення і прийняття коригувальних і запобіжних дій, періодична перевірка на практиці

процедур реагування в аварійних ситуаціях, підготовка персоналу, який бере участь в боротьбі з аварійними ситуаціями, список ключових співробітників і служб реагування, включаючи контактні дані (наприклад, пожежна служба, послуги прибирання витоків), шляхи евакуації і місця збору, можливість виникнення аварійної ситуації в сусідніх організаціях (завод, дорога, залізничні колії), можливості для взаємодопомоги з боку від сусідніх організацій);

8) динаміку сумарних викидів забруднювальних речовин та парникових газів від підприємства; заходи, спрямовані на зменшення викидів забруднювальних речовин та парникових газів у повітря; обсяги зменшення викидів забруднювальних речовин та парникових газів в атмосферне повітря після впровадження заходів; динаміку витрат та інвестицій на охорону навколишнього природного середовища; динаміку екологічних платежів та штрафних санкцій за недотримання екологічних законів та нормативних актів; динаміку утворення та переробки відходів (за умови обов'язковості складання підприємством форм державного статистичного спостереження з питань охорони навколишнього природного середовища, зокрема № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про охорону атмосферного повітря», що затверджено Наказом Держстату України від 27.11.2015 р. №345; № 1-екологічні витрати «Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі за 20__ рік « (річна), що затверджено Наказом Держстату України від 30.09.2015 №259, зі змінами та доповненнями; № 1-відходи «Утворення та поводження з відходами за 20__ рік», що затверджено Наказом Держстату України від 19.08.2014 №243, зі змінами та доповненнями;

9) динаміку водозабору із розбиттям за джерелами; джерела води, на які значно впливає водозабір організації; динаміку частки і загального обсягу води, яка багаторазово і повторно використовується (за умови обов'язковості складання підприємством форми звітності № 2ТП-водгосп (річна) «Звіт про

використання води», затверджено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.03.2015 № 78;

10) місцезнаходження і розмір земельних ділянок власних чи орендованих, ділянок із високою природничою цінністю, заходи щодо збереження родючості ґрунтів, їх рекультивацію (або інші дії по захисту земельних ділянок) (за умови обов'язковості складання підприємством форму Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності), затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 16.06.2015 №560 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 23.01.2017 № 9));

11) дотримання екологічних аспектів виробництва і реалізації продукції та послуг за певними напрямками, зокрема доцільно вказати: стадії життєвого циклу продукції та послуг для того, щоб оцінити та виявити можливості покращення їх впливу на здоров'я і безпеку кінцевих споживачів; відсоток основних продуктів і послуг, які підлягають таким процедурам; здійснені заходи та результати вказаних покращень; загальну кількість випадків недотримання нормативних актів і добровільних кодексів поведінки щодо впливу продукції і послуг на здоров'я і безпеку кінцевих споживачів впродовж їх життєвого циклу; загальну кількість випадків недотримання нормативних актів і добровільних кодексів поведінки щодо інформації про продукти і послуги та їх маркування; практики, пов'язані із задоволенням потреб споживачів, включаючи результати досліджень щодо оцінки задоволення споживачів; загальну кількість обґрунтованих скарг за порушення недоторканності приватного життя клієнта та втрати даних про клієнтів; грошову вартість істотних штрафів за недотримання законів і нормативних актів щодо надання та використання продуктів і послуг;

12) інші здійснені заходи та результати впливу.

3.5. Соціальні аспекти розкриваються через опис управлінських підходів щодо соціально-орієнтованої діяльності та кадрової політики підприємства, а також окремих показників такої діяльності, зокрема представляється інформація про:

1) наявність окремого структурного підрозділу (департаменту, комітету, відділу тощо), який забезпечує прозорість у прийнятті рішень стосовно соціальних інвестицій та підвищення значення корпоративної соціальної відповідальності;

2) розробку і запровадження до виконання на підприємстві внутрішнього документу (договору, кодексу та ін.), який забезпечує правове регулювання трудових відносин;

3) дотримання вимог стандарту ISO 26000 – «Керівництво з соціальної відповідальності» (International Organisation for Standardisation's ISO 26000);

4) політику гендерної рівності (представити динаміку гендерного співвідношення у складі вищого керівництва та за іншими посадами, динаміку частки громадян України у складі керівництва);

5) динаміку чисельності співробітників, вікову структуру персоналу в динаміці, структуру за формами працевлаштування, плинність кадрів, використання праці людей з обмеженими можливостями;

6) наявність структурного підрозділу з охорони праці; здійснення заходів і процедур, які забезпечують безпечні умови праці та соціальні гарантії (страхування співробітників та членів їх родин, інструктаж з охорони праці, навчальна евакуація тощо);

7) існування діалогу співробітників з вищим керівництвом підприємства (н-д, регулярні опитування персоналу, прямі звернення співробітників до керівництва (гаряча лінія внутрішніх комунікацій), проведення експертних засідань тощо);

8) існування соціальних та/або компенсаційних пільг для співробітників (н-д, матеріальна допомога у разі знакових чи складних життєвих ситуацій, безвідсоткові позики, додаткова відпустка, виплати на проїзд та харчування, гнучкий робочий графік, дистанційна робота, практика спеціальних відзнак та винагород для співробітників, перегляд зарплат та виплата бонусів за результатами роботи тощо);

9) забезпечення навчання та розвитку персоналу (наявність окремого структурного підрозділу, який розвиває нові формати і технології навчання; кількість робочого часу, який відводиться на навчання одного співробітника, наявні навчальні програми (їх структура), показники відвідування навчальних програм (кількість учасників, кількість годин, динаміка цих показників); існування програм закордонних стажувань тощо);

10) здійснення просвітницької роботи поза межами підприємства;

11) інші соціальні ініціативи для співробітників (туризм, спорт, організація дозвілля, волонтерська робота, благодійність співпраця з членами родин співробітників, допомога місцевим громадам, участь у соціальних проєктах тощо).

3.6. Аспекти зайнятості, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом, необхідні для розуміння розвитку, результатів діяльності або стану підприємства розкриваються у звіті через представлення суттєвої інформації про:

1) дотримання підприємством гарантій працівникам щодо їх навчання, професійного росту, забезпечення цікавою роботою, повагою та гідною винагородою за виконану працю та задоволення від її результатів;

2) наявність заходів щодо запобігання порушень прав людини (н-д: дотримання прав людини шляхом поваги прав своїх співробітників; дотримання всіх відповідних вимог законодавства, нормативно-правових актів України, які регламентують розмір заробітної плати, пільги та умови

праці; будь-яке використання дитячої праці чи будь-яких інших соціально незахищених груп населення є абсолютно неприпустимим тощо)

3) наявність заходів щодо діючих механізмів боротьби з корупцією та хабарництвом (наприклад: забезпечення прозорості процесу підбору персоналу, нагородження за результатами роботи; проведення регулярних тренінгів щодо ідентифікації випадків корупції та її запобігання; письмові зобов'язання співробітників щодо протидії корупції; існування внутрішнього документу (договору, кодексу тощо) та /або структурного підрозділу (відділу, комітету, департаменту тощо), який забезпечує прозорість відносин з контрагентами; проведення прозорого конкурсу цінових пропозицій на товари, роботи і послуги постачальників (тендерні процедури, біддінг тощо); накладення заборони щодо прийняття вартісних подарунків або послуг керівниками, посадовим особам з виконавчими функціями та працівникам (критерії вартісності подарунків повинні бути чітко окреслені політикою підприємства) тощо);

4) здійснення моніторингу пропозицій, товарів, робіт, послуг контрагентів;

5) застосування процесу «дью-ділідженс», а саме: перевірки контрагента, яка полягає в зібранні інформації про нього та оцінці потенціальних ризиків, пов'язаних з ним;

6) інші аспекти зайнятості, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом.

3.7. Інформація щодо підходів до управління підприємством та пріоритети корпоративної соціальної відповідальності розкриваються через опис системи внутрішнього управління підприємством та може містити інформацію:

1) опис місії та цінностей, принципів, кодексу корпоративного управління, яким керується або добровільно вирішило застосовувати

підприємство, обов'язків, внутрішніх правил, заохочувальних механізмів та інших ініціатив підприємства, пов'язаних із сталим розвитком, а також іншу інформацію про практику корпоративного управління, що застосовується додатково до вимог національного законодавства.

2) опис функціонування зборів акціонерів та їх основні повноваження, а також опис прав акціонерів та способів їх реалізації,

3) опис ролі, складу та відповідальності адміністративного, керівного та наглядового органів та їх комітетів щодо вирішення економічних, екологічних та / або соціальних питань, що пов'язані з довгостроковою стратегією, ризиками та впливами; членство в асоціаціях чи національних і міжнародних організаціях із захисту інтересів;

4) опис політики розмаїття, яка проводиться на підприємстві стосовно адміністративних, керівних та наглядових органів, у таких аспектах, як, наприклад, вік, стать або освіта і професійний досвід, цілей цієї політики різноманітності, яким чином вона реалізується і її результати у звітному періоді;

5) інша суттєва інформація щодо підходів до управління підприємством та пріоритети корпоративної соціальної відповідальності.

IV. Подання та оприлюднення звіту

4.1. Звіт подається разом з річною фінансовою звітністю у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 № 419.

4.2. Звіт розміщують разом з річною фінансовою звітністю, аудиторським висновком на власній сторінці в мережі Інтернет не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом.

4.3. Публічні акціонерні товариства та емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, розміщують Звіт про управління в загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, на сторінці в мережі Інтернет, опубліковують в офіційному друкованому виданні та подають до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку у строк не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним.

Емітенти цінних паперів до подання регулярної річної інформації до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку розміщують її в загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та на сторінці в мережі Інтернет, опубліковують в офіційному друкованому виданні.

4.4. Страхові компанії, утворені у формі акціонерних товариств, недержавне пенсійні установи у вигляді страхових компаній подають звіт у складі фінансової (консолідованої) звітності в електронній і паперовій формах до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. У термін до 30 квітня року, наступного за звітним, звіт оприлюднюють у складі фінансової (консолідованої) звітності на власному веб-сайті (веб-сторінці) та в періодичних або неперіодичних виданнях разом з аудиторським висновком.

4.5. Підприємство може оголосити узгодженні з цілями сталого розвитку власні цілі на Інтернет-сторінці Об'єднаних Націй за посиланням www.bussiness.un.org. Це включає вимогу прозорості щодо інформування на щорічній основі - використовуючи існуючі канали для сталого розвитку або інтегрованої звітності про прогрес у досягненні цих цілей.